

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theologicus - Cod. Ettenheim-Münster 222

[s.l.], 1714-1715

[urn:nbn:de:bsz:31-120314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120314)

Eu. M. 222

Sum. Morru D. Etonis
Conscriptus à F. Fortunato Weber inchoatus 5.to Nov. 1714
completus 29. Martij. 1715.

alig in medij, ille et hinc actiuus, hinc
 et mediuus, qd medianter profaty hinc ob
 fine, ita medicamina agrosu ft finis
 in medij ad sanitatem obtinendam ipse
 vero sanitas finis et ultimus, est qd
 illam ulterius actu n' referat, 2o. alig
 finis et qd et obtusus, aliquis finis, cui
 C. obtusus, alig qd finis qd seu finis:
 ff. et ipse obtusum intentum qd apertum
 finis cui finem denotat cui obtusum et fi
 nis qd appetit, finis qd illa ratio et qd fi
 nis qd dicitur qd finis qd obtusum. maior ho
 rum claritas ex ibidem apud sto caplo
 thetico, qd in hac dispo. probare possimus
 colligis. Diximus am. loco citato ita a
 thetico Reg dicitur finis qd vera beatitudo
 seu beatitudo obtusa, et intell. creatus
 beatificans finis, cui, vobis vero data
 Dei beatitudo finis, hinc finis qd ita in
 pta ex ma hie explicanda diximus.
 It inibi et alia. diversitas finis et velut
 in fine queri et operanti prolem
 ming prolem adequatam seu totalem
 et ad aptum et partem, qd diversitas
 cum ex se uis patere pnt respectu totis

noie, opera. probium n' erit illorum
explicari in presenti die imorari,
viden go, post lo. cit. vna phia.

2. Pronotamen 2. Ex n. 557. et sequen. 2.
Sibz eiqtm vna phia. finij silt: licet via
agentia naturalia agant ex fine uni cu va-
riis explz ex pulcherrima unist vicifitudo
idi demonstraram, factu In eo oi creatura
corporea pte finem agere. solum hoem: ita en
agentia duntaxat pte pteq. agunt pte fi-
nem, qd de amehitate finis et modum por-
tioe ad assequendum. eiqm finem iudicare et
explere media pte finem eligere. pte ho.
hoc en infinat agere. pte pte finem
et n. 557. vna phia. ditingy, ita autem
iudicare et eligere sane ptebere n' pte ni magi
finitu, pte int oia agentia corporea in-
debitate e' solg hoc.

3. Pronotamen 3. Ex. l. choa. j. 2. q. 1. a. 1.
in O nimirum, pte licet iuxta pronotamen
pte int oia agentia corporea. solg hoc pte
operat pte finem, exinde In nime sequaz
loem actum hois et corpore factu directum
pte finem: nam ut loco cit. notat. l. de
Tulie pte actives. hois, alia pte actives h. n. a.

Actioes hinc. etiam etiam significandi, et actioe
 ab hoc procedente, et procedente, fuit
 modo hinc et passivo; extra actioes hinc,
 et se ut important in actioe procedente,
 ad hoc, fuit deinde secundum modum difficile
 et reale procedat, fuit passivo secundum
 gradum genericum certis, inveniunt passivo
 fuit passivo: Cum igitur agere fuit pro fine
 fuit actio realis, illi autem actio hinc, fuit
 fuit reale, quia est a proprio reali gerente
 secundum gradum passivum procedunt, quod est
 sed actio hinc ut item actio hinc passivo,
 et actio fuit directos pro fine, licet id
 in finem nolim, quod etiam actio hinc, ut potest
 actio agentis, realis, ex fine. l. reale l. mali
 procedant: differt ergo actio hinc et actio hinc in
 eo, quod actio hinc intelligatur actio hinc passivo
 in genere reale, et ergo ad entitatem sua passiva
 spectata, quod actio fuit. vivere, crescere, pro-
 gredi, sentire, et in quibus ut sunt, etiam hinc
 hoc generis, extra facta hinc in passivo
 illius tenent, illa actio quod operatur hoc quod
 est hoc, et secundum quod operatur secundum actum gradum pas-
 sivum realitatis, quod supra res creaturas corporeas,

excellent. Haec quoque actiones s. p. rationalia s. v. v.
loc: ut. s. p. v. v. h. n. a. d. i. u. n. g. q. u. e. e. x. v. o. l. u. n. t. e.
deliberata procedunt.

4. Sunt quidam Ares quos inter et meo in hoc tractatu
olim professor P. Buddingius Eggs professor
Lant. Wapianus q. i. actu huiusmodi actibus ex-
plicatis subdividunt in actus huiusmodi quo ad sub-
stantiam et actus huiusmodi quo ad modum s. p. v. v. u. t. i. l. i.
labore, s. p. e. n. t. u. t. v. o. l. u. n. t. a. c. t. u. s. h. u. i. u. s. q. u. o. a. d. s. u. b-
stantiam vis illa e. s. t. q. u. i. a. b. h. o. i. e. p. r. o. c. e. d. i. t. q. u. i. d. e. m.
s. p. i. n. d. e. l. i. b. e. r. a. t. e. e. t. a. n. t. e. r. e. d. u. c. t. u. r. a. d. o. c. c. u. r. s. u.
sententia raris, extra actus huiusmodi quo ad modum
q. i. d. e. l. i. b. e. r. a. t. e. e. t. c. u. m. a. d. v. e. r. t. e. n. t. i. a. r. a. r. i. s. p. r. o-
cedit, n. o. v. i. d. e. o. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. m. a. p. r. i. g. i. n. e. f. a. c. t. a. e. x. p. l. i-
c. a. o. e. a. c. t. u. s. h. o. i. s. e. t. a. c. t. u. s. h. u. i. u. s. n. i. f. o. r. t. e. d. i. c. e. r. e.
velint, actus huiusmodi e. s. t. i. n. t. e. r. a. a. c. t. u. s. i. n. v. e. n. t. i. s. c. e. n. t. i. s.
sentientibus, p. e. x. t. r. a. a. c. t. u. s. h. u. i. u. s. q. u. o. a. d. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. m.
e. e. a. c. t. u. s. i. n. v. e. n. t. i. s. c. e. n. t. i. s. s. e. n. t. i. e. n. t. i. b. u. s. r. a. t. i. o. n. a. l. i. s. p.
s. i. n. e. d. e. l. i. b. e. r. a. t. i. o. n. e. a. u. t. r. a. r. i. s. a. d. v. e. r. t. e. n. t. i. a. o. p. e-
r. a. n. t. i. b. u. s. q. u. o. s. e. n. s. u. q. u. i. d. e. m. t. h. l. g. s. d. i. c. t. u. r. I. o. a. n. s. s. m. i. t. t. i.
p. t. s. p. p. h. i. l. o. m. i. n. i. q. u. e. n. i. e. n. t. e. a. p. e. r. t. u. r. e. t. a. c. t. u. s.
q. u. o. a. d. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. m. i. n. v. e. n. t. i. s. s. e. n. t. i. e. n. t. i. b. u. s. e. t. r. a. t. i. o. n. a. l. i. s. s. i. n. t.
i. n. s. u. b. s. t. a. n. t. i. a. m. a. d. e. o. q. u. o. i. n. e. o. d. e. m. e. n. t. e. s. u. n. t. d. i. c. t. a. i. n. l. o. g. i. c.
r. e. a. l. t. e. i. d. e. n. t. i. f. i. c. a. t. i. b. u. s. q. u. o. s. e. q. u. e. n. t. u. r. a. c. t. u. s. i. n. v. e. n. t. i. s. q. u. o. i. n.
n. o. s. t. r. a. i. n. t. e. r. a. a. c. t. u. s. i. n. v. e. n. t. i. s. s. p. s. t. a. c. t. u. s. i. n. v. e. n. t. i. s.

causis, et bonis.

3
Prænotandum est. Quædam enim actus huius
iuxta ut. S. Thomam ille in genere est, qui
ex volente deliberata procedit, certumque, sit
propterea. Cumque animi flexibili experientia ex velle
nostra deliberata procedere, et actus per amicos
suo et virtuosos, recte dici in genere motus
autem huius alium esse bonum alium malum,
quoniam uterque oppositum ita recte definitur:
Sed quod actus virtuosus sit: actus volente libera
elicita cum advertentia rationis ad regulas ho-
nestatis. Actus contra virtuosus actus volente li-
bera elicita cum advertentia rationis præter
quod regulas honestatis. De actu hoc postea
modo quoniam a libera et deliberata volente
quod præter regulas honestatis provenire deat
ut scire virtuosus sit dicemus auxiliante Deo
dicemus in proximo Tractatu de peccatis: de priori
autem in præsentibus tractatibus ex cuius præfatio
palam est tria ad illa essentialia requiri: 1. ut
a volente procedat adeoque sit voluntarius, 2.
ut sit liber, necessaria enim est libertas prærequisi-
tatis: 3. ut fiat cum advertentia rationis
ad regulas honestatis de quibus singulis suo loco.

9. Proinde si quonia ea naturaliter constituta,
ut unumquodque in genere suo ad suum ordinem
dicat, a quo quod tale fit, participat, v.g. bo-
num creatur ordinem tenet ad bonum increa-
tum, et bonum suum adeo, ut impossibile sit illud
etiam bonum apprehendi nisi sub aliqua facta int-
pretativa abitudine ad bonum suum et ultimum.
certum patere potest ex illis obli. vlt. ita
etiam bonum, ut nullatenus malum quod malum pro-
legi valeat a potest constitutum extra finem
sui obli, hoc quoque certum est patet quod omnis actus huius
eo ipso quod fit actus voluntatis dicitur ut adversus
sententiam rationis huiusmodi indispensabilitate ad bonum,
sive verum sive apparens perinde est, quomodo
actus peccati et ipsius peccati videmur esse obli; hoc
autem admisso illud quoque certum est omnem actum
hunc saltem interpretative referri ad bonum suum
homo, adeoque et ad ultimum finem, quod scilicet dicitur
ita et dicenda nihil aliud est quam primum homo bo-
num, ad quod natus est. hoc in eadem sententia intellum
velim, quod omnis actus huius referatur ad ultimum finem.
homo, scilicet quod actus prout est et positive bonum, et autem
scilicet quod in genere motu, scilicet malitia, motu, est
quam illud ipsum quod in actu bonum est, scilicet, actus.

refertur, ut licet situm se referenti, sit, referri in
nequeat pro malitiam moralem cui stat, subpote.
cuius naa e, ut avertat potig a fine, qm ad illu
pertat. Unde

Soluta. Et quaedam rases in abstracto affertur se
Acta sicut: i. si vis actus huius e referenti ad
DEUM eo qd sit actus ultis actus, de bono, etm pec-
cator mortale erit referenti ad DEUM qm et
ipsum actus huius e, sola autm in fide vera n
tenet: qd p C. Aut n daret actus otiosus, aut etm
actus otiosus referenti foret ad DEUM, utrumq
falsum e: proq i. membrum: actus otiosus e qui
caeret fine, in suo autm case nullus actus caeret
fine. qd p C. Aut n daret actus otiosus, aut etm
e actus huius, de actibus huius namq. Intm a DEO
exigez ratio in iudicio extremo, exigez autm ratio
te actu otioso dicit em Math. c. 12. Omne
verbum otiosum qd locuti fuerint hoc reddent
de eo rationem in iudicio: cum igitur scdm dicta ois
actus huius sit referenti ad DEUM etm actus otiosus
erit huiusmodi. plura inqm macent ha et
huiusmodi rases in abstracto, i. em peccator mortale
ideo n referri ad DEUM, quia licet actus ipse in ge-
neri plus sit bonus, stat in malitia morali
et desiderari a regulis morum, qm ex doto
vitas in genere mori. qd si utiquez qd saltem in
genere plus peccator mortale e referenti ad DEUM

div: hoc quidem verum est, ac huius quod petri est finis
se in genere hinc referri ad DEUM ab eo
verum non est ipsum esse petri in genere hinc referri
ad DEUM, cum esse petri in genere hinc non
sit, ut potest quod scilicet dicendum in Tract. de petris
et iura visum rectitudinis atque ad regularitate
rum. Ad 2. membr. 2. ratio secundum se habet
scilicet actum otiosum consistere in malitia moralis
et hinc quod talis non referri ad DEUM. ad
1. membrum autem refertur, actum quendam non esse
eo divi otiosum quod nullum neque quoniam finem
habet, pro eo, quod proximo fine caret utique
operis in presenti autem dicitur de fine
ultimo non de proximo.

8. Prænot: C. de sumptibus cum ex phia non
n. 437. cum ex Tract. de factis ubi de duorum
factis dicitur in solidum eorum: implicare
absolute eisdem non autem duplicem dari finem
ultimum totalem quoniam autem autem quod ex locis
est: ita certe proponimus, ut. Quod nulla ratio
in presenti formandam necessarium indicem, quod
alii hoc loco superacane de hac questione
tractant, quoniam potius rases in gratiam et
j. gentiles ac saganos defacto plures DEOS colere
atque in eos in quibus ultimos fines se suorum via referre
ferre, dum quod sub voce DEITATIS comprehendit,

aprehendij suo rae summi Boni adeq. et ul-
timi finis, qia go gentiles se suaq. referant
in idola sua qsi in DEOS sic referendo plures ul-
timos habent fines. 2. peccantib; veniunt
finis suad e. Deq. et creaa, creaa qidm qia pnt
et q. centltis qsi sit in averse a DEO et con-
versioe ad creaa. DEUS vero qia licet pnt
veniale pntum sit, n' in omnia peccantem a DEO
avertit, adeq. suad cum pnto veniali h; finis
ultim; DEUS, neq. dicit pnto veniale referri
ad DEUM, iam iectm DEO q. trariu' sit. pnto
venialte peccantib; duplex est finis ultim; DEUS
sicut et creaa.

Atta ha rases totm n' sonderant ut ab ultis
uno fine totali se adendu' sit, ad unig veritem
et evidiam sciendu' e, finem ultim; totlem
iusta quam potm dfiniendu' e. Conu' pnto
lativum appetit; q. appetit; pnto se, cetera
vero pnto ipsum. Quae dno qidm totalte
et ultimite finis pnto in dubiu' vocari
a sano n' sit, ea autm in veritate admisa corrunt
p se p rae: esto eten q. plura idola pagani
et gentiles colant, sicut in rae finis ultimi
unui ex eo, q. in reu'tu' boni DEU' falsom
se suaq. sic referant, p in singulos partem
totm, adeq. totm finis plures partes habet
de qib; pnto q. a legib; neq. illud in pagani pnto

veni et qd appetit sub voce DEITIS appetit
sub voce summi boni, idola em nullatenus bona
sunt, deus et qd appetere sub voce DEITIS idola
nec qd appetere sub voce summi Boni, hoc in
in Christo et Turris subfistit, quoniam
hi unum tantum DEUM cognoscunt, qui fecit caelum
et terram, et omnia ad quem solus proinde omnia
referunt.

10. Ad 2. racionem autem dicentem de peccante ve-
nialiter ut hoc nisi unum ultimum finem minime
DEUM per omnia benedictum et autem creatam,
vel peccatum veniale et sic actus contra DEUM
per tantum devias a modo in DEUM tendendi, et
hinc et cedit charitatem mortalem, sicut factum
peccatum mortale, per tantum per qd, unde recte ait
S. Th. 2. 2. q. 24. a. 10. ad 2. Quod amatur
in peccato veniali pro DEUM amat, hoc est dicitur
nam qd amatur in peccato veniali et devias a modo
tendendi in DEUM ita amatur, et illud ipsum pro
gratia in qua venialiter peccans subfistit, ad DEUM
referat, quoniam omnia actus in se sunt quoniam in ta-
li. et bonum ad se ipsum, si autem ultimum racione
deviasis venialiter, saltem referat, fere sicut qui
transit fridburgum etiam si parum deviet aut mo-
retur in hospitio in licet et autem, saltem referat
aut referat transit fridburgum est qd devias a

6
f. absolute talis: unde et h. bene dicitur pro, etiam
veniale referri ad DEUM n. q. d. m. acclt. p. h. l. l. t.
neg. procipe qm peccata e. p. q. q. p. m. veniale
et ineff. acclt. vntm. abducent a DEO e. his
p. r. o. t. a. t. i. s. 2. in gona vera et p. p. t. a. h. i. s.
felicitas q. p. s. t. a. t. i. s.

Sect: II.

In quonam vera et pfecta hois felicitas consistat?

3. Nihil quidem edes solenne e. hoibz qm studiu et amor
felicis; utinam idiq. unig. et vere ad qm ea
nihil lo. creati s. t. et verissime nimis p. o. e. t. a.
tenet sua quemq. voluntas, nam plurimi ve-
nerato mundana. brutalit. nebare sapiti
de sepe. felicissimos violente mendacio autu-
mant, in pelagus aeterna. infelicit. vitato
gradu properant, quemadmodum experta p. i. d. e. n.
sunt Terranorum potig. qm coelestium studiis
antiquitas, et utinam n. siul. p. e. t. a. r. e. s. an-
tigue virtuti odiosa p. o. t. e. r. i. t. a. s. n. o. s. t. r. a. t. a.
e. t. a. t. i. s. b. r. u. t. a. l. i. t. u. n. i. t. a. s. ! a. t. e. t. i. m. u. s. a. a. l. i. s.
h. o. s. n. o. c. a. p. i. t. e. a. q. e. s. t. p. r. o. s. V. e. r. u. m. i. n. g. o. n. a. m.
v. e. r. a. h. o. i. s. f. e. l. i. c. i. t. e. m. h. o. i. s. q. s. t. i. t. u. a. n. t. a. u. d. i. a. m. u. s.

11. Duplex generatim de his felicitate hominum est. Una altera mundanum et filios huius seculi, altera filium lucis, quorum quosdam non respicit super terram, sed fixa est in caelis. mundani pro sua felicitate bona terrestria appetunt, quoniam in ea ceteri felicitantur, pro cuiusmodi voluptate et ipsi disere pant, alii bonis fortuna inhiant, quae sunt pecunia, honor, benevolentia, et dnas: alii bonis corporis, quae sunt robur, sanitas, et pulchritudo, sed in his ipsi neque sentiunt, aliter enim cum avaro Mida pecunias ambit, et mundi divitias, brutaliter seum volvens illud Davidicis beatus dixerunt populi cui haec sunt. Alter est Romanus Augustus spectans honorem et benevolentiam pecuniam appetit, aliter est Lycurgus et Lacidamonis dominandi cupidine astrictus pro aibus hinc ceteris dnas. sicut in bona corporis alii Deus est Hectoris robur, alii corpus sanitas, alii Helena forma, hinc exornandis letosis corporibus se suam fieri universa infirmant: sed quoniam vere de his sapienter divinus dicat, vidi quae sunt, uncta sub sole et ecce unisa vanitas et afflictio Prog Eccl. i. inferius manifestabit.

12. Alii evolvant filii lucis et quorum iussu est mun-

7
lanam vanitatem neglectam ac ut gemino anti-
quitate sapienter, Platone et Arle felicitatem suam
in speculose supercaelestium et divinorum pro-
cipue sumi et simpliciter pulchra Dei reponunt,
n'ca' tamen qm' huius corporalem hoc exuunt,
qsi ea coepe rapti extra corpus & suas solitarias
imperium atq; Phlegiam solastium huc vident,
s' qm' huius post miseriam vitam istam, ut
adeo us nulla vera felicitas pro presentis vita
possibilis videatur, s' ea opponenda s' in altera
vita, qm' cum Deo ac immortaliter aeternitate
felix viset. ita Plato et Arles, solo etm
naali' homini argento de vera hois felicitate
serpserunt. Arles qidm' Platorem arguit qsi
in epinomi eiq' opiniois fuerit, qd' etm in hac
vita, licet paucissimi tamen, si scilicet, q' solitudo
suis imbuti mentem cent' q' p'nti h'it' bonis
moralibus ornata, poent' ea q' p'nti felices,
s' ut dicit et recte probat Chryostomus Jazellus
Carapidig' in epinomatibus in ethicea Platoni
trac: 7. de summo hois bono Plato hanc men-
tem Phaedone penitus recessit neq' in ut. loc:
aliud voluit, qm' huiusmodi hoc ee s'at' beator' pro
hac vita, n' autem finaliter, qd' neutiquam male-
dictu' e', neq' male patiunt Christiani q' suam
Platoni in hoc q'formant sententiam.

De pfecta autem hois felicitate ita fit:

13. Apertio: Unica et vera hois felicitas deoq,
et ultimus omnium actuum. Ergo e' DEUS sine
sine benedicty quatenus in certis unq, et
ergo in personis ita q' dicitur, ut licet sine oi
penitus bono creato pfecte hoem beatificet,
tota in collectio omnium creaturarum sine DEO
vera hois felicitas ea nequeat. Ita sane
ois verba ita sentit. Trinitatis hoc e'
apertio docet em j. DEUM soli esse veram
et finalem hois felicitatem. docet 2. n' in
sola DEUM in essentia p' etiam ut Trinitas in
personalitate, ita ut mag' quomodo Trinitas in una
essentia p' sit de certis p' sit de certis p' sit de certis p'
felicitate. Docet 3. DEUM sine oi creatura
n' in omni creatura sine DEO appetitu' hois
pfecte felicitare p'esse. Hoc quoq, notandum,
q' in presenti de obli'va hois felicitate tantum
disputemus seu de obli'vo q' obtento et n' ante
hoc pfecte felix dici potest.

14. Proq' j. pars ratio longe efficacissima:
Idem e' vera et pfecta hois felicitas, q' sum-
me e' ac pfectu' hois bonum, alq' summu' et
pfectu' hois bonu' e' unicus et solus DEUS sine
sine benedicty: ergo et hic benedicty et solus e'
vera et pfecta hois felicitas. N. q' tra rationem

negant si prob: vera et pfecta hor felicitas
e' id, qd bonu sume et pfecte fatiatur, atq;
qd bonu sume ac pfecte fatiatur, sumu au pfectu
hois e' bonum. et vicissim, ut modice saulato
patet: go p. Jan prob. m. p. sylmi. Illud sa-
lum e' sumum ac pfectu hor bonu, qd solum
in se g'inet oem oino bonitatem cuius hoo
capax e', atq; hanc bonitatem g'inet soly et
unig DEUS: go p. m. p. Bonitas cuius hoo ca-
pax e', n' e' tribus bonitas creata, finita
et limitata s' etm increata infinita et
illimitata, atq; huiusmodi bonitas nullo nisi
in solo et unico DEO reperire e' go solus
et unig DEUS in se g'inet oem bonitatem cuius
hoo capax e', p'inde et ipse soly e' sumu
et pfectum hois bonum. prob. eadm m. 2.
oe qd int'ly p' g'oscere, etm voltas p'
g'oscere ut bonu facile in quibus e', atq;
int'ly facile g'oscere p' et creata et in-
creata bonitatem: go et voltas utramq; p'
g'oscere. subsumo: atq; voltas ut pfecte p'
felix se h'et ut qd ipsam felicitate p' mani-
festu autu e' cam n' se h'et, qd si h'etm g'oscere
hendat bonitatem creatam, qm deus bonita-
longe p'fictior increata, hanc autu si seale
g'oscere hendat qm se bonu creatu e' cuius participas,
increata p'ul h'et et creata bonitatem. igit

Solus Deus qui solus est bonitas, increata et
centia horum videri potest latere pl.

15. St. Augustinus hinc pro formae ploma Scripturae
et St. B. B. affertur per autoritas, sive de
re lumine naturali facti manifesta multa,
dicendo naufragam creem, illud Isidorus ex regio
Psaltes addo ps. 16. satiabor cum apparuerit
gloria tua. et ps. 12. quid mihi est in caelo
et a Te quid volui sperare Terra: quae loca
apprehens pro modulo suo quasi raptus extra se
clamat Augustinus: peccati nos donec ad Te
et inquietum est cor nostrum, donec requiescat
in Te. Item li. 4. ps. c. 5. plenus est
more sui creatorem affat, sumus: intelix
hoc quia sit illa s. bona sicut Terra a Te
autem refuit, beatus autem qui Te sicut et ipsa illa
refuit: qui vero Te et illa novit, non pro
illa. beator, s. pro Te solum beatus ita
sane psumus mundanum contemptor Augustinus
quis enim quos sanitate beatus, si enim sana
est quibus beatus, sana quo est beatus nostra,
sicut autem Ecles. c. 1. vidi quae sunt canita
sub sole et ecce una sanitas s. hoc quo ab
uimo Evangelica aquila loquam. c. 17. vita
atema est et salubritas nostra vetissima quos
vere Te verum DEUM.

Primum ad probandam 2^{am} asserti partem auctorem
 sicudem i. nphiam et sollem hanc assertioem
 à solistis posse P. Margro fuisse enitabam, eig
 autem statum assertiois ea istum, an existia et
 Trinitas personarum ingredia nphiam cente
 obtem betidnis pfecta, de qua in priori parte asserti
 diximus, ita ut, si p impossibile visio dua cente
 n' attingeret autem solistias relativas personarum,
 vltas creata diu n' post pfecte felix vidento
 solam centiam: hoc praece notato

Pp: 2. pars. De raoc centi vere et pfecte 16.
 beatissis e, vere et pfecte satiare oem appeti-
 tum raalem beati, p visa centia Dei n'
 visa Trinitate aut modo subsistendi n' satia
 vere et pfecte ois appetitij raaly hois beati: qd
 M: ex eo liquet, qd qd tandem pfectem diu
 nequeat, qm die aliq' dec, qm die autem pfecte
 appetitij raaly hois n' satia, p' aliq' dec
 ut patet, qd p p: n. tandem vere et pfecte
 n' satia ois appetitij raaly hois beati, qm die
 aliq' n' frui, cuius fruendi in copan e,
 atq' visa p impossibile sola centia n' visas
 Trinitate, aliq' n' frui appetitij raaly hois,
 cuius fruendi in copan e: qd p vident oia

nota ex his, quod ult. membrum nris, quod
 scilicet hinc fruendi capax est, quod ita ostendit:
 vis illius raris, ut has fruendi et appetendi
 capax est, cuius fruendi capax est intellectus,
 sed intellectus capax est fruenda. et solum eorum
 per eam Trinitatem, per omnia enim illius in patria
 fruendi capax est intellectus, cuius hic et in via
 capax est fruendi, nam fidei obsequium in pa-
 tria respicit clara visio, fidei autem
 nosse intellectus in via et solum firmissime
 tenet unitatem eorum, per eam Trinitatem
 personarum, quod si tandem ego homo vere et
 esse felix et est, quod unum cum unitate eorum
 Trinitatem subsistit et videt.

17. *Obj: 2. eadem pars raris et minus efficiat: Ex
 quibus S. P. P. obtine in patria ois sortibus
 regibus, neque unquam sanctus alterius erit profectior
 ut clare sentit Ligo in S. Ora: 4. sent. q. 2.
 et si diff. 49. Item in eisdem S. P. D. opusculo
 aureo supra 4. Evang: in Mathai c. 20. ubi
 pater familias respicit factis vocatque operarij
 iussit dare et p. et novissimis singulis
 denarios p. quo loco S. P. D. Augustinum
 introducit de S. Virgine dicentem in hac vba:*

Id vero, ipsa vita aeterna pariter cum omnibus
 angelis, denariis omnibus et attributis, quae
 omnium merces, ut autem ob hoc visum
 angelis in aeterna beatitudine, nisi quia visio
 Dei, per quam essentia constituitur beati, ut
 beatificatio proficit, fit, ob hoc nobis revelare
 ut, sicut est? dicit enim Iohannes I. Ep. c. 3. in
 quatuordecim gloria similes ei omnino, quia
 videbimus eum sicut est, sane alia ratio
 huiusmodi angelis non suspexit, unde ita arguo
 contra protestantes, aliosque, hac in parte nobis
 adversos: ut visio Dei fit proficit beatificatio,
 ut revelare Deum inquam ob hoc sicuti re-
 vera est in se, sicut dicta, sicuti Deum unum
 representaret, per impossibile non representata
 Trinitate, Deum non revelaret ut est in se,
 in se enim essentia est una in essentia, et Trinitas
 in personis, quod etiam hoc casu visio Dei non est
 proficit beatificatio, adeoque nec videmus proficit
 beatus. Atque hoc Angelice pro modo sua
 Sol noster Aquinaticus 2. 2. q. 2. a. 8.
 ad 3. clarissime docet dicens: similia bonis
sicuti quod intelligitur in se ipsa sicut videtur

à beatij n' p't intelligi sine Trinitate personarum.
Et iterum: ipsa visio personarum datur per
ducit nos ad beatitudinem. notent St. A. hos
donos, et qd' modeste refragant, q' de DEO
scripsit bene s'm testimoniis Christi, depre-
hendant.

18. Tertia aperti pars p' 1.^{am} partem q'dem
sufficiens est, ne in ea per se fundamto sta-
bilita n' sit, probz: De ratione vero et
effete hoj felicitis e' replere totu' appetitu
hoj reali, ut eu dictis est, atq' necesse
oia creata s'nt sumpta. bono increato
excepto q' DEO e', totu' appetitu' rationem
hoj replere, pat. qd' in ipse DEO se solo p't
n' dato ulla bono creata: q'o e' DEO sine
oi collectione bonu' Terrenu', n' tu hoc sine
solo DEO effete hoem felicitare p't. n. p.
Tandem s'dm dicta totu' appetitu' reali
hoj replere n' e', q'm d' ei aliqd' deo, cuius
possidendi capax e', atq' appetitu' hois oia
bona creata s'nt possidenti, nec hnti bonu'
increatu' DEUM, aliqd' huiusmi deo, solo autem
DEO possesso oia possidet hoem. q'o p' n. p.
en anteceduntis argutis appetitu' realis
hois n' solum capax e' boni q'm n' e' creati,

Petm infiniti et increati. Ita in bono
 creato nullum g'neris: qd quidem hoc n' p'p'ri-
 det aliq' ei de' cuius p'p'riendi capax e' extra
 Deus sol' in se g'neret eminenti om' bonitatem
 creatam, ut pote qd n'a nisi participatio boni
 increati, Deo iij' p'p'riis oc. bonis p'p'riis
 h'ic, ois appetit' h'ic, q'libet. atq' ex hoc
 patet inanis felicitas, in terrenis sol' uel
 g'neris, et quomodo in corde mundanum
 mentis inq'it' sibi, qd in magis patet
 ex dicendis.

Subsectio Solvuntur Obiectiones.

5 Ob. 1. q'm 1. et 3. a' a' p'p'rii p'tem sual: nisi ig.
 collectio bonu' creatu' est p'p'rii beatificans
 et felicitans hoem. unica r'as foret, via n'
 oem exsatiat h'ic, q'libet, ut pote qd capax
 pariter e' boni increati, atq' h'ic r'as ni-
 mium probat, qd nihil. p. m. hoc ipse
 r'as probat nullum r'as, l. in cal' ex p'p'rii

beati. p. q. assumpta: nulli beatum
 adeo esse felix e. ut maior; felicit;
 capax n. s. sicut en iuxta dicta in
 phisic implicat creat. p. s. t. m. a. a. g. s. o. l. u. t. e.
 qua est long. p. s. t. i. o. n. i. s. D. E. I. q. d. i. m. p. l. i. c. a. t.
 ita p. a. r. t. e. i. m. p. l. i. c. a. t. c. r. e. a. t. u. r. a. p. s. e. t. a. b. s. o. l. u. t. e.
 felicissima ob eandem causam / ad quod
 q. maior; p. s. t. i. o. n. i. s. q. felicit; capax e. t. m. d. i. c. i. t.
 e. i. g. a. p. p. e. t. i. t. u. s. p. s. t. i. t. e. e. t. f. i. n. i. t. u. s. n. o. n. e. s. a. t. i. a. t. u. s.
 q. s. i. d. e. r. a. t. i. o. n. e. p. s. t. i. t. a. f. e. l. i. c. i. t. u. s. e. o. m. n. i. a. s. a. t. i. s. s. e.
 appetit; neq. l. i. i. n. c. o. e. l. y. b. e. a. t. i. e. r. u. n. t. p. s. t. i. t. e.
 felices. p. r. o. i. n. d. e. n. a. r. i. f. e. s. t. u. e. q. d. d. i. c. t. a.
 r. a. s. n. i. m. i. u. s. p. r. o. b. a. t.

20. R. c. M. n. m. ut sua prob: assumpta e. i. g. p. M.
 d. nulli beati adeo esse felix e. s. t. i. t. u. s.
 q. maior; felicit; p. c. M. nulli adeo felix
 e. s. t. i. t. u. s. q. maior; p. n. l. s. e. b. d. e.
 q. maior; felicit; s. t. i. t. u. s. capax p. t. c.
 q. maior; felicit; obtine n. m. alq.
 p. r. o. p. t. i. t. u. s. d. i. m. n. c. b. e. a. t. i. f. i. c. a. t. i. o. n. e. n. o. n. a. t. t. e. n. d. i.
 t. p. d. l. s. d. m. o. b. t. u. b. e. a. t. i. f. i. c. a. n. s. l. s. d. m. s. t. b. u. m.
 b. e. a. t. i. f. i. c. a. t. u. m. o. b. t. u. b. e. a. t. i. f. i. c. a. n. s. e. l. l. e. g. i.
 t. u. m. e. i. n. s. e. s. t. b. u. m. b. e. a. t. i. f. i. c. a. t. u. e. i. r. e. a. a.

reatiz videns Deum et in se obtem
 beatificans oibz sctis et agle, Regem se
 totum quicquid in uno, et se totum sumo atq
 hinc qd unum ultra Deum totum nihil esse
 est melius ois scti obtem sicut simpliciter beati,
 nec unum altero beatius: extra aut merita
 beatum sicut in aequa et unum plura aliter
 praeiora tenent sicut diversitatem me-
 ritum diversa etiam est operatio beatitudinis,
 et pro diversitate hinc disponenti ad ope-
 rationem producendam, qd hinc est lumen
 gloria, ipsa quoque beatitudo est diversa
 et in uno perfectior, ac delectatio maior qm
 in altero, ita sicut in sctis, l. 1. in 4.
 d. 49. ad q. 2. unig folia ipsa scti: Obtem in
quo beatio qd sicut a uno unum et idem sicut una
centia, in unig visione ois erunt beati
unde ex hac parte non erit aliquid gradus in bea-
titudine: per parte operantium operatio bea-
titudinis non erit eodem modo perfecta, quia sicut qd
Reg perfectior sicut lumen gloria erit pe-
fectior in uno qm in alio sicut hoc operatio
erit perfectior et delectatio maior, et sicut hoc
non in eodem gradu beatitudinis erunt ois beati. ita
l. 1. d. 101. ubi ex quo veritas patet.

21.

Quies ergo nostra beatitudo n' erit sume s' defectuosa saltem ex pte. nri, ac ex pte grati neq. no neq. ulli beatum letum in caeli spete saltem ee. p'nd, quam neq. ibi auipiet quis letum, q'ntum auipere pot; seruum

Reo: ne metuas, s' tu letum in timore operare salutem tuam etiam ex ~~hac~~ pte huius erit summa nec defectuosa, tu enim auipies, q'ntum merita tua ut auipias te reddent idonea, et sic licet n' ois tua act; capacitas impleat, qd absolute impossibile dum sic actu infinita gaudia possideres, ut in iuxta dicta in pluris ac infinitum actu implet solo DEO excepto implet; to ois tua actual; capacitas summa h' p' infinita gaudia si simpliciter pulchra pulcherrimamq. simplex DEUM tuum s'c'm se totu' facit ad faciem intuitu fueris, atq. adeo tua beatitudo ex pte huius summa erit, qm actu maiorem sortiri ex defectu maiore merito idoneq. n' es, nec erit defectuosa, eo qd ois tua act; capacitas impleat. In cu' Evangelista adamo: auis ascende superius plura inq'm opera curare mentoria et altiore in domo patris huius mansione auis.

22.

Og: E. Bonu' ex fatians appetitu' huius, eig obliua

6.

scilicet dicitur de s[e]c[un]da d[ic]ta, atq[ue] h[oc] appetit[us]
 s[ati]are. p[er] collectio[n]em bonu[m] creatu[m]: q[uo]d p[er] m[od]o p[er]
 capacitas p[er]fecta cordis et appetit[us] h[uius] finita
 et limitata, atq[ue] capacitas finita p[er] collec-
 tionem bonu[m] creatu[m] repleri et exsatiari p[otes]t.
 q[uo]d talis e[st] capacitas cordis et appetit[us] h[uius]
 q[ui]s e[st] ip[s]i[us] s[ati]s et contenta, p[er]fectus em[er]g[ens]
 d[ic]ta p[er]fecta q[ui] mensurans contenta, e[st] aut[em] ca-
 pacitas, et appetit[us] q[ui]da[m] p[er]fectus contenta.
 h[uius] ut patet, atq[ue] contenta h[uius] e[st] finita et
 limitata: q[uo]d p[er] m[od]o.

Q[uo]d n[on] m[od]o ad e[ss]e p[ro]p[ri]e d[ic]t[ur] M. capacitas p[er]fecta cordis,
 et appetit[us] h[uius] e[st] finita et limitata s[e]c[un]d[u]m
 suam entitatem naturalem aut entitatem, ^{et} s[e]c[un]d[u]m suu[m]
 s[ati]um et tendentia[m] moralem seu innativam
 n[on] M. et d[ic]t[ur] M. atq[ue] capacitas s[e]c[un]d[u]m se totali-
 tate[m] p[er] collectionem p[er] s[ati]ari p[otes]t e[st] finita
 s[e]c[un]d[u]m suam entitatem infinita aut[em] s[e]c[un]d[u]m s[ati]um
 p[er] collectionem bonu[m] creatu[m] exsatiari p[otes]t n[on] M.
 etc. Veru[m] q[ui]d e[st] o[mn]ia entia creata adeoq[ue]
 et appetit[us] cordis h[uius] e[st] in sua entitate q[ui]d
 finit[us], atq[ue] in dicente scriptura DEUS o[mn]ia
operatus e[st] p[er] se[m]etip[s]u[m], adeoq[ue] o[mn]ia creata
 t[er]minant ad DEUM celu[m] et t[er]ra[m] p[er]cipiunt et
 g[ra]tiam, Innativam et s[e]c[un]d[u]m tendentia[m] moralem

quod est infinitum et ideo licet appetitum suum
sua sua entitate boni creati opten. pot.
n. to id est sua quod respicit finem suum ult.
DEUM.

23. Obj. 3. Atheus et non agnoscens DEUM l.
finem ad ultimum l. n. ut? postea dicitur
pot. si enim nativo pondere insensibilia fe-
runt in finem. cur eo hoc licet impig-
destitutum dicitur? postea creati est a DEO
etiam atque utique non finis fine quo ultimo
fine destitutum est ut? ab. pro autem est gratia
nos, nam finem ultimum ad ut dicitur, ut DEUM,
quia hunc dari negat, quo contra creati: proin
ultimum huius finis et beatus profeta. et pot. col-
lectio boni creati.

Quod n. obstante quod habentur eis pro opinio is
querunt monstrum atque in orbe nec visu
nec unquam videndum et quam dicente presentia
signatu est lumen tuum. One supra nos, quo
sunt speremus aliquid ens et unum quod sumus.
n. obstante unquam nos certo hoc supposito,
dico Atheum huius finem ultimum creatura men-
davit sibi profeta, eo fere modo quo oes peccatores,
in mortali presentibus atque sunt horum cor et

inrequit, haec enim Abbej in sua edamata
 creatura, pfecte beatus e, qd argum
 nil probat, pfecta de sapore cibi n e
 gustandz ille cuius gustu e depravat, ut
 ait S. August. qd nec de veritate beatitudinis
 q in stercore suas ponit delicias.

Obj. 4. qdra 2a ptem aserth: p pfecte qu- 24
 nicari centia dna, n' gunicata psonalite,
 sic gunicaz filio eterno centia n' autm pa-
 ternitar: item p pfecte produci psonalite,
 n' producta centia sic ab eterno pro-
 ducit filios n' producta DeI centia. Non
 p imde uniu nra creatura dna psonalite,
 qm imde uniaz centia ut patet in unice
 hypostatica: qd etm p pfecte videri centia
 n' vips psonis; a. e. de fide, psequia pro-
 cedit a pari imo a fortiori, productio em
 gunicas, et unio p pfecta realia, visio autm
 e' tantm pstatum intente. In hoc argumto
 ceu infolubili qfidare dicit P. Alberty
 Bender. verum

Et n. c. et paritem. disparitas fundaz in
 eo, qd n' e' abentz gunicabiliz, p' centia abentz
 e' visibilis, e' em visibiliz, n' tantm qd ad sua

Tota centia p'ctm qd p'riety oes cen-
tia necepio quexas, n' autm e' gunicabil;
hugmi; in igij hoi oifa centia naale emanat
desiderium etm videndi p'riety centia con-
iuncta, maxime illas, qas into fervore fidei
suspiciet in via et qas videndi in se cat
capacitas, potiq' argumtm militat pro nob;
qm qtra nos hoc vere mdo.

Ideo ab aeternis filis a pre gunicay centia
n' autm paternitas, qia illa e' gunicabil;
n' item p'sonalitas; iterum p' produci p'sonitas
n' p' dicitur centia, qia hanc dnam et p'p'ltas
aeterna produci implicat, n' autm implicat
hugmi p'sonitas. Item ideo imdte unigena
hinc p'sonitas n' autm unig imdte centia, qia
unita centia n' soly filij et verbu; p'tota
Trinitas qtra p'p'ens DEI decretu' fuit
incarnata; qd e' q'tario, qia videri p' cen-
tia et filij etm sine o' abfudo videri p'nt
p'riety centia necepio quexas, ad qas viden-
das oifa centia, naale emanat desideriu'
qast, hoc in via da' ardente creditu; etm illa
videri dnt, ad hoc ut videay oes qd in DEO est
visibile, et obvia beat. do totu' huj' appetitu'
repleat. Itq' vere p'feta. In hoc qd d'p'antur,

¶ Deus centia sola generat, aut sola gubnat,
 producit, Intus generat aut producit, quoniam
 generari aut produci non potest a se ipso
 videtur sola centia Intus in DEO videtur gubna-
 rari.

7. Obj. 2. Deus generando omnem suam perfecti-
 onem et bonitatem efficit appetitum omnium
 hominum, atque DEUS generando solam centiam
 generat omnem suam perfectiorem et bonitatem:
 ergo efficit appetitum hominum. m. p.
 DEUS generando suam centiam generat
 omnia quae DEUS est in ratione DEI, atque DEUS
 in ratione DEI generat omnem suam perfectiorem
 et bonitatem: ergo DEUS generando solam cen-
 tiam generat omnem suam perfectiorem et boni-
 tatem; M. scilicet ex genesi 1. et 2.,
 filius enim perfectus DEUS est, quia a patre
 ipsi generata sunt omnia in principio
 quae sunt perfectum exogitandum est in DEO
 dari debet.
- R. d. M. DEUS generando omnem suam perfectiorem
 et bonitatem suam respectivam suam simplicem
 efficit appetitum hominum, i. M. generando
 Intus omnem perfectiorem simplicem efficit appetitum M.

et d. m. atq; DEUS unicus est oem pfectio-
nem simplicem c. m. unicus penitus oem
n. m. et h. scilicet d. M. probat; DEUS qu-
niam suam essentiam unicus est quod DEUS
est in ratione DEI unicus et certus simpliciter
j. c. M. qd DEUS est in ratione DEI unicus
in essentia et Trini in personis, n. M. et
sic d. m. n. c. cum hoc in hac vita n. t. t. m.
credat pfectioes DEI simpliciter simplices,
scilicet respectivas, visio autem in patria re-
spondeat fidei in via verita. Sed ad Corin.
13. Cum autem venerit qd pfectum est, evana-
bit qd ex parte est. Et hoc ut quis pfecte sa-
tis videre et et pfectioes simpliciter simplices,
et pfectioes respectivas, quia cum visa essentia
veram n. videat nec sola essentia pfecte
beatificat.

26. Ques: posito qd impossibile qd DEUS n. est
Trinus nunquid in hoc case videtur essentia
facit pfecte beate? possideret enim bonum
infinite. Quasi a seors: qd palam de
ratione beatitudinis pfecte ex una rei n. ce videre
Trinitatem. s. sola essentia visa eligem pro

esse beatificari. ijij nil prohibet, quin
 etiam cum Trinitate sit, una sententia et
 impossibile n' una Trinitate hoc esse felix
 esse potest.

R. d. a. n' in hoc casu videns sententia foret.
 esse beaty beatitudinis. sed diversa ab ea,
 quoniam nos futura expectamus c. a. beatitudinis
 hinc eadem n. a. d. c. bene quodam stante
 illa hypothese aliquam unam sola sententia
 felicitari esse, quoniam nulla in hoc foret
 realis capacitas aliud videndi quoniam sententia
 sicut pro hac via nihil aliud credendi
 quoniam in Deum unum erat necessitas: attamen
 est gratia, quoniam pro nostro casu inevitabilis
 ad salutem necessitas, et cum unice sententia
 credendi Trinitatem personam, etiam realis et
 capacitas ut unice sententia videndi tres
 personales, quia capacitas ut vera et esse sit
 beatitudo gloriæ dicitur: Item sicut in illo casu
 beaty esse beaty est, quia videret se quod
 in Deo videre potest, ita dextera in nostro casu
 beaty esse beaty n' est, quia n' se videret, quod

videre potest, potest quo dicta res faceret nobis
quod tradidit. haec pro propria sententia re-
spondeo propter se, quare solucio in illa alij
quibusque. quibus proinde facile potest
occurrere.

27. Collige beatitudinem nostram in calis aliam
et obtusa alia sobria, obtusa et ob-
iecta ad aeterna gaudia detinens esse
sicut dicta De illis sicut se totum, sobria
erit delectatio gaudiumque beati sicut por-
tionis meritum de hac utraque beatitudine ita
loquitur S. Augustinus de S. Virgine relatus a Beato
Angelus in quatuordecim aureis supra Matthei
c. 22. quod ipsa vita aeterna pariter erit
sicut sicut aequis denariis sicut et attributis,
quod et omnium merces, quia vero in ipsa vita
aeterna sicut fulgebunt lumina meriti-
ficum, multa mansio est apud patrem,
et in denario quidem non vivit unquam alio pro-
lixius, in multis autem mansio est honorumque
alij alio clarior loci. S. Augustinus filius de
S. P. in 4. d. 49. ad quatuordecim. unum sicut
rehabilius supra 11. 20. ex quibus patet res nos

fore obviae aq̄lto beates f̄bire autu.
 Subm ungḡp̄, accipiet q̄tm bonis operibz
 promerit̄z ē ad̄eoz, in aq̄ly erit nra
 beatido f̄biva, et unq̄ hanc alter alia
 in domo Patrij m̄n̄f̄iōm f̄b̄ic̄p̄ta h̄,
 ut ungḡp̄ vere. et p̄f̄te felici f̄l, b̄b̄t̄q̄
 capiat q̄tm capere autu p̄. p̄. 3. in q̄
 h̄ca h̄z felicit̄z pro hac vita p̄t̄t̄t̄

Sect. III.

In quo vera hois felicitas pro hac vita consistat.

8.

ut dilucite precedenti f̄b̄ic̄e offendimus
 vera et p̄f̄tam finalem beatidnem nra
 in caeli tum a d̄o querenda ē, ultra iam
 indagare. f̄p̄er ē, in q̄o pro hac vita et
 vial̄is felicit̄s nra q̄st̄b̄enda f̄l? an in
 bonis fortun̄is, an corpor̄is, an in f̄er̄t̄ion̄is
 ment̄is, an in alio q̄o d̄am? id̄m hoc inda-
 gare. ē, ac q̄ d̄am f̄l optim̄ ac inf̄all̄ibile
 ad q̄f̄q̄nda eterna felicit̄em med̄ium?

procul dubio em e' in hoc medio pro hac vita
fama hois stare quiete et beatitudo.

28. Apertio j. Optime et infallibile ad e-
terna felicitatem medium, adeoque vera fe-
licitas hois pro hac vita nec est bona for-
tuna, nec corpus; ita facile sentiantur
veri Christiani.

Ratio autem e' qd' optime et infallibile me-
dium, quo ducimur ad aeterna felicitatem
pote pro hac vita in veritate felices dici, quod
falsi est ea, qd' abo recta ratio nec metuit
de sua felicitate, nec est, qd' metuat, qd' quidam
em iusti et raabili metus futura infelicitas
subest, vera felicitas diu regit, et faci-
le patet, adeoque in eo vera felicitas hois
etiam pro hac vita constituta e', qd' tam-
quam obtento hoc in oibus quiete degit, et ex-
tra se pericula futura infelicitas vitat.
atq; huiusmodi n' est bona fortuna aut corpus;
n' bona fortuna, ea em j' est pecunia,
dicit autem Euclii 32. Beatus vir qd' pot au-
rit n' abijt, nec speravit in pecunia. Hebr.
Arog etiam Lu: 6. ait: non vobis dicitur
qd' h' est solacio vram. ex q'libet propter alios

innumeror. Veritas, quae adducere suspenses, satis
 patet, in penuriam felicitem nostram quaren-
 da non est, quod aemulorum veteras illi in
 paupertate potius, quam divitiis vivere deligerunt.
 § 20. honor, benevolentia, diuina pro ab
 neque in his felicitem nostram subsistere inde
 liquet, quod felicitas vera esse deat in ar-
 bitrio et facultate felicis, honor autem et
 benevolentia non sunt in arbitrio felicis, saepe
 enim sine ulla demeritis, et vere iustitia
 ipsi experimus, unde honor et benevolentia
 pro involuntate rationabilium metum ne amit-
 tantur instabili hominum iudicio. Idem rene
 accidit in domo, ubi praeterea experientia
 certum est, quod plurimum laborum intricatum fluxum,
 et quibus quibus pluribus praesentibus, subo plura dif-
 ficilia subit, pluribus servare debet, pluribus
 quoque afflictivis, demeritis negotiis, et plures
 sibi parat hostes. unde revera stultum
 apparet signum inania et afflictiva spe-
 rantes dicere se pro hac vita felices.
 Neque maior beatitudo stat in bonis corporis
 in primis enim in ipsis nulla est stabilitas, et quoniam
 nullum amissionis periculum, eo quod omnibus statum habet sit

seel mori, mortem varie alteras praecedant, quibus summa senectus robur, corpus etiam primum corpus desinat ad transitum in deformem nihilum: ut adeo merito Salomon prov. c. 39. aperat. vana est pulchritudo mulier timens Deum ipsa laudabilis: praeterea bona cum corpore cum fortuna saepe contingit eadem aeterna laetitia, si dixerit Evangelium unam vel formosa Absalone sepultus est in inferno, quorum de divitiis, huius corporis eleganter praestabat, sed erat inanis beatitudo, quae trahit sui factatorem in maledictum.

29. Aspertio 2a. Neque vera hominis felicitas, pro hac vita consistit in bonis rebus praestantibus partem vel rationem, quia bonum est acumen et vivacitas sensuum tam exteriorum, quam interiorum, et volentes gustus et tactus, nec vel generosae passionum appetitus sensitivi. Contra Aristippum et eos unquam in quorum persona loquitur Epictetus c. 3. Ad apprehendendum nihil esse melius quam latari hominem in quere suo. Item c. 5. hoc visum est mihi bonum ut quiescat quies

et bibat et fruatur letitia ex labore suo.
 De: Apher. Vera felicitas etiam pro hac vitant
 vera est, et ea exclusiva omni dolori et tristitia,
 huic autem bona a se solum partem profiti-
 vum et sic exclusiva omni dolori et tristitia, et
 proprio quippe dorem, experientis, voluptas em sen-
 sum addit antecedit, geometarum suffragio
 et Zely mordens, sublequm punitudo et
 dolor, infistunt quodque morbi, neque, horum ut
 libere, quod vario discrimine modica emag
 voluptas cuius in extrema occupat luctu
 ptea Indiu. solum voluptis sensuati, vete-
 rantia ducat, quodiam adei corporis indigia,
 hae autem indigia quodam et molestia et tristitia,
 igitur voluptas pro admixta habet molestiam.
 unde etiam evenit, quod indigia cessante,
 aut voluptas fastidiat aut dolores creet,
 uti constat in gmedente ac bibente. auerit
 quod eigni vivante, et voluptas sensuati sape
 efficiat magis aium doloribus, quoniam quod illi bea-
 tificet, idque ex defectu maxime voluptis exsati-
 anda; supervenit, quod vilia hae oblectamenta
 fabaria, volatilia, et inquieta sint, neque

hanc repleant animi naturalis quodam in finem
sublimiora petentem, ideo brutalis potius quam
hanc huiusmodi voluptas felicitas est.

30. Axioma 3. neque vera felicitas vitalis hominis consistit
in bonis naturalibus partibus naturalis animae, cuiusmodi bona
sunt vigere ingenio, memoria, atque audacia velte:
neque etiam in habitibus et actibus moralibus longo ex-
ercitio acquisitis, ut vult Aristoteles, Cynici.

Pro 1. parte est, quod vera felicitate nemo male uti
potest, nisi enim felicitas quod est in malum degenerat,
atque bonis naturalibus animae naturalis ingenio, memoria
et velte plurimum mali utitur, ut patet in iu-
dice malo et in prope tyranno: 30 p

2. parte autem ratio est, quod operationes libere
moralium negotiose atque laboriose sunt, in
labore autem non consistit felicitas, sed in quiete
post laborem, gerunt enim bella et in pace
vivunt, negotiant, ut otium, propter proterva vi-
demus multos sumis virtutibus ornatos nihilominus
in hac vita esse miseros, id est in multis defectibus
patientes etiam summi suum affirmare: igitur
in habitibus huiusmodi moralibus non consistit vera hominis
felicitas neque pro hoc statu.

31. Axioma 4. Vera hominis vitalis felicitas, et medium

infallibile ad eterna felicitate consequenda consistit
in perfecta conformitate et unione vultus creaturae
cum vultu increatae. Ita sine catholica
estimo sentiam.

Deo. In illo vera felicitas habet pro hac
vita habitanda et quod foras mittit se timo-
rem, excludit omnem miseria, hocemque
reddit in omni excogitabili eventu perfecte quietum
atque inigni operae perfecta conformitas vultus
creatae et hanc in vultu increatae

DEI. ego p. m. perfecta conformitas et uni-
tas vultus creaturae cum deo et summum
gaudium de omni dispo. vultus dea, atque ibi
solum gaudium de omni dispo. vultus dea, et ibi
ad quoslibet eventus omnis timor exulabat, seclusa
et omni miseria, et radice simplex ac quies,
nullus etenim eventus est, et etiam possibilis, qui non
vultum deum procedat sive permitentem sive
imperantem. ego. Sane qui se perfecte resigna-
verit in vultum deum, nihil tam amara
sentiet ad hunc in cogitata vultu DEI sive
dulcescat, si irascitur offendenti, si premi for-
tuna invidet, de corporis miseria, in hoc plausu

gloriam et oia dura sibi licet reputabit:
uno verbo talis erit oī tempore quem se esse
desiderat, nec in malum unquam desiderabit,
hinc scabit aī effete quiete puritas et mund-
itia cordis triumphabit unde tandem illo esse
gelista scabit: beati mundo corde gaud-
ij. DEUS videbunt.

32. Cōf. j. Juxta Magistru sent. d. 49. liq.
Ille vera beatus qd nō oia qe vult, et ni-
hil vult malum, ille qippe beate
vivit qd vivit ut vult nec male aliquid vult.
atqz unig e vultus effete, qformata vlti di-
vina, ille nō oia qe vult, et nihil vult
male, oia em vult, qe DEUS super se pōi
vult: qō p. 2o. Cōf. In illo vera beatitudo
vialz horz qstidenda videt qd pōmē auedit
ad beatitudinem finalem s. sicut em iuxta sa-
pientes tūto qd qstidit e qnto pōmē auedit
ad i. qstidit DEUM, et pōmē auedit ab eij qz
pōmē, ita pōmē tūto qd serig exsatiat
appetitum, qnto pōmē auedit ad finale
exsatiativum qd sūlt DEUS, atqz hōm
nullo pōmē auedit ad DEUM qd e finale.

creatura, qm suam vitam p se pformando ubi
 DEI, fit em hoc mdo sps idm in DEO, qm in
 hac pformae ubi creata cum ubi dno
 colenda e vera vialis hois felicitas, et
 hinc fortasse. Chrg Dng discipulos suos
 docturq orare. statim post petitionem regni
 caelestis, rra finalis beatitudinis addidit. scilicet
ubis huc sunt in caelo et in terra, qsi
scillit hoc mediu act qd illud eternam
regna obtinere valerem. §: 3. Sicut
 naa hna fortunatig auideri nihil pot,
 qm hypostica illa verba, qd Deus et ho unu
 erant ppositum, ita ne Herule nihil for-
 tunatig eidm auideret, qm si frater, soror aut
 mater eidm uniti verbi ee promerit. dicit
 autm Chrg ipse. Mar: 3. v. 35. qd fecerit volam
 DEI huius frater me, et soror me et mater
mea e. qd in pformate voluntig creata
 cum ubi increata Dsi or rra finalis beatitudo
 sps. s. t. igi qsi ad eterna colu p beatitudo
 beatitudo aspiras, reg, mundi huius variatibz
 distrabi ambias, infallibile mediu pformate
 voltz tua cum ubi increata Dsi punde,

D. E. M. et e' sentia D. Thoae: altera eam
 locat in solo actu volitis, nimirum in delectatione
 e' amore amicitiae, q'o sicut D. E. M. amat
 beatus et ipse D. E. M. sibi bonis et n' beato.
 et e' sentia Scoti et suorum. 3^{ia} denique
 q' media e' D. Bonaventurae et plerumq'
 recentium locentium de ceatli q'ntitate
 beatitudinis, sicut et sicut actum intellectus seu vi-
 sionem et actum volitis amorem seu delectationem
 de D. E. M. visum et hanc sentiam in Clementina
 ad non de hereticis, et Extrava: Bene-
 dicti 12^{mi} et refert Amicus disp: 2. de ult.
 fine horum seu: B. rati s' Vega, Corduba
 et Argentinis ita certat, ut gloria sentia
 D. Thoae aut Scoti n' sit amplius et probis
 defendi, si q'm infirmis seferant dicti auth.
 apparebit. Interim in bene advertenda e'
 statum quaestiois moveri terziffa s' et ceatli
 speciae et gressive obti beatificis, n'
 autem de integrali sicut aut gressivante,
 namq' extra dubium est, nos in aeternali proa
 beatitudinis n' solum fore visuos D. E. M. sicut
 ipse D. E. M. visum et intima' volitis unionem
 amatores, adeoq' tribus, pro actu gressiva.

34. Preterea certum est, quod beatitudo fit respiciendo
in ratione ultimi finis, quando rationem boni in-
ferat, tunc ad ultimum quod obtinetur ad suam
poam, et hoc in presenti non quare, sed solum
indagando de actu illius poe, quod felices di-
ci videntur, quam difficilem in hac materia pro-
ximis notat S. D. in qua dicitur: 49. his verbis:
beatitudo est in ultio, duplex et intelligitur uno
modo ita, quod fit ultio, obitum, et sic beati-
tudo fit ultio finis, et ex fine et ratio boni
oportet ponere beatitudinem in ultio est: alio
modo ita, quod fit aliis actibus ultio, et sic bea-
tudo in ultio est non per se. Totum quod statum pra-
sentis difficultatis, ipse est, utrum poa actu,
an intellectu, an ultio sic DEUM oblatam
beatitudinem possideamus, ut eo certius beatitudinis
efficitur faciamus, licet periculis certibus
saltem pro eodem signo ratione non solum fru-
emur, ut posse obtinendis quod actibus alterius poe
posterioris. hoc praevidetur notato fit

35. Assertio: Actus quod primo et sicut in certis ma-
beatitudinis consistunt, et solummodo actibus intellectus sicut
sicut data, quomodo tamen et quod periculis
importantur in delictaem quod alio modo actibus ultio,

proxi centis una beatudo in unis et n' in
 pleribz diversa poa actibz g'fist. Ita multz
 locis expresse S. D. quem g'ntant, q' genuini
 eig alumni.

Pz. apertio jmo Autoritate Scripturae et
 S. C. D. in Scriptura qidm. p'ri veteri five
 nova q'fi infinity pro una apertioe a textu
 sic in veteri Exod. 33. Moyses cupioq' una
 beatudois ail ad Deum, ostende mihi gloria
 tua, et respodit D'us: Ego ostendam se bonu
 tibi, id e' me ipsum in qo e' se bonu, in nova
 autm Scriptura dicit: Matt. 13. beati oculi
 q' vident, q' vos videtis. et c. 18. videte ne
 g'demati, p' angeli em eorum. p' vident fa-
 ciam patris. Itm c. 5. beati mundo corde
 quia ipsi DEUM videbunt. Joan. 17. hoc e'
 autm vita eterna, ut gloriant p' id e' ve-
 deant / Te verum DEUM. sic D. Paulus 1.
 Corin. 13. nec n' 2. Cor. 3 et alibi clare Testay
 originaltr et centlt' una beatudoem in vi-
 sione clara DEI g'fistere. p'ra oibz In aper-
 ti veritas etiam ex Joan. 14. ubi Philippus
 ad salvatorem inquit: Domine ostende nobis patrem
 et sufficit nobis, sane dum iuxta p'bat in
 1. Ethic: bonu in qo p' se e' sufficia, felicitas,

et vera beatus est, nec est iuncta debeat esse
datum in visione patris, quia sed sufficienter,
manifestum videtur in visione hanc conditionem non
beatitudinem solum consistere. dicitur. scilicet claritate
loquitur gloria in illud Aplos. c. 15. I. ad Corin.
cum tradiderit regnum DEO et patri
interpretata. Textus sic dicens, cum per-
duxerit crevantes ad gloriam DEI
patris, ubi est fons omnium requies sempiterna
et gaudium. quo claritate ostenditur
visione. quia in certitudine radicari requiem
sempiternam, adeoque, et aeternalem nostram
beatitudinem.

36.

Non minora. S. P. B. offerri per testimonio
aspectu veriti, abta se tantummodo de tam
nimium repleam. Magni Angli gelus ad offero
sentiam. S. sent. d. 49. ad qu. 2. ubi hoc
dicit. Et ideo ult. finis hois est in actu intellectus,
et ita beatus quae est ult. finis hois in intellectu
existit. In id quod est ex parte veriti, sunt quae-
datis igitur in fine. quod est diu delectatio, et si
fuit plus ratione beatitudinis, sic superve-
niens. Visioni B. in qua consistit beatitudinem.

existit, ut sic vlti et vltima. Item ait
 diversis parum tenet 2. 2. p. 4. a. i. in O.
 ubi ait: delectationem perinere promittente ad
 beatitudinem, sicut calor ad ignem, unde sicut
 calor n'c' s'ffia ignis s' p'rietas, et au-
 tem realiter distem s'm dicta in pluris, ita
 delectatio aliq' actus vlti in fili n'c' s'ffia
 nra beatitudo s' p'rietas vlti promittente na-
 tura posteriori vlti, s' hanc ab auctori-
 tate s'ffis.

- ii) Q. 20. à rae. Illud apignari s' pro bea. 37.
 videt fili s'm certiam, q'de s'm et s'm
 certiam s'ffia apignari obti beatifici Dei,
 atq' huiusmodi s'ffia e' visio clara Dei in
 illud beati: q'de p. M. p'vidit in scholar
 m. p. Illud e' s'm certiam s'ffia apignari obti
 beatifici q'de s' p'p'rietas et obtinet DEUS
 totq' atq' DEUS huiusmodi obtinet s'ffia vlti,
 q'de DEUS in certiam unq' et s'm in s'ffia
 mediante lumine glorie unq' in illud
 beati: q'de p. M. facile patere videt, si-
 cut em DEUS ut visibilis s'm s'm certiam
 s'm s'm s'ffia vlti nra beatitudo obtinet

Et en dicitur, illud etiam erit certum, ut
beatus filius et secundum certam profectum
quo obtinet beatitudinem, quo Deo secundum quod est
visibile, possidet, et intelligi beati uultus,
atque hoc aliud se non potest nisi ipsa visio et
actus intellectus, quoniam impossibile est, animam certam
uniri ubi est fructum et gaudium, nisi prius
unius intelligi per visum intellectum, quoniam
est res visa intellectualiter aut apprehensa de
fructu de ea gaudere, aut frui per se
valens, in nihil potest volitum nisi pro prior
quod fuerit. Unde per ipsam rationem
obtinere totum Deo fructum in se, licet ad
hoc ut integraliter profectum sit beatus ad
visum consequi deus et amor et delectatio
quod prius, sicut in filiis per solam reali-
tatem obtinet totum hoc, licet ad hoc ut in-
tegraliter totum sit, realiter visibilitatis
consequi deus, quod prius hoc, unde cum
filiis beatus non secundum certam sit per
uocet et apprehensio summi boni, implicet
autem contradictionem, ut actus illarum partium
in quo recipitur deus ante priorem et posteriorem

fiat & fiat j^o apertus, cum alij sequantur
sua potestate in qua procedit, palam et videtur
solum actum intell^u, cui scilicet ordo prior,
procedit et j^o apertum summi Boni adeoq^{ue}
et beatitudinem filium.

¶ 3° et magis q^{ui} data ratio: Illa ope- 38.
ratio q^{ui}stiuat essentia beatitudinis filium, et
filiu, q^{ui} ex suo q^{ui}estu intrinseco est i^oma
apertus et q^{ui}rensio summi Boni, et ex
qua velut ex radice et fonte, alia ope-
rationes promanant, atq^{ue} huiusmodi est sola
clara visio D.E.I: q^{ui} p^{er} M. ostendit ex phi-
siciis; illud in phisicis est filio. aliuq^{ue} q^{ui}sti-
tutum, q^{ui} ex suo q^{ui}estu intrinseco dat
et simpliciter i^oum, et ex q^{ui}o q^{ui} ex radice
caetera promanant: q^{ui}o etm in fili illa
operatio essentia et filio q^{ui}stiuat beatitudinis
filium, q^{ui} ex suo q^{ui}estu intrinseco est i^oma
apertus et q^{ui}rensio summi Boni, ita ut ex illa
o^{mn}es alia operationes promanent q^{ui} ex ra-
dice et fonte p^{er} p. m. j^o ex S. Augustino
solilo: c. 36. ubi alibi: haec est plena beatitudo

et tota glorificas huius videre faciem.
DEI sui; item li: 83. quod aliud est beati
vivere nisi aeternae aliquid profecto
hinc: quibus verbis S. Doctor diserte
innuit visio DEI per et perfecta esse esse
cusem et presentiam sicut Boni p.

39. Quid eadem m. 2. ex diff. a. in intellectu
et actem. Illig poa acty solum to presentia et
apere sicut Boni dicitur et ut, quae sola
rem absentem sibi facere potest praesentem, et
eam sic praesentem tenere. s. presentiam em
ut ait S. Doctor 7. 2. q. 4. a. 3. ad 1. um
aliud n. nominat, quoniam tenorem aliumque rei,
quae praesentibus iam huius, sicut aliquid quodam
aliquem dicitur illi presentem, quoniam tenet
eum. s. etiam rem absentem sibi facere
praesentem, et illam praesentem tenere et
operas et acty solig intell. n. autem ultis
ultis em et intell. praelior hinc est diffia
iuxta oes plos, quod poa profutiva ad se
trahat obtum et sibi quae praesens effi-
ciat, unde presentia dicitur: dum extra voltas

foras potius pergit et trahit ab obli ad se
 sum iuxta illud poeta: trahit sua
quemque voluptas, su' etm ex illo Augus-
 tini: Amor meus, pondus meum, eo feror
quocumque feror: / soly go acty intellg n'
 autms acty vlti diu dt aut pt apertus
 aut p'prensio sumi Boni acty vero vlti
 diu dret poty sui p'prensio a sumo Boni:
 cum igy beatio filis intellgat. 1. ma
 apertus sumi Boni soly acty intellg
 sult clara visio DEI huiusm apertus ce
 queat, qua fily beatio nra. n' in pluribz
 disersa. poe actibz sp in sola visioe
 intelluali g'fistere pt.

Tandem etm oes vltis acty visioe beati 70.
 g'comitantes ce, et ex dicta visioe DEI
 q' ex radice pullulare. g'fente e' fante.
 Quo em quaso beati in caelis sume amant
 DEUM. 1. nisi qia videndo et g'nosendo
 DEUM vlti p'ponij obtum ex in f'nta sui
 bonite uncta indispensabili sequela trahens

in se? aut nqd amabis DEUM, quem
bonu' prode p' intellu' n' vidisti? non
aspiras, nam scelle amares q' amore
dignum n' quoferes amor em acty vlti
I' hnaty ad bonum ab intellu' p' sui
gnisem vlti ut bonum profitem. scilicet
q' diligis in caelis, ni qd summa dilectioe
dignum p' intellu' vidisti, de qo gaudebis,
ni qd iustum gaudu' obtum p' claram
q'emplaoem sumi Boni iudicasti? aspi
dis aliis beatidnis effectibz discurrere.
Vides qo et utinam aternu' videres,
beatidnis n' solam aspecuocem ja' obti
aspecu' q'raspocem ee claram DEI
visioem, p' itm ex ea q' ex fra au
dentia et ex radice gemulas pedulare
acty vltis.

41. *q' vltis aspecu' : beato felis eff
dit scilicet in aspecu' vlti finis, e' em
sam dicta beato felis ilud, qo obtinere
obum nra beatidnis, atq' nullz acty vltis
es. p' huius aspecu' qo qo p' m. actus*

ultis l. e' desiderium l. delectatio, l. amor a-
 miicitia, s' neutrorum diu p' aspecuo: q' q'
 p' m: aspecuo aliuq' rei, e' rei actib' obtentio
 huiusmodi autm diu n' p' l. desiderium l. delectatio
 l. amor amicitia: n' desiderium, qia hoc e' de-
 re absentis q' vult desiderare, em q' d' h' q'
 dum n' ad aspecuocem naalto requirat pra-
 sentia rei aspecuocis; n' etm delectatio, hanc
 em e' d' et d' de obto ia' aspecuo et ob-
 tento, aspecuo requit ee possessio et q' r' ras
 sub qua possidendi, sicut in fili exemplo
 nec qui desiderat pecuniam statim aspecuq'
 illa' nec q' de obtenta pecunia delectat
 pecunia actu aspecuq', s' aspecuq' iam
 e': unde eleganter D. Thoas 7. 2. q. 7. a. 4.
 ait: si aspecuq' eet p' actum ultis, statim a
 proprio cupido aspecuq' eet pecunia gado null
 hanc illam.

12. Nego etm amor amicitia, qm dicunt ee actum q' r.
 mediu' ultis int desiderium et delectaoem p' p'ie
 aspecuo ult: finis ee p' d: nam p' abroq' q' d' aspe-
 cutio s' obtentio sumi Boni in bonu' aspecuq',

q̄d maxime serui e' de. a se uoce beatitudinis
eterna, qua. in uoce p̄sentis et coronae
beat. s̄m. Quid apli: uisum q̄sumari
fidem seruari, de reliquis reposita e'
mibi corona iusticia, attenti p̄ dō ut
beatus et bonu' nru', s̄m qd et in p̄senti
di. querey pona' uti beati obtineat. dū
In amor amicitia p̄ se. n' respiciat DEUM
ut bonu' nru' s̄m donum DEI, p̄ter hoc
ingm etm. ex hoc patet qd amor uice.
et amor p̄ria. s̄m eisdem raris unde cha-
ritas n' exauabit in celo, nec In ex a-
more amicitia in via felices p̄fete fing
aut p̄renores, adeoq̄ nec tales p̄sti-
tuem. s̄m p̄ hunc amorem in patria.
hanc ult. q̄firmare s̄m in p̄sentis. s̄m
in 4° loci: ut: nec etm. p̄ diu, qd a se.
utis finis exterioris, s̄m id e' beatitudinis.
s̄m q̄ actum ultis imdte: intely. em. ce.
aty ultis p̄ ante. a se uocem finis, ut
moty quidam in finem p̄ hoc de desiderio

dictu videt / post ascensum vero ut quie-
 tao quodam in fine / id e' delectao. / non
 p' autm ee, qd' s'ltas nunc quiete' in fine.
 in gem' p'rig' tendebat, nisi quia s'ltas
 alio mo' se. h' ad finem qm' p'rig' l. e'
 querso. Illud go qd' facit s'ltam hoc mo'
 se h'c. ad finem ut s'ltas quiete' in
 ipso, e' ulting' finis inferior p' id e' bea-
 tido felis / . Post pauca ex p'p'ie
 addit: hoc autm e' visio D.E.I. s'dum
 intellum; h'c loc: cit: S. Or. pro verite-
 ri aserbi p'ly qm' quere. Illud go go
 i' sic D.E.O. giungim', ut illum quendam
 visio clara D.E.I. e', q' D.E.U.S. in contactu
 fil' sumu' delectabile, gemitante ex p'
 visioe infert sumu' gaudium et delecta-
 tioe in intellu' beati, unde g'bat qm' do
 gemitante et q' p'rieta, ad beatitudinem
 integram recepim' fil' gaudium et de-
 lectao, aliq' huiusmi' proba p' deinceps
 alteriq' arti magis erotanda. s'p' p' & o' b' r'

Subsectio Respondetur Obiectis.

43. Obj: Varia autoritas, scilicet quidem Scriptura
et precipue illud Mathaei 25: ubi Bea-
to dicit: intra in gaudium Domini tui. et
Joan: 16: gaudium vtrum nemo tollet a vobis:
et gaudium autem huius loci intelligit Bea-
rido, igitur de ratione beatitudinis et gaudium,
gaudium vero pertinet ad ultimum: ergo de ra-
tionis beatitudinis et etiam actus ultimus. Et.
S. Augustinus li: 10. de serm: c. 22. ait: hoc
sola est vita aeterna gaudere a te, de te
et ipse te. Item 19. de civit: ait, quod bea-
rido in pace consistat consistat sicut illud psal-
mus: pax facit pacem: pax autem cum
gaudio pertinet ad ultimum, ergo. 3. Cle-
mentinae autoritas ad nos de haereticis,
et contraria: Benedicti 12. in quibus locis dicitur
beatitudinem consistere tam in visione quam fructione
adeo, in actibus utriusque, potest, quod magis

affirmat auctoritas Chatechismi Romani
 circa illa vba: credo vitam eternam di-
centi: solida beatio qm quoni noie cent-
lem licet vocare, in eo pta e, ut dicit
videamz eiqz pulchritudine pstruamz. Atqz in
 hoc textu pleriqz pma pta dicendi vae
 ponunt beatitudinem nram centlem in actu
 utriqz pte intelligi ad qm referri vnt, et
 vltis, ad qm ordinari fruitio qssere, qm
 in hoc textu ne qidm. long cently omisqz
 e. Verum. R.

Oibz hinc textibz nihil infrari nram 4ta
 apertum, n^o i^o illi scripturae, qz reversi di-
 ud n^o important, nisi qd de vae beati-
 tudinis integrali etia fit gaudium, qd nusqm
 inficiabam, neqz gratis datur, et sine
 vae eos de integrale beatitudinis inspe-
 tari palam fit ex dictis. scilicet gaudium
 vere n^o e nisi de re iam possessa in An
 beato filz fit ipsa p^a apertus: melius
 go ex illz, qz ex S. Ore rehting 11. 36.
 diuina ideo datur beatitudo vocari gaudium,

quia delectatio et gaudium est ipse factus com-
plens beatitudinem, sic superveniens visioni
in qua est essentia felicitatis et per aperientis,
ut inde etiam gaudium dicatur, et ubi at
Tribunay, relege sententiam N. 36. relatum.

75. Non etiam urgent verba illi D. Augustini qui scribit 13.
de integrali beatitudinis interpretatione, de cuius
ratione prater visionem utique etiam et gaudium ad Deum
de DEO et pro DEUM, ita vera anima per se et
eis perturbatio absentia, utque si ipsa visionem
ita ad bonum esse quietans et videns sibi
integre conformans, neque facit ad rem quod dicitur
inquitur haec sola est illa enim itaque sola
profectum facit equivalentem huic haec solum
est vita aeterna gaudere a se de se et
pro se et autem gaudere ad aliquid extra se
et se, et pro se. Ubi vides illo textu aliud
S. Augustinum vanitati mundanae peritiam re-
nuntiantem, quoniam nimis sententiam per ea in
dictis libris expressam est, et velle, quoniam vita aeterna
et vere salvifica non consistit in gaudio ali-

uius rei extra DEUM per gaudia ad DEUM
 de DEO et per DEUM, ut adeo perinde di-
 cere fuerit, haec sola est vita aeterna,
 ad dicere sola haec est vita aeterna gaudere
 de Te. p. qd nihil gloria nos inferri palat
 e.

Nec magis impugnat Clementina citata q. 5.
 ut extras. Benedicti gas de integritate
 beatitudinis, intra condas fuisse, ipse finem
 sanctionis impugnat, nempe aliquid intendebant
 Papae loqui, utatq, ut gloria se ipse met
 amicus nobis gratias fateri, qm qd lumen
 gloria sit nequium ad beatitudinem, et qd
 aie iustum statim post mortem beanda
 sit, si nihil ipsi purgandum fuerit
 utiq, autm voluerint dicit pontifex huiusmodi
 aias qd lumen gloriae integraliter statim
 fieri beandus et ut intra sedm Jo. DEI
 apertum, qe in omni sentia beatio
 felis est. Textus Cathedrae Romani
 maioris difficultatis ee videt per annexum
 unum centis, verum si bene notet distio

hanc beatitudinem, auidentibus et certis in eo sen-
su, quod sita esse aliam certam seu naturam
et finalem, aliam auidentem, qualem sicut habet
ut dependens ab organis et pro statu via
dicimus: facile fuit et cum ratione pro nobis
dicti textus interpretabimur huiusmodi, quod per bea-
titudinem certam in dicto. Textu charachteribus
ut intelligat certam esse substantivum. i. naturam et
auidentem beatitudinis, ad quam hoc visum fuit
natura naturae immortalis creaturae et per bea-
titudinem aeternam sicut se, quae per hoc ad eam
operanda a DEO creaturae et in natura immortalis
recte quoniam nomine certis id est naturam et fi-
nalis ex natura creationis dicimus, adeoque in dicto
textu de certis ut patet ad distinctionem a prius
sibi iam obli. beatificatiorem operantibus
quod de ea nos in presenti agimus, per ad dis-
tinctionem ab auidenti sine vitali et alia quoniam
quaesita in DEO aeterno.

47. Dicitur pl. quod quod charachteribus Long beatitudinem
certam dicat existere in hoc, ut DEUM
videamus et eius pulchritudinem profuam, intelligat

Beatae, quae ad hoc ut quae integritate beatorum
 sit, ubi beatorum quibus, neque et indifferen-
 tibus, adeoque, eandem et, adeoque, dicat eandem
 ad distinctionem ad illam, quae propter beatam
 prerogativam aliquibus tantum generis et
 hinc quae avidebitur et, quoadmodum aureola,
 beatam Martyrem, Doctorem et Virginem Algeae
 avidebitur beatitudinem nominare solent, cum
 alii sicut beati sint, quoniam in huiusmodi aureolis
 donati sint. Sub utraque haec respoce nihil
 propter quod nos per verbum citatum, quoniam in quae
 praecipuum adversum referat argumentum.

Obj. 2. Beato felix est adeoque satiare. 48.
 nam intellectus, sed quod satiables est, atque
 sola visio prestare hoc non potest quod per se.
 nam intellectus non tantum est satiables sedum
 intellectum et per se quod sitisam per se tantum sedum
 altem et per se appetitiva, atque visio satiare
 non potest nisi intellectus, in tantum sit de veris quod per se.

Obj. 1. Beato est summa bonum, atque bonum
 est obtemperatio, obtemperatio quod per se, tunc ad eam per se
 visio obtemperatio est: quod beato tunc ad voluntatem,

operante in actu ultio gessit. R. beato
felix et intima unio beati et summo bono. s.
huius unio et amor, aut in Dionysio a-
more et virtute unita; in igitur amor gti-
neat ad ultem, nec ut amor sit intima unio
beati et summo bono, quia et beato felix,
patet et, beatorum felix in ulte gti-
tate.

49. R. ad argumentum I. n. absolute M. ut enim beato
felix et id quod fatiatur nam intelligam, s. illud
quod I. beato assequitur illud quod fatiatur, hoc autem et
beato obtinetur: unde falso innititur obio.
R. In R. d. M. beato felix ut fatiatur per id quod
ut et huius assequitur, quod obtinetur id quod gti-
tate nam intelligam, s. id quod fatiatur et c. M.
id est ipsa beato felix ut fatiatur, n. M. et felix
pari dicitur n. n. c. ad prob. n. dicitur: epus quod dicitur
ut fatiatur poam appetivam, In et ille autem I. A
indole obtinetur id quod ex sua natura fatiatur intelli-
et ultem, in quo solo In contra beatorum felix gti-
tate; hinc bene notandum et beatorum felix in ea id
quod fatiatur, s. felix id, quo indole obtinetur id quod fatiatur.
ex quo plura difficultates facile solvantur.

Ad q̄formam 1° dico Nam abunde soluta et ex
 no. 24. ubi ut. 1. Ave quipiam beatne, si se-
 licius ut solut in illa p̄e q̄stione q̄ dicitur
 p̄cedat ip̄a q̄formae, unde si vincere dicit q̄tū
 dicit probari q̄ beatitudo habet ad. boni et
 boni ut dicitur p̄t. ubi actus volenti. Cuius ta ne
 quidem meminit dicit eas, ad altera q̄formae
 dico duplexem de diffi. unice alteram
 intelligi q̄ sunt quibus recipi in presente p̄m
 q̄ q̄stio, et hoc unice dicit p̄t. unice q̄si
 effectiva aut appetitiva, altera est vltis,
 q̄ vltis q̄ actu sunt unice volita, q̄ unice
 appellari p̄t. affectiva l. p̄fectiva q̄ia
 nimirum ab intellectu volitum aliqua p̄cipue vltis
 p̄cipue aut affect. hoc dicitur notata. h. M.
 beatus filij. 1. itine vltis ut p̄mo bono unice intelligi
 appetitiva et q̄si appetitiva. M. e. unice vltis
 p̄fectiva aut affectiva n. M. et dicitur. atq̄
 huiusmodi unice vltis et amor, et m. unice intelligi
 n. m. et c. beatus filij. 1. vltis beatus fieri
 appetitus, et ut dicitur vltis appetitus p̄fectiva
 unice autem vltis, dicitur et p̄fectus quibus ni-
 mirum q̄ intellectum et ideo q̄si 2. 2. dicitur unice

apertus unde negit ee beatitudo filij. S^g
Dyonisij aliq; p^ores du' amorem virtutem
unitiva' dunt totum uniam vlti et pro
sentiva' vlti, unde nil ponunt q^otra
no.

50. Obj. Ab Amico instando Solus: DEUS n^o totum
e' assequibilis sub rae veri p^o intellum, p^octm
sub rae boni p^o vltm: Igo ad hoc ut vltu
vltm beatificum obtineaz, illud q^o beaty hoc
vltm assequi, ut p^octm tale fit, et illud assequi
sub rae veri et boni, hoc autm sola vltio n^o p^o
fine ante vlti, ei q^o rae boni p^octm ad vltm;
go ubiq; p^oca vlti ad p^octm beatitudinem felam
invenire deb.

D^o d. n. DEUS n^o totum e' assequibilis p^o id e' DEUS
q^o n^o totum e' vlti p^octm boni, e' assequibilis c. a. id e'
rae felis sub q^o DEUS attingit. I' cum rae veri
du' rae boni subd: ita in et neq^o p^octm
priori, et posteriori in apertum sub rae veri
et apertum sub rae boni c. a. ita ut eodm
momento et signa rae et intellu assequi
DEUM sub rae veri, et vltas sub rae
boni n. a. et d. c. go illud q^o p^octm ubi p^octm tale fit
et illud assequi sub rae veri et boni, id e' debet

aperiendi oblat, qd in se p^o veru et sumu bonum
 et c. id est aperiendi p^o veru et sumu bonum
 sub rae veri et boni Inqum rae feli sub q^a
 n.c. Cum bealdo filis aliud n' fit, qm i^a totali
 aperiens oblat beatifici, implicet autm eu naa
 rei, qd inr acty intell^g et vltis n' de p^o p^o
 ris et posteriori, palam q, fit, qd qⁱ videat
 D. E. M. qⁱ fite illum videat ut in se adeoq^{ue}
 ut a sumu veru et bonum, ita tn, ut vi
 huius visio, i^o intell^g beati unia summo
 vero qua vero, et tunc p^o sumo bono q^a t^o
 p^ore p^ore p^ore p^ore p^ore p^ore p^ore p^ore p^ore
 Solam visioem dici d^o centlem beatnam
 fitem, alios vero acty vlti factm ex hac
 visioe p^ore, qm ex soltia p^ore p^ore p^ore
 manant. Unde ad beatnae fitem ut p^ore
 fit, requir^{it} qⁱdem ut fit aperiens sumu veri et bo
 ni, n' tn requir^{it} ut aperiens fiat sub rae boni
 Inqum rae feli sub q^a, imo hoc implicat qd
 sumu bonu i^o aperiens intell^g sub rae boni
 sumu, cum ut dicit S. M. bonum naalte p^ore
 p^ore ad intell^g sub rae veri qm ad vltim
 sub rae boni, qm nihil volitum nisi p^ore p^ore.

Ob: 4. Ex eodm Amico 11. 17. Bealdo fil^o ut oes 51.

faterij e' effeta apertus et possessio beatitudinis
obtinere. p' hoc certetur requirit utrumq, actum
intelligi et vlti: q' p' n. p. nam tunc effete com-
p'endi et possideat obtinere, quod e' actibz tenet
qibz obtinere ipsum natum e' tenari; atq; obtinere
beatificum utroq, actu intelligi et voluntate na-
tu' e' tenari, igit utroq, generit ad effeta et
quendam speciem obtinere beatifici. M. syllogismi
ex qua reliqua pendunt p' d' a parite obtinere
sensibilis, q' tunc effete quendam ac possideat,
quod e' actibz attingi, qibz natum e' at-
tingi, et em effete quendam ponum sola visio,
q' ipse uim natum s'bt em odorare et gustu
attingi; tum em a priori nam obtinere aperiri
et possidere, e' illud adaequari pot' s'bt pro-
priae ratione obtinere ipsi: q' quod plures s'bt
pot' plures q'q' respondent ratione obtinere
s'bt s'bt q'q' in obtinere ipso, uim requirant
pot' s'bt diversa, eandem ratione obtinere s'bt
reficere in obtinere: q' quod obtinere natum e' p' d' d' d' d'
s'bt ratione obtinere adaequari diversi pot' n' effete
possideat donec q' actibz diversarum pot' h' p' p'
se et q'tra nos Amiq' s'bt s'bt veri et in alit.

H. d. M. scilicet filii c' p'feta ap'p'uo p'f'ioe
 p'f'ioe et centli c. M. p'f'ioe Inlm integrali 52.
 et p'notante p'p'ietes inde p'p'ulante, n. M.
 et filio d. m. p' centli p'f'eta et p'f'ioe ap'p'uo
 centli requirit utrumq' actu' inlm et
 vltz n. m. ap'p'uo integrali p'f'eta c. m. et n.
 h. centli beatidiz ap'p'uo illud e', qd p' p'f'ioe
 hui' beaty in ee beati et ex qd q' ex radice
 cetera beatidiz bona p'p'manant, extra
 integrali ap'p'uo e', qd do n' habm p' beatidiz
 p'f'ioem obtiney f'lm se, p' e' ut resp'ctum
 p'p'rii sui acciditibz: unde noa distio duo
 notanda importat, p' e' beatidnem f'lm f'lm
 centiam, n' autm f'lm integritem in p'p'f'ati
 inq'rit, et hoc patet ex dictis: p' 2. e', hanc
 beatidnem f'lm f'lm centia' ee sola' et unica'
 infioem salvificam qd beaty DEUM f'lm se
 totum videt, et hoc q'dm improbat ab amico,
 verum pater p'obases supra p'p'f'as eig veritas
 q'tra amicum em hoc dicit, qd f'lm p'p'f'ioem
 f'lm p'f'ioem qd e' distioem, et ideo in e o
 centli beato filii d' q'f'istere f'cti, p' q'
 beaty distioy a n' beato, et q' pal' e' beatidnem
 a n' beato n' distioy p' amorem eo qd amat vica

Si amor prior fuit eisdem feci sicut dicitur
non in viatorum diu gerat bene beatus, neq.
etiam aliquid vult; sicut l. desiderium l. de-
lectus species diu patet, ut sicut potius papirios
ad obtinendum beatificum assequendum et de obto aspe-
ratis sicut dicitur n. 41. et ideo palam e' beati-
tudinem sicut certam in solo actu intellectus sicut
clara visio existere.

53. Unde bene in responsione dicitur e' beatitudinem inte-
gralem in utroque actu existere, et autem beati-
tudinem, quod ad totum argumentum sicut etiam raves
arguti facili solvuntur. nam ad 1. partem:
d. M. Tunc profecto effectioe l. certitudo l. integrali
possidet obtinendum, quod in actibus tenet, quibus
natum e' teneri l. integralitudo l. certitudo tenen-
tia quatenus profectio, c. M. Tunc solum profecto
effectioe certitudo possidet, quod in actibus tenet, quibus
natum e' teneri solum integralitudo n. M. et post hoc
d. in. ad 1. partem p. a parte dico: pariter
ex eo deficere, 1. quod in sensu certitudo et
ita certitudo ordo prior, et posterior, sicut etiam
intellectus et vultum et ideo ad implicat gemino
sensu eodem momento raves obto 1. attingi.

2° qd nullig sens exteriori obtul dicat cent.
 le ordine ad obtu sens alteri, ita ut ab hoc
 s^om sua spalem obti rasonem attingi pit, si-
 cut in dem s^om naalem gnaxioem qm olta
 ut ad intellum, tum etm s^om D: Thomam bonu
 qd e obtu ultis priy p^oinet ad intellu sub
 rase veri qm ad ultem sub rase boni.
 Sed ilam deniq, a priori d.a. obtu possideri
 centltu, et illud adequari poa illi, q uerius
 actu s^om centiam p^ofete possidet ei: et illud
 adaequi pois iis oibz, a qibz qm doqz possidet
 n.a. et c. tanq qdam in DEO plures rases obtu
 sub qibz attingi p^o, p^o t^o in attingendo necesq
 invenit ordo prioris et posterioris: beatus autm
 felix s^om centiam q^o p^oit in j^a et tali e specuo,
 qa tota s^ostia obti obtinet, ita, ut alia ape-
 uores in hac j^a radient, qd de sola rasioe
 veru e supra offensu e.

504.

Ob: 4° en eodem: beatus centltu includit ami-
 citia mutual et docet S. Tho: j. 2. q. 4. a. 8.
 ad 3. atqz amicitia mutual utriusq, actu includit
 vltz et intellz rasioe, fill et amoris, rasioe q^odam
 ut patet, amoris autm qia p^ofete amicitia q^o p^oit

in pari communicacione bonum qd sine mutuo
amore consistere n' pot. 5to beato. seipso felix 16.
excludere. Et inimicitiam cum DEO, hoc autem n' pot
ri inveniente utroq, aut amotis et visiois: qd
m. p. nam beato consistit l. in sola visione. l. in sola
delectacione. n' in sola delectacione ut dicimus, p'neg, in
visioe, haec om' licet in mea sententia excludat
pectum in quo est miseria, id t'n n' excludit in
sententia Thomistarum. nam solus dicitur dist. 13. q. 1.
a. 2. ad finem docet cum visione pecc' consistere pec-
catum h'uale, qd t'n iuncta dicitur: Et inimicitia
cum DEO. 6to Beato d' adoptiva filias, qua
DEUS realem creaturam sibi adoptat, p' hoc re-
quirit mutuum actum ex parte adoptantis ad-
mittendo adoptatum, ad bona ipsiq' adaptati, tum
etiam ex pte adoptandi subiciendi se in filiale obse-
quium parenti adoptanti: requirit autem beatus q' so-
lum visiois actum subicere se in filiale obsequium
adoptanti, cum hoc certis possit utriusq' vltis.
7mo Beato ut passim docet S. P. d' qdam ma-
trimonium sp'iale int' ream et DEUM, sed
ad matrimonium certis requiritur d'adio d'ici
ex pte utriusq, q'ingit, igitur sola visio ad beatum
n' sufficit. p. c. Nam q' visioem solus DEUS

36
tradit creata dnum in sua bona, & dilectio
autm sua. Tradit creata DEO, qd p ita amiq
& se.

Ad Ob: 4. d. M. beato integre p feta in 55.
cludit amicitiam mutuam c. M. beato filij sdn
centia et originis p feta subd: includit ra-
dicalis et originalis c. M. includit qd filie
sui gffitivum, aut apertivum j. n. M.
et sic d. m. n. c. l. D. loc: cit: integre e de
beato integre p feta. Porro beatum slem
sdm centiam q se i. n. includere mutua ami-
citiā, ni Inqm p rictam gffegatm, suadetum
qd amicitia patris mutua ad visioem j. n. pro-
manet, tum etm qd n. fil. j. n. distivum beati a
n. beato multi em viatores erant amici D&I, ut
Abraham, David p. nec. In eundem pprehensores
sunt, ut go idm fil. j. n. gffitivum qd d. distivum
amicitia autm n. distgat j. n. beato a n. beato
ideo nec q se i. n. filis gffitivum beatum.

Ad 5. a dico neq, mihi placere p feta Soti in hac 56.
ste verū neq, illat oim thōistū, unde magis
interi suppono probandum a. r. de impereabilitate
storum neq, p feta abuale ut p feta r. f. i. o. e.

hanc parte, proin gloria nos hoc rous d mi-
Citab.

Ad 6ta Q^{ues} de beatitudinem filium s^{ed}m centiam ee
Fatum radicalem adoptivam filiam que n^{on} re-
quirat actuale et positivam vellem se subiectum
in filiale obsequium, ni ad hoc ut filii g^{ra}te.
az sicut ad 4ta obij: de amicitia dictum est,
ideo nil officii q^{ui}a beatus filii s^{ed}m centiam
existat in solo actu visionis.

Tere filii Q^{ues} ad infiam 7. l: beatitudinem
integrabile existam ee etm sp^{iritu}ale matrimonio
integrabile existum, et ita supponere actu vlti
mutualis, tradivem unu in sua bona, extra
beatitudinem filiam spectatam s^{ed}m centiam d ee
ni s^{ed}m centiam spiritus huius sp^{iritu}ali matrim^{oni}
q^{ui}o optime s^{ed}m centiam actu vlti visio clara ee per-
fibilis, Apote ad q^{ui}a p^{ri}mo actualis tunc tradivem g^{ra}te
q^{ui}o p^{ri}mo ad q^{ui}a, dein etm dicitur beatitudinem
ideo dicitur sp^{iritu}ale matrimoniu^m q^{ui}a sicut in intrinis cor-
porali femina cum viro fit q^{ui}a unio et vinculu^m,
ita q^{ui}o beatitudinem filiam integ^{re} creati q^{ui}o familia
et BEI beati q^{ui}o viri sp^{iritu}ale fiat unio, q^{ui}o p^{ri}mo
et solum visionem mundivale lumine glorie even-
nire, et ideo etm in nra sentia beatus erit

Spuale mbrinnium qntm ad unisem. felicit,
et qntm ad Tradisem radicalte. auedit,
qd. creaa qa talz in rigore. cogndo n' heat
bona sibi dta, qa retrahat DEO sibi seipsum
Tradenti, que optine spuale mbrinnium pt
saluari q' hoc qd' intellui se totu dedit DEO.

Ob. 8. iuxta Plm in 1.° Ethic. Beatio et
vera felicitas q'ffrit in actu nobilissimae vir-
tis, s' charitas e' noblma cum virtute, ut pa-
tet q' Ap. 1. Cor. 13. qo cum charitas fit in vlti-
m' ibi etm erit querenda beatio. 9.° Beatio
felis q'ffituenda e' in actu noblmo p'ca no-
bilioris s' fini em noblmo q' e' DEUS de por-
tionari ap'p'uo, qa pt nobilior l. ex eo solo
qd' sicut obtre nobiliz n' ee pt DEO, ita etm
debet, ut acty qo noblimum obtm im'de asse-
qim, proxime auedit in noblitate adeoq' et ipse
sit noblmg q' atq' nobilior et p'fectior e' amor
beaty qm visio beatifica, haec em e' p'fectibiliz
amor autm p'fectio, etq' p'ostea acty vltis, qo
saltem n' in solo actu intell, s' etm in amore et
actu vltis q'ffituenda e' vera beatio.

57.

17. 10.° Beatio d' ee bonum a vltis p'p' aliis ex-
pediunt, atq' vltas magis p'p' acty expedit qm intell

go etm potig in actu velt; qm inltel; beatio qffu-
 tuenda d. 11.mo beatio etm fcl; i bonu tale
 qd ab hoie pre ceteris e expetendul abji ma-
 xima e expetendy amor, ita, ut si daret op-
 tio eligendi aut viforem sine amore beatio
 aut amorem beatio sine vifore potig eli-
 gendy ut amor, qm finis pceptior e qm ea qe ordi-
 nat ad finem, vifio autm D&D ordinat ad amo-
 rem beatio iunta illud D. Anselmi li: 2. ut
 Deus hoc e. s. recty ordo e qnosere ut dili-
 gant pveffo diligere ut qnosamy. 12.mo ficut aa
 imperat corpi, ita et vltas imperat inltel;
 et q gregus e eo fuperior, fo beatio nra magis
 potig in bonis aa qm corpi, qia hoc e fuperior cor-
 pore: go eadm rase dt potig poni in vltis qm
 inltel;.

58. Ad ob: 8.^a Qd d. S. Dr: in 4.º d: 49. q. 2. ad 3.
 his verbis: dicendum: qd charitas pro vltis diu-
 ce vltior vltis ceteris qe ft in via, qia ipfa e
 qe ordinat oes in D&D: ipfa e etm huius eod
 in patria vltima quietas ad Deu hoc ta n dat ei qd
 auty ei ft foftra ipfa beatio, fo l. inclinac qe-
 dam in ipfa ficut in ftatu vltis, fo quietas in ipfa
 ficut in ftatu vltis. hoc l. O. fcm qe in fra

d. M. iuncta. q̄lum beato ḡfist in actu no-
 blissima. virtus q̄tm ad specuonem beatorij n. M.
 q̄tm ad quietudinem in obto beatorij aspecto
 i. M. et d. m. p̄ charitas et excellens. aut virtus
 id est ipsa et q̄ in sic. p̄a ceteris hōem ordinat
 ad DEUM et in p̄ia ultimo quietat e. m. et
 excellens in aspecto, id est ipsa p̄a ceteris DEUM
 aspectu DEUM n. m. et c. dum de beato feli-
 cidem sentiam et q̄tm ad p̄. vera felicitij ḡfi-
 tivum quorij, et indagat in q̄onam fixatij sit
 quietudo si in q̄onam et q̄ q̄d i. aspectu beatorij
 obli. fiat? charitas autem intra et excellens
 virtus p̄m bonum et ultim: quietudinem, et autem p̄m
 specuonem, et hinc et seq̄it ut ait d. l. q̄d alij
 eij sit soltia beatorij.

Ad q̄a transeat M. n. m. in sua rasi q̄fi 59.
 scilicet visioij p̄fectio est amor beatorij hoc
 q̄idm verum est, amor videntem p̄fectum, utra verū
 et visioem q̄a valent p̄fici q̄ amorem nisi p̄te p̄m
 ce accidit, q̄modo nimirum soltia p̄fici p̄is
 accidit, etiamen sicut ex q̄d plura accidit
 vestiant soltia soltia et magis soltia, in p̄m
 dicta in 29; de p̄adato soltia soltia et capiat
 magis et ming, ita in p̄iti q̄d amor ip̄i p̄ictas
 visioij vestiant visioem i. DEi aspectum et beatorij

id est ut via bona quae hinc amore qui p[er] se
 expetere potest propter carnis expetenda est beato
 c. M. id est beato est tale bonum quod hinc beatorem
 p[er] se p[er] se, et ita hinc hinc quod hinc solum pro
 ceteris expetenda est. M. et d. n. atque unum est
 petend[um] amor quod id quod in illa felicitate quod dicitur c. M.
 n. n. quod id quod magis promeretur a se ipsum felicitate
 et se felicitate quod dicitur c. M. et d. n. c. ad
 rationem minoris adicitur dico: ea est p[er] se probari,
 quod potest a nobis ea expetenda bonum p[er] se
 quod bonum autem, quod non regere p[er] se, hinc
 ille d. d. p[er] se in illa in illa hinc, et
 et ordine in p[er] se videre. DEUM ut p[er] se
 amor ex obli[sc]o p[er] se hinc hinc hinc in nobis pro
 manet, p[er] se autem ea velle in p[er] se amara
 et hinc videre, cum amor p[er] se hinc hinc
 et ad v[er]um hinc hinc autem hinc hinc hinc
 Ad alt[er]um: denique rationem c. M. n. carnis mo[do] quasi
 nimirum ideo p[er] se beato ara ponere in bonis
 aia, quia est superior corpore, et em hoc fit,
 p[er] se aia corpore et p[er] se p[er] se ad p[er] se
 bonum aia, et bene p[er] se in illa p[er] se bonum v[er]um
 et ideo licet ei v[er]um imperet quod ad exercitum
 enim de p[er] se beato hinc hinc hinc hinc hinc
 obire eorum mo[do] resoluit h. d. in 4. loc. ut: et p[er] se.

61.

ubi dicendum inquit, quod autem corpus non potest pergere
ut assequatur bonum aera, sed interius potest pergere ad
assequendum bonum quod veritas appetit, et ideo non est
sile idem S. C. cum quibus vis respici potest, lu-
res obice, passim quod ad: videri potest prople-
nto veritatis vera breviter tunc addo: cum iuxta
solum gratiarum eadem sit via ab eentle pa-
na damnati qua est pena damni: et denegat
visiois ad id, luculentus patet, quod etiam eentle pro-
misi beati esse beat visio clara ad id.
postea an beatus in visio beatus sit ab intrinseco
impeccabilis?

Sectio V.

An beatus ex vi visionis beatifi-
ca sit ab intrinseco impeccabilis?

62. Pincera in sub. priori usque ad ob. 5. mihi
non placere sentiam totum quem adstruit et mihi
admittere. sicut cum visioe beatifica rectum
actualem stare potest, in presenti sub. igitur exa-
minare aggredior, an huicmi rectum est aliud
quod visio beatifica possibile sit, an vero beatus
ex vi ipsius visionis beatifica. et ab intrinseco sit
impeccabilis? dogma quidem fidei est contra Originem

63. *Apertio.* Ex ipsa vi visiois beatifica et
libra ab intrinseca vlt. DEI personae beati
sunt impeccabiles. Ita h. ex 1. *Præ.* j. 2. q. 4. a. 4.
et q. 5. a. 4. item li. 4. q. tra gentes c. 92. *eff.*
sentia fere omni q. tra *Scotus*.

Præ. 1. *Implicat* ex vi beatitudinis in eo ex ipsius
vitiis, beatitudinem beati p. facta et defectuosa,
atq. nisi beati in calig. cent ab intrinseco impe-
cabiles, beatus beatorum p. facta foret defectuosa:
go et ex ipsis vitiis implicat beatos ab intrinse-
co peccabiles. *Al.* inde liquet, qd ex sua sua per-
fectioni opponit defectus. *m. p.* nisi beati in calig.
cent ab intrinseco impeccabiles, ab intrinseco cent
peccabiles, et cum peccabiles sit summe
defectuosa eorum cent forent ab intrinseco de-
fectuosa, ac ex oppositi beatus n. exclu-
deret defectus peccabiles. Unde sic arguitur:
qd in se e. perfectus, in se excludit om. defectus,
atq. qd in se et sua sua n. excludit oc. p. facta
in se et ex sua sua n. excludit oc. defectus
in sum. defectus p. facta sit, atq. beatus
nisi beati ab intrinseco forent impeccabiles,

ex sua sua n̄ excluderet se p̄ctm ut patet,
 go beato beati, qm̄ supponit ex sua sua ee
 p̄fectam, utpote cum finis, ut hinc fit, nisi beati
 ab intrinseco cent imperibiles, p̄fecta foret p̄ctm
 et defectuosa p̄fecta q̄dam ut supponit, defectuosa
 autem q̄ia ex sua sua n̄ excluderet p̄ctm
 q̄i sum̄ e defectu, ut go implicet sum̄ p̄fectu
 ee defectuosa q̄ idem e ac n̄ sum̄
 p̄fectu, implicabit etiam beato ex sua sua
 sum̄ p̄fecta nec tñ ex sua sua excludens
 se p̄ctm, et ides en̄ ipsa in visione beata
 in qua sua beato s̄m dicta p̄fectu, beati s̄
 imperibiles.

64.
 Cōf: i.º se p̄ctm includit practica errorem
 et defectuosu diutamen ratio, ut hinc supponit
 et dicit in tra: de p̄ctis, atq̄ visio beata
 facta et ex sua sua excludit oem errorem
 practica et diutamen defectuosu ratio: go etiam
 facta et ex sua sua excludit oem p̄ctm p̄-
 vinda ex ipsa in visione beata et n̄ p̄ctm
 ab extrinseca vlt. Q̄d p̄ferantur à p̄cto e-
 runt beati imperibiles. m. p. visio beata

e' q' certia infalsificabil; et fide. d'notivum
 ad DEUM super oia amanda, atq; d'notivum
 huic ex naa sua remoret se. Quid q' l. fal-
 sitem p'rat l. abduid a DEO super oia a-
 mando q' fultu p'ctm. e: go etm v'fio bea-
 tificia fultu et ex naa sua extitit oem
 practiu' errorem et d'ctamen defectuosum
 rasis. M. ex eo f'at' q' v'fio v'fio p' certia est in-
 falsificabil; nqm beato est p'fite s'ctiaty, p' n'
 sine rae g'nuo v'mere p'et de falsitate sua v'
 f'ioy, q' ex naa sua e' g'tra p'fite beatnem unde
 et ipsa falsificabilita v'fioy beafic ex naa
 sua e' g'tra p'fite beatnem. m. sed go q'm
 ex d'ri verificata e', ulterio' ita ostendiq' q'
 d'notat p' certiam a DEUM super oia amanda,
 sic ex naa sua d'notat, ut id ad q' d'notat
 apprehet oib; aliis, atq; q' sic d'notat ex
 naa sua, ex naa sua remoret se q' abduid
 a DEO, se em q' magis DEO amat, a DEO
 abduid: go p'

65: C'p: 2. De rae p'fite beatnis e', ut ex-
 tendat in beato q' q' in eo beatni g'ratia e',
 atq; beatni p'ia peccandi sume g'ratia e' go

de vase effeta beatitudinis, et ut excludat in beato
 potam peccandi; M. in bonis patet, aut quomodo beatus
 effeta erit quae sibi gratiarum non excludit? m.
 p. effeta beatus est effeta unio beati cum DEO,
 atque effeta unio beati cum DEO gratiarum
 summe est pota peccandi: go p. M. patet ex dictis,
 m. p. pota peccandi est pota resistendi DEO l. ad mi-
 nimum volendi aliquid peccati veltem. DEI atque
 effeta unio beati cum DEO ex sua natura exclu-
 dit resistiam omnem et gratitudinem vellem DEI,
 aut quomodo erit effeta conformitas vellem creaturae
 cum vellem divina, quae ex sua natura infert unio bea-
 tificata per visum ubi huiusmodi dissonans vellem creaturae
 cept? go effeta unio beati cum DEO ex sua
 sua gratiarum est pota peccandi, proin visio beata
 est effeta unio ex sua natura excludit omnem pec-
 cabilitatem beatorum, et si beati non totum ab ex-
 tranea vellem DEI, per ipsa natura sua beatitudinis
 et via effeta beati sunt, et sunt impeccabiles.

Pr. 2. haec demonstratio. nisi beatus non est. 66.
 visio clara DEI ex sua natura est exclusiva or-
 pecti, dicitur esse gratitudinem l. cum peccato actuali, l.
 cum habituali, l. in mortali, l. in veniali? neutrum

ut veritate diu sit: qd ex sua sua et exclusiva
oij peccati. m. p. jo. beato et visio clara D.E.T. nisi
proprie cum peccato actu: nam impossibile est ut aliq;
actu peccet nisi procedat iudicium prae-
dicium, qd iudicet. hic est nunc. et appetendum
aliqd qd ad D.E.M. n. et ordinabile, atq;
implicat tale iudicium practicum ut visio bea. 19.
significat iungi, na visio beatifica est objectu iu-
dicium qd qd facultate. et practice iudicat
D.E.M. ea sunt oia amanda, et oia ad ipse
finem ad ultimum finem et referenda: igitur nego
de absolute D.E.T. p. ut visio intuitiva
D.E.T. iungi sit peccati actualis. sed nego visio
est proprie cum peccato actuali, na peccati ha-
bitus n. alius est qm mania peccati et peccati
grae sanctificantis ut voluntaria, sive ut expe-
dienti actu peccati actualis cauta, atq; huiusmodi pri-
vatio grae cum visio beatifica absolute d. in-
compatibilis: qd p. M. supra ex. h. de peccati m. p.
implicat in bono dari operacionem vitalem et n.
dari eis proprie radicale vitalem, atq; visio
est amoris beatifici proprie radicale. et grae
sanctificantis: qd implicat in bono dari
visioem et n. dari grae sanctificantis:
M. p. ad ex. eo qd implicat effectus sine ca.

m. vero quia et DEUS, unanimiter enim asseritur
 sanctificante et proprio radicali suum
 operatione vitali in aere supernaali, quae in
 operatione praecellunt visis clara DEI et amor
 beatiss.

Operari eodem veritas etiam de ingratitudine
 peti in mortalibus tum venialibus mortali-
 quidem ex ratione 1. assignata, nam peto mortali-
 centibus deperit gratia sanctificans, sine qua
 visio intuitiva DEI ex sua natura stare non potest,
 2. quia benigni peccatores et amici et inimici
 utrumque quidem ex natura sua, amicum quidem, quia
 visio intuitiva felix infert amicitiam cum
 DEO, inimicum autem, quia peto mortali ex
 sua natura est inimicitia hominis ad DEUM, et
 si verificarentur gratia contra regulas pen-
 sificas et per naturam propria. 3. Visio bea-
 tifica ex sua natura est vita aeterna, peto autem mor-
 tale vero ex sua natura est mors laevis, atque
 ex sua natura ingratum, et vita vel morte: quod
 etiam ex sua natura visio est exclusiva peti
 mortali, igitur implicat vel visio clara DEI
 stare peto mortali. Per neque vel ea stare
 potest peto veniale: nam vel peto veniale

includit inordinatum affectum ad iracundiam, atque
visio clara DEI sentit et includit oem huius
mudi inordinatum affectum ad iracundiam: 90 p.
p.m. visio clara DEI ex sua natura inu-
luat inibi reati u' o'cto sunt amato,
90 ipsa uoluntas impellit ad DEUM in ex-
ercitio fides sua diligenda, ut admittum
ipsum amem ipse se et cetera ipse ipsum,
atque ubi uoluntas se impellit ad amandum,
ibi si ipse salubri ad amorem impellentis
exulat ois inordinatus affectus, Tadeoq. hoc
petit ueniale: igitur si ipse uisio beatus
beatus et impetibilis et u' talem a uolte DEI
extrema. beatus atq. peto persante.

68. Veritas huius, pugnat. etm q' sum ex
S. Scriptura variis locis, maxime autem ps. 14.
ubi querenti quis hiet in tabernaculo DEI
refrag. q' ingredi sine macula. Item Mat. 5.
ubi talem mundis cordes diu uidebunt DEUM.
pro ceteris In Hebraea: 12. ubi ubi diu patet
seginini u' oibz et sanctimonia sine qua
nemo uidebit DEUM. ubi specialis notanda
ueniant sine qua nemo uidebit DEUM et
hoc em uidez manifeste u' peto in ipse et

Dei visioe p. Ful etm ab auctoritate Crou
 maximi D. Thome et D. Augustini quibus ille
 i. 2. q. 4. a. 4. ita ait: scilicet videntis Dei certia
 ex necessitate amat quod amat sub ordine ad
 DEUM, sicut vltas n videntis Dei certia ex
 necessitate amat quod amat sub quavis ratione
 boni quia novit, et hoc ipsum est quod vltas facit
 recta, unde manifestum est, quod beatus n pot
 esse sine recta vltate. s. per recta vltatem autem
 intelligit S. Ordo vltatem n peccatorem. Idem S. O.
 q. 5. a. 4. ubi postea errore Origines contra ille
 dicit: cum enim ipsa beatus sit perfectus bonus et
 sufficiens, oportet quod desideria horum quietet et
 malam exitum n avertat. et paulo inferri:
 ad visioe ex necessitate sequitur rectitudo vltis.
 Sed lege quosdam in legem hunc vult et de
 veritate non aperti ex mente S. Ordo dubi-
 tate n pris. S. Augustinus vero 22. de civi.
 c. ult: aliud inquit est esse DEUM, aliud
 esse participem DEI. DEUS nam peccare
 n pot, participes vero DEI ab illo accipiunt, quod
 peccare n pot. ad quem ventus sic pergit
 Amicus huius Jac: 12. n. 154. Igitur beatus peccare
 n pot, quia DEI participes est, et autem beatus

DEI particeps ratione beatitudinis, igitur ratione bea-
titudinis quae intrinseca est beato, beatus peccare
nō potest. nō igitur solus extrinseca ulte. DEI impe-
cabilis est. s. haec pro veritate aperi-
turi clara satis. iam breviter arguta
adversus. audiamus subiecti. r. p. obij.

Subsectio Respondetur Obiectis.

69.

Obij. Si beati essent ab intrinseco impeccabiles,
essent etiam absolute impeccabiles, atque hoc dicitur
nō potest. quod pro se esse absolute impeccabile quae-
ritur soli DEO, s. quod soli DEO provenit, et ea a-
tribui nō debet. igitur tunc nō potest beatorum esse absolute
aut ab intrinseco impeccabiles. R. d. Mihi beati
essent ab intrinseco impeccabiles essent etiam absolute
impeccabiles id est essent ex natura sua impeccabiles. M.
id est essent ex ipsa essentia beatitudinis, quae hic et
nunc ipsi intrinseca est, impeccabiles. M. et sub
tali dicitur: nō enim esse impeccabilem absolute impeccabilem
proveniente ex ipsa natura et essentia soli provenit
soli DEO, nō autem existens provenit soli et impe-
cabilem impeccabilem proveniente ex gratia et gloria,

Iti autem sit ab introitu impubles, in quibus
gloriam ipsam certitudo est, huiusmodi impe-
cibilitas, et autem tales sunt ex sua natura, quae
suae optimae diuinitatis solae. De illis impubles.

Obj: 20. Eadem certitudo potest beati ut beati 70.
et in caelis quae erat beati ut viatoris in ter-
ris, atque potest beati ut viatoris erat de se
et ab introitu defectibilis: quod etiam potest
beati quae beati et ab introitu defectibilis
subij: atque quod ab introitu et defectibile
neque se ab introitu imperabile, quod sui potest
beati sit ab introitu defectibilis, eadem etiam
erit ab introitu perfectibilis, et sic beatus ex se
et excludit peccatum, per naturam ex voluntate Dei
hanc potest ab omni defectu dispensante.

R. Cum secundum dicenda in Tractatu de peccatis
suo, sit peccati et in positivo aliquo per in pri-
sativo consistat, peccatum per se et arguere
aliquam potest, per naturam potest defectum:
unde bene dixerunt cum dicitur: eadem certitudo
potest beati ut beati et quae erat beati et vi-
toris eadem secundum suum esse reale. c. M. eadem

poa. s'm defectum est mundum n. M. et c. m.
n. e. volo dicere, verum in eadem poa s'm
sostiam fore futuram beato in cal; q's
fuerant s'm sostiam eidem in terris, et
in hoc nime verum est, hanc poa eodem
modo in cal; operari q' operabatur in ter-
ris, cuius ratio l. ex hoc elucet, q'd atm
s'm peccatores finalit' penitentes in
cal; nullatenus ab amore Dei deficiant:
unde in presenti et quicq' utrius eodem poa
s'm sostiam l. mundum maneat in cal;
quod fuerant in terris, p' unde nam
prosecut' q'd hic poarum defectuosq' ope-
randi mag' a beatis in cal; excludit' s'it,
an s' ipse visioem, an vero s'm p' vo-
luntatem Dei q'ferantem a peccato, ita, ut
si beatus motus suos ageret, peccare pot?
qm' difficultatem oblio seu attingit.

71. Q. 3. Charitas via, et charitas p'ncip
eiusdem speciei, et imo idem manet atq' cha-
ritas in p'ncipio, q' fuit in via, atq' charitas

via. n' excludit, nec peccandi: go nec cha-
 ritas p'ia. R. d. M. caritas via,
 et caritas p'ia s'p' e' idem species et s'p'ul
 hab' eandem operandi indemp'el' h'nt discrep'
 operandi m'du' c. M. et sic c. n. n. c. Vera
 e' caritatem p'ia, s'p'm se s'p'ee n' differre
 a caritate via, ab hoc n' ob'stante alius
 e' operandi m'du' caritatis, in p'ia, q'm cha-
 ritatis, in via p'p'te discrep'um regularis caritatis
 caritatem fidei em regulat fides et quia ob-
 scura, q' n' repraesentat D'um clare
 ut i' se, extra vero caritate p'ia re-
 gulat clara et intuitiva D'i N'p'io te-
 stans v'lt' beati indispens'el' ad amo-
 rem D'ei p'p'te v'ltam s'p'm boni represen-
 tationem, et oc. aliud probet illud malum,
 q'd v'ltas n'q'm p'p'ug'it p' affectu, et ides
 licet caritas via p' se n' excludat o'm
 defectu p'oe q'ue' h'ntia p'p'te ob'p'ite re-
 gularitatis, sed n' excludit caritas p'ia
 p'p'te claritatem v'lt'is.
 Obj. 4. Si D'us p'p'te beato in iungere. R.

aliquid præceptum de aliquo actu libere
adimplendo v.g. de custodia hominis, tunc
beatus potest peccare, atque DEUS potest inun-
gere. Tale præceptum libere implendum:
100 p. 1. species in ista hypothesis quæ
beatus ex præcepto suo libere custo-
diat hominem, potest non custodire, atque
non custodiendo peccare, ad partem in omni-
pote, quæ dicitur, quoniam potest in præcepto.
Tenere aliquid facere, potest facere, et etiam
non facere: 100 p. 2. 1. Implicare ex ipsa
natura beatitudinis in beato omni omnipotentem
præcepti examinare, hinc in ista hypo-
thesi de libere adimplenda custodia hominis,
nihil omnino vitæ beati non potest esse custodire
potest vitæ inhibere DEUS quæ videt DEUS
sua omnia bona et omnia à DEO & abdu-
centia cognoscit et abominantem et matrem,
ex qua grieve, iam vitæ terro inferis di-
cenda malum pro malo affective fieri potest,
non custodire non potest: unde
2. 2. n. m. eo potest quod DEUS tale præceptum

beato dare potest ut libere id custodire
 et custodire egeret circa custodiam hominum
 em argueret aliqua infirmitate Dei. quia
 scilicet Deus respicit se ab ista creatura
 ipsa ratiō plenitudinis bonitatis sua sui
 amare sedem ad operandum quodammodo sui
 veli, ut infirmitate agere nequeat, respicitur
 ad quibus quodammodo in se habet dicitur ipsa
 plenitudo aeternae bonitatis. Neque dicas hanc
 respicitur esse quod id quod est in quibus: nam quod ratiō
 ratiō probatur scilicet intentione in bonis
 simpliciter beatus pensare, item aliquid
 quod omni potest creare quod obtemperat bea-
 tificum plene exsatiare, prout a quodam
 ut inordinate quod fieret aut deformiter
 ad primum bonum in se obtinens a summo
 bono quod clara et indubitata diffinitione
 diffinitione quodammodo mala dicitur male
 velas affective respicitur a se, ideo in
 hac hypothese transmissa sedem pro-
 e respicitur quod beatus respicitur in se
 dicitur hunc, respicitur a custodire quod

huiusmodi donatione ad personam
vel sui in vltis dno. fuit visum
Dei qui quilibet amaret DEUM. sub. an
etiam in vltis contra bea. p. 1.

Sectio VI.

An aeternitas sit de eētia beatitudi- nis formalis?

73. *A*eternam formam beatitudinem prout dogma
fidei est contra Originem opinantem secundum dicta prout
scilicet aliquos beatos pro eorum demerita in eterna
vita facta fore damnandos istum in quibus
Lateranensi sub anno Innocentii 3. his verbis: Omnes
mortales resurgent et recipiant secundum merita sua
cum diabolo poenam perpetuam seu gloria-
riam sempiternam. Idem huiusmodi in scriptura
locis variis. Atque unde ista aeternitas proveniat,
item catholici discrepant. Quidam. huiusmodi in 4.
d. 49. q. 6. d. hic duo, et d. de 2. Item Gabriel
q. 2. a. 3. dub. 7. ~~Alibi~~ Vasquez l. 2. d. 2. c. 2.
eodem modo quo de impossibile supra dictum est solent

eam sicut provenire ab extrinseca ulte DEI,
extra D: Thomas plomij loizet u' pleriq' alij
docet beatitudinem esse ab intrinseco immutabilem ac
fennam, u' go et nra fil

Apertio: Beatitudo nra esset et ab intrinseco
et inamissibilis ac perpetua, ita q' sit solum 74.
quod D: D: u' D: Thomas hic q. 5. a. 4. item
1. p. q. 10. a. 5. ad 1. et 3.

Res: 1. De essentia beatitudinis est, ut effectus satisfiat
et expleat appetitum rationalem beati, atq' nisi
beatitudo esset esset inamissibilis et sempiterna,
et eam n' expleat ois appetitus rationalis beati: go
de essentia beatitudinis est, ac inamissibilem et
sempiternam. M. h' ex dictis et patet ex in-
trinseca ratione, ult. finis. m. p. Rationalis est hois appe-
ditus ad bonum gloriae et vitae q' ex se immu-
bilis et amissibilis n' est, atq' nisi beatitudo
esset esset inamissibilis et sempiterna, iste
appetitus hois n' expleat et palat. 1. go p. M. p.
rationalis est hois appetitus ad bonum gloriam et
vitam q' ex se sunt corruptive n' habet, atq'
gloria et vita q' ex se sunt corruptive n' habet,
ex se immutabilis et amissibilis n' est. go p. M. p.
hoc rationale appetit aia sua immortalis

scilicet vite sempiternam, atque immortalitatem
sicut dicta in pluribus ex se et ab se sunt corrup-
tiva se ei naturaliter et intrinseca: ergo etiam est
naturaliter habitus appetitus ad vitam gloriam et vitam, quae
ex se sunt corruptiva et delectabilia, adeoque naturaliter sempiternam
sunt: certe rationabile motum esse et videtur,
quod minus rationabile hoc solum naturaliter vitam expul-
sat, et ideo cum de ratione beatorum perfectae sit ex-
satiare se rationabilem appetitum beatorum: etiam de illis
ratio est. etiam quod sunt sempiterna, et sic erunt ab in-
trinseco et non ab extrinseco velle. Quod est persanctae
solum inamissibile et sempiterna.

75. *De ratione perfectae beatitudinis est, quod expellat
omnem anxietatem, timorem, et formidinem quoniam
de futura infelicitate, atque nisi esset ab intrinseco
inamissibile et perpetua, non expelleret omni-
tatem, anxietatem, et formidinem: ergo M. suadet
ex eo quod beatitudo perfecta ut dicitur sit delectatio
sollere. et id quod beatitudinem intrinsecum, illa autem
omnis anxietas, timor et formidinem intrinsecum et patet
de beatitudine nostra terrestri. in parte quod ab intrinseco
est inamissibile, sicut philosophus involvit in se rationem
inamissibilem quoniam est ex se ut quod dicitur patet:
ergo nisi ab intrinseco foret inamissibile et perpetua*

nra. bealdo n' expelleret oem anxietate, timore
 Neq. satisfaciunt aduersij dicendo sufficere ad
 pellendu' istu' timorem, qd' vltas Dei de person-
 aite q' serouis extrinseca intimes beator' non
 satisfaciunt inq'm, na' q'tra e' qd' iuxta
 quonem Doctu' s' de rone intrinseca finis
 ultimi ut p'fete et p' se fatiatur appetitum,
 sicut ipse appetit p' se et p' se, unde ium
 bealdo nra s' vltim' finis aq'tes, etm de ipso
 ee. intrinseco bealdnis nra. erit q' p' se p'fete fatiare
 oem appetitu' raaalem hois et n' tntm decreto
 aliq'o extrinseco de q' seruando beato.

Quid si magis ostendo. l. p' seruis ipso de-
 creto vltis d'ns de q' seruati' eterna felicit'z
 bealdo fatiatur oem raaalem appetitu' hois, l. n' ?
 neutru' p' dicit: na' si fatiatur: qo d' ex se ee
 intrinseco ee. sempiterna, d' em ex se exsaturare
 illu' appetitu', qo hoc patit' eternitatem felicit'z
 sua, et si n' veritas asserbi. si autm ex
 se n' fatiatur: qo talis bealdo p'feta erit, siulq'
 n' p'feta, p'feta ut sup'p' ex statu qua' p'ois
 et n' p'feta, qia n' fatiatur totu' appetitu' ra-
 aalem beati et si verificabunt q' ratoria qd'
 implicat: unde bealdo nra in caly' sub intrinseco

et ex ipsa sentia beatitudinis perfectae sempiterna
et inamissibilis.

76. *Res:* eadem apertio 2° visio beatitudo sive desiderium
ex parte proprii, sive ex parte sibi, sive ex parte obli,
sive importat intrinsecam incorruptibilem et perpetua-
tatem: ergo et ipsa ab intrinseco incorruptibilis et perpetua
est. quae patet, naturalis operatio unius propriae
ab intrinseco incorruptibilis est, et invariabilis,
receptio et ipsa invariabilis et incorruptibilis est. a. p.
et singula: lumen gloriae quod est proprium primum
visio beatitudinis, in se habet totum suum. adeoque ad hunc
sibi contrarium, et omnino incorruptibile: deinde intelligit
creatur quae est beatitudo solum, in se habet perfectas ad
suas, et ipsa est specialis, ac ex se sequitur etiam ipsa
est ab intrinseco incorruptibilis. Obiter denique, et ipsa
est ex sua natura perfectissima indefectibilis: ergo visio
beatitudo, sive desiderium ex parte proprii, sive
ex parte sibi, sive ex parte obli sive importat
intrinsecam incorruptibilem.

77. *Res:* si visio beatitudo foret naturaliter corruptibilis,
daret hanc partem naturalem a qua corrumpi potest, atque
nulla huiusmodi pars sui corruptiva habet, ergo s. m. p.
omnis pars visio beatitudo seu beatitudinis naturaliter corrup-
tiva, aut est corruptiva et introductiva opposita pro

aut q̄ cessacionem beatifici actiois: neutra poa dat
 respu beatitudi: go p. M: q̄stat: nam duplts p̄
 aliqd̄ naalt̄ corrupti l. p̄ expulsioe veteris
 f̄ae et introductioem novae, l. p̄ cessacionem
 actiois q̄servativa. m. p. go ad i. parte. gra
 opposita beatitudi l. e' error circa D. U. M.
 l. e' p̄ctm̄ q̄tra D. U. M., utrumq̄, fronte
 beatitudinis implicat: de p̄cto dictu' a' p̄: priori
 de errore vero patet ex ipsa p̄fectioe visiois
 beatifici, q̄ necessio ut p̄fecta sit error' circa
 obtm̄ excludere. al. Unde p. 2. pars: poa
 qua q̄servat beatitudinem, e' ipsa poa b̄ti ut ele
 vata p̄ lumen gloriae et l̄tum charitatis, abque
 impossib̄le e', ut b̄ty cessare velit ab actioe b̄tica.
 go p. p̄m. si b̄ty pot̄ velle cessare ab actioe
 b̄tica, dret poe hanc cessacionem apprehendere bonam,
 atq̄ impossib̄le e', ut b̄ty hanc cessacionem apprehendat
 bonam, cum ex hac ipso apprehendere p̄ul dret
 beatitudinem nec satis bonam q̄ implicat eni co
 q̄ b̄ty ut p̄fecta sit exilere deat sua bonitate
 vel appetitum b̄ti: go etm̄ impossib̄le e' ut b̄ty
 velit cessare ab actioe b̄tica: nulla go poa e'
 beatitudinis naalt̄ corruptiva.
 Eadm̄ veritas q̄ p̄m̄ auctoritate S. Doct̄ 1. 2. q. 5. a. 4. 78.

in O sui dicenti: Si loquimur de ordine effecta,
quae expectant post hanc vitam, sciendum est, quod Ori-
genes posuit, quorundam Platonice erronee homines,
quod post ultima Ordinem hoc pot fieri misit: sed
hoc manifestum apparet esse falsum dupliciter: primo
quod ex ipsa ratione quae ordinis, in eam ipsam modo
sibi effectum bonum, et sufficientem, oportet quod deside-
rium hominis quietetur et se malum excludat, naale
autem hoc desiderat retinere bonum quod ab eo ex-
his aperte claret. Item quod ordinem adscribere
eternitatem, aut enim de ratione ordinis est, ut ex-
satis desiderium naale hominis, quod desiderat re-
tinere bonum quod ab eo, adeoque huius desiderium na-
turaliter satisfactive adscribitur ipsi ordini, proin-
quam hoc desiderium satisfieri nequeat nisi per
eternitatem, etiam eternitas per se. Item quod ordinem
et in tantum extempore personae velis dicitur ad-
scribitur, adeoque ob hoc eternitatem in caelis vivet
eo quod et ait S. Or. loc. cit. ad 1.º ordo effectus
permanens, quae excludit se malum a beato, et
ideo absque mutabilitate advenit ea habitante
hoc virtute divina, quae hominem sublevat in participa-
tione eternitatis transcendit, et mutacionem.
subter: 2.º ob hoc.

Subsectio Respondet Obiectis.

Obj. 1.º De destruibile et corruptibile naalto
 aeternu n e, atq; btdo nra caelica adeo de 79.
 à DEO destruibily e et corruptibly: qo p. m. p.
 ois creaa. eo qd creaa fl e ens natu' obe-
 dire DEO in oibz qe vult, atq; btdo nra ca-
 lica e creaa: qo et illa nata e obedire
 DEO in oibz qe vult; ideo ad velle DEI de-
 struibily e nra btdo, neq; DEO ut absolute
 Ann hoc velle poe implicat. Tota go raa a-
 dvernti nra. sicut in velle DEI ea destrui
 nolente et à sui corruptioe qservante: proin
 bti. Intra ab extrinseco erant aeternlt bti sicut
 qd velle DEI qservantem. n autm ab in-
 trinseco et qia bti st:

Q: d: M: ce naalto destruibile p naalto a-
 ternu n e. M. ce supraalto Intra e per
 actioe inibente poe obediati creaa. destrui-
 bile naalto aeternu n e: n: M: et d. m. atq; btdo
 caelica à DEO destruibily e supraalto et p
 actioe DEI absolute inibente obediati pod

crea. i. m. destruibily, et ex p̄ha et naali
fui deficientia n. m. et c. n' abnego b̄dnem
coelicam sicut et alias creas sic DEO s̄bt̄ ee. 29.
q̄ poam obedialem, q̄a s̄dm dicta in p̄ha nihil
aliud e' q̄m ip̄sa entitas crea. quatenus nata
e' n' resistere s̄ obedire DEO, ut si absoluta
fui poa DEO uti velis destrui et annihilari
p̄t. Atq̄ et hoc indubitante repeto beatdnem
coelicam n' h̄re p̄prium aliq̄d naale inter-
num sui alterativu' aut corruptivum. Cūm
go dicta e' supra beatdnem, ac ab intrinse
inamissiblen, aliud dictu' n' e', q̄m visioem
DEI et vra' b̄dnem naali ee. eterna, id
e' ex se. et in se n' h̄re p̄prium aliq̄d sui de-
structivum, q̄tra q̄d obis nil probat arguens
q̄nto destruibilitate obedialem, s̄dm q̄m et̄m iux-
ta nos bene diu p̄nt b̄tos ee ab extrinse
eternali felices, id e' b̄tos DEO d̄re, q̄ tali
b̄dnem que ab intrinse inamissibly e', in caly
bearent, go nihil seq̄it q̄tra nos.

80. Ob: 2. fundata Scoti: s̄ eternitas eet
ab intrinse inamissibly, ideo net, q̄ia de cen-
tra ip̄sq̄ e' b̄tum reddere seip̄m de perennite

sua felicitate, atq; hoc n' e' de certia beatitudinis:
 q' p. m. p. q' beatitudo presupponit, n' p' dicitur de
 istig certia, atq; certido de perennitate beatitudinis
 beatitudinem presupponit: q' p. m. p. certido de perennitate
 beatitudinis e' actus reflexus distig a beatitudo, q' b'us
 peculiariter revelat: q' p'fuit a Deo suam beatitudinem
 ee p'petuanda, atq; actus huiusmodi supponit actu se
 beatitudinem: q' p. *Ex:* Nulq; actus q' n' tendit
 immedie in obtem beatitudinem, p' ee de certia beatitudinis,
 atq; actus q' b'us reddid certig de perennitate sua
 beatitudinis n' tendit immedie in Deum s'ic actum
 beatitudinem, cum sit actus reflexus istig: q' n' p'
 ee de beatitudinis certia certido de perennitate
 felicitate.

Q. n. m. ut m. sua p. et dico ut Amico hic
 n. 139. falsum ee b'us actu reflexo aut distig a
 beatitudo q' p'fere eternitatem sua q' beatitudinis, s'
 eodem p'ofq; actu dilecto, quo q' p'fuit Deo in
 se ipso eum s'ic q' p'fuit libera Dei vltimam
 sua beatitudinis perennitate decernitum.
 Unde eum h' p'poo ad q' p'formae s'ic falsum ee
 q' n' q' b'us reddid certig de perennitate sua beatitudinis
 n' tendere immedie in Deum, n' in eodem actu quo

beaty DEU gnoscat etm gnoscat deuret DEU.
sua beaty penitile deurent: deoy, in t
gformae n: m:

81. 2. Etm repri pt: ideo bñem ee ab intrinse
inamissibilem, qia de certia isig e' qm
ex se in se ita gstitui et sufficiens pt
bñm reddere penitum de penitite felicitis
sua, qm in se reale sui corruptivum n' bñ, unde
etm gratis transmissio illa certitae hinc
actu reflexum nec bn urget fundamentu hinc,
nam etm hinc p' n' probat, qm actuale cer-
tificacem bñ de beatitae ex se et ab intrinse
inamissibile g' p' ad visioem, itaq, actum
qo hae inamissibitas gnoscat n' ee p' ap' p' DEU.
p' bñm ad iam g' p' actu g' p' p' p'
p' quod, in rigore nihil nobis g' p' p' p'
p' qo ab intrinse penitite bñm.

82. Obj. 3. Grae sanctificans qua e' radix lu-
minis gloria et visiois bñe n' e' inamissibile
ab intrinse, in q' cotidie amittat p' p' morte.
qo a fortiori lumen gloria n' e' ab intrinse
inamissibile et si neq, ipso bñe ex se e'

sempiterna, qui em edificium super labile
 fundamentum extructum nocte stabile erit.
 Q. d. a. gratia sanctificans via n'est
 inamissibilis ab intrinseco i. a. gratia sanctificans
 propria, ubi iuxta S. Gregorium hom. 12. in
 evangelia per fumam et neque scandala
 invenio potest quae colligantur n'est ab intrinseco
 inamissibilis n. a. et c. gratia consummata propria
 est radix fluminis gloriae et haec est ab
 intrinseco inamissibilis propter intimam unionem inter
 creati vel forte oris, unde respicitur simplex
 consummatio vel creaturae vel verbe divinae,
 dum in gratia sanctificans amitti non potest nisi
 per deformitatem ad verbum Dei.

Obj: 4 Instantio solutio: gratia sanctificans 83.
 consummata propria n'est differentia intrinseca a gratia
 sanctificante via, quod si gratia via n'est ab in-
 trinseco amissibilis neque dicitur gratia consummata propria.
 Q. d. c. a. n. c. nam licet charitas via et
 charitas propria sint eisdem speciei, in charita-
 te propria est operandi modus quoniam charitas
 via iuxta dicta 11. 71. scilicet licet gratia
 sanctificans via et gratia consummata propria

n' diffant introitus, et operatur utraq, ex-
trivide corruptib; sibi hnt. In ppts discip.
sem stat; via et stat; viae duplm ope-
randi mod; na' graa officios viae cogit
sib graa spemata via plenie sibi sub-
iit liberum arbitriu' hui; fact; par-
te inferiore hui; sibi sensibile plenie
officiente parti superiori nimiru' rati
et reali, qd' n' fuit charitativa graa
et charitas officios viae, unde haec corruptib;
cepit, qm' in illa corruptib; maneat,
qm' mund; iste plene e' scandalis, extra
scandala in via inveniri nequeunt, s'm
dicta priori n°.

84. Obj: 5. Eiqdm nae e' operas unig anni et ope-
ra: qd' si ppetua ppete fatiet appetit' hui;
obi, cu' etm fatiue de b' d' unig anni, et qd'
ex nae sua e' corruptib;, atq; hinc corrumpit.
et p'cipue' operi fundit n.

R. d. o. eiqdm nae e' operas unig anni et ppetua
in ee phisico i. o. in ee morali et b' d' n' ppete n. a.
etc. eiqdm qidm nae et feci e' b' d' unig anni
atq; b' d' eterna in ee phisico operas n' autm in

rave bñm, q̄a pot̄ p̄ha operase includit
 peculiare effectū in ordine ad raā intellectuā,
 ut eig appetitū expleat, q̄m cū expleat n̄ p̄t
 nisi p̄petua s̄t, q̄m ḡnāle hoj̄ desideriū ē,
 bonū dale q̄d h̄, p̄mittit retinere, hinc licet
 in ee p̄ho s̄nt eisdem raā bñdo unig anni
 et bñdo p̄petua, In ad p̄feta bñdrem finale
 n̄ sufficit ee bñdrem unig anni, p̄ requirit̄
 ad s̄t p̄petua.

Obj. 6. bñdo ē p̄fectio q̄dam, p̄ois p̄fectio 85.
 in p̄fectibili s̄m̄ m̄dum ijsig: in ijsig hoo s̄m̄
 naam sua s̄t mutabilis, vides q̄d bñdo ab
 hoic̄ mutabiliter participet, adeoq̄ bñdo ex
 se et ab intrinsecis amissibile erit. Cfr̄:
 1. Proprio respondet finis, atq̄ bñdo h̄ propriū
 eo ipso q̄ d̄t̄ olim bñdo n̄ fuerit: q̄o et̄m h̄ bñd
 finem factū nisi d̄t̄ p̄servaret, h̄decoq̄ ē
 d̄mittit̄ bñdn̄ d̄t̄ p̄servanti ad p̄ribi d̄t̄.
 2. bñdo q̄ s̄st̄ in actioe int̄q̄ q̄a sub
 iacet vlt̄, atq̄ vlt̄as se h̄ ad opposita:
 q̄o vides q̄d p̄t desistere ab operave q̄a hoo
 bñdrem, s̄icq̄ ēt amissibile.

Adel. S. De. hic ad 1. his obis: ad 1.
go dicendum qd obdo e pfectio qsumata, qd oē
defectu excludit à obto, et ideo absq; mutabi-
litate advenit ea hnti, faciente hoc velle
dno, qca, hoem subleval in participasem eter-
nitiz, transcendntiz oem mutasem. Ita optime
S. De: ego In neq; sic ingiune respondi qe
affirmo: obdne' + se ee pfectioem aia, qia
hoc + se solum merez et pte illa' corpp bea-
tiz, atq; hoc sensu nullu' seqz absurdū ptra
asertum, compi pfectio in pfectibili recipiaz
+ ndum ipfig, iun aa uig obdo pfectio e' em
naalite eterna et imutblz fit in pta, poud
de aia diximz in lib: de aia: neq; aliqd
obe' qd pt. resurrectioe' solz hoo beabit, corpp
em ut dixi beabit pte aa' n' autm aa
beas pte corpp, et ideo bene supra diximz ad
imortlitem aia naalem qveniente' ee solum
obdne' naalite eternam.

86. Ad qformae' sic ad 3. loc: ut: Adel. S. De:
Dicendum, qd obdo hō pncipiū ex gdiōe partici-
pantiz: s' caret fine pte gdiōem boni, cuius
participas facit obum: unde ab alio e' initium

ordinis, et ab alio e qd caret fini: ita S. D.
 ego addo M. nec. unisita vera et qd ostendit
 sive ab ipsis ad verum solvendat, ea em hinc
 hinc pugnans qd creatorem, et in psm dicta in phis
 et naturalis immortalis, unde licet budo sua
 heat primordia, exinde in bene argui n' p't,
 go naturalis et corruptibilis, illa em in suo fal-
 ktas patet de aa, et etia certa et est dicti
 in libro de cal; ubi calor à Deo creator
 naturalis incorruptibilis se diximus. Ad 2am
 qd dicitur hinc u' S. D. hinc ad 2am
 bdnem qd sibi in actu finali int'p' qd
 subiacet vlti d'nat' ad amorem Dei à
 go definire n' p't et auerere ad eiq' oppositu
 nam ait S. D.: vltas se h' ad opposita in
 his, qd ad finem ordinari, p' ad vltm finem
 naturali necessitate ordinari, qd patet ex hoc, qd
 hoc n' p't n' vlti ee bty. ita S. D. qd qd
 patet repro et qd format manet veritas af-
 fecti bdnem nra' caelica bty ee naturalis
 inamissibile et aeterna: Arhus 2us de vlt
 fine hois quatenus et bonum eius, quatenus
 et bonum eius.

Arlus II.

De Ultimo fine ho- minis, quatenus est bo- num eius.

His priori arto explicatis, quae de beatitudine
se spectata nobiliora fuisse videbantur, ea etiam
resolvenda altero hoc arto suscipimus, quae illam
afficiunt, quatenus ultimum et finale bonum est.
quod spectat quatuor inquiruntur: 1. an post resurrectio-
nem mortuorum maius futura sit beatitudo san-
ctorum quam nunc est, an quae duntaxat oculis cor-
poris etiam videbitur Deo? 2. utrum DEO
et beatitudine desponsata anima aucta fuit
deus quod ad se sum quod ad corpus glorificatum?
3. Quid fuit aureola beatitudinis et quibus sanctis
eius spectat tribuenda fuit? 4. denique
indagabimus an ad infelicitatem hoc naalem
gerat appetitum. ista quatuor hoc arto spectat inquiruntur
incidenter in plura alia. scilicet: 1. an post resur-
rectionem maius sit futura beatitudo illi quam nunc est, an quae
duntaxat oculis corporis etiam videbitur Deo?

Sect: I.

An post resurrectionem mortuorum maior sit beatitudo Sanctorum, quàm nunc est, anq; tunc oculis corporeis etm videbit, Deus?

25. Suppono, qd cum ois pars naturalis appetat ee in suo 87.
 toto eo qd pars totiq; fit, et ut ait S. De in q.
 d. 77. a. 4. ois pars impfeta e' et q'libet in suo toto,
 etm aa naturalis appetat suum corpus, gloria eig pars
 e' ad q'libet hunc s'lm dicta de fra s'p'ali
 in phis. ad atq; ad ea aam separatam etm in caelz
 q'm' sine corpis gloria vivit s'lv' e' fite ex-
 satiatam n' ee, eo qd iste naturalis appetitus p'p'ri
 unita fit corpi cuius fra e', exsatiatq; n' fit.
 Atq; defectus iste se n' tenet ex pte s'lv'is q'libet
 ad s'lv'iam, s' t'm, q'libet ad integritem eig.
 Proterea certu oibz fidelibz ee, d' etm corpa
 post ultimu iudicium diem ad gloria etma
 ee elevanda, q'm q'libet symbolo dicit Credo
 carnis resurrectionem et Ap'ly Pauly 1. corin: 15.

Si mortuorum resurrectio n'c inquit neq; Choz
resurrexit, qd si Choz n' resurrexit inani, d'go
predicas nra inani, et et fides vna. absu-
met igitur faciente et resuscitante d'na p'ca aa
gloriosa in g'fortium gloriae suae in vita g'lor
laboru' et meritorum. hoc. p'p'osto

88. Notandum est dupl'te p'ca aliq'd d'ni magis nimitu
extensivae et intensivae, extensivae aliq'd magis
d'ni q'ndo super plura se extendit, q'm p'rig ex-
tendebat, ita ignis, inuenerans integra civi-
tatem d'icitur extensivae maior q'm ignis unicam
g'fuerans domum eo q'd ille q' magis spatium se ex-
tendat q'm iste. Intensivae d'niq; aliq'd magis
q'ndo ipse in se et in sua virtute magis intendit
et uestit ita vinu' adustum intensivae et in ca-
lore, q'm vinu' n' adustum, ita in alio exemplo:
gloria aliuus Regis extendit, q'ndo super d'na q' p'p'
plura regna p'fendit, intendi vero d'niq; q'ndo
rex q' incrementa virtutu' alibi asseruat et in
se ipso se maior est.

89. Alteram q'asiti partem q'd attinet ad D'Ells
oculu' corporis videbitur a d'ni recapsumpto corpe
ficiendu' est. idololatrias et videre e' q'ud Cy-
prianu' de idololatriis vanitatib; redit post haec

vita à corpibz gloriosis, sicut in hac vita à
 mendiculis. De illi oculi corporei, invisibilem ad-
 strunipe, neqz hoc miru e, quoniam alios suos cor-
 poreos crediderunt. Nobz in presenti ipse error dis-
 putandz n e, sed res relicto catholice de firmitate
 DEI, qe e arqz fidei sentientes, inquirimus:
 an sicut aie Sostlis felicitas in visioe intellati
 gñitit solum dicta, sicut et do corpis gñitit ui-
 pit in corpis visioe DEI, et an huiusmodi corpis
 DEI visio possibilis sit? Circa qd in sciendū e
 e. aliqd sensu corpis sentiri pōe dupliciter, q se,
 et q auidas, q se quidam sentit aliqd, qdo q se
 passioem sensui inferre pōt, seu qdo tale e, qd
 rae sui sub sensu cadit. q auidas verò sentitur,
 qdo qd n rae sui cadit sub sensu, neqz q se
 passioem sensui inferre pōt, solum qungij his
 qe q se sensui inferunt passioem. rem in expho
 ostendo. Socrates s. g. e filij Platonis, socrates ab
 raeon hois et hois filij, hoc maalis Socrates q
 se cadit sub sensu, n autm nisi q auidas sicut
 in hoc maali Socrate cadit sub sensu Socrates qe
 filij q his ita pronotati: sit
 Asseritio i. Maior extensioe erit et do solum post go.
 reasumptioe corpis iudicij die gelato, qm erat
 ante. Ita exprope s. De: in 4. d. 49. a. 4. his filijbz

Statum suum post resurrectione, augeri extensivum
quidem manifestum est: quia beato dicitur non solum erit
in anima, sed etiam in corpore, et etiam ipsius anime beato
augeretur extensivum, in quantum anima non solum gaudebit
de bonis propriis, sed etiam de bonis corporis. Ita S. Do-
ctor loquitur: ut: ex istis breviter ista ratio fratur: Tunc beato
post resurrectionem erit extensivum maius quod ad
aliquid postea se extendet, ad quod se iam non ex-
tendit, atque tunc ita se extendet non enim erit
solum in anima sed etiam in corpore, ipsum quod anima gau-
dium latius patebit postquam unita est corpori, quoniam
tunc separata est, quoniam tunc se sui univocem et illud
beatum, et ita anima iam non tantum habet, quod gaudeat
de bonis suis, sed etiam quod gaudeat de bonis sui cor-
poris glorificati a Deo se sui univocem: ergo beato post
resurrectionem extensivum maius erit, quoniam iam
est.

91. **Aspectus** 2us. non solum extensivum sed etiam intensivum 26.
augeretur beato anima se reasumptioem corporis post diem
iudicii et resurrectionem suam. Ita iterum exprope
S. Do: lo: et: hic ubi: potest etiam dici, quod etiam beato anima
ipsius augeretur intensivum: corpus enim hinc duplitate
est considerari, uno modo scilicet quod est ab anima effectibile,
alio modo scilicet quod est in uno aliquid repugnans anima
in suis operibus, prout non effectibile corpus per animam.

p. f. i. j. Idm autm i. a. q. d. d. e. r. a. s. e. m. c. o. r. p. o. s. q. u. i. n. e. t. t. i. o. c. o. r. p. o. s. a. d. a. a. m. a. d. d. i. t. a. i. c. e. a. l. q. u. a. p. f. e. c. t. i. o. e. s. q. u. i. a. o. i. s. p. a. r. t. i. m. i. m. p. e. t. a. e. t. e. t. q. u. e. l. e. t. i. n. p. a. r. t. e. t. o. t. o. u. n. d. e. r. e. t. t. o. t. u. m. s. e. t. t. a. d. p. a. r. t. e. s. s. i. m. i. l. i. t. e. r. a. d. m. a. a. u. n. d. e. r. e. t. a. a. p. f. e. c. t. i. o. e. s. e. i. n. e. a. p. a. r. t. e. n. a. a. l. i. u. m. e. t. i. n. t. o. t. o. s. u. n. t. i. n. d. o. s. q. u. i. n. d. o. s. e. x. a. a. e. t. c. o. r. p. o. s. q. u. i. a. u. n. e. s. t. p. a. r. t. e. s. s. e. p. a. r. a. t. a. s. p. u. n. i. o. c. o. r. p. o. s. q. u. i. a. t. a. m. a. d. r. e. i. p. s. i. q. u. i. d. e. r. a. s. e. m. i. m. p. e. d. i. t. a. i. c. e. p. f. e. c. t. i. o. e. m. e. t. i. d. e. o. d. i. c. i. t. q. u. o. d. c. o. r. p. o. s. q. u. i. c. o. r. r. u. m. p. i. t. a. g. g. r. a. v. a. t. a. n. t. p. p. o. q. u. i. s. i. q. u. o. a. c. o. r. p. o. s. r. e. m. o. v. e. a. t. o. e. t. i. d. q. u. o. d. a. c. t. i. o. n. e. a. i. c. e. r. e. s. i. s. t. i. t. i. t. s. i. m. p. l. i. c. i. t. e. a. a. p. f. e. c. t. i. o. e. r. i. t. i. n. c. o. r. p. o. s. t. a. l. i. e. x. i. s. t. e. n. s. q. u. i. a. p. a. r. t. e. s. s. e. p. a. r. a. t. a. s. q. u. i. a. t. a. m. a. l. i. q. u. i. d. e. t. p. f. e. c. t. i. g. i. n. e. a. t. o. t. o. e. t. p. f. e. c. t. i. g. i. n. o. p. e. r. a. t. i. u. n. d. e. t. e. t. o. p. e. r. a. s. a. i. c. e. q. u. i. n. d. o. s. t. a. l. i. c. o. r. p. o. s. e. r. i. t. p. f. e. c. t. i. o. s. q. u. i. a. a. i. c. e. s. e. p. a. r. a. t. a. s. h. u. i. q. u. i. a. u. t. e. m. c. o. r. p. o. s. e. t. c. o. r. p. o. s. g. l. o. r. i. o. s. u. m. q. u. o. d. o. i. n. o. s. u. b. d. e. r. p. r. o. i. t. u. i. i. t. a. s. e. l. t. e. s. l. o. d. e. e. x. q. u. i. b. u. s. s. i. c. b. r. e. v. i. t. e. a. r. g. u. o. q. u. o. d. e. t. i. n. q. u. i. a. m. e. r. e. s. c. i. t. i. n. n. a. a. l. i. s. i. s. p. f. e. c. t. i. o. e. m. a. i. o. r. s. i. t. i. n. t. e. n. s. i. v. e. a. t. q. u. i. t. h. e. o. a. i. c. e. p. r. e. a. s. u. m. p. t. i. o. e. m. s. u. i. c. o. r. p. o. s. a. d. g. l. o. r. i. a. m. e. r. e. s. c. i. t. i. n. n. a. a. l. i. s. i. s. p. f. e. c. t. i. o. e. s. q. u. o. t. u. n. c. e. r. i. t. m. a. i. o. r. i. n. t. e. n. s. i. v. e. m. p. h. e. n. e. t. h. e. o. a. i. c. e. p. r. e. a. s. u. m. p. t. i. o. n. e. m. s. u. i. c. o. r. p. o. s. a. d. g. l. o. r. i. a. m. e. r. e. s. c. i. t. i. n. n. a. a. l. i. s. i. s. p. f. e. c. t. i. o. e. s. q. u. o. d. o. p. h. a. n. c. u. m. a. s. u. m. p. t. i. o. n. e.

adimplet naali appetitū aia pro statu preparat;
impotens regeri, atq; in aa. replet huiusmodi appe-
tū & reasumptem sui corpis ad gloriam.
90 p. m. p. naali & appetitū aia in file corpis
et ee in toto, eo ipso qd fit pars totū et ois
pars impfeta et et qley in suo toto, atq; per
reasumptem corpis ad gloriam explet iste appe-
tū naali impotens regeri pro statu preparat:
90 p. Igitur budo aia post resurrectione carnis
intensive et extensive maior erit qm antea
eo qd tunc informet corpis sibi sine oi vitio
et peccati sormite plane solum.

92. Apertio 3. Nemo ^{evecto} orem etm effecto ad gloriam
eterna corpe pnt q se oculo corporeo videre
DEUM, bene in q accidens, adeoq; budo corpis
gloriosi n' gñstet in visio corpali DEI, ita qm
hlyi cum C. Ore. Lu: cit: q. 2. ar: 2. his vbi:
Nico 90: qd DEUS nullo modo pot videri visa corpali,
aut alio aliquo sensu sensiti sicut q se visibile
nec hu, nec in pria. et paulo infra: in 90
visū et sensū fit futurū itm sicut in corpe gla-
rioso, n' pnt ee, qd dnam sentiat videat sicut
visibile q se videbit autm eam sicut visibile q

audire: dum ex una parte visus corporis in hanc
 gloriam DEI inspicit in corpore et populo
 gloriosus et maxime in corpore Christi: et ex ple-
 ctia, intell tam clare videbit DEUM, qd in rebz
 corpore visus DEI percipit, sicut in luce
 percipit vita: quoniam tunc intell nostrus nō
 videat DEUM ex creatis, In videbit EUM
 in creatis corpore visis: et tunc mdu, qd
 DEI corpore pot videri ponit Augustinus in
 fine de civ: DEI, ut patet verba eius in-
 ventis: dicit enim sic: valde credibile est si nos
 visuros mundana tunc corpora caeli novi l.
 terra nova, ut DEUM ubiqz presente et univsa
 corpora gubernante, clama assidue videamz
 nō sicut nunc invisibilia DEI, sed ea qd facta
 sūt spiciamz, sicut sicut hōis mor ut aspiciamz
 nō credimz vivere, sicut videmz, ita S. W. luc:
 cit: ex qibz intrinseca dictum veritas patet.
 Per eandem apertio a rase: illud solum qd se 93.
 sed rase sui oculis corpore et visibile, qd s
 se et rase sui glines sub obto visz corpore,
 atqz DEUS q se et rase sui nō glines sub
 obto visz corpore; qd DEUS q se et rase sui
 nō et visibile oculis corpore. M. patet ex eo

qd nulla poa extra sphaera sui obli neq, dntz
 divagari pot ut quante tenent Pres. m. p.
 nihil q se et rae sui qhies sub oblo
 vsq, corpuz, nisi qd q se et rae sui parti-
 cipat de colorato, color em jam phlos
 e' obtm vsq, atq, DEUS jam certiam
 spectaty q se et rae sui n' participat
 aliquid de colorato, et em DEUS sic spe-
 daty pure spiritalis, in ente autm pure spiri-
 tualis e' reseribile coloris, nam color orig
 ex temperato et junctioe p. q' litum
 elementariae jam dicta in phea nra pas-
 tari, in ente autm spiritali ubi nulla dat
 q' mixtio elementum, neq, pot dari junctio
 harum jam q' litum caloris, frigoris et
 siccitatis, et humiditatis, ut patet. igitur
 nihil participat coloris, adeoq, nec qhies
 sub oblo vsq, corpuz, ex q' q'nti
 q se et rae sui DEUS oculo corpuzi vi-
 sibilis n' erit.

27.
 24. Obi. 1. si DEUS q se et rae sui oculo corpuzo
 est visibilis, poa sensitiva foret intelliva, atq,
 hoc implicare manifestu e': qd et illud. p. seq.

poa sensitiva vitales specificant & sua obla.
 gosi idm foret obm poa sensitiva et intellus,
 poa sensitiva foret intelliva. Subst. atq; si DEI
 est oculis corporeis & se et voce sui visibilis,
 centia DEI qe est obm intellus, etm foret
 obm poa sensitiva vis; qo etm poa sensi-
 tiva foret poa intelliva. 2. visio clara
 DEI est in linea vita intellectuali: qo implicat
 ut veniat enti n' reali. a. patet, qe qia p:
 ideo implicat qd enti insensibili et inaiato
 veniat elicere actus vitales, qum in alia
 linea prodmli est vivens, et in alia est n'
 vivens, atq; etm in alia linea est vivens sen-
 sibile pure reale, et in alia est vivens intellale
 et ideo vivens pure possibile et vivens intellale
 hae diffnt, nec n' implicat, qd n' reale fit in-
 tellale aut reale: qo etm eo qd visio clara
 DEI fit in linea vita intellectuali, implicat ut
 veniat enti n' reali: proterea operari possit
 id ee: cum qo visio clara DEI fit operatio im-
 materialis et intellectualis, etm ea attribuitur
 nisi enti immateriali et intellectali. 3. Ubi eadem
 hae p'prietates poa, ibi idm hae venire d'

obtm, implicat em specificatu' spee differre,
ubi idm manet specificatiu' spee, atq; i
iusta expressa: D: antea relati' sensu' ut
visu' futuru' e' spee' corpis gloriu' q; fuit
in via, q; etm idm spee' manebit obtu'
visu' in pria, q; fuit in via. subst: Atq;
si DEUS oculo corporeo eet q; se visibilis,
n' nannet idm spee' q; obtu' ut patet, obtu'
em visu' in via e' male d' spee' entis maali,
nimiru' colorati, extra. obtu' visu' in pria
eet spuale, et in spee' entis spirituali; Dly
em ut recta fides docet, e' ens simple
spuale; q; implicat in pria eq; ac in via DEUS
videri oculo corporeo q; em talite' q; se vi-
sibile.

95. DEUS oculo corporeo q; se visibile
Et insensibile videri n' pot' sustenq; e' sicut
offendere, q;ndo idm benymin' DEUS factu'
oculo glorigo videri pot' et sentiri q; visibile
et sensibile e' audire: Venit huius veritas plon
plon quarta e' ex M. supra 11. q. 2. relati,
q; q; proin aliud n' addo, q; q; s'm dicta

n. 89. visibile & audire de illud dicitur, quod licet
 & se et rase sui sensibus percipere infere, et
 pro sensu cadere ut patet, quoniam in et intelligi
 ex his quae sensibus percipiuntur inferuntur, DEUS
 se huiusmodi habet in prius, ubi intell. est ex
 gloria sum. quoniam in cogitibus & gloriosis ani-
 mentis solum corporalibus corporalia indu-
 menta induens gloria DEI sufficit, et ita
 in creatis completis ipsis in corporeali vi-
 debit DEUM. sub. 179. ob.

Subsectio Respondetur Obiectis.

Ob. 1. quod apud 1. et 2. quod aliquid magis
 accedit ad similitudinem humanam, tanto fortius quod
 obdure participat, proa à corpore separata
 DEO filios est, quoniam quia ad mixta ma-
 terialitate ut habet quod anima separata à corpore
 participat obdure participat, igitur obdure post autem
 in iudicium diem et erit maior, quoniam antea.
 R. 1. hanc probatur per nihilum et ideo ni-
 hil, et ea enim pars erit obdure post

resumptam corpus reg. aqlem fore ibi, ga
actu h. gaudent, p. minorem et defectuosa
q. foret q.tra providiam DEI dum finali
p. d. corpis aia. gaudia minueret. hinc
R. 20. cum S. D. lx. cit. ad 1. filiitatem
in p. f. i. e. u. DEO u. ce. mensuranda p. ra
i. f. a. p. r. a. l. i. t. e. e. n. t. i. s. p. a. p. r. a. l. i. t. e. e. n. t. i.
s. d. m. n. a. a. l. e. m. s. i. p. m. p. f. i. t. i. o. e. m. p. p. r. o. u. e. n. t. e. s. a.
l. i. a. s. A. n. g. e. l. y. M. i. c. h. a. e. l. e. s. t. m. a. g. i. s. i. n. p. f. i. t. i. o. e.
s. i. l. y. D. E. O. q. m. C. h. r. y. e. s. t. B. V. M. i. u. m. i. p. s. e. p. t.
s. e. p. a. r. a. t. a. C. h. r. y. v. e. r. o. e. s. t. B. V. M. c. o. r. p. i. s.
g. e. r. e. n. t. e. s. m. a. e. m. ; u. n. d. e. r. e. l. i. g. d. u. i. a. r. b. i. t. r. o. s.
i. l. l. u. d. a. d. f. i. l. i. t. a. t. e. m. d. n. a. m. m. a. g. i. s. a. c. c. e. d. e. r. e. q. d.
i. n. n. a. t. u. r. e. s. e. s. u. o. s. d. m. p. f. i. t. i. u. s. e. m. a. c. r. e. a. t. o. r. e.
D. E. O. a. c. c. e. p. t. a. m. a. g. i. s. g. l. o. r. i. a. e. s. t. m. a. g. i. s.
p. f. i. t. u. s. e. s. t. e. x. h. o. c. a. a. g. i. u. n. c. t. a. c. o. r. p. o. r. i.
g. l. o. r. i. o. s. o. m. a. g. i. s. a. c. c. e. d. i. t. a. d. f. i. l. i. t. a. t. e. m. D. E. I.
q. i. a. s. i. e. t. m. i. n. e. e. a. c. t. y. p. f. i. t. i. o. r. e. s. t. S. D. o. r.
s. i. i. l. l. : Dicendum q. a. a. g. i. u. n. c. t. a. c. o. r. p. o. r. i.
g. l. o. r. i. o. s. o. m. a. g. i. s. e. s. t. D. E. O. f. i. l. i. s. q. m. e. s. t.
e. s. e. p. a. r. a. t. a. i. n. q. u. a. m. g. i. u. n. c. t. a. h. b. e. e. s. t.
q. u. i. s. q. u. i. s. e. m. a. l. i. q. u. i. s. e. s. t. p. f. i. t. i. o. t. o. t. u. s. e. s. t. D. E. O.
f. i. l. i. g. s. i. u. b. e. t. c. o. r. u. i. p. s. i. t. a. p. f. i. t. i. o. i. n. m. o. t. u.

quiescit et Deo scilicet quando movetur, quoniam quando
quiescit, quoniam Deo non movetur. Ita l. d.

28.

Obi. 2do Virtus unita magis est potens, quam multi-
plicata, sed anima extra corpus magis est unita, quam
iuncta corpori: ergo virtus eius est maior ad opera-
ndum, et ita spiritibus beatitudinem participat, quoniam in actu
quiescit.

97.

Ad id quod quiescit in actu intellectus secundum dicta,
sed intellectus in suo actu non utitur organa corporali, et
sicut corpus resumptum non faciet ut anima magis in-
debeat: ergo neque beatus anima post resurrectionem erit
maior. 2°. In infinito non potest esse aliquid maius, et
ita infinitum cum finito non erit aliquid maius,
quoniam ipsum infinitum, sed anima beata ante corpus re-
sumptionem beatitudinem habet de hoc, quod gaudet de
bono infinito sicut Deo, post resurrectionem corporis
autem non habet de alio gaudium nisi forte de
gloria corporis quod est quiddam finitum bonum: ergo gau-
dium eorum post resurrectionem corporis non erit maius
quam ante;

Q. ad Argum. d. M. Virtus unita entis naturalis
quiescit magis est potens, quam multiplicata. c. M. na-
turalis in quiescit n. l. subd: quoniam multiplicata ad suum
naturalis quiescit n. M. quoniam multiplicata extra suum
naturalis quiescit c. M. et d. M. sed anima extra corpus
magis est unita et sicut est naturalis in quiescit

si, quae
tate, si
finali
hinc
Deum
a pro-
tenti
de, a-
lities
ipso
corpi
lito
de, q
tore
agis
ipso
M.
Dor
corpi
et
u f
Deo
notu

et sine corpore eius realliter quodlibet n. m. et c.
iuxta aia cealliter fit actus 1us corporis organici
postquam vita habet, quando ea definit plerumque quod dicitur
et sine corpore realliter quodlibet n. e. iuxta quod ens na-
turaliter quodlibet ex sua natura magis potens fit, quam
dum est incomplete, etiam aia magis potens est
operari et junctura corporis glorioso, quam sine illo.
et hanc respo. colligo ex l. Bre loc. ut. ad 2.
dicente: dicendum, quod virtus, quae de sua natura habet
quod fit in materia, magis est potens in materia existens,
quam in materia separata, quoniam absolute. legendo hinc
est a materia separata fit potius. ita l. Bre:

98. Ad quod formatum i. d. M. Et dicitur quodlibet in actu in-
tellectu, quod fit per actus actus 1us corporis organici c. M.
quodlibet in actu intellectus, quod non fit talis per actus n. M.
et dicitur quod intellectus in se actu non ubique organo cor-
porali, si fit intellectus entis spiritualis per se et ex se
quodlibet c. m. si fit intellectus quod fit per actus actus 1us
corporis organici subdit: non ubique organo corporali ab-
solute c. m. non ubique, id est effectio corporis non cooperari
quando ad effectio operari intellectualis n. m. etc.
Auctori l. Bre loc. ut. ad 3. in sic dicente: quodlibet
in actu intellectus a corpore non ubique. In effectio cor-
poris quando ad effectio operari intellectualis coope-
rari, in quantum ex junctio corporis glorioso aia

erit in pa. naa. p. f. tior, et p. q. se. q. in sua opera-
 tione efficacior. Ad 2. q. q. m. eod. loc. ad 4.
 sic respondet V. D. ad 4. q. m. dicendum: qd. q. m. s.
 finitum infinito additum n. f. a. i. t. m. a. i. g. t. n. f. a. i. t.
 p. l. g. q. i. a. i. n. f. i. n. i. t. u. m. e. t. f. i. n. i. t. u. m. s. d. u. o. c. u. m. q. i. n. i. t. u.
 t. s. e. a. u. g. m. e. n. t. u. m. s. t. u. n. u. m. e. n. t. e. n. s. i. s. a. u. t. e. m. g. a. u. d. i. u.
 n. f. a. i. t. m. a. i. g. s. p. l. g. u. n. d. e. e. x. t. e. n. s. i. v. e. a. u. g. m. e. n. t.
 g. a. u. d. i. u. s. t. e. m. q. d. t. e. d. e. D. E. O. e. t. d. e. g. l. o. r. i. a. c. o. r.
 p. o. r. t. r. e. s. p. e. g. a. u. d. i. u. q. d. e. r. a. t. d. e. D. E. O. g. l. o. r. i. a. a. u. t. e. m.
 c. o. r. p. o. r. i. s. o. p. e. r. a. b. i. s. a. d. g. a. u. d. i. u. i. n. t. e. n. s. i. v. e. q. d. e. d. e.
 D. E. O. i. n. q. u. o. t. a. m. c. o. o. p. e. r. a. b. i. s. a. d. p. f. e. c. i. t. i. o. n. e. m. o. p. e. r. a. t. i. o. n. e.
 q. a. a. i. a. i. n. D. E. U. M. f. e. r. e. t. q. u. o. t. a. m. o. p. e. r. a. t. i. o. n. e. m. q. u. e. n. i. e. n. s.
 f. u. e. r. i. t. p. f. e. c. i. t. i. o. r. i. s. i. n. t. e. n. s. i. t. a. s. e. r. i. t. m. a. i. o. r. i. s. i. t. a.
 L. D. e. t. e. r.

Ob. 3. q. tra. apert. 3. Auctoritas scripturae 99.
 et D. August. Illig. q. d. m. Jobi. c. 19. ubi Job ait:
 in carne mea videbo DEUM meum gem oculi mei
 aspecturi s. p. itm. c. 42. auditu auris audivi sed
 nunc autem oculi mei videt se. D. Augustini vero
 ex 22. de civit. ubi ait: his prepotentior au-
 ctore erit illum, n. ut acris videant p. s. ut vi-
 deant incorporalia p. ex jibz tentibz videz
 ee manifestu beatos oculi corporeos DEUM
 ee visuros. veni
 R. ut auctoritate desumpta ex lib. Job. l. cum
 . . . Ore q. 2. e. 2. q. Job speret visum se DEUM

in carne sicut per carnem: ubi A. Quis ad 2.
scilicet illa autoritas, et intelligitur, quod per oculos carnis
DEUM fingi visum, sed quod in carne existentes
DEUM videbimus. Nos autem per apostolum negamus per
carnem DEUM videri potest. Beati scilicet et fidem
etiam resumpto corpore glorificato ad eum, in carne
per intellectum nos fore visuros DEUM. I. trans-
missio etiam, quod Job dicat se oculo corporis vi-
sura esse DEUM. In per aliam viam respondens
Jobi loqui de Christo salvatore. Et de DEO
incarnato, unde in prophetis dicitur: scio
quod Redemptor meus visus est, et ideo quia redemp-
tor DEUS est, et redemptor in sui gloria as-
sumpsit corpus illudque oculis corporis visibile
aeternum retinet, bene dicit Job, dicemus, cum
illo sine ulla falsitate aperti quae loquitur de
certitudine DEI quae dicitur, in carne mea videbo
DEUM meum, quem oculi mei spectaturi sunt.

Ad alteram sententiam Jobi diximus. Et loqui de pro-
videntia DEI et scire hunc sensum: multa
DEUS de sua providentia audiverat per
iam postquam bona omnia recuperari cerno, ista
oculi mei in meis effectibus. Ad textum in
D. Aug. quibus respondit D. in D. Thomas
loci textus ad 3. Illud autem loqui aperte, statim

inquirendo et sub specie, si nimirum id aliunde
 n' repugnabit, ubi S. Ori. ff: dicendum, qd Augu-
 stinus loquitur inquirendo in rebus illis et sub specie
 qd patet ex hoc, qd pramittit: longe igitur al-
 terius pota erunt, si p' eos videbitur incorporea
 illa naa p' notes, illud: si p' eos p' et S. Augu-
 stinu' nobis n' gratiari patet bit.

29.

Obj: 4. Si corpa b'um gloriosa elevari n' pot, ut 100.
 oculo corporeo intuerent, DEUM, ras foret, quia
 DEUS utpote ens pure spiritalis n' est intra sphaera
 obli' visq, atq; neq; DEUS ut intuitive visq et intra
 sphaera obli' naalis int'eg, qd patet ex hoc, qd
 nemo b'um etm int'ellu in hac via intuitive videt
 DEUM, et t'n ad videndu' DEUM int'eg elevari pot ut
 patet ex dictis, qd etm n' obstante hac rase qua
 revera nulla videt a corpa gloriosa oculo corpo-
 reo erit visibilis DEUS.

¶. Sicut DEUS ut intuitive visq n' est de obto
 naali int'eg vialis p'ri naa' aggravante' ai'am,
 cui pro via p'ri p'ri fomitem plane s'cta n' e',
 S' In de eig naali obto DEUS in rase entis et
 DEI, unde nullu' videt ingruens, si o' p'ri fomite
 in naa' ext'into, et ea rase p'ri s'cta p' lu-
 men gloria catendaz int'eg, ut intuitive videat
 DEUM, qm sub rase. p' entis et DEI ia' gno-
 verat in via: at bene videt ingruens si oculo
 corporeo p'ri divagaret' extra sphaera sui obli'

ad quoscundam ens pure spiritale, de sic sicut dicta
N. 94. sensitiva oculi non fuerit intuitiva, adeo
de una linea specifica transiret ad alteram li-
nea specificam, quod in materia philosophia implicat: et
hinc simpliciter negari potest in DEUM intuitivum
visum non contineri intra sphaeram obiecti naturalis vi-
sibilis, licet in fine elevationis et virtute speculativa
naturalis prout finaliter actuante intelligit DEUM
videre nequeat, illud in naturalis est in oc-
tu 1.º, quatenus in generali considerare est in via
ens reale, et in materia abstracta et pure spiritale, sicut
dicta in philosophia.

101. Quod autem dicitur neminem omnem esse in intellectu suo
DEUM pro hac vita intuitivum esse, merito aut
omnino negari, aut saltem in dubio vocari potest, de
de Moyse magno illo Israelitarum dicitur: scriptura
testatur eum vidisse DEUM facie ad faciem quod
est videre intuitivum: Idem spiritale dicitur non impos-
sibilitate sed pro Patriarcha A. BENEDICTO
a plerisque DD. attribuitur, quod dicitur Gregorio
magno li. 2. dial. c. 35. vel sub uno solis radio
mundum collectum aspexit, quod capite 36. in pre-
teritis ait: hoc prout dubio non nisi in Dei lu-
mine cernere potest, ac in videnti creatore
angusta est vis humana. Idem est privilegium
per maiorem congruitate tribuitur B. V. M. ad incho-

quibus receptis propriis aliqui nulla gratia aut
 privilegio speciale alicui D. n. quatuor e, qd
 Aug. Aug. emanata. Natri sua Maga pet,
 quonia DEI Mater n. aucto legibus quibus
 ordinariae providia adstricta fuit, uti
 ceteri s. et in ea Multi s. peales tituli
 pro religis s. ut a quib. lege exquirat,
 qd patet de exemptione a lege originalis pet.
 Huiusmodi In visio n. fuit s. solas vires nas,
 s. s. vires supernaali DEI volute elevatas, hinc
 qnd in scriptura dicit DEUM nemine horum
 vidisse, aut visurum ee, id intelligendu e. solis
 nae visib. et ordinariae, n. autm qsi absolute
 id fieri n. pot.

Obj: 5. Oculi corporei s. ad oc. elevari a DEO, 102.
 qd voluerit, cum sit ens nate obedire DEO
 in oib. qe. vult, go si DEUS voluerit hos oculo
 corporeo visuros DEUM, oculi elevari possunt
 ad videndu DEUM; qd autm impedit quin
 ming DEUS omnipotens hoc velit! igit s. oculo
 corporeo videre possunt DEUM, qd si pot. videre: go
 dat in eis capacitas huiusmodi, et si capacitas vi-
 dendi DEUM in oculo corporeo dat: go etm in pna
 corporei oculi videtur DEUM, quom. vis. eig. capaci-
 tatis ibi adimplebit. Obj: igit: ignis massae
 infernalis adurit vias damnatas et s. regno

de caelo exultis. item sacramta nova legis
quorū in rebz sensibilibz existant, quoniam sacra-
mentū et c. signū sensibile, stabile permanens,
collativa grae, gferunt imātem grā
in aa iustis: go etm oculz corporez, quorū ma-
teris pōt videre DEUM imātem. verū de ipso
ras haud videt.

103. *Q.* Ad argumētū c. totum scilicet pro existente
vult. DEO de corpore videndo DEO corporeas
oculos fore visuos DEUM solum certū: at n.
suppositū hoc de eternū sapiente DEO vult
enim volendum, in impossibile. DEUS n. vult nec
velle potest, impossibile. Et autem oculū materialē
eundem sicut diverso specie obiecto honorari sen-
sibili scilicet et intelligibili, quod in futurum
est ut patet si oculū corporeū et sensuale
DEUM solum certū videre potest. Ad argumētū
c. a. n. c. disparitas autem c. quod potest proficere
in suas operationes influant inquam cae pōples, et
gtra ignis materialis inferni, et signa sacramentalia
solum assumant a DEO ut eas instrumentales solum
quod dicitur in tractatu de sacris: unde in n. va. scilicet
argumētū a m. ad m. affirmativē, quod fieret in dicto
enthymē: quod quod huiusmodi sonat: ignis materialis
a DEO ut instrumentum assumi ad urendos do-
mones, go etm ut cae pōpuli oculū materialis
potest videre DEUM, verū c. a. n. c. quae gtra regulas.

Quod autem potest gratulativa in suas operationes in-
fluant itaque causa proples, inde patet, quod actus
vitalis non potest procedere à proprio nisi vitali quod
denominat in actu 2. vivens.

30. **R. 6.º** Hoc solo DEO potest beficari, atque non solum
beficari quod ad animam sed etiam quod ad corpus: quod etiam
non solum intellectu sed etiam corpore DEUM videbit.

104.

R. 7.º Sicut DEUS est praesens se centum sua in
intellectu, ita etiam est praesens in sensu, quia erit
omnia in omnibus: ut dicitur 1. cor. 13. si videlicet sua intellectu
non hoc, quia sua centum ei giungat: quod etiam beficari
sua corpore ex hoc quod oculis suis centum attingat:
igitur corporalibus oculis isti videbunt DEUM.

R. 8.º ad Argum. c. 1.ª et 2.ª. proficere n. 3.ª. quod in
ilabatur patitur et quod gelosia. Ratio negationis est quia
licet solo DEO beficari hoc quod ad animam et quod ad
corpus, non tamen bene inferat, quod si anima beficari visio,
etiam etiam corpus beficari: sicut non bene inferat, hoc
sola anima vivit, atque non solum vivit sedam parte
realem, sed etiam sedam partem sensibilem: quod si pars
realis vivit intellectu, talis etiam vivet pars
non realis et sensibilis intus. Quare sic dicen-
de est, quod sicut eadem anima hominis intellectu et ille
humanis est actus partem realem, implet actus autem
partem sensibilem intus mente, quia nimirum in actus
partem sensibilem et actus partem realem redundat vita
realis anima, ita etiam idem DEUS visioe intus

liva sui obfecabil parte hois, reale seu aiam
imdtē, parte autm fenfibile hois seu corpg
Intm mdte, in qutn nimirū in parte hois
fenfibilem q gloria et btdnem aia qe
e acty redundat intuitiva vifo DEI, graa
uig iftu etm corpg intuebit DEUM in fen-
fibilitz creais et praecipue in corpe Chri.
fere fults Xdet 1. Or in 4. loc. ut: ad 6. dicens
Dicendum qd btdo e' q'fitio hois in qutn e' hoo:
et qia hoo n' h' qd fit hoo ex corpe ſ' magis
ex aia, corpg autm de centia e' hois in qutn
e' q'fitio q' aia: ideo btdo hois n' q'fitit p'p-
p'te nifi in actu aia, et ex ea derivat ad corpg
q' q'ndam redundantia.

105. Ad q'ſta fults Xeo: ſill DEUS q'ſe p'ſente
et intellu et fenſu, ſ' n' eodm mdo intellu q'ite
imdtē, fenſu autm mdte, in qutn DEUS giungit ſe
his, qe imdtē p'ſioe fenſu inferunt, e' in qutn
fenſu actuabz velut ſia ſra ſſtli aia, qe q'
intellu imdtē videt DEUM, et ſi bene ſalva-
bit qd DEUS ſit oia in oibz, ſicut veru' e', qd
aia ſit oia in oibz membris corpis, n' obſtante,
qd uni Intm deb ea alteri vivere, 3. ſentire
4. intellere p' Unde ſilud ſilud Moſ in ſituerā
parite' deat, q' eodm mdo e' DEUS p'ſens
intellu et fenſu n. M. uig falſitas elaret ex hoc
qd intellu ſit q'ſitio ſp'raliu' n' autm diſp' in corpe.

ralius, et ideo ut ait S. D. loc. cit. ad 7. in illis
 part. quoscumque dicitur centia sibi juncta, non autem
 visus in corpore: quod si verum illud sicut aliud ve-
 lit, quoniam DEUM non esse solum in actu presente, sed
 etiam in corpore, prout sine absurdo quidem dicitur, nam etiam
 DEUS secundum centiam suam erit presentis et attinget
 ab oculo corporeo sicut in mente quod ipsa centia Dei
 corpore videtur, sed tamen in actu in actu oculi ac-
 tuus sicut sicut, quod per intellectum suum in mente attinget
 et unicus DEO, et tunc ultima non illatio quod prior
 in seculo ex integro transmissio sequitur partem
 oculi corporeis videri centiam Dei quod aliquid
 se sensibile per. In quoniam autem beatus corpus quod
 habet magis declarabilis sicut: 2. utrum DEO
 beatus desponsata aia. auarunda sicut quod
 totus, sed quo ad se sicut quo ad corpus glorificatum.

SECTIO II.

Utrum DEO per beatitudinem
 desponsata aia accensenda
 sint quaedam dotes tum quo ad
 se tum quo ad corpus glorificatum.

30. Quoniam admodum eternalis vera beatus passim a S. B. P. 906.
 spiritale quodam intrinsece appellari solet, quoniam in
 DEUM et beata aia sicut sicut aia in insensibilis

iunctio mutuaque etiam q̄formitas: palatq̄ sp̄m
 civili idē corpū q̄mbis carnali sponsa. q̄ndo
 in donū sponsi traditū tam in solatū q̄ in
 sustentacem onerū matrimōii, q̄m in ornatū ipsi
 sponsa dotem dari: quāq̄ utra' etm. q̄ndo de via
 miseris assumit ea in donū Dei et etiam
 ad drem ad sp̄ale Dei q̄mbis q̄da' dote à
 Deo exornabit, idē talia quēdam bonū acsi-
 piet, q̄a q̄ analogiam ad illa' dotem q̄a in ma-
 trimonio carnali sponsa sp̄ignat, omnia et
 dotes aīa dici valeant: unde n' oīa dona et
 bona illūm dicunt dotes, s̄ praecipua illa q̄a
 ad aīa' vitā gloriofa dīpoit, et q̄a traditū
 in amplexū sponsi indissolubles et fruibiles, fiunt
 et in carnali matrimōio n' appelles p̄rie dos q̄-
 unq̄ bonū datur sponsa in sua' introductioe,
 s̄ donū praecipuum de q̄ sustentari deat.

107. Solet autē à S. Ore in 4. d. 49. q. 4. ai. in O
 dos hūmāni dīfiri: q̄d s̄b: p̄petuū ornatū aīa
 et corpis vitā sufficiens in aeterna et aeterna
iugiter p̄suetans. In q̄a dīfioe p̄petuū ornatū
 aīa et corpis feruire pat̄ loco genitū, plures
 em aīa et corpis gloriofi p̄fectiores erunt in
 coelis inamībiles et p̄petuā, q̄a In dote noīnari
 n' solet, q̄ia n' s̄t ornatū vitā sufficientes, q̄ q̄a
 h̄y rāo differia: dos em et dote dnt ea bona
 ad vitā q̄nitē sufficientia. dos em s̄m dicta in

tract: de ju. et Jus illa bona dicunt, qe à Dre
 sponsae, sponsae dant ex parte sponsi in solatiu
 matrimii et onera sustinenda, unde dicit S. D.
 loco cit. q dotem complem provideri rito, ut
 sufficienti sponsa et liberos nutrire pnt ideo
 utili et usufructu marito gesso reservata
 In dotis pte sponsa: 1. In et p se in-
 tenty finis dotis e ornatz sponsa et solatiu
 matrimii, parz vero et p accidens, qd removeat
 onera sdm S. Drem ad 2. dicentem: qd dotibz
 p se gemit illud, qd p doter efficit solatiu
 matrimii et p accidens illud, qd p eas removeat
 sicut ong matrimii, qd p doter alleviaz, sicut gra-
 tiaz p se gemit facere iustu, p q accidens qd
 se impio faciat iustu. ita S. D. Igitur si data
 dfois tria spectat notnda. veniunt: 1. sdm e, ut
 cuiqz ornatz à tota TRINITATE, Apote
 qe tota e Pater desponsata aie sdm
 qd ait S. D. his vrbis ad 2. Pater sponsi
 sicut Chri e sola psona Patris, Pater
 autm sponsa est tota TRINITAS aie beando
 des, des em dat à Dre sponsa. 2. qd ornatz
 iste apimitez doti sdm sui finem pnt nimiru
 solatiu et recundite matrimii, n' autm sdm
 sine 2. sicut onera sustinenda, nisi sdm qd
 Phau dotium ben efficio oe onus in patria exulet.
 3. sicut qd ornatz iste ei gemit in pte dotem dat

de sponsa in domo sponsi introduci, introduci
autem ea bona seu sponsa in domo sponsi sui
quod in aeterna beatitudine et caelesti habitaculo aspu-
m. Ut autem domo aliquid deus esse et deus patet,
ex usu theologum 4° gradus habet recepte i.
1° ut, sicut vitalis quaedam boni operas. 2° ut
operas huiusmodi verbes circa ipsum DEUM. 3° ut
sicut aliqua res differt à beatitudine formali. 4° ut
illud domo in via aia videtur huiusmodi. his prae-
st.

108. **Apertio:** Tres erant in vita dispensata Chro-
aia dotes, scilicet visio, gressus, et delectatio,
seu fructus. Ita quodammodo Thelgi. ut S. D. in 4.
Co. ut a. i. ubi ait: absque dubio bonis, quod in gloria
transferunt, aliqua dona duntaxat dant ad eorum
ornatum, et hi ornatus à magis dotes sunt dicti.
Item articulo 5. Dicendum: quod ab omnibus quibus ponuntur
3. aia dotes diversimode tenentur, quidam enim dicunt,
quod 3. aia dotes sunt visio, dilectio et fructus, quidam
vero, quod sunt visio, gressus, et fructus, quidam vero
quod sunt visio, dilectio et gressus; ac in haec affig-
naos reducunt in idem et eodem modo casu p.
affigunt. ita S. D.

109. **Py:** **Apertio:** Nos aia solum data supra officium
3. operibus ornatus aia sicut sufficienter in aeterna
beatitudine. iugiter perseverans. id est deus aia et talis
ornatus, quod ea in caelesti gloria introducit

I sume diligimz venientem' affirmamz, ut ait
 1. De: et practica, in ad hoc ut qis p'fete felix
 fit ut sufficiat sola genia in poam et obtum,
 s' etm requirz eis giunctio, hinc à DD: assignaz
 3.ia dos genionis qe sum 1. D. aliud h' e' qm
 in potantia h're. DEUM et in p'pso tenere.
 itiqz ad aia felicitate' antea 3. s' necessio
 dotes. Ita feru. 1. De: in p. loc: ut. q. 4. a. 5. ubi ait:
 Et delectabilitem visiois ex pte sui requirz h'q
 qe visioem eliciat, et sic e' una dos qe dicitur
 ab oibz visio s' ex pte visibilz requirz dos
 sicut genia qe e' p' affectum, et quom ad
 hoc poiz dos à g'og'lm dilectio à g'og'lm frui-
 tio, sicut em qd sume diligimz venientem' affi-
 mang: requirz etm ex pte visibilz giunctio, et
 sic poiz à g'og'lm genio, qe nil aliud e' qm
 in poa DEUM h're et in p'pso tenere. ita 1. D.

110.

1. s' Tot s' ornata et dotes aiaq' btis ac-
 quiescenda, quot s' in p'ia p'ualte respondentia
 3. illi virti d'lgia fidei, spei et charitatis
 s' in via p'fectioes et qsi dotes aia. in sa g'ibz
 p'uale illud m'omniu' inchoaz et qsi p'ualia
 cuiq'ni respondentia s' 3. p'fectioes p'asata. fi-
 dei em respondet visio s'm h'plum dicens: qd
 evanabile qd ex pte e' si aient qd p'fete 1. i.
 cor: 13. spei respondet genio, nemo em qd genio
 ultra sperat, et qd sperat, sperat ut g'endat,

Chariti vero dilectio ut patet jo. 1. ex quo fra-
 alia rati: dos à pre. sponsa. sponsa ex pte
 sponsi dat 1° in fidem desponsationis, secundo in
 spem retentionis, et 3° in signum mutue in-
 vitis jo. sicut in pria à pre. sponsa. si TRI-
 NITATE tradit sponsa aia bta ex pte
 sponsi Chri qd respundet fidei et hoc d' ipso d'
 qd respundet spem et a gratia, et 3° qd gignit
 pennis amoris nempe fuitio. i. qd ha. tres
 pfectioes q analogiam aut metaphoram retineant
 dotis dignabunt.

Art. 4° Ila. dotis qd dices supra n. 107 re. III.
 late querunt ppositioe tribus dictis tribus
 pfectioibz i. fidis, gratia, et fuitioe, p' ois tri-
 plex memorata pfectio et operas italy id est
 ne me qtra diripe. h. d. q. is effundit, q. loco
 cit. s. 2. ad. qd dos n. h. q. rati, sit magis sit
 regularis et digna qd ad b. d. n. q. h. ad
 operare valem disponens, n. em q. dote i. fuitio
 fuitioe et gratia, intelligit ipsa actuali
 et b. fuitio i. fuitio et gratia sit b. d. n.
 propria et h. videndi fovendi et g. rati
 ut in fra. d. n. q. qd etn patet qd dos hactenq
 explicata distat à b. d. n. s. am alijem rati
 dotes em memoratae sit b. d. n. propria q. d. n.
 habitibz ad fovendu, videndu et g. rati. Col. 4. M.

patet etiam quod fiat circa DEUM et in via per
aionem vel possessionem: sed am dotes propriae sunt
quibus aia in melius disponit ad videndum per DEUM:
gop. Pro maiori claritate dictum

1120 NB: per dotes visivas per hanc non intelligitur ipsam
actum ordinem visivum per se sicut in actibus propriis
elicendi visivum, fruendi DEO, et DEUM
actibus apprehendendi, alias enim dotes non differunt
ab ipsa ordine extra mentem sicut loci ut
docentis: dicendum scilicet aliter, quod ordo et dotes re-
aliter differunt, ut ordo dicat ipsa operatio per se
quod aia bona DEO gerat, per dotes dicuntur
sicut l. disponit l. quoniam aliter quod or-
dinem ad hanc operatio operatio ut sic do-
tes ordinem ad hanc magis in se in ordine
ut parte ipsius dotes: quod nota actum huius
in dotes sunt in se in se sicut l. DEUM loci:
ad 3. et 4. in hac oba: tunc 3. dicendum
quod visio duplex potest accipi uno modo actum
pro ipso actu visivum per ipsam dotes per ipsam dotes
aliando potest accipi actum id est pro actu a quo
talis operatio elicitur id est pro ipsa gloria cla-
rite quod aia dicitur illustrat ad DEUM videndum
et sic est dotes et propria ordinis non actum ipsam
ordo. et sic dotes dicendum ad 4. de se in se
ita sicut Doctor: igitur dotes visivum vel aliud est
quod lumen gloria, quatenus hoc disponit intellectus ad res

71
cipiendam certam loco fieri intelligit, eumque
ita clarificat, ut nō sit capax ullius obscuritatis:
locus vero generosior, et idem huius luminis gloriae, per
alio modo generosior, quatenus nimirum fundat
relaxem ad DEUM presentem inquam seminum
bonum possessum et aeternum possidendum: dicitur
de fructibus et idem huius quatenus et propria inde-
fectibilis charitatis propria. Dico indefectibilis
Charitatis propria ad hoc ut pateat dotem frui-
tionis, ab aia in via necdum fuisse possessa,
licet enim aia claritatem huerit per eandem vel
charitatem propria, eam tamen huius defectibilis, et a-
missibilis, unde in totum fructus et locus propria,
in quatenus et propria indefectibilis et inamissibilis
charitatis propria.

Apert: 2. Propter dotem aia. huius etm corpi iis.
glorioso generosior quatenus, quatenus et dotem diuinam, aspi-
randa. huius, sicut intelligit, subtilitas, agilitas,
et claritas. Ita iterum generosior eum. S. Dicitur
in 4. d. 99. q. 2. et 3. ubi ait, dotem dicitur huius
sicut quatenus generosior, per hoc ut solum generosior
Christo sicut eam sicut etm sicut corpus, quatenus etm dotem
corpi dicitur per

Apert: 1. Ratione generosior. S. Dicitur 4. supra generosior,
c. 86. sicut aia. huius celestis ad gloriam caelestium

spiritum, ita quod spiritum est, corpus spiritum elevari
ad spiritus corpus celestium, per 4. praeipue.
Sed spiritus corpus celestium et docent phisic
nos cum illis diximus in lib. de coelis, nempe quod sunt
impossibilia, subtilia, facillime loco mobilia
et clara seu diaphana, quod spiritum est etiam corpus
beati has 4. spiritus participare, et ex spiritu
in DEUS etiam corpus esse beatificabit,
quod spiritus has sibi spiritus habent in propria corpora
gloriosa.

114. R: Apert: 2. DEUS resuscitabit corpus in gloriam
tuum. felicitas ac ad gloriae eius plenitudinem
quod ex parte corporis dicitur esse exclusa omnia illa propter
quod felicitas ac minueret, ne post iudicium dicitur
extra mentem omnium. Quod minor est gloria ac,
quam ante. Solum, atque in his 4. dotibus impossibi-
litate, subtilitate, agilitate, et claritate. Corpus
foret exornatum, ac felicitas per resumptionem
corporis minueret, ut patet; sine corpore enervat
expers omni alteratione, corruptione, passione pro hoc
autem ultra non est, nisi corpori impossibilitatis dos
quod dederat. Sicut ac sine corpore nihil virtutem
penetrativam, quod deficeret resumpto corpore,
nisi corpori etiam dos subtilitatis quod dederat, eodem modo,
ac extra corpus esse et agilitatis non autem talis
est assumpto corpore, nisi corpori dos agilitatis tribueret,
et tandem ac in parte separationis habet claritatem, ne quod

hanc claritatem inclusa corpori amittat, corpori etiam
assignanda erit dos claritatis.

Ne quoque resurrectionem corporis gloria ad minus, 115.
habent corpora gloriosa, i. dotem impossibilitatis,
raae cuius nedum erant immortalia et incor-
ruptibilia, sed etiam incapacia vis morbi, doloris
aut alterius mali, nam propter aam gloriosam
in cuius unioem assumpta est, praesens abun-
dant ab omni gloria discedit, et si novum to agentis
extrinseci, et hoc est quod ait apostolus, quia corpus
norum resurget in incorruptioe. 2. habent
dotem subtilitatis, raae cuius corpus gloriosum
licet male existat, neque, spale fiat, uti quida
haeretici somniabant, claritatis ad gloriam pro-
inuta apostolum dicentem, quod surget corpus spale
id est subtile ad instar spiritus et has vim penetran-
di, ad eam bta tunc non magis grasabitur corpe
glorioso, neque minus erit expedita, quam si reve-
ra est sine corpe, effectus enim huius dotis est,
quod corpus gloriosum virute subtilitatis penetrare
possit in aliud corpus sine ulla impedimento
quemadmodum Christus Dominus post gloriosam sui resur-
rectionem in huius dotis ianuis clausis ingressus
discipulis apparuit dicens pax vobis, 116.
habent dotem agilitatis, vi cuius inquam fiat illa

in arundinatis discurrant, quia ad hanc virtutem
virtutem habet movendi corpus suum hac dote
proditum, ut sine ulla penitus fatigave corporis
illud potest movere in brevissima duraoe. Item
post em post iudicii diem ultra non erit
dicta de tempore. ab oriente ad occidentem
et quavis parte unius, habent etiam dote clarifi-
cati, ita ut ex omni parte sint lucida tota iux-
ta illud Matthaei fulgebunt iusti sicut sol,
corpus enim nunc ignobile surget in gloria
ut ait apostolus: erunt igitur corpora beatorum propter
transparentiam et diaphaniam, ita ut omnes
partes eorum clarissime videri queant, et ideo
quavis innemera beatorum sunt corpora, nullum
in alteri quo minus clarissime videatur, impedi-
mento erit.

33.
116. Solent Turandus et Lotus arguere in gratiam
dotam in matrimonio dari ad allevanda onera matrimo-
nii, in matrimonio autem illo pro tali causa. Item cum Deo
nulla esse futura onera: igitur neque pro illis assignanda
esse dote. Item Deo dote causa deesse esse quod dicitur a Thome
iuxta D. Thomam, visum autem fructum et gratiam
esse ipsam beatitudinem adeoque male assignari pro doteibus.
Deo autem beatorum vel minus impasibiles, subdilecti, agiles
quoniam corpora eorum, adeoque autem has pro doteibus, esse etiam pro
doteibus assignandas a iacobus deo, aut neque, tribundas,
corporibus gloriosis. Verum hanc rationem facile est solutio.

je qdam et ex hys 11. ad 3. autm dico sdu dicta
 n. 107. ad dotem requiri qd sit tale donum, qd aa in via
 n' huius, huius autm aia in via sdu se subtilitatem impassibili-
 tem, agilitate p eo qd sit purg srg, srg autm rae sui ob-
 noxiq n' sit passioi oppariti, sensiti, au tarditi, nec autm
 corpq in via n' huius, et ideo dicta 4. pfectioes dicuntur dotes
 corpis n' aie. Alium explicandi modu 4. hanc corpis
 dotem addit L. de in q. loci ut. q. 4. a. 5. ad q. 3. his ob-
 quidam 4. dotes corpis 4. virtibz cardinalibz adaptant, eo qd
 Cardinalium virtu nra sit bona copulata, ut scilicet prudentia
 respondeat claritas pte quiescentis: iustia qe e ppetua et im-
 mortali, impassibilitas: fortitudo agilitas, ea qe ptingit
 ut nihil corpis sit resistere, unde agilitas notat 1. cor. 13.
 p hoc, qd dicitur: purgetur in virtute: temperantia, qe corp
 attenuat, subtilitas: et sic 4. dotes corpis respondet 4.
 virtibz cardinalibz sicut tres dotes aie virtibz
 obsequi. sic. Dotes solent appellari
 4. ha pfectioes, qia corpq e exornat et doteq et
 sit ita officia sufficientes fortitudinis q unioem
 de aie, srg, aie ppetua ornata corpis ita suffi-
 cients in aeterna stant. inqites pferant
 Ceteru etz extra dubium sit qd ea, quae ad aie
 dotes pferant Angelz sicut et hoibz conveniant, ea tñ
 sdu rae dote n' conveniant ay libz angelz et hoibz
 do em n' dat nisi in memento, ad memento autem
 requirit int psonum et psonum rae pferant, hinc
 DEUS in saepeq spec masculu et femina creat
 eos: ad pala e int Angelu et Chru n' dicitur
 q formitem, neq sdu rae hnam neq sdu dicitur am

Antom
 loto
 corpis
 p. h. m.
 p. h. m.
 Antom
 Alori-
 a. i. m.
 p. h. m.
 oria
 p. h. m.
 oes
 ideo
 mltu
 p. h. m.
 hinc p.
 ra m. h. m.
 m. h. m.
 ga. m. h. m.
 h. m. h. m.
 p. h. m.
 dote h. m.
 h. m. h. m.
 h. m. h. m.
 h. m. h. m.
 h. m. h. m.

que in gformitas, daz inc loem et Chro rae nra
 hna gformitas: et ideo in Angel; dote, pae rae
 riri a pat, fuit ac in Chro, hie qia Chro psona e,
 dos autm daz psona, tum qia int naa hna A
 duam ut daz gformitas, hie deniq; qia in Chro daz
 discretio psonum, qe in admotum req; q; meli; in
 dices; dari debem in Chro qm in Angelis, in Chro
 em rae uniois hypostaticae naa hna q; ad na-
 turam dno; entellij, ut p; sic q; dno; naa hna
 gformitas dno; p; unde dno; naa hna depen-
 data naa dno; dno; dno; p; ut ait S. D. in 4° qm
 lo: ut: q. 4. a. 3. ad 2. Idm qd vbo gformitas d, hoc
 e, in q; hie aligem actum psonae qia fuit
 inparabiliter gungij, et qia in illa gungioe
 naa hna e vbo inferior et q; vbum req; fuit
 psona q; psona. et hae de dote; sic v. d. p; q;
 aureola dno; et p; h; ea p; h; tribuenda p; d.

Sectio III. Quid sint aureolae Beatorum, et quibus sanctis ea specialiter tribuenda sint?

118. Praeter mentis nri pami; eiale et ob hanc
 oib; gungem, qm cum D. Angelo in 4° d. 49. q. 5. a. 1.
 Doctores gungit auream p; h; p; h; p; h;
coronam appellant, qib; da h; h; p; h; p; h;

victoria pars coronula, qm ex dimi-
nutione aureae aureolam nominant in coelz tri-
brenda dicitur oes Helgi: fuit em iuxta Aplum
2. Thesal: 2. Non coronabitur nisi qui legitime cer-
taverit, ita qui et factus q legitime certa-
verit coronabitur. Cum go specialis victoria titulus
fuerit, specialis praemium ad victor q sequitur adde-
re. Adm et aurea q ideo aureola dicitur
q qm nil est alteri superaddi, qm sit eo magis.
Aureola si accepta dicitur et in v. d. l. c. ut a. q. ad
q. 2. q. fil praemium privilegiatum et audibile pri-
vilegiata victoria respondens. Et em facta dicta au-
reola praemium aliq sentit praemio q aurea
dicitur superadditum et hinc praemium audibile, resp
illud superadditum nisi ex titulo specialis victoria, unde
in d. f. o. loco d. f. a. poiq privilegiata victoria
respondens.

Est autem huiusmodi specialis victoria tripla à tribz 119.
praecipue huiusmodi reprobata videtur mundo,
carne, et demone, et hinc triplex aureola à d. d.
signat, nimirum virginis, Doctum et Martyrum
et bene: Martyres em specialiter vincunt mundum,
virginis carnem, et praedicatorum demone, qm
solum de seipso et de aliorum cordibus excellunt.
praeterea aureola distinguit facta ea, qibz
Chro nobilitate q formam in terris, q formam
autem q dicta 3. virtus Martyrii, virginis, p fuit
em Chro q salvator imprimis nobilitate Doctos,
facta q mundo veritatem et duodennis manifestavit

fuit 20. Martyr sicut qd pro salute nra inno-
cens agnoscere dignatus est: fuit etiam virgo in
qntu puritatem cordis et corporis nra exaltare so-
ravit, sicut etiam sub summa spe servanda docuit.
Deinde sumunt etiam aureola sicut p[ro]figuratae in
testamento veteri, in q[ui]bus dicitur habent aureolas ut legitur
in Exodus fuit: altare incensi, arca foederis, et mensa
provis, 1^a denotat aureola Martyris q[ui] corpora sua
super altare patris et m[un]di incensi in odore sua-
vitate deo imolaverunt: altera signat aureola
virginis, q[ui]a sicut arca foederis int[er] et foris
decorata fuit, ita puritate mentis et corporis deco-
rata gloriatur. 3^a ponit aureola Doct[ri]nae, q[ui]a sicut
altera mensa doctrina ministrant panes doc-
trinae.

120. Trij Martyrib[us], Virginit[us] et Doct[ri]nae aureola dabunt 34.
In q[ui]busq[ue], sicut ad hoc ut Virginit[us] aureola obtineat,
requiritur plena mentis, et corporis integritas adeq[ue] p[er]pe-
tua carnis incorruptio et p[er]petua eliminatio o[mn]i-
solutioe oblationis in nra venerea, et a p[ro]vi, ne
aliqua v[er]ba profusio feminis exierit, involuta
in p[ro]b[ri]o n[on] nocebit, et uno v[er]bo: plena men-
tis et corporis incorruptio cum v[er]bo et p[ro]f[er]o p[er]
suo servandi Virginitatem requiritur ita t[ame]n, ut si quis
mente solum corruptus sit, p[ro]b[ri]o hac aureola
n[on] fruatur, si q[ui] p[er]nitiam ad gravem p[er]venerit:
atq[ue] si violat corpus etiam plebs fuerit, sive
sine peccato ut sit in m[er]ito sive cu[m] recto,
perinde est, hoc accidenti gloria n[on] gaudebit.

Ad obtinendam aureola' Martyrii regij, ut quis pro
fide. Chri. l. quidam viri. maxime religionis aut iusticie
l. vitam suam perdidit, l. certe Italia Formata, cruciatu
patienter sustinuerit, ex quibz mortem naturali sequi ne-
cessum erat, esto actu n. sequas custodiente. Quo spca
et vitam, horum suorum: hinc D. Joannes Evangelista
licet morte' actu gressu n. sit, in martyrii aureola
glorias, quoniam Italia Formata sustinuit, ex quibz naturali
mors sequi debisset, nisi viri. Dei fesset impedita.
Extra milites extra veras et infideles decernante,
effi. supposita pura intentione decernendi pro fide/
largissima in caeli praemia promerent aureolam
in martyrii hauri aueriant, eo qd quoniam in se e/
vim vi repellere vitant, et mortem potius inferre
alibi, qm illam in se patienter sustinere conent.

Doctum deniqz aureola' sortientz oes et soli illi qui actu
proximi ferum de salute sua edocent, totum ex dilec-
tione salutis proximi, eade licet quis ut abo Dico foret,
etm in scia Helgia, nisi in alios scriptis l. verbis
actu in usque ad salutem pertinent instruat, idqz n. spe
sanc gloria, divitiarum q. s. ex amore vero salutis
proximi, aureola' Dico n. promerebit. hinc sequit
aureola' istam q. se n. gressu professores phia, nisi qui
hanc sciam dirigunt ad sciam Helgiam et fratrem, n.
politicam salutem proximi, eam in sibi sortientz profes-
sores Helgie salutis proximi n. sanc gloria puden-
tes, missionarii, zelosi, quoniam curatores eorum
et probete etm superiores ordinu. Ita quoniam.

121. Ceterum licet ha aureole paucis sub gloria
aia & quidam In redemptantia etiam felgebunt in
corpe, unde quidam n' improbita sentiant, fore in O
Stem ad gloria erecto futuras parvas castan coro-
nulas in capite, quidam martyrii rubeam, Virginis can-
didam, et Doctori viridem, martyres in manibus fore
gestatos palmas, Virgines candida lilia, Doctes
vero subvirides ramos. Porro licet Chry Dny emi-
nentis mo oem gloriam s'one heat, pprie in et in
senfe explicato aureolas n' h'bit, nam ut ait S. D.
loco ioh. a. 4. aureola ex hoc ipso qd diminutive dicitur,
importat aliqd qd participative, et n' s'm sua plen-
tudine possidet. et ideo, cum in Chro inveniat huius-
modi populi victoria ras, & cuius victoria oes alii
victores g'stituunt, ut patet Joa: 16. q'fidite ego vici
mundu. et Apoc: 5. sicut Leo de tribu iuda: Chro
n' g'rebet aureola h're, s' aliqd inde oes aureola
originantur hoc S. D. Eadem aureola neq;
Angeli g'rebunt ex eodem S. D. lo. it: qm in u'carne
et mundo pealis lucta n' e't, neq; in docendo diffi-
cultem quadam hab' ad repellendu' demonem, cui' illi
rage sue gloria nunq' docendi g'aturale fit.

122. Verum e' Exunt et alia gloria etiam ornata et
gaudia in caeli: ita in aeterna felicitate nos g're-
ntium Pater ille caelesti disposuit, ut inter amicos
et propinquos aliisq; inimicis aliq; honesto vinculo
colligatos sit mutua et domestica g'nis sp'iale

et maale colloquium et vivacissimè cui profusus
 aff, visis sine nubilo, auditu sine tedio, odoratu
 abste, defeste, gustu plene affectu, et tactu sine
 malo: ibi videbitur etiam corpus maxime Christi
 et B: V. claritas et ornatus sine oculi lesione,
 audiet suavissimè sonum laudemque, sine
 sine macore, odoratu fragrantissimo etiam corpus
 odore replebitur, gustu super mensam domini de qua dic-
 tum est Luc: cap. 22. Ego disposui et vobis ut edatis
 et bibatis super mensam meam in regno meo, recu-
 tare d' Ambrosia celesti et pane Angelorum
 delitiarum. Osulabunt salvifica Redemptio-
 nis vulnera, tangent, et alia Martyrum in-
 catrices, letabunt, invenis cum Virgine
 sine sine or illacebra et inordinato asperbe,
 atque hanc oia fient sine or alterate reali
 f. solam imutacionem spalem. Neq. his ob-
 stat, quod in caelo Empyreo ubi Sancti Dei
 in gloria collocabunt, sereno et aere de-
 rit, cuius beneficio. Idem dicitur in pluribus
 efformat et species sensum ad organa pa-
 gant: licet enim maale et clambit aere
 tibi non fuerit, replebitur in dispoce patris loci
 ille ausa quodam spirabili gaudeo efformet,
 neq. solo taere species pagant, sine solum per

corpa. diaphana, ut in presenti fuer. pag. 4
etm et vitra ad organu auditu transferri
experimus. Erit autm coelo sempyru ple-
rissime diaphanu. utrea in D. Auguf.
22. de Civ: diu p. 11. fufficere ad efformatōe
vois, aut auditu qd in aure aut in pulmonibz
fil aër glantatuz et fmanens, gem n' e' diffi-
cile. ponere in corpe refufitato, utpote
qd cum oibz fuz partibz etm integranibz
refurgat, adeoqz etm cum aère in fe inclu-
fo, nam f huiusmi retenti aeris allifioem
ad arteriam, eformabit, von. qe pto
aerem in myringa g'entuz qafi in tympano
fonu' excitabit et auditum in aure qd
hoc et alia cali gaudia clarig g'ofremy
fi aterna illa Dei tabernacula in-
troibim. par. 4. in hoc d' felicitate p'ca calicā
naalem hant appetitū.

Sect: IV.

An homo ad felicitem suam calicā naalē habeat appetitū?

123. Notandū e' ex dictis phia. nra 11. 156. appetitū
in genere aliud n' ee, qm inclinacem qandam

seu perfectam pot. ad sui bonum et perfectum: cum
 autem inclinatio ipsa fieri pot. l. ex nativa. Innata
 hoc rei ad aliqd absp. eig. quoc. l. sed boni
 eigmi apprehensionem, appetit. aliq. diu. innat. q.
 aliq. elicit. innat. seu nativ. e. ipsum nature
 rei pond. q. d. Innata a natura ad aliqd. cuius sunt
 bonum, sui generis habet appetit. innat. ad cen-
 trum terra, q. se grave ex sua natura ven-
 dit: elicit. contra e. quod presentia et desi-
 derium ad bonum praecognitum, ita ad
 famelic. ad cibos fer. medicinales fami.
 et ipse appetit. elicit. aliq. diu. est nativ.
 aliq. obediens nativ. e. desiderium et quod
 presentia ad bonum praecognitum prius, necesse virib.
 obsequendi, obediens vero e. quod presentia et de-
 siderium ad bonum praecognitum auxilio DEI
 natura prius natura virib. obsequendum; quibus ita
 praenotat. fit

Appetitus natus innatus e. huius appetitus, neq.
 elicit. natus, sed solum appetitus elicit. obe-
 diens ad coronam prae felicitatem et cla-
 ram DEI visionem obsequendam e. in se junis et
 patet ex praefato notamine de appetitu in-
 nato et elicit. in fra. In

Pz: pars I. Appetitus natus innatus est.

bonum coelestem et clara Dei visione gaudi
 potest: go nec in uero mortaliu' ualibz huiusmodi inclinatio
 et appetitus ee potest. m. p. scriptum est: nisi quis renatus
 fuerit ex aqua et spiritu s. n. intrabit in regnum
 celorum: Item: sine fide impossibile est placere Deo,
 fides autem est f. IESUM Christum, in Deo et sal-
 uati sumus: Item nihil imundum intrabit in regnum
 celorum: atq; nemo mortaliu' in prijs nate sua
 uiribus potest renasci ex aqua et spiritu s., nemo item
 potest fidem ex prijs uiribus sed per IESUM Christum
 et Dei misericordiam, neq; solis nate uiribus quis potest
 mundari ab imunditia propria, eiq; emunditia
 et gratia: go etiam nemo mortaliu' solis nate
 uiribus sine adiutorio et gratia Dei obtineat
 coelestem et claram Dei uisionem gaudi potest.

§. Etiam 3. pars: Appetitus diuinitatis obediens iustis
 et ueris desiderium ad bonum preparationem
 auxilium Dei n. autem prijs solis nate uiribus
 quod, atq; huiusmodi appetitus ad aeternam gloriam
 dat in homine, et quatenus confido unguis, uere in
 Auditores delictis in se experis, oes em finale
 glorie expectatis, ideo prius uere uel uiribus
 quodis amore Crucifixi renuntiantes, quoniam
 illa ex scriptura testimonio nisi gratia Numini
 gaudium minime ignoratis: go p. propterea obdo
 nra aeterna est superna, supra se autem solis

nac. viribz sine feali adiutorio Dei obtineri
ut pt et dixim in pta de paa. obediatis
go p. 139. on appetitq. qm vilis homuncio ad
aeternam felicitatem generat, obediatis elicit
et id e. taliz. go raalis hais paa. feratq. itam
ut quita nec. In psequita nisi p. adiutorium
D. Ei.

177. Anisa harteng de. bldne dicta qsi parvo ppen-
dio paucis versibz ex ppendio Algea veriti
Thoma Dornberges li. 7. c. 30. fol. miki. i. 2. ad fin.
p. pta aujite.

Quando beatus erit scriptus homuncio colis
Mens quoscendo dotas, amore fruendo.
Et subdile, itum, clarum corq. faciens nil
sensu, omittia, geordia, plena potestas
Pax, secura, decq. et gaudia sunt animabus
Gaudia, pax, requies, libera, et secura iuvent.
Non peccat, sapiens, sang. dives, redolens laus
Aureolam Martyr, Doctor, virgoq. merez,
Fructus centang. sexagengq. Invenit
Virginibz, viduis et Coniugibz Tribus.
Totam go hanc ma. illo D. Bernardi finio:
meries. Etomum tam magna e. qd n. pt. nen-
ferari, tam multa, qd n. pt. numerari, tam copiosa
qd n. pt. finiri, tam pretiosa, qd n. pt. affirmari.

*Eam in felici fine, sicut merita ipsa, accipit,
 sive fine. sive. 2. de voluntario et involuntario.
 Anonymo ultimo 10bris A. 1714.*

Dispu: II.
De Voluntario;
et
Involuntario,
Ac libertate actuum huma-
notum.
Quaestio unica.

*Sine et orem actuum nihil uno exitu sive felicitate. i. dispu.
 hoc quod quod explicatio, media illa enasare. sicut
 dicitur, quibus felicissima illud non moribus, per se
 spectantibus actibus hinc. De voluntario involuntario, et libertate
 actuum sicut dicta in prologo unius huius tractatus
 presentis hinc 2. disputase. tractatus: Unica hinc
 disputatio, sicut quaestio, sicut 3. in plures facti disceptati,
 methodo usitata. Actus 1. De voluntario actuum hinc.*

Articulus I. De Voluntario Voluntario actuum humanorum.

Cum facile esset actuum huiusmodi per se esse voluntarios, et ratio
ultra, velas enim actuum propria, propter eam, si statim ab
illud examinabimus, quod est unum, autem de illis procipere
tria, 1.º quod sit et complexus, et an etiam brutis conveniat?
2.º An quod voluntarium esse, per se, si actu voluntario, ideoque,
possibile, et iura, omnia libera? 3.º an ad hoc, ut
eigmi, omnia, et imputabile, requiratur, proceptum
ponendi, actus, quod hoc articulo ad mentem S. Arist. 1.º.
q. 6. resolvens, et etiam addita, facti, de variis, pro variis
in, et finali, notandis, ex materia, de voluntario, explicata,
S. 1.º. Quod voluntarium, quod sit, et an etiam brutis, conveniat?

Sectio I. Quid sit voluntarium, quod sit simplex, et an etiam brutis conveniat?

128. Voluntarium quod est in ethymis, suo est quod procedens à volente.

quibus dicitur cum S. D. hic q. 6. a. 1. id qd provenit ab
 proprio intrinseco in quoc. finis. Cuius autem dicitur 3. Ethic.
 i. i. cuius proprius est in eo qd agit, proloca quoscende in
 quibus actio qd fit. Idem est ubi qd dicitur senty, in i. ser.
 riant pro genere. id qd provenit a proprio intrinseco, l.
 cuius proprius est in eo qd agit, dant qd est actio a proprio
 intrinseco, qd in mente vltimū s. s. motu pure naturalis: sic
 gravia deorsum tendentia moventur a proprio intrinseco, nec
 in vltimū s. s. naturalis moventur: ita etiam motu s. i. i. et ante.
 cedentes oem quoc. actio est deliberatam vltis, item qd
 fuerit ex ignorantia, n. s. vltimū, licet a proprio intrinseco
 proveniant qia n. fuerit in quoc. finis, Cuius autem dicitur
 a proprio parloca quoscende. in quibus actio qd fit, qd
 ubi loco diffia ponunt: unde licet hoc absolute pro.
 cedat, qd et qd a proprio intrinseco n. procedit n. a
 vltimū, n. in factis univltis vltimū, qd procedit a
 proprio intrinseco illud vltimū est fuerit n. s. i. i. n. i.
 qd n. sentit et hoc qd o. qd sentit et hoc, in se em ad
 hoc ut qd vltimū s. i. i. cum quoc. finis procedat,
 fuerit ad hoc qd sentiens s. i. i. hoc regit ut fuerit
 s. i. i. i.

Verum ex hoc orit alia quaedam difficultas, an qd i. 2. q.
 bruti, ras vltimū qd fit. generat, qm illum motu fuerit
 a proprio intrinseco et cum quoc. finis. Cuius difficultas
 elegantis dicit S. D. hic a. 2. dicens: dicendum qd si
 ut dictum est, ad rasem vltimū regit, qd proprius actio
 s. i. i. intra cum aliqua quoc. finis. Est autem duplex
 quoc. finis, qd fita. s. i. i. et impfita. qd fita qd idem
 est, quod n. solum apprensi res, qd est finis, s. etiam
 qd fita ras finis, et portio eius qd ordinat ad fine
 ipsum, et talis quoc. finis qd fita s. i. i. ras.
 Impfita autem quoc. finis est, qd in sola finis apprensi.

ff. ff. sic hoc qd gnoscat, rae finis et portio atq
ad finem, et talis gno finis reperij in brutis
accidentibus q sensum et affirmacionem ralem. ff. ff.
eij gnoem legij vobrium s'm ratiocem ff. ff. prout
fuit apreso fine. aligis pt deliberans de fine
et de his qd s' ad finem moveri in finem
c. a' moveri. Imppeta autem ralem finis
legij vobrium s'm ralem impffitam, prout
fuit aprensus finem ut deli. Berab, s' s' f'
f'ito mores in ipsum: unde soli rali rae. qer
fit. vobrium s'm ralem ff. ff. s' s'm ralem
impffitam qerbit etm brutis. ita. l. d. ut brutis.
Dix. qd paret qd ad dubium pofitum dicendum fit,
et gno vobrium diversimode dicat de rae. et
bruto, nimirum de rae. s'm ralem ff. ff. et
de bruto s'm ralem impffitam vobrium pte di
versal gnoem et tendiam in finem de qd in
em plus dictu e' n. 2. hujus traie.

130. Vobrium ex dictis aliud e' ff. ff. aliud impffitum,
vobrium ff. ff. e', qd p'rovenit a proprio intrinse
cum ff. ff. gnoe finis, et ideo ut qerit nisi
rae rali. impffitum e', qd qidam ab intrinse pro
prio provenit, s' vobrium cum impffita et maali
r'udine et gnoe. ad finem, atq hoc etm
qerit brutis ex dictis, qia bruta. s'm dicto
n. 2. aqunt maalk pte finem. Item aliud e'
necesse aliud libetum: hoc e', qd ita p'cedit
a proprio intrinse, ut pofitibus oibz ad p'cedendum
req' fit, adhuc pt a' p'cedere, seu qd p'cedit

à suo proprio cum indiffin. ad utrumq; extremum qtra-
 diditorium. necessarium est, qd à suo proprio
 ita procedit, ut postis oibz requisit; n' sit n'
 procedere, seu qd procedit à se. utraque ad unum
 extremum qtratorum: pro exemplo ee. Namor
 viat; et + officus, amor em viat; sic procedit
 à sua sebe, ut oibz post; sit n' procedere, adeoq;
 sebie siue et libere procedit. Amor officus
 vero sic à sebe officata dicit; ut n' sit n' dicit;
 p' h' unicum eiq; cum obto simp' obfco, et ideo
 sancti sebie amant. DEUM p' h' n' necessrio.
 Ultio necessio est parat; spontaneum, qd si libet
 et id; qd procedit cum quoc. finis à proprio
 in sebe utraque ad unum extremum qtratorum:
 ad noim; In libem cavenda

Adversanda e, qd quavis p'cipime libet n' 131.
 dicat, qd n' plenissimum sit act; sui d'ium,
 adeoq; se. Indifferents sit ad act; sui ne-
 gationem, ming' p'rie. In etm libem dicit; ee
 qd excludit servitum, libertas em qtra ponit;
 servituti et ideo qia. duplex e servit; seu
 captivitas, altera e qm serv; recipit; ad
 aliqd agendū qm In cogat; ad illud, et altera
 e qm etm cogit; ad illud agendum, hinc etm
 duplex h' libertas, altera e exemptionem à
 coactioe. et violat; et solet appellari libertas
 à coactioe. libertas vltis spontaneit; aut tu-
 sentias, et altera e exemptionem à necessitate

ga alia diu liberta, indiffia, arbitri, qtra-
ditionis p qum vltas plenius sibi vcluta in-
diferat se hā ad autē aut negarem eig.

Ex hoc notamine patet autē spontaneos etm
poe diu liberos, p ming pnie, et ideo amor
officij licet dtruet vltm sibi ad necessio a-
mandu DEUM, vltas In sic dtrnata li-
bera amat, n In indifferente, unde necessio
et indifferente extrema sibi opponunt, n autm
necessio et libera, libera em n patim dicit
indifferente, p l. indifferente l. pnia coactioe et
sponte: ptraea licet spontaneū pnie cogno
scipare, vltio necessio, solet In etm qndocq, pmi
pno indifferente, unde ad mentem dicenti, In tno
sponte bene attendu e.

132. Solet intē auctores hū dubitari qna vltū
ex genere suo sit altero officij, an liberum,
an necessium? Passim liberū esse officij ca-
sentit. Thrista vero prerogativam tribuunt
necessio ducti exemplo amoris officij, q hū
cēt necessio sit, In longē excellit oc vltū
liberum. Ornate utramq, sentia qbricat Amiq
hū p. i. n. u. dicens utrumq, in suo genere, ee
officij. nam ad, si loquam, de officioe in ge-
nere. nō, officij et necessio qm. liberum,
eoq, et necessio et operas elicta sūm totam.

virtutem et plenam gratiam obli. qd difert a
 virtute imperfecta qd licet sit operatio elicitata sed
 totum gratia pro appetitibus, et est in operas
 elicitata sed plenam gratiam obli. **Ultim**
 38. vero liberul pfectio et in genere moris, ut sit
 capax meriti et demeriti, laudis et vitu-
 perii, cuius et capax virtutis necessitat p hoc
 ambob virtutibz fact clarior.

Dividit ulterius virtutem in virtutem vite propria 156.
 et virtutem vite aliena, Illud qd sit ex virtutis
 parte, hoc dicitur: quando unius velle in velle alterius
 includitur e. et huiusmodi religiosi virtutis e. qd
 disponit superior, pupillo qd tutor, qd pater
 servo qd Dno, uxori qd marito; huiusmodi etiam
 nobis virtutis erat factatqz ille paradisi casus
 et Ade. peccatum, cuius aut obedientia
 aternaliter felices, aut inobedia. infelices
 posteris oes qd tribuabam. **Ultim** dividit
 in expremum, interpretivum, et tacitum. **Exp-**
presu dicitur qd verbis l. signis explicito ex-
 pressis, **interpretivum** e. qd virtutis pra-
 sumptu, adeoqz e. qd verificata aut suabli-
 tis velle presumit, et hoc si absolute pra-
 sumit interpretivum absolute dicitur, p. vicio
 n. nisi sub. Dicit, v.g. si interrogari qd inter-
 pretivum psonate qd dicitur. **Tacitum** e. qd ex

Facitorum alteris veritas et quibus defumig.
 iuxta reg. in: 43. in 6. q. si tacet querere
 videz. Atque haec regula n. unius est cor-
 recta em videz q. altera nimirum: 44. in 6.
 q. si tacet n. fatetur, si utiq. nec negare videz.
 Unde Facitorum q. si medicum q. in et
 ante apertum et eis negationem, atq. idem regula
 illa prior q. si tacet querere videz in ali-
 quibus solum casibus procedit nimirum: 1. si
 agat de favore facientis, n. autem si de eius
 praesudicio nisi q. accidens ut non dicit.
 2. Si faciens negare aut contradicere debet
 et in facit, veluti si publica auctoritate
 aut ab is quomodo duo solum e. iudicialiter interro-
 garet q. 3. si quis contradicendo damnum suum
 facile impedire potuit, nec in fecit. 4.
 Si cui duo obiciuntur quum alteris negat in-
 fert q. si proem alteris in hiis et solum dicta re-
 gula valet, in aliis limitata e. q. alteram
 q. si tacet n. fatetur, si nec utiq. negare videt.

134. Dicitur etiam veritas in directum et indirectum
 autem veritas et huius. Directum e. q. d. dicitur
 q. se intendit: indirectum vero e. q. d. quidam q. d.
 n. intendit, in q. se intento quoniam e. et quatuor
 ut quoniam: v. g. gravida occidens directe.

occidit matrem et prolem indirecte, l. q. idem
 dicere volo, matris occisio directe proli, vero
 indirecte ultria e. requirij go ad hoc ut qd sit
 indirecte ultrium, qd sit, cu' aliqo f. se intento
 gneau, et etm gnoscaz qd sit gnoscaz, nisi em
 huiy gnoscaz gnoscaz, gno darez acty qidem
 indirecte solutz p n' ultriy diu pel, qm
 de. rae. ultriy requirij gno finis ad volutu
 vero sufficit, qd ex alio voluto gndoungz
 sequaz. Ultriu' actus. e' acty intentio
 faciendi acty cuiusdam gnti. virtus. e' qndo
 intentio acty cuiusdam actu qidem n' e' in ipso
 actu, et in aliqo adhuc existente, et gno
 cum actu v.g. p' intendit gferare l. p' bap-
 tizare. aut sacrificium vestibz induiz fecit,
 nec pel ampliz cogitat de gferare, auerit
 In altare et gferat, gferas ei erit virtus
 ultria, et intentio haec erit virtus: qua
 sufficit, unde virtus virtus hu' simple' n' ce-
 idem qd interpretatur, ad hoc em sufficit qd
 qis presumat aliqd velle, extra ad virtus
 requirij p' ut olim fuerit acty intentio operij
 E. ne hoc intentio fuerit retractata. 3.
 ut etm in aliqo actu l. effectu si ipis actus
 intentioniz producto gfereret qd in virtus

4. Operari maneat in eadem ai dispo- fal-
tem moralis, hinc quibus aiunt. Doctores,
qd licet viri intextio ad administranda
aut qficienda sacra fufficia, valent
n fore qfervatone, qf fmatu autli inten-
tioe de baptizando qfervando poftea in a-
mentiam aut fomnu incideret, et in eo
ftabim verba qfervatoe p proferret, p de
hoc in tra: de fcrmtz. lura.

Ultim' hucale deniqz e, qd provenit qidm
ab intextio, p mere ex hucet qfervatone,
hinc qntm obfcura finz quidem admittit,
et adeo defectuofe nimz ultim' e fcrvatoe
neqz meriti neqz demeriti capax. Circa
ultim' indirecte recte qfervandum, qnto
imputabilit' volitum qd, pates alia pro
proxi aliquot regulas dabimz fac: 4. fac:
R. An aliquid ultim' e p fcrvatoe, ai autu ultim' adeo
pofibile qd pura omiffio libet!

Sectio II.

An quid ultimum ce pit abq. omni
acti voluntis a deo, pofibilis fit pu-
ra omiffio libet a.!

135. Que circa qualita' prefenti arli p fcrvatoe

alia negans, qm Tenet Gabriel. in 2. d. 41. a.
 3. sub. B. Gauchang q. 6. a. 3. Capredy q. i. a. i.
 geluf. 2. Tafner p. 2. dip. 77 q. 2. c. 2. altera
 affirmans qm Quoz. l. Doct. hui q. 6. a. 3. et q. 7. a. 5.
 qem quinq. sequunt. Thoista cum pluribz alijs etm
 entra Schola D. Thoe. Decifio Difficultis
 plura pendet a fcia ftat. quafitio. q. sic
 proi. Utra omipio alicuius acty p. ee.
 vltima et imputabilis qm vltas aliq. actu
 pofitivum elicit, q. p. caa. l. occasio. illa
 vta hui omipio. clarig in exemplo res p.
 p. p. ducens videt hoem fubmergi undiq.
 qem quofit velle a fe abfolvi, cogitat de
 impedienda abfoluce. et tu nra vult nra
 vult abfolvere. p. d. p. f. mere negre,
 interim ap. hoo fuffocaz: qare ia in hoc
 cafe num hoc hois fubmergi damnao, pofito
 qd ex neglecta damnao p. abfoluce, fa-
 cerdoti hui omipio vltima et imputabilis an
 n. de qo hoc nra p.

Apertio: Hominis ita fubmergi vltas 136.
 p. abfoluce facta damnao facerdoti re-
 putat vltima, adeoq. p. dari vltima fine
 oi actu vlt. pofitio. et ex q. p. p. p. p. p.
 pura omipio liberae. Et p. Thoe
 Clis citat; aliorumq. proclarmum vltimam

Schola D. Thoma contra alios n̄ paucos et
Thomistas quos in hoc meo hac in parte profert
Larmy, à quo pro veritate dicenda tendere
nefas n̄ duro.

Arg. 1.º Autoritate. Ratio hic arto 3.º dicitur.
Dicendum: quod ultimum, dicitur, quod est à velle ab alio
autem dicitur aliquid esse duplex. uno modo directe,
quod scilicet procedit ab alio in partem et agens,
sicut in actu factio à calore: alio modo indi-
recte, ex hoc ipso quod n̄ agit, sicut submersio
navis dicitur esse à gubernatore, in partem de-
finit à gubernando. Et sciendum est, quod n̄ sit id, quod 39.
sequitur ad effectum actionis reduci sicut in causa in a-
gens ex eo quod n̄ agit, sed solum hunc ium potest esse agens.
Si enim gubernator n̄ potest navim dirigere, t. n̄ est ei
quasi gubernatio navis, n̄ imputatur ei submersio navis,
quod est absentiam gubernatoris contingere. quia igitur
vellet volendo et agendo potest impedire hoc quod
n̄ velle et n̄ agere, et aliquando de hoc quod n̄
velle et n̄ agere, imputatur ei quasi ab ipso existens
et sic ultimum potest esse absque actu quodammodo absque
actu exteriori vel actu interiori sicut in velle
n̄ agere, aliquando autem et absque actu interiori
sicut cum n̄ velle per ita solibus dicitur S. Thoma, qui
eandem sententiam quod 71. a. 5. post relationem sancti Thomae

sua gelusioe sic gformat. Manifestu e, qd tunc
 petum omisiois hō qdam aliquem actu gunctu l.
 praudentem p loquy de ludente ut negligat mīpa.
 qī tm q auider se hō ad petm omisiois; iudiciū autm
 de rebz dandū e sdm illud qd e p se, et n sdm
 illud qd e p auider, unde verio dicit p, qd aliqd
 petm p se absp, oi actu: ita C. D. Cum qd petm
 ee n pīl nisi vltimū fuerit, necessu e, si petm
 ee p absp, oi actu vltis, qd etm absp, eo ee pīl vltimū.

De rae liberi e rae vltimū, 137.
 utiq p hri liberū absp, oi actu vlti, positivo five ex
 five interiori: qd etm absp, oi tali actu ee vltimū.
 m. sola gtraverty, qe et p: de rae liberi liberte
 indiffia e agere l. n agere, atq n agere p hri
 absp, oi actu vlti, positivo q solam acty suspensioem:
 qd p hri liberū absp, oi actu vlti, positivo. M. ea
 eo suadē qd libertas gtradioz gffistit in eo, qd utruq
 membrū gtratoriu pīl in dno pleno agētibz,
 et ides liber liberte indiffia agere p l. n a
 gere, m. pīlitate vltz certa, rae q solat acty
 suspensioe daz n actio, et quocq, hz n actio, hz
 petm n agere: qd p solam acty suspensioem hō n
 agere. Itēq, suspensio acty e acty vlti, nisi fuerit
 positiva et dtrata, pffistit autm ad n agere.

potest ponere n' actu; imo vero ad libertatem
 traditionis n' servit' suspensio positiva, positiva
 em suspensio aq'let notioi acti; et sic involvit
 membra q'bra' n' q'bratoria, q'm s'm dicta in
 summi logica sua profuer, toties n' p' q'bratoria
 p' q'bratoria, q'bris una p'ly negat, q'm directa regim
 ad falsificacoe' alteri; in q'o ha' proficem ego
 noll' agere p'ly tiant, q'm ad multas falsi-
 ficacoe' regitant, hinc d'notata suspensio et
 notioi actioi libertem q'bratib; imposita, q'bra
 vero pla' et pura negat acti; sive notioi oppo-
 sita actioi libertem q'bratib; a p' q'o ad d-
 finum ium ad libertem q'bratib; regim' possit
 utruq; d'notari ad eaq; aq'ue et d' aq'ue, q' b' ante
 n' agere nullu' actu' positivu' vlti; sive caan-
 te' p'ri occasionantem inferat, p' solu' negat
 habit' ad agere, p'ba' n' libera' h'ri p' p' fine' o-
 actu' vlti; n' a' potioi p'ri eo dari vlti'.

138. *Obi.* Das omipio pura libera p'uaninosa, p'
 omipio pura libera e' p'ri o- lactu' positivo vo-
 luntati; q'o das omipio p'uaninosa p'ri o- actu'
 positivo vlti'. M. p. *Obi.* alq' cogitans de vo-
 cante v. g. aud'endi, n' p' huius p'cepti obligacoe'
 negligere et p'impl' n' audire n' p'ba', qui vlti'

adversus naturam ex parte vlti, aut nq̄ d. vltas p̄
 et n̄ḡtive h̄re? in q̄onam q̄o implicata non li-
 bera e, q̄o et p̄t agere et n̄ agere: atq̄ p̄ ta-
 lem negligiam p̄cepti h̄ om̄ip̄io pura libera
 p̄cum̄nosa, nam inūta quae axioma ille p̄sat
 om̄ittendo aliq̄d, q̄o p̄t facere, t̄nq̄ facere, p̄t
 se teneri et t̄n n̄t facit: p̄. m. j. s̄ulmi ex h̄o. pa-
 tet, q̄o si om̄ip̄io actum vlti p̄positivum involvet,
 id n̄t est pura om̄ip̄io, s̄ est om̄ip̄io p̄positiva
 et d̄ornata: iijz pura om̄ip̄io libera e sine
 oi actu vlti p̄positivo. Unde p̄t̄p̄q̄, ac p̄cum̄nosa
 includit vltiū, q̄o si d̄at p̄cum̄nosa sine oi actu
 vlti s̄m sine eo d̄abit vltiū.

Of̄m̄. 2. vltas e plenaria d̄na suora actuum, 139.
 q̄o p̄t b. agere b. n̄ agere, actu p̄onue b. cu p̄p̄en-
 dere: Jam q̄o q̄ero, cum vltas circa ob̄iectum
 ab intellectu p̄recogitū, adeoq̄ actu p̄ritū actu
 p̄m̄p̄t̄e p̄pendit, aliq̄d agit b. n̄t agit? si
 nihil agit: q̄o h̄ pura om̄ip̄io libera sine oi
 actu vlti. si vero agit d̄na e nomen actus
 illi, aut q̄m̄do d̄icis p̄m̄p̄t̄e p̄pendit actum,
 si p̄m̄p̄t̄e p̄pendit q̄o nihil agit: Iijz si
 vltas actu p̄pendit, libere nihil agit,
 s̄ vltas libere nihil agere, e i vltas ac-
 tivam om̄itti sine aliq̄o actu p̄positivo vlti q̄o.

3.º Secunda Luca. capit. 12. Ite. scis, si gas-
sit vitem Dni sui et n' se preparabit, et
n' fecit s'm vitem eig vapulabit multis.
Atq; si actu preceptu gnoscens vltimo a
operaz promittit aut suspendit; ille vlti Dni
sui gnoscit et n' se preparabit, et n' fecit s'm
vitem eig, qo vapulabit multis. Subsq; amo
actus iuste vapulabit, nisi qd vlti in pa Dni
sui n' fecit s' omisit: qo in pure et pure
omittens actu preceptu Dni sui vapulet
multis, palam e, qia huic omittens vlti
omittit, n' obstante qd actu positivus vlti n'
clinat, et ex eo solum, qd actu preceptum
fuerit, potest potuerit facere et n' fecit.
Plures raves supeditabunt reproes ad arguta
gtra de qis Et sub respit arguti gtra.

Subsectio Respondetur Argmtis gtrais.

140. Obj. i. authoritas J. Thome hic q. 71. a. 5. dicentis:
Utraq; opinio s'm aliq'd veritatem habet, si em in-
tellectus in pto omipnis illud solum, qd se ad
viam pti p'inet, q' e' sine oi actu interiori l.
actu exteriori: si vero in pto omipnis ead

intelligant, l. occasiones omittendi, si necesse e
 in peto omissionis aliquem actum ee. In qd
 textu inquitur sensus iste e, qd licet omipio
 ga talis ex naa omissionis n' requirat aliquem
 actum qsi sui gstratum, requirat tñ aliquis
 acty ex parte operantiz ad hoc, ut ipsi ple-
 ne sit ultoria, qz acty sit caa l. occasio
 ultorie omissionis. R.

Respo: Textu ipse nobis n' gstrariari p' magis
 gformare noa dicta: nam etm iuxta nos
 veru' e, qd si intelligant caa. et occasiones omit-
 tendi, necesse sum sit etm in peto omissionis actu
 ee caantem l. occasionantem, verentur hoc
 n' injirung, p' hoc tñtm an pura acty omipio
 id e talis, qe neq. caam neq. occasioe omittendi
 ht, sit ee ultoria: et de hoc loqiz prior
 pars texty; p' em intelligat in peto omissionis
illu' solum atqz talem omissionem p' ee ult-
 riam eodem loco ad 2. l. m. clausis h'z ait
 S. D. injirans: ad q' d'ru' dicendum: qd aliqd di-
 u' ultorium n' solum qd cadit super ipso acty
 ulty, p' qia e in ulte noa ut fiat l. n' fiat
 ut dicit in 3. Eth. unde etm ipse n' velle p'
 tiri ultoria, in q'ntu' in poteste hois e velle
 et n' velle. hoc fultu' l. Doctor.

dicunt emadversu ut ex eorum obviois patet ten-
tus ipse esse sensu, qd licet omnis qd talis
ex sua omni pios n' requirat aliqd actum
qsi sui effectivus, requirat in aliqis actibz ex
pte operantibz ad hoc ut ipse sit ultoria: extra
D. Thomas aut aliqd dicit ultoria n' solum qd cadit
super ipsum actum ultis, s' qia e' in pte poteste nra
ut fiat l. n' fiat ex pulchra guardia guar-
tarii cu Magistro.

141. Q. 2. Non est aliqd esse ultorium nisi a velle proce-
dat. ultorium em dicitur id qd e' a proprio introitu cum
gravis finis, sive id qd e' ab ipsa velle presupponendo cog-
nitionem ex pte intellz, atq' huiusmodi omnia nullatenus
erit a velle, si nullus proors sit actus ultis neq' eorum ipse
neq' occasionans: qd etiam n' erit ultoria.

R. c. M. n. m. et dico. talem etiam omnimodum abq' si actu
causante aut occasionante esse suo modo a velle: qia no-
tandum e', qd ratio libertatis potest agere l. ut agere
ita, ut tam negat actus, qm ipse actus sunt obitu libertatis
indiffia, et suo modo eis exercitium: n' em minus ex-
erit libertas, quod aliqis possit, atq' ad agendum re-
quisitum n' operat, qm dum operat, igitur supposita notia
actus precepti et eis obligatiois ita q' intellum, ultans
actum omnimodum exercet suam libertatem, ideoq' ipsa o-
mnimodum a velle procedit, eiq' ultoria: nam ut priori
responso dictum e' ex l. D. aliqd n' solum dicit ultorium
qd cadit super ipsum actum ultis, s' qia e' in poteste nra

ut fiat l. n. fiat p.

Quo magis pateat dicti veritas, explicat magis, quod
 pura omisio etiam a velle procedat. Certum quidem est 142.
 quod de libere procedit a velle, quae sola ex dicti in phis
 et dicendis, articulo 3. huius Dis. et filio libera l.
 sententia indiffia: et autem duplex libertas indiffia,
 alia gradationis et exercitii, alia gradationis et per-
 fectiois, et prioris libertas velle potest elicere actum
 l. n. elicere quod est gradationis, exercere l. n. exercere
 aliquid actum: et postea veris libertatem potest velle
 ferri in duo gradus et per diversa elicendo actum
 volitionis l. actum volitionis. Unde igitur velle elicit
 actum volitionis l. actum volitionis, l. etiam quod utrumque
 omittit, pro exercet libertatem indiffia l. in priori,
 l. in posteriori sensu; unde et omisio fit libera,
 n. opo et ut volit, sed tamen ut n. velit seu n. ponat
 actum, et ideo cum de libere a velle procedat,
 etiam pura omisio velle et n. velle ab ea procedit
 suo modo, et hinc etiam ipsum n. velle potest esse velle
 rasc. sui potest quia est in potestate hominis sicut velle,
 et quidem sine vi actu alio caute aut occasione
 iud.

40. Ob: 3. Si omisio pura actus sine vi actu velle est velle, 143.
 quoniam potest esse potest abque vi actu velle, et sic sequeret, quod ex
 hoc ipso quod quis cessat ab actu illo peccaret, abque sic nisi
 quis propter operaret. pro peccaret, quod falsum est l. ex hoc vi-
 detur, quod n. peccat si die n. feriato missam n. audio, dum
 in sono n. actum: ergo omisio pura n. velle sine vi
 actu potest velle.

Adet ad hanc obiectem. S. D. loci. ut. q. 71. ad 2. his verbis.
Dicendum qd potm omnisiois gtrariay pcepto affirmatio,
qd obligat pnt pnt ad pnt, et ideo solum pro tempe illo
aliquo cessando ab actu peccat, pro qo pceptum affir-
mativum obligabat, p qo h. respos.

144. Ob. 4. Exercitium vitale n' p' ee fine oi actu, atq;
libera omisio includit exercitium vitale, qo n' p' ee
fine oi actu. M. ex eo patet, qd exercitium vitale cen-
setur s' motu ab intrinseco, motu autm ab intrinseco n'
p' ee fine aliquo actu vltis. m. p. exercitium liber-
tis s' motu ab exercitium vitale, s' libera omisio i
exercitium libertis: qo p' p. M. p' ea s' motu libera i p' ea
s' motu vitale: qo etm exercitium p' ea s' motu libera
e' exercitium s' motu vitale, p' ea em s' motu
ab actibz. R.

R. d. M. Exercitium vitale positivum et q' operam
elicitam n' p' ee fine oi actu c. M. exercitium vitale
superfluum actus et cuius rati h' q' liberam n' operam
actus n' p' ee fine oi actu n. M. et p' ea s' motu d. m. n. e.
neq' urget qd h' exercitium vitale ee censetur motum
ab intrinseco, sufficit em ad hoc, ut qd dicat moveri ab
intrinseco. qd a suo proprio, a qo fieri l. n' fieri libere
p' ee libere fiat l. n' fiat, sicut ad hoc ut qd dicat
vltimum iuxta S. D. p' ea vitatum sufficit, qd s' in
poteste nra ut fiat l. n' fiat, nam etm vltimum re-
quirit motu ab intrinseco, cum s' id, qd procedit a p' ea
cipio intrinseco cum g'raice. finis p.

145. Ob. 5. Vltimum aut s' s' motu aut vltimum, neutru p' ee. ob. actus
oi positivis vltis. de s' motu patet, de vltimo p' ea: nam ut loq' in alijs

feli. ideo em volo aliqd virtute, qia volo aliqd feli in
 qo aliud virtute: q'ineq. C. 1. vltimum neqit salvari
 in sola actu i. uim acty i. n. ming flt p'cipiu ins vltiu, qm
 vltiu: qo neq'itio neq'it acty 2. implicat autm ee actu
 2. vltis sine oi actu vltis, cum nil flt magz ipfy qm acty 2.
 2: neqit salvari meritum in sola negare acty indebiti: qo
 nec demeritum in sola negare acty debili: igit nullum
 dat vltiu abq' oi actu

R. n. m. ad eiq' p. dico: verum qidm ee vltiu indirectu in
 actu positivo fundari super vltiu feli, et ideo nos velle
 aliqd virtute in actu positivo, qia vltiu aliqd feli: at n
 idem accidit in vltiu indirecto respu acty negativi et o-
 m'iporu, qem, et vltiu indirectu flt, sufficit, ut Inqm ad
 eam reducay, ad liberam vltiu n. q'antem cu' poteste
 aut d'io operandi, in hoc em casu vltis ita se gerit, ac
 si positive vollet actum, atq' ideo qo. supra de vltiu in-
 directo dicta flt, intelligenda flt respu acty positivo d' respu
 acty negativi p'cipie, nisi in q'ntu id flt accidit q'ntu
 cum actu aliqo positivo.

Ad q' ymacioni. 1. q. a. d. c. qo neq'itio neq'it acty 2. vltis ip. b.
 li. interpretis. c. p. feli. n. c. ad id qd dicitur implicare actu
 2. vltis sine actu vltis, feli. dico cum dicitur im-
 plicat ee actum 2. positive et feli sine actu vltis
 positivo. c. implicat ee actu 2. inspectiva et q' riam
 negans pura sine actu vltis positivo n. implicat ee
 ee. feli idm, e' em affras et negas eiq'dm de eodm, et hinc
 licet deq' acty 2. inspective vltis et q' riam negans
 pura, qm deq' acty positivo n. sequ' tu implicat. qd tan-
 dem dicitur nihil ee magz ipfy, vltis flt, qm actu 2.
 dicitur hoc veru ee de actu 2. feli vltis et de eo q' flt
 q' actu positivum n. autm de actu 2. vltis et inspectivo

et de eo qd fit vntm p negatione l. omniſſem acty. Ad
2^a q^o ſormare ſi ad l. d. hic q. 71. a. 5. ed. i. Dicendum: qd
plura requirunt ad bonū qm ad malū, eo qd bonū q^o ſingit
ex ſola integra caa, malum autm ex ſingularibz
defectibz ut Dyonizius dicit q. c. de dnz nobz: et ideo
pctm p^o q^o ſingere. ſiue aliqz faciāt qd n^o dt, ſiue n^o
faciāt qd dt, ſi merita n^o p^o ee, niſi aliqz faciāt
vtrūq^o dt: et ideo merita n^o p^o ee ſine actu, ſi
pctm p^o ee ſine actu. Ita l. d. clare ſat, pro reſpoe.

147.

Obj. 6. Ois negat dt fundari in aliqua affirmac, p pura o-
miſſio acty dti n^o p^o fundari in aliqua affirmac qo poſſibz.
Reſ. 7. ſi p^o vltim ee acty, or actu vlti, fieri p^o
veritas acty, ulla mutac, qd videt fieri n^o poſſe licet
eo, qd iuxta quae axioma. Item maneat idm p^o facit
idem: qo p. ſola patet ex hoc. qd qis acty, or mutac.
de n^o pctore p^o fieri pctor p^o ſolam negativa acty dti ſuſ-
penſioem, huiusmodi em omittens fieret pctor q^o ſibi an-
tea n^o fuerat. 8. Huiusmodi pura omiſſio acty pra-
cepti licet pctm, l. n^o cet. ſi n^o, qo n^o cet ex defectu vlti,
nam vtra omiſſio acty pracepti pctum e: ſi autm cet
pctum, licet originale, l. actuali: n^o originale, ut patet:
qo cet pctm actuali. Unde ſuſſi. atq^o pctum actuali
dicit ab actu, qo ſi talis omiſſio cet pctum actuali, etm
involueret actum: et ideo vltimum p^o includit actu
poſitivum vlti.

148.

Obj. Ad Obj. 6. d. M. ois negat dtmata, et qd fit p actu
poſitivum notiois dt fundari in aliqua affirmac. T. M. ois
negat id e^o ſum dtmata et poſitiva. ſed vtra ſuſpenſio
vntm et q^o n^o actio dt fundari in aliqua affirmac. n: M. et
d. m. atq^o pura omiſſio acty dti n^o p^o fundari in aliqua
affirmac. neq^o e^o negat dtmata et poſitiva p^o vntm

suspensa acty et qd n' actio i. m. ep. negao strnata n. m.
 et c. puta omifio n' e' fietr negao acty q' talm in p'etioe
 et virtutis, unde s'lm se n' e' nisi suspensio et n' actio acty.
 hinc licet ois negao verae d'at' radicez l. sua de q' in af-
 formae, n' in se q' putam omifioem ee impossiblam, t'cu
 puta omifio in rigore dicendi n' fit negao. Ad eandem
 obioem. alio mdo responderi pot' cum amico hui' scilicet.
 n. 32. q' negat oem negaoem aut malitia' moralem
 del' fundari in aliqua affirmat'one p'ha aut morali
 s'lti, s' aut sufficere si veducatur ad ipsam libera' o'lem
 in qm ad p'iam caam moralem, q' libere advertens
 in tantis p'cepti obligaoem n' q'ereq, u' fit et deat.
 Ad 7. ob. n. seqlam Morj et ad eiq' p' dico mutaoem hanc 149.
 de n' p'etore ad p'etorem n' ee p'ham s' moralem, ad qm
 n' req'it nisi qd o'ltas actu aliquem hie et nunc p'ceptu'
 et obligantem libere n' impleat, q' antea n' obligabat.
 igit' in sua seqla. Morj, si p'et d'igi: si p'et o'ltia q'
 fieri p'et varias morali, talm absq' ulla mutaoe p'ha
 et p' actum p'ha' c. fieri p'et varias p'ha' absq' o' mu-
 t'aoe p'ha' n. l. subd. si p'et o'ltia' s'ile et p' actum
 strnatum ee absq' o' actu, fieri p'et q' c. seqla, si
 p'et o'ltia' talm in p'etioe vel et p' diam negaois pura
 ee absq' o' actu, fieri p'et p' n. seqla' Morj, m. etc.
 alioq' ad anoma' item manens q' d'is id veru' ee qm-
 diu oia talia s' n' autu' si talia n' manserint,
 s' hoc n' obstante o'ltas huiusmi' actu suspendens, n' ma-
 net eadm s'ltm moralit', na' de n' obligata s'lt
 obligata operari p' receptum actum hui' et nunc
 obligatoriu' p'ntendi antecedenti n' obligante, adeoq'
 in genere moris mutat' o'ltas p'et adveniens p'ceptu'

hic et nunc obligans q̄ antecedente n̄ obligaverat.
150. Ad 8.º Obi. deniq; dico: talem om̄isioe actus procepti
fore peccaminosam et reduci ad peccatū actus, atq; bene
sciendū e peccatū actus. prout ē dispositio à peccatū originali;
s̄m se n̄ dicere actum pot̄ q̄ in eiq; om̄isioem, q̄i fuit
illud solum peccatū actus. cet̄ q̄ actus vlt̄i pecca-
minosae positivum involvit, aliās nulle daret pot̄
om̄isiois, s̄ t̄m̄ dicit peccatū actus id ē p̄pria ad a-
liena vlt̄e ḡtractū, in q̄o s̄m̄ p̄bet̄ q̄ huiusmodi
peccaminosa om̄isio reducatur ad peccatū actus, q̄
in t̄m̄ actus vlt̄i positivum involvat q̄. igit̄ positi-
vū ē pura om̄isio vlt̄ia sine oī actus vlt̄i
positivo, et̄m peccaminosa p̄t̄o ḡsistentia' pro-
cepti ad actum ponendū q̄ t̄m̄ omittit̄. atq; alia
nova. h̄c referat̄ difficultas ea q̄o solum t̄m̄
huiusmodi om̄isio vlt̄ia. s̄b, si ad actum q̄i om̄isio
et̄ ponendum urget̄ p̄ceptū! pro cuius difficultate
resolvit̄ s̄i s̄c. 3. an ad hoc ut huiusmodi actus om̄isio p̄t̄o
vlt̄i, vlt̄ia p̄t̄o vlt̄ia p̄ceptū ponendū actum.

Sect: III.
An ad hoc ut huiusmodi actus
om̄isio sit sine actu voluntatis vo-
luntaria semper requiratur p̄ceptū
ponendū actum?

151. P̄t̄o q̄stioni s̄m̄ finaliter dicta p̄t̄o s̄c. 3. an ad hoc ut huiusmodi actus om̄isio p̄t̄o vlt̄ia p̄ceptū ponendū actum. 42

fura omipio tunc solum si ultra quod prescriptu noget ad
 ponendu actu qd omittit, an vero etiam si tale prescriptu absit!
 et ideo in casu qd quis die profesto profuret pro die illo quidem n
 ee prescriptu audire missam, nihilominus id facere ee actu me-
 ritoriu, sp n obstante, hac quise omittit audire missa, an in-
 qua dicitur sed omipio diu pnt ultra omittenti. in qd qd hoc
 3pla e sentia alia Gaicbari, Sylvi, Falquez et aliu doctriu,
 et omipio aliqua l. effectus ex omipioe senty dicat ultra omi-
 tenti, regit, et omittens ex prescripto tenet n omittere alioq
 omipioe et effectus ex ea senty ad summu fore voluta, alia
 sentia e, qd tenet Suarez asserens: sp omipioe et effectus q
 se gnerum ee ultra omittenti sive ex prescripto tenet
 n omittere sive n effectum vero q auider senty n ee ultra
 nisi ex prescripto tenet n omittere, adeoq nullu effectus positiv
 ex omipioe senty et ultra iuxta Suarez, nisi ex prescripto qd
 tenet n omittere. 2^{ia} deniq sentia absolute negat tale
 datum necessarium ee in omittente, et omipio l. quicunq, effectus
 ex ea senty dicat ultra omittenti, sp sufficere, qd ultra pit
 n omittere, et omittat ex praegnoe eventus futuri.

Nos qd post seriam hanc sentiaru evolucioe, verisq ee iudicamus
 in suis assercionibz sequentibz declarabimz.

Asercio j. Ad hoc ut omipio pura atqz aliuius sit ultra
 prescripte, n requirit, qd actu ipse qd omittit, sit prescripte. Ita
 clare colligo ex l. D. q. 71. a. 5. ad. 2. dicente: dicendu qd aliq
 diu ultra n solum qd cadit super ipsum atqz ultra, sp qia e in
 ulte uia ut fiat l. n fiat p ad qd su arguit: atqz pura omipio
 atqz n prescripte e in ulte uia ut fiat l. n fiat v.g. audias missa
 l. n audias: qd etiam pura omipio atqz n prescripte e ee ultra.
 neqz obstat huic textui aliter senty hic q. b. a. d. supra n. 36. ca-
 latus, in qd dicitur: sciendu qd n sit id, qd sequit ad defectu actionis,

152

redire sicut in casu in agens ex eo qd n' agit, s' dicitur potu-
im p' et d' agere p' nam loq' illo textu S. O. n' tatum de
vltis s'm se, s' de vltis culpabili et imputabili, unde
statim addidit. qia' igi' vltas volendo et agendo p' impe-
dire hoc qd e' n' velle et n' agere, N. imputat ei q'. Inca
autm apertis in presenti tatum loq' de vltis p'cipi d'
s'm se, n' autm de vltis imputabili.

153.

Q. Apertis à rase: Implicat libem qd n' antecedat p'
vltium, atq' pura omisio atq' etn n' p'cepti p' ee li-
bera: qo etn vltia. N. q'ant ins. Doctos qum vltas p'ca
e' q' filia libera e': n. p. actus liberty exercitiu' et hile
membru' g'atoriu' indifferie vltis d' ee libetum,
atq' pura omisio p' ee benigni actus liberty exercitiu'
et hile membru' g'atoriu' indifferie vltis: qo pura omisio atq'
etn n' p'cepti p' ee libera. n. p. Indiffia vltis q' h'it in
p'ca velle et n' velle, velle et velle velle: atq' pura omisio
e' actus n' velle: qo etn pura omisio e' actus exercitiu' li-
berty, et hoc adverteus S. O. loco cit. p'git: hade et q' n'
n' velle p' dicit vltium, in q'nta in p'p'te h'is e' velle et n'
velle.

154.

Q. Vltas e' in actu. i. q'nta libera liberte, g'atoris
ad agendu' et ad n' agendu' itq' independenti ab o' d'is
et p'cepto ex sua nua: qo etn independenti à q'ant, d'is
p' in actu n' agere aut n' agere, seu actiorem omittere,
p'ca e' ut utilis s'it q'ant p'ca e' d' p'ca redigi in actu: qo etn
sicut agendo actum sive p'ceptum sive n' p'cepti dicit vltis
agere. Ita etn dicit d' n' agendo actu sive p'ceptum sive n' p'ca-
ceptu' vltis n' agere, adeoq' dabit omisio pura libera et
vltia atq' n' urgente etn p'cepto. Et q' d' h'ae s'nto
et me libere scribere q'nto s'nto cessando à scriptio' etn

libere et ultrie n scribo qm In dtrate nolim scribere,
 huius autm n scriptio e pura omisio acty hu et nunc
 n precepti; qo dat pura omisio ultria etm acty n pre-
 cepti. Neq; dicas hanc n scriptioem datm fore solita n
 autm ultriam: na' qtra e qd volute a ultrioin hoc dispoqay,
 qd volute n requirat qmiam finis ab intellu, unde qe
 casualis etm accidunt ex noa operase voluta diuina,
 nec In ultria, nam ad ultrium reqirij qris finis, qlio in
 case noo intrenit ubi pponij.

Asperio 2. Ad hoc ut omisio et effecty ex illa sentus i 55.
 emittenti sit ultriq ad culpam adeoq; imputabilis, reqirij pra-
 ceptu obligans hu et nunc actum n omittendi. Colligij
 hoc aser: item ex l. D. supra n. 136. relato ubi ait:
 sciendu' qd n' p' id qd seqij ad defectum actiois reduij, sicut in
 casu in agens eo qd n' agit, p' solum tunc iam pt et de agere.
 loqij autm l. D. hoc loco de morali pcti omisione, seu de
 eiq; imputabilitate.

B: aser: 1. Ex nativa rae pcti qd ex D. August: li. 22. qtra
 Faustum c. 27. dff: dictum, factum, l. quib'cu' qtra l. pra-
 ter legem Dei aut Eccliae. qd e' ultria ad culpa' et mortis
 imputabile e' pctum, atq; pctm e' l. dictu' l. factu' l. quib-
 tum qtra l. praeter legem, et precepti Dei aut Eccliae.
 qo qd e' ultrium ad culpa' d' solute ee qtra l. praeter legem Dei
 aut Eccliae; nihil autm pt ee qtra aut praeter legem nungm,
 nisi qia lex talis obligat ad actu' l. prohibet actu: qo ad
 hoc ut qd sit ultrium ad culpam sive q' omisio e' sive per
 omisioem reqirij preceptum Dei aut Eccliae ponendi l. n
 ponendi actu. 2. ut qd sit moralit' imputabile, reqirij
 culpa, atq; culpa n' e' ubi d' n' e', d' em fait ut hone' p'
 qe e' in actu positio sit regula et norma operanti, dum

quod ille deus operari: go ut qd moraliter imputabile, et
adeo dicitur, seu praecipitur hic et nunc ad sui implem
urgens qd proin ad hoc ut omisio et defectus ex illa senty
omittenti sibi ultroq ad usq ad adeo, imputabilis, requirit
praecipitur obligari hic et nunc. ubi dicitur omittendi.

156. Inter qd praecipitur ad tantum effectum omisionis qd se generat
solum qd auctus sentum si hoc praecipitur sibi ut senturus
ex omisione, et ultimum sine omni praecipitur, tametsi in
generi usu loquendi n' dicitur ultroq nisi ei qd ad praecipitur
de n' omittendo. colligitur ex dictis et praeterea ratio p
partis e, qia qd vult caam et proficit effectum qd se um
illa caa voluta conuenit, etiam vult effectum illum: go
etiam qd vult omisionem actus et quoslibet eventus ex hac omi
sione senturus et qd se ut ea generos etiam vult illos:
adeo, cui ultro e omisio etiam ultro e effectus ex
tali omisione qd se sentus et ei generat. Sic qd omittit suc
currere proximo in extrema necessitate, dum praevidet ex
hac omisione illum fore moriturum, ei n' solum omisio
sufficiat p etiam mors exinde sentus erit ultro, n' dicitur
imputabilis imputatum nisi succurrere aliquo praecipitur tenent
aut ex lege charitatis.

157. Ratio 2a. partis e 1a qia oc. illud ultro dicitur qd depen
det a ultro operante cum generos finis. atq n' solum o
misio et effectus qd se tum ea generat solum effectus qd auctus
tantum sentus si fuerit praecipitur dependet huiusmodi a ultro:
go etiam hic erit ultro. 2a. ultro uero e imdicitur
qd imdicitur dependet a ultro, alterum qd tantum imdicitur seu me
diante altero ultro sine sibi sibi interpretatio tantum dependet,

atq; effecty ex omisioe. q; accidns suntq; si fuerit pra-
vity, licet n' sit imite a vltre, e' in mte ab ea mte
sicut omisioe ex q; tal; effecty suntq; praerige a vltre:

3. s'm Suarez effecty huius q; accidns suntq;
e' vltre, omittenti si adit praeriptu de n' omittendo. q;
etm ad ee vltre absente tal; praeriptu. p. e. obligao
sua praeriptu n' fuit q; supponit vltre libere. q; si
posito praeriptu talis effecty est vltre, etm talis erit
antea et absente praeriptu. neq; aliqd ad rem fuit, qd ta-

43. lis effecty n' sit q; se cum omisioe q; n'q; hoc em ad rae
vltre s'm se n' requir. s; vltre receptum e', ut qd proce-
dat cum q; n'q; a vltre procedat, et ideo qd et q; n'q;
ita a vltre. procedit id et eadem erit vltre, unde
licet tal; effecty q; se ex omisioe n' sequat, ferit
In q; accidns talites, ut a vltre operante etm
praeriptu q; n'q; et ideo h; qd procedat a vltre.
et proprio intraso ut q; n'q; a q; aliqd vltre
denominey. sub. h. argm. q; n'q;

Subsectio Respondetur Argmtis q; n'q;.

Obj. 1. ut aliqd sit vltre in actu, ad ee a vltre ut eaa
actu caante. illud, atq; effecty ex omisioe suntq; p. 158.
clusa obligave n' omittendi n' e' a vltre ut eaa actu
caante illu; q; n' e' vltre. p. m. Ille effecty nec e' a
vltre. p' h' nec moralit; q; et q; n'q; n' sit a vltre p' h'

influyente h' ex eo, qd negares n' h'eat virtut' p'ham
causam effectus, et ideo vltas p' vltimam suam
omissionem q' e' q' negatiua n' p' p'he' caare
effectus positivum. q' autem nec moraliter p' vltas
eadem facilitate prog: qia scilicet p'cepto aut obli-
gare ille effectus n' h'at aliquam moralem generacionem
omissionis. ad hanc em requir' fundamenta sufficientia
prudenter arbitrandi effectus illi pendere a vltas,
atq' tale fundamentum scilicet obligatioe n' h' qia tunc
solum effectus q'is vltas prudenter censet, quado scit
q' et d' effectum impedire et t' n' impedit,
si vero n' d' impedire, nulla dat' moralis de-
pendia effectus a vltas. Ita cum Fatque' et omnis
pro se argumtabat, neg olim in hac parte. Propter
hanc

Qu. Hoc argumta revera parum probare ne q'eso
qd effectus huiusmodi ex omissione scilicet et p'pariter
ut scilicet n' dependeat a vltas, ut alibi caute
dependia p'ha, negat' t' et cum r'oe n' inanis argu-
tum n' dependere moraliter: si em dependia moralis
ut obis dicit tunc h' q'ado aliq' fundamenta sufficientia
ad prudenter arbitrandi q' a vltas dependeat, et multo
n' mediocriter docti effectus ita scilicet et sine p'cepto
de n' omittendo vltimam arbitrati h' int' q'os n'
absq' r'oe numero ipse D. Argu' p' vltas sine ulla
mentioe p'cepti. Ita: p'ra ut: ait: vltimam aliq' d'

divi qia e in potestate. hoi ut fiat l. n' fiat, receptio
ce dicit. qd fundamentum sufficiens legi arbitrandi
effectum vult a velle dependere. et ideo velle
dicitur cum moraliter dependere.

Ut autem hoc fundamentum magis pateat. illud sicut
dicta iterato ce. aperimus. qd si liberis vel caam ^{159.}
ex ea dare proficit aliud fore. scilicet ut velle
cum ea voluta quoniam, dum caam libera ponit
recte intelligit voluisse ea. et etiam voluisse illud
qd praecognovit ex ea libera voluta scilicet futurum,
quoniam velle est id qd procedit a velle sic
directe sive indirecte sive immediate sive mediate,
sive facte sive inchoate, dummodo sequatur ex velle
operante cum quocumque fine, atq; effectus huiusmodi ex
omnino libera voluta scilicet licet n' procedat
immediate, facte, et directe procedit sicut mediate inchoate
inchoate, aut indirecte mediate sicut omissione
libere voluta a velle operante cum quocumque fine.
Hinc patet illud nunc sufficere. ad in
fine obvio dubium e, nimirum, qd tunc solum
effectus qui velle procedit sicut causa quod sicut
est, et est, et tunc n' facit, n' ea ad velle sicut se
requiritur, dicitur, nam n' dicitur, s' dependit a proprio intentione
operante cum quocumque fine facit velle omnino, dicitur
vero facit illam intentionem ce imputabilem, unde n' requiritur
propterea ad hoc ut omnis effectus ex ea scilicet sicut velle,

Statum ad omnia l. effectus huiusmodi ultro fiat
imputabilis.

160. Obj. 2. Si pura omnia et effectus ex illa sententia
sine omni dno et precepto foret ultro, sequeretur
omnia peccata hominum et Angelorum esse ultro DEO, sequitur
etiam hoc peccatum ex negatione auxilii efficaci, quod DEUS
quidem dare potest ad evitanda peccata. id tamen non dabitur: aliter
hoc videtur esse non leviter blasphemum dicere, quoniam
DEUS sine constituto peccator: quod satis dicendum
est neque puram omnimodiam neque effectum ex illa sententia
esse ultro nisi adhibeatur preceptum de non omittendo
quoniam sine precepto DEUS hinc nequit.

Res. Nullatenus blasphemum esse si in recto lapsu dicitur
peccata hominum et Angelorum DEO esse ultro, et si illud
plene non intagas, quoniam DEUS non ad peccata hominum et Angelorum
se hinc omnimode rase libertatis quoniam homines sic peccata
videlicerat, et tamen postea creare demerita, pro
vise quodque efficaciam gratiam non largiri, ea tamen bene-
rigne claritate quae sufficit ad hoc ut hoc v.g. non
non peccare: atque hoc etiam adversus nos dicere debet.
neque, tamen ex hoc DEUS constituitur peccator, tum quia
ex defectu precepti de largiendo auxilio efficaci
deficit in DEO omnia supra et imputabilitas, utpote quod
non est: 2. requirit dnum: tum etiam, quia licet DEUS
non efficaciter impediat hominum peccatum, id tamen tribuit, quod
sufficit ne peccet, gratiam scilicet sufficientem: atque

ex hoc motivo dicitur negari potest hominis aut Angelus scilicet
et cetera Deo, ad involuntarium em sufficit, quod tunc ponatur
quod sufficit et sic ad actus exclusivum, quoniam igitur ad Deo
uniusque, tria sunt quae sufficiens ad excludendum pe-
ccata hoc Deo volente dicitur n' dolo.

Obi. 3. Autori: S. D. hic a: s. ubi ait: quod n' pro id ibi.
quod legitur ad defectum actus reduci sicut in casu in a-
gens, sicut tunc solum cum potest et debet agere, sicut in guber-
nator n' potest navim dirigere, l. n' est ei culpa gu-
bernas navis, n' imputaretur ei scelus navis,
quod est absentiam gubernatori g'ingeret. Quod tenet
S. D. videtur quod in dubio ad causam veluti effectus ex
omissione sicut requirere debet agendi.

Obi. 4. Et quod S. D. sit intelligendus in hoc tenet de
moralibus et imputabilitate peccati, et n' tunc de actus
aliquis veluti praecipue dicitur supra n. 152. Et
patet ex hoc imputari unde plura hic possunt hinc
n' visabit.

Obi. 4. Si omisso culpa audienda v.g. in diebus 162.
i veluti casus, tunc ab illa casus: tunc negas, l.
tunc privas? n' tunc negas, quia supra iam dicitur
omissionem n' esse vera negationem, quod debet ab ea casu
tunc privas de neg, hoc videtur, pro dicitur privas em
sicut dicitur in pollis et carentia frae dicitur sicut, scilicet
autem praecipue n' est debet audiendi culpam v.g. Ego
neg casu potest tunc privas adeo, n' casu a veluti dicitur
negant veluti.

Ante respo. notandum e' duplex ee d'ct' unu' mora-
 le seu legale aliud p'hem. seu n'ale, l. qd' idem
 e' aliud ee d'ctum obligatoris aliud exigia et dispo-
 siois, utrumq. hoc d'ctum q'ntitas duplex privas alia
 moralis, q' e' carentia act' d'cti ex imperio legi et
 p'cepti, alia p'ha q' e' caria act'q' unig e' aliqua
 dispo. l. exigia in s'cto. hoc notato, palam facile
 patet, qd' licet auditu' misse v. g. die p'festo
 aut aliud huiusmi q'q. sublato p'cepto n' p' d'cti
 d'cti morali et obligatoris bene in p' d'cti ee d'cti d'cti
 p'ha n'ali exigia l. dispois, eo qd' cogitatio l.
 dictamen ponens p'actice q'q' audivem misse v. g.
 de se et q' se disponat ad op' huiusmi faciendu', in huius
 em huiusmi cu'q' op'is e' cogitatio de illis: et ideo de
 huiusmi dictamen libere negligiq' sine q' hoc qd' opus
 aliqd' cum eo ingrosbla vltas aggrediq', sine q'ia
 n' agit p'actice, hoc negligio seu omipio ve-
 te privas dicit' n' q'dam privas moralis sine
 q' p' caria act'q' p' imperio legi d'cti, s' p'ri-
 vas p'ha exigia et dispois, q'ia. s'ult' fit caria
 act'q' p'ha exigiam dispois in s'cto d'cti, unde hoc
 omipio caria a vlt' huiusmi privas fra. q' d'cti s'cto n'
 p'ha morale imperium, s' p'ha dispoem ad illa p'ac-
 tici' s'ult' dictamen de illa.

163. Ob: 5. pro altera sentia q'tra illatum: qd' d'cti
 s'ctum d'cti procedere a vlt' operante vel q'ia p'is,
 atq' effect' q' videtur ex omipioe senty n' p' huiusmi

dependere aut procedere à vltis, qd em p auidns
 sequi, sic sequi ut intentum n' fit, qd autm sequi ita
 ut intentum n' fit, illud n' sequi à vltis operante
 cum quise. finis: adeoq, neq, vltium e', et sic
 effecty vltm p se quere ut omipioe, n' autm illi
 qd p auidns vltm sequens p d' d'ni vltm p.

44.

Q. i. c. M. n. m. ad eiq, rasonem d. M. qd p auidns sequi
 tenduntum in p'v'isum e', sic sequi ut p se id felle
 intentum n' fit c. M. sic sequi ut neq, impretive.
 et p auidns intentum fit n. M. et d. m. qd autm sic
 sequi ut neq, p se neq, p auidns neq, felle neq, im-
 pretive intentu fit, illud n' sequi à vltis operante
 cum quise finis c. m. qd autm sic sequi, ut quidm n' p
 se p auidns p et impretive, atq, ex p'v'isa quesi-
 one, ut p se intento intentum fit, illud n' sequi p
 n. m. et c. et q'v'ra sic in p'v'is: vltium felle q'v'v'it à
 in dependia à vltis, ex quise operante: qd vltm aliqd
 h' de vltis, q'v'v'it h' de dependia à vltis. subsum:
 atq, q'v'v'it n' ee. p'v'ideq, si vltas n' omittet. q'v'v'it
 omittit et illig ee. sequi, atq, illud h' dependia à vltis.
 effecty autm p auidns sequi se h' huigni, et n' h'et
 ee nisi vltas omittet: qd etm effecty p'v'isq, et p'v'is-
 lens vltm sequi h' dependiam à vltis, adeoq, e' et
 illi vltig. sic. q. v'v'is p'v'is p'v'is in q'v'v'is vltis
 ex p'v'is de vltis ma.

Sect: IV.
Varia pro praxi in confessionali
notanda. ex proposita de ultrio
materia.

164. Notandum 1. Toties, quoties actus directe intentus l. realks
est vel damno alterius, l. saltem in unum et alteru
daj necessaria. quævis, et talis quævis l. damnum per
acturum profect, ipsum etiam alterius damnum censetur
indirecte ultrium, esse saltem si sit intentum. hinc
dubij. hinc quod uterumque mulieris proquantibus lethali
fuit, licet non intendat imo etiam protestetur contra e
necesse factus, in et proli et matris necesse ipsi re
putant ultrie hoc tam dissimile quod mors matris
directe ultrie sit factus vero indirecte, quia huiusmi
punitiens non potest in actu exercito non infirmis petere nec
prolis, quoniam destructa matrice factus necesse est in
terire.

165. Notandum 2. Toties, quoties actum directe intentum
non tenent ex precepto aut alia obligatione vitare, actus
in actum huiusmodi et effectum eius non datur alia quævis
nisi contingens, effectus quidem censetur ultrie, non tamen imputabilis
ad culpam. sequitur hoc notandum ex apertis. 2. et illato
see. hinc huiusmodi. Cuius proli vas l. si videri potest.
Hinc mulieri fornicæ et iuncta statum et quædam
suam modestie ornata per plateas patienti non imputabilis

ad culpa. fiali ob talem ornatum ~~si~~ aut ambu-
lantibus aperte ad libidinem incitent, nisi forte
ex fine ornatu huius aut ambulas magna fo-
ret, velut si ad libidinem in se et ad sui raris
excitantiam ornatum nobiliorum aut deambulare
magis frequentem ante certam ~~et~~ foram spectu
a quibus hospites aditari proficere ~~et~~ facterent.
hinc autem absente, n' tenebris puella huius in domi
glinere, quoniam tunc id ex nullo precepto obligat,
neque libidinosam aliorum in se raris adamas et nisi
glinere.

Notandum. 3. Toties, quoties autem directe intente, et contra iura
precepti aut obligationem, et in effectum pro-
visum quia ex actibus huius dispo-
sitionem actum ipsum etiam tunc glinere queris de
n' solum actus per effectum huiusmodi
et si glinere tunc tenetur et aliter
et imputabilis ad culpam, actus quidem directus
et factus effectus vero indirecte seu inoperative
et inerte. sequitur idem ex dictis prioribus sed unde
et ratio huius facile apparet. Hinc quod dicitur
in precepti carnes comedat, et per hunc actum
suum alios etiam ad id faciendum alit, s. scandalum
tribuit ~~et~~ precepto unde vilipensio religioni sequitur
atque hoc est prohibibile sequitur proinde, cum peccata
ex hac ratione quodlibet peccata ipsi imputabuntur
vltima, et si hoc ipse querens peccata habet aliena

Spec l. numero dista pot erunt alij atq; pening;
Spec l. numero disti. Vex hac questioe carnis pe-
cuti, licet in questioem ipsiq; et alius dntm
sit genus q;hingens d hinc in de integrite
q;fessionis sit oia spec et n. dista pta q;fessionis
in re; et huicmi q;medans dicat in q;fessionali
numero psonum ex hac questioe Janbaliiza-
torem aut legem ieiunii tran q;redientum
um em q; p. sctis distans n. distans, neq; p
erit in q;fessionali n. com scti dicere, q;poni
iniqua pta. actioe eaa pti fuerat ad hoc, ut
oia pta pta n. q;fessionis dnt.

167. Dixi It, si carnes q;medit p et hoc ut sepi
posibile pparognit. si em nesciens inuincibiliter
diem ieiunii ce q;mederet, et ex hac questioe
ali scanda li. Eareng. neq; pium neq; a-
lienu p p tunc hret, potum em ut tale
sit d d ce vltimum, ad hoc autm ut aligis
atq; vltimis sit, n d ex ignoraa inuinci-
bili pcedere, p d fieri um quioe finis: q;.
Dico It si inuincibiliter carnes q;medet, na si in-
uicibiliter et ex ignoraa studis posita, see supina
et crassa carnes q;mederet aliud longe ut su-
det dicendum foret: p de ignoraa in primo
velo pta dnt. Ex habens dnt, q; pta
168. Barlares quidam casus
inferuntur.

Particulares quidam casus inferuntur.

45. J.^{mo} Gado imoderate quida bibuly advertit se ulteriori
 potu pleni inebriandū et insuper q̄quidam sua q̄quid
 lib. se in ebrietate dicit solere iurare, fornicari occi-
 dere, blasphemari p̄ et tū vult ulteriq̄ bibere usq̄ ad
 ebrietatem ipso puncto q̄ sic bibit ut huiusmodi faciat n̄
 solum p̄sent potu ebrietis, s̄ etiam potu p̄sentis, blasphe-
 mie, homicidii, fornicationis, p̄ et n̄ amplius hanc, quōdo
 actu raris usu destitutus hanc facit, igitur bibuly huiusmodi
 in q̄professionali tenet q̄fiteri oia illa, q̄a in vltima sui
 inebriatione gravit se facere solere, v̄ta p̄ se loquendo
 tenet dicere utru actu in ebrietate illud fecerit, ut iuxta
 problem sententiam in sequenti disputacione examinanda acty
 int̄ exterijs n̄ superaddat actui interno novam bonitatem
 l. malitia dista in ordine ad meritū l. demeritum:
 p̄ accidit t̄o et ad hoc tenet p̄, nimirū p̄pter damni-
 ficacionem proximi et ony restitutionis, acty reservacionem p̄sentem
 censuram p̄ unde licet bibuly huiusmodi p̄ se loquendo n̄ tenet
 actum externū q̄fiteri p̄ t̄a p̄t̄is ē p̄sertim circa
 hōes iustos eos etiam ad manifestacionem acty externi com-
 pellere, quia hi de proximi damnicacione, casy reservacione,
 morali inscriptione tam facile discernere nequeunt.

168.

2. Qui vesperi decumbens sup̄p̄ibz et obscenis cogitacionibz
 libidibz, aspectibz, verbibz, et si q̄d aliud huiusmodi ē, vltimē
 vacat p̄videns l. etiam iam p̄ se experty ficiens ad huiusmodi
 obscenē cogitacionē, lecta, aspecta p̄ in somnis filia phan-
 tasmatā sibi occurrere se in ijs delectari in somno, pollucos

169.

Scipio dum ita ultrie hui periculo sese ingerit tam dicta
Sapientis in periculo perit et iam tunc mortalis periculis
pato impudicitia molitici et n. j. languendo tormenti
reissa Turpidoissa gignit.

3.º Qui die festivo ultrie et fiantio sese ingerit
sub somno dedit, dum missam antea n. audit reflectens
h. diem ea festivum esse ad audiendam missam teneri si sic
somnia corruptus fuerit et signum ad missam n. audiat
et ex alio opere ultrie itinerare v.g. Coluise, colla-
untioe, aliisq. negotiis alia vice fungibili missam neglexe-
rit peccat mortalis ultra praecipit Eulie, aliud scilicet
si de die festivo aut praecipit Eulie n. cogitaret,
aut sine sua culpa signum ad missam n. audiret.

4. Qui fiantio et ultrie q. frequentatos atq. ultrahit
gnetnam blasphemandi v.g. p. d. m. et de alijs gnetibus
ei imputant oes blasphemias et in gnetum esse gneti-
gam earum caa fita et est solita et, nimirum
gnetdo. a gnetio si quis inadvertens in talem gnet-
tatem devenisset atq. huiusmodi gnetio ei n. culpam
ultrie aut fiantio recuans, na. ad ultrie reg. ius
quis finis, q. in priori audit n. aut in posteriori
casu.

170. Extra mulier formosa iuxta statum suum modeste
ornata artificiose saliens, dulciter cantans n. se
sa loquendo caa p. t. eorum q. ei venisse aut voce so-
nora ad libidinem invitans, qia mulier huiusmodi ubi
iure suo; neq. illa, si furq. aliorum gnetia et caa
gneti p. t. se loquendo, p. in ea caa p. t. q. auditus
si turpes et venereas cantilenas decantaret, offensus
in salute gnetu faceret, itq. fiantio et advertentia.

Silitis qz necessitate aliqua quellsqz mutui petil ab usu-
 rario sine usuri n' accipiendum Traditqz usuras
 mutuatori, n' sit particeps peti usuro. Neque
 ideo qz in casu necessitatis petil et accipit. Quia
 aut absolucem à sacerdote excommunicato, sacrilegus
 sit rex excommunicati, sacrilegus qz pia in hisce se habet
 ut pmissive ad petm sacerdoti et qz idem id n' ex-
 gempte preceptum Dei aut Ecclie, s' p'ria ne-
 cessitate quicqz, in qz necessitate huicmi precepta n'
 urgent, nisi alig sacerdos adest, qz facile generari pet,
 na' prout dubio ee videt, qd si sciente et adstante
 excommunicato sacerdos p'ra n' excommunicato generat ed dan-
 dam absolucem, Communionem, extrema unctioe qz
 moribulo p'areat. At hoc de excommunicato solum volo
 intellectum, et ut tali denunciato, existimans sine peto
 moribundum aut alium gravi spiritali necessitate presu-
 etm solum ex speciali quodam solamine ab hoc potiqz
 qm ab alio obtinendo etiam à sacerdote sacrilego n'
 in excommunicato beneficium absolucis, quicqz p'petue
 p'oe, maxime si huicmi sacerdos p'prie est sacerdos,
 qum ita moribundus aut alig graviter necessitatus,
 solum utiqz iure suo nec pro tali necessitate hoc uti alig
 precepto impedit, nec sacrilegus, s' sacerdos in hoc
 casu respiciat. V' sit solum qz effectus g'neris fieri n'
 sacrilegus, adeoqz qz audas e' intentio petentis, ipse ee
 sacrilegus et n' p'cipua ponit d'ne p'ria n'te
 alium absolucere. hoc in partari p'ponere lubuit,
 ut ex qz de rebus pro p'prie iudicium fieri sit ad alia q'vis

occurrentia, qe unipm ex hijs mdo dictis, profui exi-
pientia et dicitur ppe optimo ar. 2. de involuntario
eigo cas.

Artus II. De Involuntario, eiusq, causis.

Actum e' Arto priori de vltio, agea de' e' arto p'p'ati
de eij q'raposito nimiru' involutio, q'braria ea licenti
phlo iusta se p'p'ata magis chuefunt. Quae un' e'
autm circa i. Quid p'p'ue. 4. 1. e'. An et q'ndo
q'p'p'entia se heat ad raocem vltii actu' h'um?
2. e'. an et q'ndo metz acty h'os raoc vltii officiat.
3. et an et q'lis ignoraa acty h'os reddat involuntario
et sui exu'let a p'p'is? 4. e'. vltio' violia et qualis
caet involutio' simplis, et an vltio' a qo et in qibz
p'at' pit violiam? q'ly dua sect' p'p' p'p'ri in i'p'p'ali
circa p'p'entem maam p'p'ent, q'orum p'p' maam
de q'p'p'entia et vltio. Et vltio' ea de ignoraa et
violencia p'p'it' tractabit. h'ic an d'p'nd' q'p'p'ia se heat ad
raocem vltii actu' h'um.

Sectio I. An et q'ndo concupiscia se heat ad raocem vltii actu' h'um?

171 Dum in p'p'ati de q'p'p'ia tractamz, n'eam int'lymz

que cupiditate, autum importabat et quod ubi per se
 excitat carnis illecebra, peccata, motus
 quidam et passio e' appetitus sensitivi circa bonum illud
 prosequendo e' circa malum illud aversando. ubi
 adeo, prout sunt pro oi motu appetitus sensitivi
 sunt cupiditate, sive irascibile, quos motus undecim
 numerantur: ex parte appetitus cupiditate, sive b. ~~passiva~~ tres circa
 bonum amor desiderium et gaudium, tres circa malu
 diu, fuga tristitia; ex parte appetitus irascibile
 vero hinc s. nimium spes, desperatio, audacia, timor
 et irascio: nam pro diversa apprehensione boni delectabile
 e' mali illi oppositi circa quod versas appetitus cupiditate
 ubi insequuntur in eo b. motus, dum enim bonum per se ipsum
 appetitur ut gaudium, nascitur amor dum appetitur male
 illi oppositum ut disconsensum, gignit odium, si
 autem bonum et malum appetuntur ut absentia, nascitur
 desiderium boni amati et fuga mali exopti: si utrumque
 appetitur ut profertur nascitur gaudium de bono et tristitia de
 malo presente. sicut si bonum arduum circa quod
 versas appetitus irascibile, appetitur ut adeptu diffi-
 cile possibile tunc nascitur spes, si appetitur ut
 impossibile oriatur desperatio, si difficultes quibus impeditur
 boni possessio sunt graves quidem peccabiles tunc nascitur
 audacia, si vero ad illas difficultes superandas, ut
 patet viri, nisi se sentiat nascitur timor, si denique difficultes
 ille ad modo urgeant per eum infirmitas ab aliquo, nascitur ira,
 que e' appetitus sensitivus irritata contra eum qui malum
 inferit.

Hos 20 motus nomine cupiditate intelligimus, et de his conclusio 172.

solo timore et metu de eo factis tractandum
 veniet. Si quis in presenti gerit an et quid se
 habeat ad ratiōem actus huius? eorum namq.
 ut quis, non suo experimto sapit docet tanta quod
 vis e et protervia, et imperium ratiōis ut
 agrosat, sicut sapit etiam inuitos adorian, sicut p
 in adhibeat, ac blanda quādam tyrannide suavis
 tormento in delitiosos voluptum capes trahere
 moliant, ipso etiam de iis operente Apolo Paulo
 et dicente: video aliam legem in membris meis re-
pugnante legi menti meae. cupiditia sui sumpta
 alia diu antecedens seu praeueniens, alia con- aut subleq.
 praeueniens illa e, quae usum ratiōis praeuenit et ante
 ratiōis deliberationem ex apprehensione boni sensibilibus ratiōis ex-
 surgit, ac intra usum ratiōis residet in parte sensitiva et
 ideo nec meriti nec demeriti. Nam se ratiōem e. quae est
 e passio huiusmodi a se et deliberati et ex proposito excitata
 aut imperata, l. antecedens sine deliberatione quādam aduipa
 sicut in postmodum ratiōe habita aut probata aut auctata.

173. Cum cupiditas antecedente praeuenit motus ut vocari solent
 i. i. nam motus i. i. illi dicuntur in quibus hoc ratiōis et qui
 necessitas operis sine advertentia et reflexione ratiōis e sine
 libertate ac diuisione actiōis: sicut quod subito occurrente inimico
 passio ira et vindicta ita praeuenit cum usum ratiōis, ut in
 illi n. de tempore considerandi an bonum sit an malum
 irasit, neq. etiam vlti facultas quādam deliberandi, an
 huiusmodi passioni insurgenti assensu tribuendus sit an dispensat.
 sicut a bono vindicta sui ratiōis intellexit et vltas ut nulla
 reliqua electiōis indiffere huiusmodi passio ira diu
 motus i. i. l. etiam motus indeliberatus, neq. ratiōis p

et pia aualibz nec merem, nec demerem, ideo huius
 motu nec meriti nec demeriti capax, s.
 Advertendum In e' duplicem dari advertentiam raris et ralem
 deliberationem vltis, alia em e' advertentia et deliberatio plena
 et pfecta, alia vero semiplena vltim et impleta, hae.
 174.
 Suficit ad potum veniale, illa vero requirit ad potum mortale
 ut quiritur apud DD: signum autem gnoscendi, an
 advertentia et deliberatio sit plena et pfecta, e' si passio natus
 sive ab altero interrogatus sive reflectens se supra
 se ipsum sit capax sibi l. alteri respondere et de bal.
 re et am de aliis rebz et negotiis, si em ita respondet n' sit,
 signum e' qd eis res n' e' expedita nec proin plene et
 pfecte advertens ad cogitationem suam, s' aliquo modo p pas
 sionem ligata. Requirit qd ad hoc ut cogitatio vnde dicitur
 sit mortalis qd hec, cum plena et pfecta reflexione huius
 supra suam cogitationem, et tunc dicitur deliberatio mortale, n'
 ex mora tempis s' ex mora deliberationis, na' qd motus
 i. i. s' longum tempus durare pot antequam auerdat ad
 advertentiam raris et deliberationem vltis. Non ita animadvertit.
 Non querit quomodo ista quiritia vltima sit, s' quomodo autem
 ex tali quiritia sentit sit vltima, qd ut recte intelligat
 sciendum e' vltimum pot considerari l. p'cipue s' d' se,
 et qd tunc a vltis procedit cum gravo finis, l. et in
 raris liberi, et qd tunc a vltis procedit ut liberis et
 indistincta plena, adeo, sit cum gravo pfecta vel finis,
 cum mediis, appensa etiam horum p'p'rie ad finem, unde
 patet plura requiri ad vltimum liberis, pauciora vero ad
 vltimum s' d' se solum.
 Advertit: quiritentia sive p'p'rietas sive p'p'rietas s' se n' 175.
 s' d' n' minuit, s' sapig etiam auget vltimum in raris vltim

proveniens in illud quodq; minuit in vase liberij, & quicq;
fere omnia ad. cum D. Thoma hic a. 7. in hac oba dicente:
dicendum quia cupiditas dicitur inordinata, sed magis facit
aliquid velle, licet enim aliquid velle ex eo, quod velle in
id fieri, & cupiditatem autem velle inclinatur ad volendum
id quod cupit fieri, & ideo cupiditas magis facit ad hoc quod di-
citur velle, quam quod velle inordinatum. hoc S. O. fortassis
magis illo Ariz. 3. Eth. c. 1. quod dicit: quod proinveni agere magis,
molestum nobis est, quod vero ex cupiditate, iucunda.
Atque hoc de cupiditate quae sequitur videtur certum etiam ex solae
descriptive supra n. 172. tradita, unde tota difficultas
se tenet ex parte cupiditatis antecedentis, an autem quod se heat
ad velle velle, quod ex affectu huiusmodi.

176. Bz: Quod facit ut velle delectabile efficacius ab
intelle apprehendatur ad hoc, ut illud a velle intensius a-
met, illud non facit inordinatum, sed magis velle, atque cupi-
ditas tum proveniens tum subsequens facit huiusmodi:
quod non facit inordinatum, sed magis velle. Quae tamen videtur
queritur, quod enim et quod magis et quod magis aliquid a velle
procedit, illud est eo magis a velle si fiat ut proin-
venit, quod utra facit ut velle delectabile efficacius
ab intellectu apprehendatur, ad hoc, ut illud a velle intensius a-
met, illud facit, quod amor et aliter ex hoc amore sequitur,
et magis a velle delectabilem sit a procedat ut magis
facit ut patet. quod per in parte certa videtur huiusmodi scriptura
tunc, quod dicitur: quod cupiditatem ex muliere asportata
quod ignem exardescere, et h. h. hostias: ne via nostra fuerit
cupiditatis praestantia per quam si erimus futuri in gaudium
inimicis nostris, ex quibus et aliter plurimum loquitur S. Thome de

scindit qd operari ex cupiditate potest esse peccatum, imo ipsa
 cupiditas sed passio plena desiderii, hoc non potest, sed
 cupiditas in ultimum coarctat et ad magis ultimum. Tum
 cum in ipsa specie cupiditate, quae dicitur motus appetitus
 sensitivi circa bonum delectabile, ipse enim motus
 potest quiescere appetitus sensitivi cum appetitu rationali tunc
 tendit ad magis apprehendendum et appetendum id est, quod
 inferior appetitus appetit et quiescit ad.

Ex: 1. Inducunt, aliquid procedit à velle in quies 177.
 finis, Inducunt, et huc quod causa est ut aliquid sui à
 velle procedat in ultimum non facit, imo si facit
 et in hunc finem à velle procedat, etiam magis ultimum facit,
 ultimum enim est, quod procedit à velle in quies finis.
 atque actus quod ex cupiditate quod velle scilicet procedit in
 quies finis, tunc enim ex apprehensione boni quiescit ut
 quiescit, imo actus huiusmodi intensius à velle pro-
 cedit, cupiditas enim inclinatur velle ad opus et quod maior
 est eo magis inclinatur, et quod facit ut actus huiusmodi
 à velle procedat, et intensius procedat, et cupiditas
 quod cupiditas non coarctat ultimum, sed magis ultimum.

2. Vltimas naturae impetu ferunt in bonum:
 quod etiam eo intensius efficacius, ferunt in illud quod magis quies-
 cit apprehensum atque ex quo crescit inclinatio in huiusmodi bonum,
 ex eo intensius in illud ferunt, illud quo magis apprehendit,
 crescit autem inclinatio in huiusmodi bonum quod cupiditatem
 cupiditas enim auget rationem ipsam delectabilem in oblectamento
 facit, illam magis introducti intellexit ut proponat velle quod etiam
 ex cupiditate magis ferunt in bonum apprehensum vltimas, ac

ex gregati atq; ex quipifia feuty & magi, vltimus,
proin hae n caet in vltimum, p augeb magi, vltimum.
Atq; ex hoc erit difcrimen ino metu et quipifiam,
metu em avertit vltim affectu fcltm gditionato ab
vltis, qd Inqm mediu apumiz ad evitandu' maig malu,
et impellit ipfam ad mediu, qd fclm p e malum,
et fclm bonum prout hic et nunc apumiz ad
evitandum maig malum: quipifia contra allicit
vltim ad qm et inclinat ad vltim qd fclm p e
delectabile et qfime naali inclinacoi ipfij.

178. Igitur quipifia n caet in vltimum fclm fe, caet 47
in p se in vltimum rae liberi, fice vitiat vlti-
mum in rae liberi, unde qd qd, excufat à pto
et demento qd et rae pars aperti, qe fclm probi:
Toties tollit aut fclm minuit libertas in vlti,
toties rae oino afforbet, l. fclm ibi pfturbatur,
ut in hae neq;at ppendere. fixem mediocum,
pportioem et vlti circumftias; atq; hoc n rae
fclm p quipifiam liberum hoi arbitrium pro-
venientem et paffionabilis hoi in fe. nimis, qm
frequenter experit, dum do ppendere. l. in fclm
velit, qles motu, aut ai rae qd, pfturbacoi, ira
fclm, aliave magna paffio excitet: qe p
Maior fclm probi et deducit ex in rae rae
libertis, qe eo ipfo, qd in in rae qd fclm oia
propata ad fclm pftuacoiem requirit, maxime qidem,

si de acty moralite. quaray, aut rae merito. l.
demeriti attendat.

Obj: Liberum ventis qfistit in indiffia ad 179.
acty oppositor: go toties minui aut tolli liberu, go
ties minui l. tolli hoc indiffia, at hoc indy-
fia n' rae tolli, ut patet de motibz i. i. et fre-
quentis minui q' concupisiam, concupisiam em e' incli-
nao vltis ad opp' concupitum, q' d' actum h' e' inclinao ad opp'
qm ad n' opp', ad hoc, qm ad illud p' d' actum minui indiffia,
nam s' d' indiffiam p' d' actum, vltas n' magis inclinat
ad hoc, qm ad illud: go etm p' d' M. e' concupisiam unig
qm alterig, tunc minui indiffia, et ex q' sequit
etm vltium in rae. liberi.

Subsectio Respondet Argmtis contrariis.

Obj. 1. q' d' 1. partem asseriti. Concupisiam mi-
nuit vltium n' solum in rae. liberi, s' etm in
rae. vltari, go p' p' a: vltium s' d' se. d' n' q', q' d' p' d'
id q' procedit a proprio intrinseco ium q' n' o' c. finis,
atq' concupisiam minuit q' n' o' c. finis, detinet
em vltium rae sua vehementia, q' d' actum in
aliquo actu ut faciat q' n' qm fecisset si finem
recte concupisset, go concupisiam n' solum minuit
vltium in rae. liberi, s' etm in rae. vltari,

ratio enim aliquid magis ultimum est, quanto melius finis
est primum.

¶. n. a. cum n. sua probat, et ad rationem adiectam dico, quod
ultimas quodammodo ex cupiditate agat quod, cuius postmodum
penitet, et quod si recte procederet non fecisset, nisi ex hoc
provenire quod ultimas finem non quaerit, sed quod illud tanta
vehementia solum unam rationem quaerit, ut eius malitia
est alteram rationem non videat, adeoque defectus est totus
ex parte indifferencie quae acquirit liberum, et non est de ratione
ultimae solum sicut, ut patet de amore. Officio, ergo ultime
sibi amant DEUM, et tamen ita amant, ut ultimum quod
aut à DEO abducens amare aut contra DEUM non amare non
valeat: unde etiam sic breviter distingi potest: cupiditas mi-
nuit quidem finem solum rationem indifferencie eius est. solum
rationem finis precise non movet. et c.

181.

Ob. 2. Quae ultime finis, illa invitum non agimus, neque cum
dolore: ergo cupiditas pro se non causet, sed saltem minuit ultimum:
N. colligitur ex Arle. lib. 1. 175. in haec verba: quia invitum a-
gimus, molesta nobis sunt, quae ex cupiditate, iucunda. m.
p. ad exilo: sicut videtur Titius Cui filius pro amore perueniunt
corruptus cum horrore naturali occidit Patrem suum patrem
ut hereditaria bona sortitur: hoc occisio filii cum cupiditate
et tamen filium horrore, ergo aliter cupiditatis fieri potest ut hor-
rore: et huiusmodi aliter saepe contingunt.

¶. d. M. Quae impetite solum et semiplene ultime
finis, illa invitum quodammodo non agimus, neque cum dolore non. quae

pleni et cum pfecta indiffia fiunt, illa inibi n' agimus
 neq. cum dolore. c. M. et d. m. atq. pleni saepe aut ex
 cupiditia facimus cum dolore. se tenente aut cauto
 aliunde alio v. g. malo concomitante, dolore se te-
 nente et cauto ab ipse cupiditate n. m. et c.
 Qd Titius in dicto exilo amore divitiarum cor-
 rupto Caium patrem cum horrore occidit, horror n' pro-
 venit ex hoc, qd divitias cupidat, si qia qtra naa' est
 sortitq. et ideo horror ipse n' facit, qm' ming' haec oc-
 cidio vltima fil, si potiq. ostendit tanta intensioe ca' a
 vltre procepisse, ut etm' qd qtra naam e', attentu
 n' fil, praeterea in rigore dicendo ngari pet. M.
 illa qe. vltre fiunt quodq. cum molestia n' fieri,
 qe. em' fiunt ex metu, fiunt vltre, et ta saepe
 imo ordinariè fiunt cum molestia.

Dices: metus licet n' caet simplt' insultu, in 182.
 caet illud sdm qd, ut infra dicez, si cupiditate
 se h't in huiusmodi case fiunt metus, sicut enim
 qui agit ex metu agit cum quivo finis, sed
 ex dolore qd hoc et hoc modo agere debeat,
 ita etm' qui agit ex cupiditate, agit qd m'
 cum cognitione finis, sed tñ ex dolore v. g. qia
 sdm prius exemplum bona, qe. cupidat, aliter
 obtinere non potest nisi per necem parentis.

go etm cupiditia caat ^{scdm} qd involtarium.
Q. n. m. cupiditiam se habere sicut metus se
habet, licet em verum sit, qd arguit, nimirum qd
sicut ille qui agit ex metu, agit cum cognitione
finis, s. ex dolore quod hoc et hoc modo
agere deat, ita etm qd agit ex cupiditia agit
quidm cum quoc. finis, s. in ex dolore. qd hoc et
hoc mdo agit, magna ta adhuc e' differentia
int actiorem ex metu et actiorem ex cupiditia
dolor em in metu, et id quod caat dolorem
etm dum actio ponitur ex metu, manet involuta
s. involutum, eo qd sibi relicta voluntas id nquam
faceret, qd iam facit, extra dolor, et id
qd caat dolorem in cupiditia. du' actio ponit
transit in volitum. Et sit ultia, quiam in-
poteste cupiditantis libera e' ponere actum
ex qd dolor pullulat, l. n. ponere, et ideo
licet metus caat involtarium scdm qd, illud ta n'
caat cupiditiam. Audiamus et s. Aurem super
haec obioe alio in ex pto proposita respondente
hu' d: 7. ad 2. ubi haec v. Dicendum, quod
in eo qui qd metum aliquid agit, manet con-
stantia voluntatis ad id qd agit secundum qd

in se q̄siderat, s̄ in eo q̄ agit aliq̄d f̄ cupiditas,
 sicut e' ingtinens, n' manet prior voluntas,
 q̄e repudiabat illud, q̄d concupiscit, s̄ mutat
 ad volendum id, q̄d prius repudiabat, et ideo
 q̄d f̄ metum agit, fit q̄damdo involuntarium,
 s̄ q̄d q̄d f̄ cupiditatem agit nullo modo: nam
 ingtinens cupiditatis agit q̄tra id, q̄d prius pro-
 porebat, non autem q̄tra id q̄d nunc vult, s̄
 timidus agit q̄tra id, q̄d etiam nunc s̄m se vult.
 hac. S. P.

Ob. 3. Quid infert vlti vim n' caat vltimū 183.
 s̄ potius involuntarium, atq̄ cupiditas vim infert
 vlti: q̄d p. m. p. q̄d provenit ab extrinseco nulla vim
 gferente passio, illud passio infert vim et violiam
 sicut em diu violentia e' id, q̄d provenit ab extrinseco
 nullam vim gferente passio, atq̄ passio cupiditas
 antecedens provenit ab extrinseco vlti, s̄m motio
 extrinseca vlti, neq̄ vltas aliqua vim gferit, eo q̄d
 q̄d sit antecedens oem ei' deliberatione, q̄o con-
 cupiscentia antecedens infert voluntati
 vim.

78. R. n. m. ad eius p. M. d. q̄d provenit ab ex-
 trinseco nullam vim gferente passio, id e',
 q̄d ab extrinseco provenit q̄tra vel passio
 inclinationem, imo et ipso gferente,

Illud passio infert vim et violiam si em diu
violentum ee id qd pvenit ab extrinseco nullam
vim gferente passio, atq; passio gupisicia ante-
cedens pvenit ab extrinseco vlti, e em motio
extrinseca vlti, neq; vltas aliquam vim gferit eo ipso,
qd si antecedens oem eiy deliberasem: go gupisicia
antecedens infert vlti vim.

R: n. m. ad eiy p. d. M. qd pvenit ab extrinseco nulla vim
gferente passio, id e qd ab extrinseco pvenit gtra oem
passi inclinacem imo etm ipso gtra dente, illud passio
infert vim c. M. qd pvenit tntm ab extrinseco iuxta
inclinacem et caans passio actum gtra et ausp-
tum illud infert vlti vim n. M. et d. altera membra
minorij: neq; vltas aliquam vim gferit, id e vltas n
ehit illam l. ad illam parum aut nihil gtribuit
c. m. id e gtrarij vlti et caat passio actum tristem
aut gtrarij n. m. et c. diximq; in phtis de violento
illas vltimas partes in hys violenti ppositas pice
intelligendas et sit gtra inclinacem imo etm tenente
passio, qd autem ex gupisicia fit, sit quidem gtra
ab extra, pta d gtra si iuxta inclinacem g-
piscantij.

184. Nices: Sapij gupisicentem agere actum, gtra qe in
antea ptebatur fuit, nam n raro ptebatur gtra
gosis inordinatos maxime carnales affectus et in
six affecta forma Mulierij gupisicia exarsit

aut metus qd dicitur motus ad malum imminens fugientis
 et ex prioribus h. hoc autem passio sensus adales
 hinc quodammodo sublimi ligat, ut neq, raso neq, vltas
 nisi quada violentia illa discedere possit; caas
 quodammodo ab intra phantasticis imaginariis anniato
 et restricto corde aut variis et insensibilibus, grossis
 humoribus nervorum pro retardantibus, quodammodo vero
 caas ab extra, id est ab agente neessio, fideri
 qflua subito ventum turbine, quodammodo vero ab
 agente libero hinc sunt. De timore ab
 intra q se in hac parte n agit, discurrendum
 In de eo est, sicut de alijs passionibus sub noie
 generis actu est parte prioris, neq, de metu
 ab extra q eam neessiam, metus em huius
 licet sicut se talis sit, ut indicat timidus ad aliquid
 faciendum, q n fecisset, si huiusmodi caa aut eventus
 seruit n est, nihilominus tunc ea se constituit, ut
 q ex tali neessitate facit, si faciat, ut ut
 ipse caa etiam n solita tunc in se ipso sit soluta,
 et fiat cum intentione dispulsa huiusmodi ne
 cessitate tunc hoc et hoc faciendi, in quo metus a caa
 neessaria exultat, hinc est a metu q caa libera
 de qli metu in presenti potum loquimur.

186. Metus autem huiusmodi a caa libera subulans dividit in 49
 gravem seu cadentem in vitium qstantem et levem
 seu cadentem in vitium n qstantem, ille est quando aig
 tale malum timet qd etiam quilibet vir cordatus timeret,

et huiusmodi mala sunt mors, multatio, atrox cruciatus,
 servitus, exilium, damnatio ad Irreuerentiam, carcer hor-
 ribilis, violentum stuprum, gravis infamia, amissio
 status honorifici, amissio omnium bonorum, aut saltem eorum
 notabilium partium, exignitas iniusta, et ut paucis dica
 diminutio capitis, pro summa, five media, five in-
 fima, id est, five in temporibus, five spualibus. Insuper
 ad metum cadentem in iram gstantem regitur, ut
 malu huiusmodi raabiliter presumat feruere, et
 ut minitans faulstem heat, tale malu exequi,
 atque minitatu huiusmodi malu solitus est infligere,
 neque illud facile potest vitari: haec omnia reguntur
 ad metum grassans.

Extra metum, cadens in iram gstantem diu, ille, quod tale malu
 timeat, quod alias sine honestum parum turbaret
 et quod solum illi timeat quod et in se timenda ti-
 ment, quales sunt pueri, feminae, multum anxii,
 alia de metu aduertenda haec in Traici de J. et J.
 à n. 275. usque ad n. 286. Jam pro resolutione quaestio fit
 et peritio. Metus etiam cadens in iram gstantem
 caat ultimum sumptu et inultum solum quod. Ita
 expressit S. Thoas hic q. 6. a. 6. in O, cum quo alii
 quibus sentiant. uba sunt Petri sunt. Quae sunt metum
 aquae mixta sunt ex ultio et inultio, id est, quod
 per metu agitur in se gsideratu et in ultio, per fit
 ultio in casu sicut ad vitandam malu quod
 timeat: si quis recte gsideret, magis est huiusmodi ultio

187.

qm involtria, s' en vltoria simplt, involtria autm
 sam qd, ita l. D. loc. iis: ad quim intlegia' p'ien-
 du' e' bonu' simplt ce bonum equivocu' aut a-
 nalogu' et diversifinde sumi poe, s'ci i. q'ong
 simplt sumis, pro eo, qd excludit se s'bi con-
 trarie ita Deus diu simplt p'fety id e' nulla
 p'ety impetioe admittens. Pro sumis pro
 eo, qd p'iderat sam se abstrahendo a circum-
 stis q'ibz hic et nunc velt, ita ma' i. a
 diu simplt ens ingrebetur etm de' p'leta e' f'
 fram, s' in p'ausive a f'ca intlegia'.
 3. Etm sumis pro eo qd p'ly ut de celo qm de
 altero e' p'rio, et ideo ethioru' diu simplt
 niger n' veltante q' s'it albu' sam dentes:
 et in hac acceptioe diu l. D. nosp. cu' illo in
 apertioe qd qe' fiant ex m'f'u s'nt simplt
 vltoria et involtria. sam q'

1888. P' a' r'oe. Quid e' vltorium simplt et involtria
 sam qd, qd procedit a vlt' ducta f' r'ocem et
 cum p'feta quise finis, nihilominus ex aliq'ua
 necessitate et ad evitand' mag' malu', atq'ua
 procedunt ex metu etm cadente in vlt' p'feta
 illa procedunt a vlt' ducta f' r'ocem sed cum
 p'feta quise finis co'p'so, qd vltas f' lumen in-
 tel' quoscat mag' et ming' malu' et relicto ma-
 iori malo eligit malu' ming', nilominus tu et h'c

dicta sicut a priori et applicari potest, quia sunt
ex metu ab intrinseco, et eadem necessaria, quoniam
et ea quae ex huiusmodi fiunt, fiunt a proprio
intrinseco cum quibusdam finibus, unde ratio ultimum
est, finis autem et ex eo ratio in ultimum, quia non
procedunt a se, nisi cum aliquo sensu et
disciplina apprehensa; cum tamen ab istis, quae ab in-
trinseco contra ultimum proveniunt ratio sapientis
et vehementer perturbat, quoniam ab istis, quae ultimum et ra-
tionem illuminata ab extra accidunt, hinc
magis, de involutis quodammodo habet, quae fiunt
ex metu ab intra, quoniam ea, quae fiunt ex
metu ab extra. Quod tamen indubie de-
rendum est, illa quae proveniunt ex metu levi
seu cadente in visum non obstantem, magis de-
volutis participare, quoniam ea, quae proveniunt
ex metu gravi, cum enim ratio involutis de-
sumas solum dicta ex apprehensione mali, et
apprehensio est magis terreat, quod magis et metu
facile apparet, quod ea, quae ex metu gravi
sunt magis caeteris involutis, quoniam ea, quae ex me-
tu levi fiunt.

Suadet et tamen dicemus, hoc loco, quando promit-
tiones, quae tamen ex metu pullulantes salebat

aut n' valeant, at, in de his actus sit in trac:
de J. et S. à n. 276. app. ad n. 286. His iterato
dicendi super sedes, incidentes in et de us
aliqua dicemus seu: 5. huius arti ubi varia pro
q. p. h. d. i. c. i. m. sub. ref. arg. cont.

Subsectio Respondetur Argumentis Contrariis.

50. Q. si q. fiat ex metu cent simpltr vltima, et
in involtria s. m. q. sequere q. implicat, atq. hoc 190.
ipsum implicat p. q. sequi q. implicat. q. q. fiat
ex metu n' s. simpltr vltima, et in involtria s. m.
q. p. p. q. implicat aliquid ee simpltr tale, et in
n' ee simpltr tale, atq. si q. fiat ex metu cent
simpltr vltima, et in involtria s. m. q. idm ee
simpltr tale, et in n' ee simpltr tale, ee ut
ponit, et n' ee, qia q. simpltr tale e, excludit
ee illud q. d. tale n' e, q. autm s. m. q. d. tale n' e,
illud n' excludit ee illud q. d. tale n' e ut patet.
q. ee simpltr tale n' ee, adeoq. si q. fiat
ex metu cent simpltr vltima, et in involtria
s. m. q. sequere q. implicat.
R. n. seq. ad eig. p. d. M. implicat aliquid ee simpltr
tale, et in n' ee simpltr tale s. to simpltr in voce

periculo, et hinc ut DD. docent ex tali gravi metu die festo n' audire missa n' ee p'm, id n' aparuit ex defectu vlti, s' ex benignitate matris q' p'ceptu' suu' in tali metu obligare n' potit: unde segle probas si p' d'qui: q' legem hie et nunc obligante transgredij peccat. n. q' hie et nunc n' oblig: v' n' g. peccat. n. M. et filii d: m: neglectio missa n' offante p'prie metu vlt vltia transgre pio legi hie et nunc obligant; n. m. hie et nunc n' obligant; r. n. et n. c. l. absolute transmissa M. n. m. benigni s missio missa ee facta transgressioe legis, cu' em p'm dicta lex in tali casu n' obliget, am filii transgre pio legi ee n' p'.

Ob 3. Dicitur et in tract de i. et. n. 282. res igr. q' tractu' n' t'm venerabile matrimoniu' sponsalia, promissioe' l. largioem dotis, promissioem et tradioe' bonu' ecclie, p'ces oino sic' gratuitos five onerosos ee invalidos si ex gravi metu initi sint, idq' ee defectu' p'prie, atq' hae subsistere negant si metu gravi edet vltia simpli: q' em p'prie aliud e' q'm vltia actio eig rei, que petij agenda: unum p'inde mat' necesse e' aut i' d' qd dicitur est in tract. de i. et. i. aut qd hie diximus nimium metu' caare vltia simpli.

Q. loco cit. in trac: de J. et J. ubi dicitur a' huiusmodi
q' tractus oes ce iure rae invalidos n' ce asum-
tam hanc raeem, q' id proveniret ex defectu
q'ntu. p'ideo q'ia metum in actens filium inu-
riam alteri facit, et nemo est obligari q' rae q'
sibi sine sua culpa q' sola, alteris impbitem
iniuriose fit, unde stante q' huiusmodi q' tractus
validi n' sint, In stare q' metum caare. Imple
vltimum. p'esto, dicitur et loco cit. id pro-
venire ex defectu q'ntu. In adhu dicitur in
presenti n' q' tractum, dum dicitur metu' cau-
sare Imple vltimum, na' hic de vltimo sum-
se et abstrahendo a' rae liberi agimus,
ibi autm de q'ntu q' et q'nto necesse e' adca.
tractu' su de libero q'ntu dicitur p'p'ius,
certu' autm e' q' metu' ab ext'nto et a' rae
libera proveniens q'nto tollat' libera, dum
tu q' se cogado ad q' tractu' liber q'ntu req'it.
193. Neq' dicas q' tractus metu' gravi' in se inu'po-
nitos etm n' ce liberos, et in sum dicitur in
eade' sibi de J. et J. p. 276. ce validos, adeoq' ad
q' tractu' valorem n' req'iri q'ntu' liberu', p'
vltim vltimum et factu' cum finis q'ntu.
na' Q. licet huiusmodi q' tractus ex metu' inu'p'nti

in se ipsis n' sint facte liberi, sed in liberi in caa
 et in delicto ex q'ibz metz pullulat: s.g. deflo-
 rator Virginij l. Fudelter dum ut deflorata
 quellij inise utrumque alia, pellendo patriam
 urbe, regioe q' licet hic et nunc liber ab-
 soluti n' sit ad incundu l. n' incunadum in tomnia
 p'p'io iminens malum, liber in fuisse censy
 in eo q' Virginiam l. mulierem liberi deflora-
 rit, et si raeo liberi delicti liber om' censy
 q'ntz ad pena.

Obj 4. Metz caat involtriu' simplter et ultriu' 194.
 sicut s' d' q' d' 90 p. p. a. Id sub g'dioe d' tale,
 s' d' q' d' d' tale, q' d' autm absq' g'dioe d' tale simplt
 et d' tale, sicut q' d' e' necessria ex g'dioe, e' ne-
 cessarium s' d' q' d' autm e' necessria absq'
 lute, e' necessria simplt, s' id q' d' sit q' metu
 e' involtriu' absolute n' e' ultriu' nisi sub
 g'dioe s' ill' et vitet malum, q' d' timez: q' d' id
 q' d' metu agij e' simplt involtriu'.

Redet l. Petros hie q. b. a. b. ad 3. Dicenda q' d' il-
 lud q' d' metu agij, absq' g'dioe et ultrium
 s' d' q' d' autm agij, s' involtriu' e' sub g'dioe,
 si talis metu n' imineret. Jam in fon n. a. cum

n. paor, qd ut recte sonet scdm l. hoo, ut
 quenti et diu: sed qd sit p. metu a' vltiu
 absolute. p. eo qd actio absolute procedat a
 proprio intrinseco ul' quoc' finis. sed in vltiu
 suo q' dicitur si talis metus n' imineret: actio
 em. scdm racionem vltiu n' de auctu scdm qd in
 apprensione e', p. scdm qd in actu e', an scilicet
 et quomodo procedat a proprio intrinseco ul' quoc'
 finis in qo rati vltiu p. se q' dicitur p. scdm
 racionem liberi auctu p. scdm qd in apprensione est,
 qm p. necessitatem apprensam minuz indiffia ad eiq'
 oppositum, atq' adeo actus ipse sit p. q' dicitur
 urgentem scdm qd in vltiu.

195:

C. 5. si metus causet vltiu mixtu involtu
 sequer, qd ait Lutherus, qd attritio n' face-
 ret hominem iustum p. peccatorem, adeo, neq'
 cum sacramento penitentie sufficeret ad re-
 missionem peccati, qd de damnatis q' filium in
 Trident. unde eiq' vltiu quatuor tenent. P. D.
 catholici: qo metus n' causet ~~vltiu~~ vltiu mixtu
 involtu. p. p. vltiu vltiu. p. p. p. attritio
 et dolor de peccati quatuor in metu inferni: qo si
 metus causet vltiu mixtu, etiam ipse dolor in

metu inferni erit mixtus ex ultorio et involtorio,
 proinde includit aliquam glaciem in petris,
 iste enim dolor ceteris ultoribus est, ut si metus
 non immineret de petris haud doleret: unde
 subj: Dolor qui non excludit omnem glaciem de
 petris, est dolor tantum fualatus et non potest dolentem
 facere iustum, iustitia enim petrum consistit in
 gratia, quae ingrosibilibus est, ut glaciem ad
 petrum mortale: igitur si metus causet ultorium
 mixtum involtorio, sequeret, quod ut ait Lutherus,
 attritio haec non faciat iustum sed magis pena-
 torem.

Q: Hanc obidem attingere difficile fere igitur
 maxima de penitentia examinanda, an nimis
 vel attritio etiam admittat aliquam glaciem de
 petris praeteritis mortaliibus, adeoque, Dolor attritus
 sit quando involtoribus, an vero se excludat om-
 nis ultorium, quod posterius quibus tenet à D. D.,
 quorum ratio est, quod ille, qui timet aliquod malum, facit
 quod necesse est ad illud evitandum, et ideo quia
 necesse est ad hoc ut evitet infernum, quod petror
 nulla beat glaciem in petris, sed detestetur omnia
 mortalia peccata etiam si se considerata, quoniam
 Deo intuetur eos, ideo inquam attritio excludit

ocm penitiz glauia' in pti mortali. atq
ex hoc h' disparitas ino dolorem ex me
tu inferni gignit et inr atq pullulantes
ex alio metu v. g. proiectionem merui' ex me
tu nau fragis, promissionem viuise extorta
ex metu pdende vite. nam qudo reuator e' in pe
riulo nau fragi. sufficit ipfi ad vitand' nau fra
gium qd defacto proiciat meres in mare qm
retineat glauia' ad ipfas p'lm se pemptas, et
s'c'ltor, qudo cogit aliquis ad qd promittendum
sufficit qd exteris promittat, interis autm ad
promissu' glauia' retineat l. illud dare nolit.
eg'ra. ad vitand' infernu' n' sufficit p'eta t'atm
externe. l. q'atens deducit ad infernu' detestari,
p' dat in se ipfi et q'ia in se mala s' detestari
sine si glauia' ad illa. Unde in fra
respondeo n. sepla: ad eiq p: dico nulla' regula
ecce tam genulem, qe. sol patris aliqua' ex
ceptionem, et hinc enuicienda e' a'it'io, qe
impl'ie caat vltimum sine oi inoltio aut
glauia' ad p'eta detestata, qd magis ostendem,
in trad. de penitia ex qo hae diha
supponit qe: D. ad q'it' q'is ignorat caat vltim' aut in vltim'
altum h'notum!

Sectio III.

An, quis, et quando ignorat caeterum
ultrium aut involtrium actuum
humanorum?

Cum supra dicta Sectioe I. a. I. huius disp: 2^a Sectio 197.
 scilicet quod procedit à principio intrinsecis ad quosdam finis,
 deorsum scilicet actus velis l. elicitivis l. imperativis
 tales sunt prout ultrii, id est illi actus, qui l. eli-
 ciantur ab ipsa re, ut est amare, l. scilicet ab ipsa
 imperant ut sunt v. g. scribere, audire et alii
 actus aliam partem operantur cum imperio et
 elicitivis ultrii, patet e^o 1° quod actus intelliguntur
 actum ultrii procedunt, neque ab eis imperio efflu-
 unt, nisi deant diu ultrii, nisi enim fiunt cum quosdam
 finis, quia potius sunt ipsa finis quosdam. Patet e^o
 2°, quod cum ignorantia opposita sit quosdam rei,
 quae ad ultrii requiritur, ipsa etiam opposita sit
 ultrii: unde supra mentem S. An. huius q. 6. a. 8.
 ubi dicitur, ignorantia privat quosdam quae praerxi-
 git ad ultrii, dicitur scilicet: privatio quosdam in agente
propter finem, cuius bonitas pendenti bonos
patet.

198. Ignorantia sui ista variè dividit ut ita namq[ue]
ex Angelo ubi ignorantia alia e[st] bona, alia
mala, alia neq[ue], bona neq[ue], mala: Bona e[st] q[ui]a
sibi privas quirit, q[ui]a q[ui]s ignorat ea, q[ui]a
ei sent occasio peti: mala e[st] q[ui]a q[ui]s ignorat
ea q[ui]a sine expedit: ignorantia neq[ue], Bona neq[ue],
mala ea e[st] q[ui]a q[ui]s ignorat ea q[ui]a n[on] expedit
sine: De mala praeipue agende e[st] hoc
s[ecundum] S. Orem. h[ic] q. 6. a. 8. triplex se[ntentia] h[ab]et
ad actus ultis, nimirum concomitans, sequens,
et antecedens, unde et ignorantia. Triplex e[st],
nimirum concomitans, sequens, et antecedens: con-
comitans se h[ab]et ignorantia, q[ui]o q[ui]dam ignorantia
e[st] de eo q[ui] agitur, In et[er]no si sine nihilominus
agere, unde ignorantia concomitans e[st] q[ui]a n[on] e[st]
p[er] accidens se h[ab]et ad actum ultis, et q[ui]a neq[ue] mo-
vet ad operande, neq[ue] ultem removet ab ope-
rante, s[ed] ita se h[ab]et, q[ui] n[on] addeet: cui[us] ex-
plum ita ponit loc. cit. S. Orem. q[ui]s venator
circumit sylvam hosti intente offensa ita, ut
si illa obviam offenderet, procul dubio occi-
deret, interea foras in sylva advertit
putat ee feram, emittit globu[m], occidit q[ui]
sibi e[st] ibi autem fuit hostis n[on] fera, occisio

hosti, in hoc casu facta e' ex ignoraa quomi-
tante. q' sequat' se h' ignoraa ad actum vltis
ut ait S. Or. si ipsa ignoraa e' vltima,
et hoc contingit desit, uno modo quado actus vlti,
scilicet in ignoraa, sicut cum aliquis ignorare
vult velut excusationem peti deat, s. ut v're
trahat, a' pendo, et hanc diu ignoraa asseha-
ta. Et alio modo quado quidem actus vltis
directe et feru, ad ignorandu' aliq'd, s. de
eo disponere negligit, ut pot' scire q'd d'it
scire, et hanc ignoraa i' S. Or. appellat
ignoraa male electionis atq' s'm hunc mo-
dum ait S. Or. cum aliquis notitia, qm d'it
h're, et curat aspicere, ignoraa vltima diu
gia s' negligiam proseruiens: Unde ignoraa
s'pugnat, q' alio v're etm vincibilis, culpabilis
non probat' q' diu, e' illa, q' sequit' actum
vltis seu q' voluta e' saltem in eam sua vlti
a' se applicante ad sciendu' ea q' scire pot'
et dicit. Antecedente deniq' se h' ignoraa ad
actum vltis quado ipsa ignoraa n' e' vltima,
et de e' eam volendi q'd n' velle alius: unde
ignoraa antecedens etm diu s'ol' ignoraa

inuisibili, inuincibili & ep. illa, qe. ita ante-
cedit actum ultis, ut si sita fuerit, actus
seu n' est.

199. Quare patet, qd n' ois ignorantia qe. dat causam
actui eo ipso sit antecedens, sicut soluti, qua
neq. rae sui soluta e, seu ad quam te-
nendam sufficiens diligentia h'ba e: hinc con-
tesor in. suis studiis negligens, dum potuisset
et debuisset ea diligens aligem a effectu
absolvens n' absolvendu querat, nihilominus
ex ignorantia qseque licet em respu huius
individuo actus sit antecedens n' t' n' pro an-
tecedente, ut hinc de illa agimus, qia. in eam
nimiam ultis a studiis ad qe. tenebam defectu
ultis e, et sic pversam qseque ultem: igitur
sub nomine ignorantia antecedenti nobis n' ve-
niet nisi ignorantia inuincibili, inuisibili,
et ad quam pellenda sufficiens diligentia fuit
adhibita, extra qe. h'ba ignorantia e. in se
l. in eam sui uisibili aut inuincibili e. qe. ig-
norantia qseque nisi in rae ignorantia geo-
mitantibus participet.

200. Dat. praeterea ignorantia alia fieri, et cum 52.

ius aliud sit diuinum aliud naturale, aliud huiusmodi canonicum
 sicut aut civile. hinc alia est ignorantia iuris diuini, alia
 iuris naturalis, alia iuris diuini: ignorantia iuris diuini est pro
 prietas eorum quae iure diuino praecipitur sicut in fili
 ignorantia iuris naturalis est pro prietas eorum quae le
 mine naturae quae agere iubet. et ignorantia iuris diuini
 sive Canonici sive civilis pro prietas eorum quae de
 decreta summum Pontificum aut Imperatum statuta
 sunt quae recte intelligas, scito, aliud est ius naturae, aliud
 ius diuini, aliud denique humanum. Ius naturae est ius in fine
 tus luminis naturalis quae mouemur ad agendum conformiter,
 ius diuini est positiva receptio DEI, unde ea iura
 diuina praecipitur sunt, quae in scriptura continentur idque
 sive in decalogo sive alibi: Ius denique humanum est,
 quod ab homine agendum haec auctoritas praecipit, quae
 auctoritas in alia ecclesia sit alia civilis, ideo
 aliud est ius ecclesiasticum seu Canonicum, aliud civile.
 Neque obest, quod quae iura naturae praecipitur sunt, etiam
 praecipitur sunt aut praecipitur sunt iure diuino aut
 hoc ut patet ex praecipitur non secundo, quod est si
 naturae dicitur. DEUS tamen et hoc ne fieret positive
 prohibuerunt. Ignorantia facti est, ut ipsi operi
 aut aliqua operis circumstantia ignorat, v.g. Titius
 fuit clarus nesciens se clericum.

LXI.

Aduertenda etiam est ex N. 198. alia est et diuini

Colassii dicunt: invincibile ignorare videtur
 excusabile intra civitas e in scholis papa et
 Eccles. Est eadm apertio sdm partem etm qda
 Janfenium qd lib: 2. de statu nra lapsa c. 2. et
 septibz dicit: falsu ee quae axioma illud dicitur
 ignorare invincibilis excuset a pcto: apertio qd est
 invincibilis ignorare vero positivi excuset a pcto,
 et in ignorare invincibilis vero nra h. p. qda
 qos tu

Ob: Apertio: 1. autoritate S. D. qd loci ut ait:
 Dicendum: qd ignorare ab caare involvitur ea rae
 qia privae gnoscim qae praerogigi ad ultimum.
 postea ostendit S. D. sdm dplm gnoscim privae
 etm dplm distiq. dre ignorare nimium geomitan-
 tem qsequente et antecedente et de hac ult ma
 dicit qd sit ea qae n e ultoria et m e caa vo-
 lenti qd n videt alias. Et post pauca geludat
 in hac vba: et talis ignorare caat involvitur
 simpli. Ex qibz patet ex S. Dre ignorare an-
 tecedentem eo ipso qd antecedens sit, adeoq. unigz
 vero sine positivi sine nra h. fuerit parv inse,
 caare simpli involvitur, adeoq. tollere omode
 raeem vltri ab utibz hnis qd nra apertio e.
 Et m a rae. vltrium e, qd procedit ab intrinse 203.
 cum gnoscim finis unde illud simpli n e vltrium

q. d. ab intrinseco t. cu' quocumq' fine n' procedit,
atq; atq; q' fuerit ex ignorantia antecedenti
invinibilis unigen. iuris, sine reali, sine possibi-
etq; procedunt ab intrinseco, n' t' procedunt
in quocumq' fine, q' atq; huiusmodi s' simpliciter n'
ultri, adeo, tollit oino racionem ultri ab actibz
hinc ignorantia unigen. iuris, vere invincibilis si
ta antecedens fuerit. M. h' ex dictis n. fundat,
in ipsa raa ignorantia antecedenti, vere invincibilis,
q' e' privas quocumq' circumstantia atq; voliti,
q' si sita fuerit, atq; voliti n' est, atq; ita
sita n' e', ut mortis fieri n' possit, palam autem
et ex hinc notat h' q' d' ubi huiusmodi privas dat,
ibi quocumq' fine dari n' potest, implicat em sicut stare
in isto statu et eis privasem et patet ex phis.
igitur ignorantia unigen. iuris, vere invincibilis
et si fuerit antecedens tollit racionem ultri ab
actibz hinc, qia tollit quocumq' fine.

204. Quod autem hoc ignorantia excuset a peccato multis
horum textibus probari potest maxime D. Augustini
et D. Thome, verum in ipsa raa dicitur peccatum n'
e' q' d' ultri n' e', atq; ex dictis patet, q' d' q' e'
ex ignorantia invincibilis proveniunt, ultria n' sunt,
hinc unius textu D. Thome desumpto ex q. 3. de
malis a. 7. ad 7. ubi D. Augustinum hanc raa' veritatem
lib. 3. de libero arbitrio c. 16. clare pronuntiatem

explicat, dicta q̄somo si autm ait. S. Or. Dic-
 cendu; qd̄ ignoraa q̄ e' oino involtria, n' e'
 petum, et hoc e' qd̄ dicit Augustinus n' tibi im-
 putas ad culpam si invity ignoras: q̄ hoc autm
 qd̄ addit: si si sine neglexer, dat integre
 qd̄ ignoraa h' qd̄ p̄t petum ex negligia pro-
 cedente, q̄ nihil aliud e', qm n' applicare aius
 ad sciendu' ea, q̄e qis sine d' ex qo patet,
 qd̄ cum ignoraa antecedens et vere insuicibilis adeoq,
 nec in se volita tollat rasonem ultrii sine qo In petm
 ce n' p̄t p̄m illud D. Augustini in lib. Ude vera
 religione c. 14. ubi ait usq; adeo petm e' ultrium
 malum, et nullo mdo sit petm si n' sit ultrium;
 et hoc qidm manifestum e', ut nulla hinc Porum
 paucitas nulla indoctim turba dipentiat petm
 tollat rasonem peti falsis, adeoq; excuset à peto.
 hinc q̄dam p̄p̄os Bay à Gregorio 13. Pio 5.
 et Urbano 8. damnata s̄ q̄ibz q̄trium docere vi-
 debat, q̄arum duas s̄tm huc appono: 1. a. In-
 fidelitas cura negativis in iis, qibz Chrysa
 p̄dicaty petm e'. altera e': ad rasonem et d̄ficiem
 peti n' p̄tinet ultrium.

53.

Apertio 2. Ignoraa vincibilis sive omispioris sive 205.
 omispioris n' tollit rasonem ultrii ab actibz hnis,
 adeoq; nec excuset à peto. e' in re junis et col-
 ligiq; ex sente S. Oris paulo ante citato, ubi de

L. August. et cum illo dicitur. f. hoc autem quod addit
h. p. sine negatione, p. dat. integre, quod ignoraa
h. p. f. p. m. ex negligia procedente. quod idem
dicere est, ac f. ignoraaam vniuersalem omissionis
h. p. p. m. idem h. p. h. p. q. b. a. s. ut colligi potest
ex iis q. d. diximus n. 198. circa medium de ig-
noraa effente.

Op. Apeatio: Illud n. tollit raaem vltim. q. p. bon-
te. adhuc h. p. q. acty ex illo p. m. procedat ab
intra p. cum quoue finis, atq. stante igno-
raa vniuersali adhuc h. p. q. acty ex illa p. m.
procedat a p. p. m. intra p. cum quoue finis.
q. ignoraa vniuersali n. tollit raaem vltim. n.
patet, q. p. sui oia. h. p. q. ad vltim. requirunt,
m. p. Dupl. aliquid potest procedere a p. p. m. in-
tra p. cum quoue finis directe et indirecte
l. q. idem est ut aliquid in se quatum in se fit vo-
litum, aut ut aliquid in eaa. p. m. quatum ex
ipsa eaa. posita l. n. posita eaa. illud fit so-
litum, atq. licet acty ex ignoraa vniuersali
p. m. in se ipso quatum n. fit aut volitum, volitum
n. e. in p. m. eaa. eo q. talis ignoraa cum
potuit et dicit p. m. p. m. n. fit. q. stante
ignoraa vniuersali adhuc h. p. q. acty ex illa

Secundus procedat à proprio intrinseco ut quicquid
finis, adeoque etiam sit ultimus, ac proinde non
excuset à peccato, sola enim ratio, cur excusetur à
peccato, est quia tolleretur ultimum, dum ergo ultimum
non tollitur, neque à peccato excusetur.

206.

Off: Ignorantia sineblis l. e. ignorantia commissiva,
et haec à peccato excusare non potest, ea enim ignorantia
commissiva dicitur, quia quis scit ignorare. ut liberis
peccet aut à peccato non retrahatur, quando autem ta-
lis excusabitur à ultimo peccato? sane non capio:
sunt enim ignorare ut peccet ergo etiam sunt pe-
ccare, adeoque ignorantibus agendo etiam peccat.

l. e. ignorantia commissiva, quia quis negligit sua
culpa scire quae potest et debet scire, at quando haec
excusabitur à peccato ignorantem? nonne dum
sua culpa negligit scire quae debet et potest
scire, impetitive etiam scit non scire ne bene
ageret, adeoque talis ultimum respicit et ex ge-
nerali illa etiam scit quia ex tali nequam se-
quuntur, haec autem sunt praecipientes praecipientis: ergo
etiam sunt ei ultimum. haec praecipientes praecipientis, p
ultimum praecipientis praecipientis est peccatum, ergo tale ul-
timum est peccatum, et ideo bene dicitur à Divinis
ignorantia commissiva ignorantia affectata, quia

illa ignorans affectat, ignorans vero omnino
supina et crassa q̄a sua negligia et culpa
supina adeoq; vltiē et crassē ignorans
ignorat ea q̄a scire debet.

207. Apertio. 3. Nulla ignorans q̄egns tollit ra-
tionem vltiē ab actib; hnis, adeoq; nec excu-
sat ignorantem à pcto, si sit ignorans con-
q̄a q̄is scire dicit aut præcepta s̄. sequi
hoc aper: ex aper: priori, cum q̄a. fere
coincidunt, præterea in factis ex ipsa d̄ficie
ignorans q̄egns: ignorans em q̄egns et vlti-
tia privas quicq; q̄ privas et q̄ia ignorans
et et vltiē privas et, q̄ia actum vltis con-
sequi, et saltm in sua caa voluta et ut dixi-
m; 11. 198. atq; ex hoc patet quod n̄ excuset
à pcto, nam tota r̄as cur excusaret foret
defectus vltiē, unde cum vltiē huius pri-
vas sibi coipso, q̄ actum vltis q̄sequi, ratio
nulla suppedit cur à pcto excusare deat.

208. Apertio. 4. Ignorans q̄omitans actu h̄num
s̄ se nec facit vltium nec involtū, s̄obum
n̄ vltium, ita L. De h̄n a. 8. q̄m q̄nib; sequi
aliū d̄res: vba L. D̄ris loc: vltiē s̄: q̄a: q̄omitans
s̄a h̄t ignorans, quod et de eo q̄ agit, in eod̄m si

scire, nihilominus agere, Tunc em ignoraa n
 induit ad solendum ut hoc fiat, pavidit scilicet
 ce aliqd factum et ignoratum, sicut in expto
 popto, scilicet cu alijs vellet qdam occidere hostem
 s ignorans occidit eum, putans occidere ceruum,
 Et talis ignoraa n' facit, involtrium, ut
 phly dicit, qia n' caat aliqd qd sit repugnans
 vlti, s' facit n' vltium, qia n' p' ee actu so-
 litum qd ignoratur e'. Ita S. Orloriat:

54. P: Apert: etm a rae. I' qdam n' caat vltium
 tam illud S. Orloriat: n' p' ee actu volutu,
 qd ignoratur e', ex qo sic arguit, illud n' e' vltiu,
 qd est procedit a proprio intrinseco, n' ta procedit
 cum quocq' finis, atq' qd procedit a vlti. q' e'
 qatens ignorante, illud qdam procedit a proprio
 intrinseco, nec ta procedit cum quocq' finis: pro-
 cedat a proprio intrinseco eo qd procedat a vlti,
 nec ta procedit cum quocq' finis, eo qd vltas
 nesciat et sit privata quocq' vlti: qo n' e' vltiu.
 s' neq' e' involtrium, cum S. Orloriat exprope dicit: talis
 ignoraa n' facit involtriu qia n' caat aliqd qd
 sit repugnans vlti: unde sic procedit: involtriu
 dicit aliqd qtra inclinacem et repugnans vlti,
 atq' ignoraa comitans n' dicit aliqd qtra
 inclinacem aut repugnans vlti, s' potiq' aliqd
 gratu' et iuxta inclinacem, qo nec facit involtriu!

M. h. l. ex ipso nomine involvitur, quod casus in volente
volente in fundat in eo, quod ignorans committens talis
fuit, cum quod quod agit ignoratum, ita in, ut si illud
fuisse scitum, in egresset, adeoque agit aliquid iusta
intentionem, quod in praeter quidem fuit, et hinc pro-
venit quod casus in voluntarium, id est tale quod, quod quidem est
voluntarium, fuit in fine quidem alicui facti. l. futeoip.

209. Infero. Quae sunt ex ignorantia committentes
quatenus ex ea. proveniunt, quae se laudando neque laudis
neque vituperii adeoque nec meriti nec demeriti dig-
nae sunt. Quis ratio est, quod ignorantia committens non
faciat voluntarium aut involuntarium, dum in ad meritum
et demeritum requiritur ratio voluntarium ac utraque voluntatis di-
cente D. Augustino supra. N. 2. sp. 49. adeo peccatum
est voluntarium malum, et nullo modo fuit peccatum nisi
fuit voluntarium, unde S. Bernardus dicere solitus
est. tale voluntatem et inferre non erit. ad rationem
meriti vero requiritur libertas ut alibi dicitur, unde
cum libertas esse non potest ubi voluntarium non est, et ea
quae ex ignorantia committentes fiunt, voluntaria non
sunt ex dictis, patulum est, neque ea laude digna
aut meritoria esse, quae et quatenus ex ignorantia
fiunt, adeoque ignorantia committens vere auctus ac-
tus, et ideo tantum in ea consistit. l. malitia
fuit, in qua fuisse ignorantia penitus non attendit.
sub. resp. argum. gener.

in vobli, s; vobli factu in pmo nil cogit, dum
ipsi sperimus ignoraa voblem n' excusare a pto.
Ad 1. go scripturae infra dicit: Apul dixisse
de ignoraa culpbl. Adeo, vobli pro qd bonum
e' ut oret sacerdos. Ad altera infra H: cum
S. Ore. fultu sacro textu interpretand' ee de
nescia culpbl. sive qmisionis sive omissionis: sba
S. Dni ex tabernaculo aureo in vitabu' leui' c. 12. Luc:
fci sonant: huc obliuunt aliq; merito punij, qui
sciens obtem vni n' sequit; s; vobli punij ignorans?
gia in ipse p'cipit, noluit, s; pignitans ipse
quid ignoraa sua eaa. Ad infraam D.
D. Augustini dicend' S. Orem plg dicere no-
luisse, qm eos etm q; simplt' nesciunt qd credenda s;
damnari poe, n' in p'p'te p'p'te infidelitatis, qd insin-
ciblt' h'ent, s; p'p'te alia p'p'ta at actib' eorum,
nihilomin' in m'ib' puniend', qia p'tra veri-
dem n' recalcitrarunt, s; simplt' in sua p'p'ta
p'stiterunt, go sane nihil asperiori g'rium
legij. Orig' probent aduers' S. Augustinum
docere tales in voblt' ignorantes eternali igne
puniendos p'p'te p'p'te infidelitatis in voblt' igno-
ratum, et tunc q'ntiem' eis S. Augustinum
docuisse ignoraaam in voblem n' excusare a p'to,
sed frustra hoc proba tertabunt. Neq; sua
causa auctoritate respo' nra s; eam exp'p'te tenet
D. Thoas 2. 2. q. 10. d. 1. in O ubiq; postq'm varia dixit

de infidelitate sili seu positiva et negativa seu mali;
 tandem de negativa infidelibus de quibus D. Augustinus
 loquitur et in illi text: sicut ait: Qui autem fuerit
infidels, damnatus propter alia peccata, quae sine fide
remitti non possunt, non autem damnatus propter illud peccatum
infidelitatis, eum veritatem respondit. Ad auctoritatem
 denique D. Thoma dicendum: Primum loqui de errore
et ignorantia inquam quibus sua culpa veniunt,
 quoniam in his et rursus vellet abesse, quibus error ubique
 non excusatur a toto, licet forte excusetur a toto:
 unde veritate vera. experimentis 1.º his et filiabus
 à Jansenio collectis nil contradicunt, imo vero pa-
 riter militabant contra quoniam pro Jansenio, singuli
 enim in illum retorqueri possunt per gratiam, sicut
 si ignorantia iuris, nam etiam invincibilis, insolubilis,
 esse potest, multo magis dicendum esse etiam ignorantiam
 iuris positivam insolubilem esse, quod non admit-
 tit Jansenius, quoniam textus allegati potius loquuntur
 de iure positivo quoniam de iure naturali ut appa-
 teranti patet.

Ob: 2.º Cuius non datur quoniam, eius nec datur appren-
 sio, atque circumstantiae antecedentes ignoratae I. 2.
 nulla datur quoniam: ergo nec datur eius appren-
 sio. Subi atque cuius non est appren-
 sio in se, illud non
 causet involuntarium: ergo cum ex ignorantia ante-
 cedente aliqua circumstantiae ignoratae videantur involuntarium

n caatur. p. a. q. il de qo n cogito n pt caari involtriu, 55.
js cuiq n e' apprenfio in vltre, ilud e' id de qo n cogito,
qo q' ilud cuiq n e' apprenfio in vltre n pt caari in-
vltrium, proin cum ignoraa antecedens praesentiat
vltrem, et circumftaa q' illa ignorata fit id de
qo n cogita, ignoraa aut circumftaa ignorata
n caat involtriu.

R. Transmiffio i. syl. da. fubftantij, cuiq n e' apprenfio n
caat involtriu autu c. a. n caat involtriu vltre, id
e', n pt ee tale, ut fi futurum fuisset autu vltre,
absolute n egisset, qm ta hic et nunc ignorante
fuit n. a. et fub pari diffice d. c. n. c. fultu etn vltre
probatu, Mem d: q' id de qo n cogito n pt caari
involtriu autu c. M. poa aut vltre tale, fu n
pt caare ut actq' hic et nunc factq' ex ignoraa
fi circumftaa futa fuisset absolute et q'ra
vltrem n. M. et T. m: fub diffice Min n. c. bene
fuo, id qd ex ignoraa etn antecedente procedit, n
ee autu pofitive involtriu, hoc em cafe n eet igno-
raa fi quio obti. neq, hoc unqm diximq, id talem
aperentes autum benigni factum dalem ee, q' li-
cet hic et nunc ex ignoraa factq' fit, nqm ta
taliter intentq' fit fieri ut factq' e', pte cir-
cumftaa ignorata, adeoq, in fe fit vltre in-
vltrius.

213. Obj: 3. q'ra aperit 2. et 3. am: Quod fit ex igno-

ra a etm q̄te fice q̄m̄p̄iois fice om̄p̄iois,
 f̄is fine q̄ioe eig q̄ agi, ois em ignoraa ē pri-
 sas q̄iois atq̄ in eo q̄ agit ex fine, ut supra dixi-
 mus, atq̄ q̄ agit sine q̄ioe eig q̄ agi, n̄ agit so-
 l̄t̄ie, nam sol̄t̄ie agere ē agere q̄ prop̄iū in-
 t̄usul um q̄ioe. f̄is; q̄o etm q̄ agit ex ignoraa
 q̄te fice com- fice om̄p̄iois, n̄ agit sol̄t̄ie. f̄is;
 atq̄ s̄dm dicta ex D. Augustino p̄tm usq̄, adeo so-
 l̄t̄iam ē, ut p̄tm n̄ s̄t̄ s̄ sol̄t̄ium n̄ s̄t̄. q̄o ium
 ille q̄ etm ex ignoraa q̄te agi n̄ agit
 sol̄t̄ie ut dictū ē, etm huiusm̄ actio n̄ erit pec-
 caminosa, et ideo ignoraa q̄te excusat a p̄to
 q̄ in in 2. et 3. ap̄ert. negata ē.

Sp̄. l. M. Quod s̄t̄ ex ignoraa etm q̄te fice com-
 fice om̄p̄iois, s̄t̄ fine q̄ioe eig q̄ agi, et in
 sol̄t̄ie, id ē sol̄t̄ie ut ipse defecty q̄iois s̄t̄
 sol̄t̄ie c. M. n̄ sol̄t̄ie id ē sol̄t̄ie ut neq̄ defecty
 q̄iois s̄t̄ sol̄t̄ie n. M. et d. m. Atq̄ q̄ agit sine
 q̄ioe eig q̄ agi n̄ agit sol̄t̄ie, si neq̄ ipse
 defecty q̄iois s̄t̄ sol̄t̄ie c. m. si ipsa ignoraa et de-
 fecty q̄iois fuerit sol̄t̄ie n̄ agit sol̄t̄ie n. m. l. subd.
 n̄ agit directe sol̄t̄ie transeat, n̄ agit saltem indi-
 recte sol̄t̄ie n. m. et c. q̄m̄ ois ignoraa s̄t̄ pri-
 sas q̄iois atq̄ in eo q̄ agit ex fine, in atq̄ huiusm̄
 p̄t̄ ee sol̄t̄ie, si nimium ignoraa ipse q̄o caa

Salis actus fit ultoria, aut em D. Augustinus
lib. 3. de lib. arbit. c. 16. non tibi imputat ad culpa
quod invitus ignoras, sed quod negligis, quareere quod ignoras.
Et hinc vel ignorata operans sine voluntate, et affe-
ctata sine voluntate, et superbia fit ultoria eo ipso
quod vincibilis fit, id est etiam erit ultorium et peccami-
nosum, quod ex ea ultra preceptum patet.

214

Obj: 4. ultra super 4. Operans ex ignorata
conscientia ita est sine affectu, ut quod agit propter
gratiam, in agere si fuerit gratiam, i. g. occidens
hostem putans eum, censum, in occidit si hoste esse
sciret, atque hoc non videbitur excusabile a ultoria.
ergo ignorata conscientia causet ultorium. n. p. Ex
eo, quod ultas operans cum ignorata operante, ita
fit disposita, ut non operaretur si abesset ignorata,
causet ex illa involuntarium sicut quod ut videtur inne-
quabile, et em aliquo modo ultra ultorem. ergo
etiam ex eo, quod ultas operans ex ignorata con-
scientia ita fit disposita, ut non operaretur, et si ig-
norata abesset, est gratia causet ultorium sicut quod
adeoque non tantum causet non ultorium seu ultorium nega-
tivum, sed etiam ultorium positivum sicut quod.

R: n. m. ad eum p. n. c. et pariter iniquitas et di-
paritas est, quod ad involuntarium sicut quod plus non regitur,
quoniam quod fit aliquo modo ultra inclinacionem ultis, quod

falsas, & hoc qd vltas, hoc n̄ ageret si igno-
 ra n̄ abeet, contra ad vltimū requirit. ut
 cu aliquo actu volito fit quædam, qm̄o dictum
 e, qd vltia sint qæ sequuntur ex ignoraa vin-
 cibili, s. ut in se fit volitum cum quocūq; finis,
 utrumq; autm̄ deficit in ignoraa qm̄itate,
 neq; em̄ ipsa ignoraa huiusmodi volita e, aliā
 est qæq; et n̄ tantm̄ qm̄itans, neq; finis
 ipse qm̄itans eo ipso qd & ignoraaam fiat qd fit.
 patet qd qd ea qæ fiunt ex ignoraa qm̄-
 mitate nec possunt vltia sint nec involuntaria
 s. tantm̄ n̄ vltia. plura de ignoraa tracta-
 bit sec: 6. ubi pro præxi agem. sed: qd. an et qm̄o
 involuntaria caet involuntaria. item ubi a qd. et in qibus vltas
 violentum pati potest.

Sect. IV.

An, et qm̄o violentia caet
 involuntaria?

Item: an, à quo, et in qibus
 vltas violentum pati potest?

Qm̄ n̄ pauca de violento in præxi à n. 331. dixim. Z 15.
 totam de eo mac̄ in unam sed: qgerim, interim.

ex ibi dictis supponitur. 1. violentu ab Aile et
Anglio Deo recte dferi ce id: qd provenit ab
extrinseco nulla vim gferente passo. cuius ras
e' qd violentu dicitur Inqm oppositum ras.
Supp: 2. Triplm in unogoz ente ce inclinacem
nimiru patrem, genitrem et genitricem, pat-
tris e' inclinac ad prius bonu A si gfer-
vae patrem, si gravia tendunt ad centri-
deorsum Inqm sibi male et prius. Generali
e' inclinac ad gferendum bonum gune et m-
prio et patri bono neglecto, si se mangex-
ponit istui ad gferendu caput aut vita. Ge-
neralma e' gferens inclinac ad gferendum
bonu sui auctoris Dei cui gqz entitas nata
e' obedire in vitz qe vult, si ignis descen-
dit de celo ad gberentia Sodoman, q' hanc
inclinac s'm ibi dicta et m dicitur obediatis
poa. Supp: 3. Quod cum aliqd ce sibi gbera-
uram rarum inclinacem, qm in sibi gbera al-
feram, violentu ce sibi l. s'mpltr tale, l. tale
s'm qd. s'mpltr violentu erit, qd sibi gbera ce
entis inclinacem, s'm qd vero si dntm alteru-
tra inclinacem gferat. Supp: 4. Actus
vlti ce alio elicitu, alios imperatos, elicitu
dicunt q' indre et q' se a vlti procedunt uti
e' velle, amare p imperati vltro s', q' ab aliq
pois sive s'p'ibilibz et organicis sive a s'p'ali intellu.

Idem imperium et electioem vltis procedunt
unde etiam dicuntur imperati, quibus actus se vi-
dere audire palpere progredi aut vltis ra-
tionari. his suppositis fit

Aperit. i. Viola cateng tollit rarem vltis 216.

ab actibus hinc factibus, involtrium, gateng vio-
lia et, adeoq; si simplis talis fit tollit vltis
simplis. si fit vltis talis sedm qd, tollit etiam
vltis sedm qd. h. aperit. ex l. Ore
hu a. s. ubi ait: Dicendum. qd viola
directe opponit vltis sicut etiam et naali,
quae est em vltis et naali, qd utrumq;
fit a proprio intrinseco, violentum autem est
a proprio extrinseco et pte hoc sicut in
rebus quae quiescunt viola aliquid facit
qtra naali, ita in rebus quiescentibus facit
aliquid ee qtra vltis, qd autem est qtra
naam dicitur innaale, et filiter qd ee qtra
vltis dicitur ee involtrium, unde viola
involtrium caat. hoc l. Ore.

Ob: Aperit a rarem: vltis est qd procedit a
proprio intrinseco cum quiescunt finis: qd qd et
gateng aliquid n procedit a proprio intrinseco
illud et cateng n est vltis. unde sicut
atq; qd et gateng aliquid est violentum, illud et
cateng n est a proprio in = p extrinseco vio-

lenti am dicitur esse id quod provenit à propriis
 extrinsecis & quod violentia eorum tollit ultimum
 quatenus violentia est, et quatenus, si violentia
 fiat actui secundum se totum, adeoque sit simpliciter
 talis, tollit ab eo ultimum simpliciter, si
 fiat actui tantum secundum quod, tollit etiam ultimum
 et facit involuntarium secundum quod, sciendum namque, est,
 violentum non tantum facere à voluntate, sed tollit
 ultimum, si eorum, quatenus tollit ultimum
 facit involuntarium, quam de certis violentis
 est, ut sit contra inclinationem et non tantum præ-
 ter illam, quod denotatur per ultima verba dictionis
nulla vim referentis passivo, ad involuntarium autem
plene non requiritur, quoniam tunc aliquid sit contra in-
clinationem, contra ad non ultimum potius re-
quiritur tantum et sufficit, ut sit potius inten-
sivum.

217. *Articulus 2.* Ultra neque in actibus suis elicitis, neque
 in actibus à se imperatis simpliciter à DEO cogi aut
 violentia pati potest, nisi in ab homine. Talis agente cre-
 ato eam se simpliciter pati in actibus imperatis, nul-
 latenus autem in actibus elicitis: etiam à DEO tamen
 secundum actus elicitos quoniam imperatos eam secundum quod
 pati potest. Est secundum se tota genus Theopasorum et
 aliorum contra Scotistas aliosque paucos ex modernis,
 qui volunt, quod DEUS absolute et simpliciter omnibus reaturis

50.

p[ro]p[ter] inferre violiam, q[ui]a p[ro]p[ter] d[omi]n[u]m t[er]re
 loq[ui] August: lib: 2. q[ui]a faustum dicens: De[us]
 creator et q[ui]dator o[mn]ium creaturam nihil q[ui]a
 naam facit, id em unicuiq[ue] naale e[st], q[ui]d ille
 facit a q[ui]o e[st] o[mn]i numeru, motu et ordo.

P[ro]p[ter] q[ui]a: r[ati]o: violentum f[aci]t illud t[er]re 218.
 inferre p[ro]p[ter] q[ui]d agere. A q[ui]a o[mn]i p[ro]p[ter] incli-
 nasem ut diditum e[st] antea, e[st] q[ui]a illud p[ro]p[ter]
 q[ui]d t[er]re aliter inferre p[ro]p[ter] violentum, q[ui]d li-
 cet p[ro]p[ter] o[mn]i p[ro]p[ter] inclinacem agere n[on] p[ro]p[ter]
 q[ui]a illud, p[ro]p[ter] t[er]re agere. q[ui]a aliquam et in
 alio q[ui]a illud, atq[ue] DEUS n[on] p[ro]p[ter] agere. q[ui]a
 o[mn]i v[er]is inclinacem, neq[ue] p[ro]p[ter] aut e[st] h[ab]i-
 tos eig, neq[ue] p[ro]p[ter] autq[ue] imperatos, q[ui]a ex in-
 clinacem gen[er]al[em], et p[ro]p[ter] obedi[en]tiali v[er]is, si-
 cut et alia agentia o[mn]ia, vult q[ui]a DEUS vult,
 esse velit et[ia]m aliq[ui]d q[ui]a eig bonum p[ro]p[ter]re,
 adeoq[ue] DEUS o[mn]i agendi m[od]o esse p[ro]p[ter] q[ui]a
 v[er]is bonum naale, agit t[er]re p[ro]p[ter] hanc in-
 clinacem gen[er]al[em], q[ui]a p[ro]p[ter] n[on] q[ui]a o[mn]i,
 p[ro]p[ter] t[er]re q[ui]a aliquam agere. p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] et[ia]m
 defacto agit n[on] solum, dum ignem ex naa p[ro]p[ter]
 sursum tendentem q[ui]a eig nat[ur]a in-
 clinacem de coelo p[ro]p[ter] ebat ad q[ui]a d[omi]n[u]m
 p[ro]p[ter]dam, p[ro]p[ter] et[ia]m t[er]re Saulum cui[us] hodie con-
 versio celebra[ta] ex p[ro]p[ter]tore Chri[sti] rapaciss[im]o

etiam nolentem mitissime fecit Evangelica
veritas predicatorem et Paulum, aliosque
quendam infinitos ex inveterata peccandi
habitudine ad penitentiam et gloriam caelestem
peccati sui miseram attraxit quod fieri non
potuit nisi agendo gloria velle et amare
peccaminosum, illudque ad aera salute inve-
tando ad bonum: igitur DEUS non potest simpliciter in-
ferre violentiam sibi neque secundum actus elicitos neque
secundum actus imperatos, quam tam hi quam illi sunt
actus inclinantes ad hoc velle. DEUS potest tamen in-
ferre violentiam secundum quod, ut est agere gloria pariter
est inclinatio tam in actibus elicitis, quam im-
peratis ut patet.

219.

Et etiam altera aspectus pars, quod hoc est alia agentia
creata sibi, in actibus imperatis violentiam simpliciter
inferre potest, et contra actibus elicitis: illud est in-
ferre potest alteri inferre simpliciter violentiam, quod est
in quantum potest agere inquam agens extensum gloria
omnem alterius inclinatioem, atque hoc est alia agentia
naturalia creata potest agere gloria omni sibi actu
imperat in inclinatioem, nihil vero potest agere gloria
actibus elicitis: igitur solus et homo aut alio agente
creato potest pati simpliciter violentiam in actibus suis
imperatis, non autem in actibus elicitis. Et patet in
actibus imperatis sunt actus aliarum potest v.g. audire,

loqui, palpare, progredi & atq; hanc. Similitudo potest
 impediri ab agente extrinseco creato, neq; tamen
 actus dicuntur aliquam sortitionem sibi se ad agens ex-
 trinsecum creatum eos impediens, propterea sicut
 Similitudo impediri potest, ita etiam in Similitudo gratia
 potest, cuius autem Similitudo gratia, aut quod ne fiat
 Similitudo impediri illi Similitudo in se violenta, si
 gratia agens se aut impediens fuerit agens extrin-
 secum, quod vult sibi aut imperatos violentum
 Similitudo inferri potest et nunquam, si Petrus absolute
 videre voluerit Paulum, Paulus potest comprimere
 oculos Petri ita ut gratia omnem vultum illi non vi-
 deat, hoc autem videre est actus imperatus vultus,
 et actio ista illi absolute et violenta: quod
 actus imperatus vultus ab agente extrinseco crea-
 to Similitudo violenta pati potest.

De altera pars in de actibus elicitis, de 220.
 vultus in actibus suis elicitis non potest ab extrinseco
 agente pati aliquid violentum, quando non potest ab agente
 extrinseco in eis immutari, sed a se ipsis penitus inde-
 pendens est, si sibi se spectans actus eliciti, atq;
 non potest ab agente extrinseco in eis immutari: quod neq;
 ab eo pati aliquid violentum. M. videtur ex se certa
 nihil enim pati potest violentum, nisi quod aliquid imperi-
 maus gratiam inclinari sua quae impressio tamen sine
 immutatio fieri non potest ut se patet. Unde restat
 probari in quo est ratio profunda Dicitur tunc.

l. 2. q. 9. a. 6. prof. ff. illo vltas nra n' p't imitari,
 qd in aam nra' eiqg, poas n' p't illabi, atq;
 nullu' agens extrinsecu' creatum p't in aam nram
 eiqg, poas maxime qdam in vltim illabi: go neq;
 ab aliqo huiusmi p't imitari. M. nota e, aut qd
 aliqd imutabij ab eo intus p'te. qd imutaoe
 diuina. qd in illud illabi n' p't. unde p. m. Ille
 solg p't illabi in aam nra' et eiq poas, et ma-
 xime in vltim, qd solg e' caa aia. nra. et
 libertis vltis, operari em seq; ee: sicut go ca
 eorum spualiu' p'ouent a solo Deo, ita
 etia qdam ad operari ille solg in res et entia
 spualia illabi p't, qd solg in sua manu g'inet
 ee rerum huiusmi, atq; nullu' agens extrinsecu'
 creatum e' caa aia. nra. et eiq poaru' ma-
 xime vltis libera. go etia nullu' ens creatu' ex-
 trinsecu' illabi p't in nra' vltim, qd sequi neq; illa
 intus et in actib; suis elicit; imutare, proin
 neq; inferre violeniam. Dicitur claritas magis
 exuey ex soluoce obioris 4. n. 224. ponenda.
 sub. resp. arg. con.

Subiect.

Respond, Argm: contr.

22. Obi. qtra aser. l. Daz aliqd violeniam, qd in vltim.

go violentum n' caet involtriu: p. a. gado qis cum
 corpe gravi ascendit sursum C. inflatit membra
 qtra eom' naale flexibilitem, fait corpori
 membrisp' violentum, et in huiusmodi corp' elevaco
 membrisp' inflexio vltima e'. fait violentum
 qia gravia sursum levari n' pot' nisi qtra incli-
 nationem sua, qd e' violentum, et in n' fait involtriu
 qia à vltre procedit, qd autm à vltre procedit in
 quise vltim' e': go dat aliqd violentum, qd in
 e' vltim'.

R: cum S. Dre, talem motu et elevacoem corporis
 aut membris inflexioem ee. qidm qd violentum
 corpi aut membris, et in vltimum seu naale aali,
 adesp' violentum s'm qd, et sub alia rae qm talis
 motu s't vltim'. vba S. Dri hic a. 5. ad 3. sic
 sonant: Dicendum: qd sicut p'ly dicit in 8. p'ncipal
 motu aalis, go interdum movet aalqtra naalam
 inclinacoem corporis, et si n' s't naale corpori,
 e' in q'dando naale aali, cui naale e' qd s'm
 appetitum movet: et ideo hoc n' e' violentum
 s'm s't s'm qd. Et sicut e' dicendum, qd
 cum aliqis inflectit membra qtra naale
 disposoem, hoc em e' violentum s'm qd sicut qtra
 ad membra pariter n' in s'm s't qtra ad ipsa
 hocoem. ita S. De. unde d: a: dat aliqd violentum
 qd qtra et cui e' violentum illud cateng et illi
 e' vltimum n. a. qd qtra et cui n' e' vltimum s'm s't

illud cateng et illi in e' vltima c.a. et n.c. illi
vao corpis aut inflexio membrum s' violat a
corpore prouise sumpto et membri quom ad ipse
in parli s' autm vltima, qia s' motu aa
lis elicit s'm eis appetitu, qo patet diffia.

222. Q: 2. q'ra ap. 2. Plura DEUS fecit, qe
reru' naris repugnant, ac proin ipsis resistentibz
fiunt, velut cum solem in medio caeli detinuit
ad vocem Iosue, item qudo dividens mare ru-
brum et Jordane' ad transitu' Israel. fecit a-
gas fustu' stare q' pro muro, item qudo igne'
de caelo pluebat ad purganda' Soloma, nec
n' du' tota' Jobi s'p'bia' diripi patiebatur, et alia
plura, huiusmodi, atq' agere q'ra naris reru' sa-
gere. violentis. qo DEUS pot' agere violentis seu
violatis creatis inferre.

R: d. M: plura DEUS fecit qe. reru' naris s'm
tota' inclinatio' sua plenitudine' repugnant
n. M. qe. partibz tantu', et s'm inclinatio' quada'
privatam repugnant c. M. nec abnego id in dictis
casibz evenire, praetera etm c. m. et d. c. qo DEUS
pot' creatis agere violentis. s'm qd c. C. sup' illi
n. c. obio plq' n' probat, qm qd in assertioe' aff-
irmatu' e' s' illis DEUS creatis violentam s'm qd
inferre pot'.

223. Q: 3. posito qd soltas d'ctare' a DEO ut totum

et prius fuit ee odio hret, iste auty eet simpliciter
 violenty, et in caaty à DEO: qo vltas à DEO
 pati p̄ simpliciter violentm. p. secula. Ille auty Ivo-
 lti simpliciter violenty, qo vltas oi suo bono pri-
 vas, si em oi suo bono vltas priuas, impediy etm
 ois eig inclinac, qia inclinac vltis n̄ p̄t ee
 nisi ad bonum; atq; odium, qo vltas odisset totū
 et prius fuit ee, eet auty qo vltas oi suo bono
 priuas, ut patet: qo iste auty eet simpliciter violenty,
 et in eet caaty à DEO eo ipso, qd vltas à DEO
 ad tale odium d̄bonarey. proin posita d̄bonare
 huigmi cuiq; in implicata n̄ videt DEUS vlti
 simpliciter inferret violentm.

De: qd̄ sit de. possibiliter aut impossibiliter talis
 d̄bonareis qm in presenti examinere, nec aig
 nec loq; et n̄ secula antecedat; tale factū fore
 simpliciter vultum, ad eig probz: l. n. M. et rasem
 adiecta; de si em oi suo bono q̄ etm ois eig in-
 clinac ad bonum, qo priuas, impediy e. ois eig
 inclinac etm illa qe n̄ e' ad bonū qo priuas
 si qe in ipsa priuas inclinac obedire DEO,
 impediy. n. l. transfm: M. n. m: odium huigmi fore
 certum qo vltas oi suo bono priuas, vltas em
 qia. malū qe malū profegi absolute n̄ p̄t ipse
 odisse prius sui ee laprenderet bonū ipse gen-
 eralem inclinacem ad obediendū DEO in oibu
 qe voluerit, et si vltas iā n̄ eet priuas oi bono.

Prior in respectu forte nobilior est, et ex illa
Legitima regula generalis solvenda omnia arguta
de violento & DEUS scilicet, DEUS potest agere con-
tra inclinationem partem aut etiam generalis ultis
et omnia agentium naturalium, nisi in contra inclinationem
generalis, quae in re nihil aliud est, quam ipse
esse creata in ente creato, quod esse nullus ens
alienare potest, immo nec DEUS, quia ens creata
creatur nisi ex neque DEUS facere potest. Et ideo
inevitabilis ultas et alia agentia creata
sunt entia nata obedire in omnibus quae DEUS
vult.

224. Obj. 4. Ultas non habet secundum actus impe-
ratos, sed etiam secundum actus elicitos patitur violen-
tiam a creatis: ergo pro parte de actibus elicitis, non
de actibus imperatis, non asseritur & sequitur.
Velle ultis est actus perfectus elicitus, et in se
velle ultas a creatis potest patiri violentiam: ergo in
actibus elicitis ultas a creatis potest patiri violentiam.
2.º membrum antecedens: quod velle ultis a creatis
potest immutari, etiam in eo a creatis ultas potest patiri
violentiam, quia enim ratio cur ultas in actibus suis e-
licitis non potest patiri violentiam, est secundum dicta, quod in eis
a nulla creatura potest immutari: atque velle ultis a crea-
tura potest immutari: ergo etiam in eo violentiam patitur. M.
liquet & rationem adiecta m. p. quotidie experiri.

+ inspiratos angeli boni non velle malum imitari
 in velle bonum, et vicissim + inspiratos angeli
 mali non velle et ponere bonum traduci et
 imitari in velle malum, atque de angelis bonis
 tu malum est creari; ergo velle velle non adesse
 et atque elicitis eis potest imitari a creari, et
 cum aliqd ab eo a quo potest imitari, etiam potest pati
 violentiam, vltas in actibus suis elicitis violentiam a
 creari pati potest.

L. n. a. Cum 2. membro a: probatis 1. ad unum 225.
 p. M. d. quod velle vltis imitari et in se a creari
 intrinsece potest imitari, etiam in eo a creari vltas
 potest pati violentiam c. M. quod velle vltis imitari
 occasionando, sub extrinsece a creari potest imitari,
 id est, quod creari phantasmata species aut aliud quod
 a quo vltas hinc et nunc dependet potest imitari, in
 cuius imitatio etiam ipsa vltas libere in velle
 suum imitetur, etiam in suo velle vltas potest pati vio-
 lentiam n. M. et d. m. atque velle vltis a creari potest
 imitari intrinsece in se et imitari n. m. extrinsece
 in phantasmatis p. c. m. et n. c. utique, experim.
 gottidie bona non profita in malos atque de-
 generare + inspiratos diabolicas, et vicissim
 malos atque emendari ad atque bonos adiuvante
 custodia boni Angeli, at si quendam quod id
 gtingat, clare apparebit ipsi velle + has in-
 spiratos tam occasionale et imitari,

gatenz fill & eas spes phantastica imutanz
ut taliter et taliter intelligat, obtin, aut ga-
tens passio appetituz sensitivi taliter et ta-
liter movez, ut ex hoc appetituz raelis hoc
magis eligat qm illud, qd in n' obstande sitas
adhuc libere eligit, et eo ipso qd libere
eligit in suo selte, n' patit violenta: rae
qd ut nulla raea selte in actibz suis elii-
tis p' se inferre violentam supra assignata e,
qia a nulla raea intrinse et in seipsis
actuz suiqum eliti p' se imutari.

226. Neq' dicas, n' requiri ad violentam qd intrinse
imutet rem et imde in se, s' sufficere qd imu-
tet aliquid a qo dependet, sicut em infans in utero
mulieris pregnantis matre, causa et ipse vio-
lente interit, sed in matre ad infante se
intrin heat extrinse. Nam
Q: Duo in violento attenda ce, nimirum actioem
in agente et passioem in passio, actio agentis n'
e violenta nisi gatenz caat passioem in passio
passi inclinari q' raria, qd evenire n' p' nisi
in ipso passio aliquid ei raele impediat, qd au-
tem hoc raele passio impediat, ut imutatio
fieri in aliquo raele passio, et sic in ipso passio,
adeoq, et in passio intrinse imutari, s' in se
aliquid agens extrinse p' se passioem alterari

inclinasi intrinseca. passio gloriæ: et hoc est quod
 dicitur de ratione violenta esse, ut passio intrinseca
 immutetur, cum autem nullus agens creatus vel
 libera in actibus suis elicitis intrinsece immu-
 tare potest, dictum est, quod nullus agens extrinsecus
 creatus ei inferre potest violentiam. Quia infra
 ad instanciam factam, non ad violentiam non requiritur
 quod rem seu passio immutetur in se immutetur, si vio-
 lentiam sumat, facta, et non tantum causaliter, id est
 si sumat quatenus passio est, et non tantum quatenus
 actio est. Ad explendum autem propositum dico:
 ideo dalem infantem violententer interire
 quia per destructionem matricis occasione
 et ipsi causaliter infans est factus in se intrinsece
 et passivè immutatur, scilicet, aliquid reale in-
 fantis inclinasi fuit vitæ, quod causaliter extrin-
 secam gloriæ: Igitur ad hoc ut vitæ in-
 actibus suis elicitis à causa creata pati potest
 violentiam, atque elicitus de esse, quia inclina-
 tione velis libera, quod autem et quando fieri
 potest, nec ego capio nec ad hoc peris probare:
 sed hoc de violento satis fuit. Clara huius
 probatio, sed ex ista, tum in sequenti, scilicet, G. id est per
 lectio 5. quodam proprio in quibus
 naturali vicem materiam de equis, sententia
 et metu.

Sect: V.
Quaedam pro praxi in
Confessionali circa maam
de Concupiscentia
et metu.

227. Notandum s^o n^o obstant, qd concupiscentia s^om dicta
sec. i. huius ar. n^o faciat insolentia, qia in illud
minuit in raeo liberi si praesens fuerit, hinc
etm qd ex ea scij^o h^o raeo maioris l. minoris
peti, qo quis eis magis l. minus turbata aut ad-
sumpta fuerit. hinc s. s^oba. s. Atzoni In tit.
moral. lib. i. c. 17. / Minus peccat qd femina
alicuius pulchritudine illecta concupiscit, qm qd de
formem puella appetit, et minus procul debet
peccat, qd maximi premii se inicitatq^o digne
q^opiam admittit, qm qd nulla se lucri gratia
d^oque delinquit, ita em desiderium se, vo-
luptas, cupiditas raeo saepe praesens, q^ostus-
tant, et ad se vltim^o fluctant et movent, et
huiusmodi petm e^o qd Scholasticis papim appellant
petm ex raeo infirmitate q^ostus.
228. Notandum s^o. C^otract^o ex concupiscentia initos s^og. p^opt^o

luctu proxijs, dignitate, honores agnoscendos, vindicanda,
 iniurias, hostes persequendos, pro validos esse, cuiusque iniuria nō
 tollat, si minuat Indm libertatem et aliter in raoc
 liberi, hoc in discrimine, qd si qtraque sine peto et feli
 damnificae 3^{ti} simpltr adimpleri pnt, obliget etm
 ante qm qd intentu secutu fuerit, n item si sine
 peto adimpleri n pet, sicut dictu e in Tr: de p. m. q.
 cum nemo ex obligaoe hoi facta obligari pnt ad fa-
 ciendu aliquid, qd e qtra DEUM. qd in onere malo
 sustento obligao manet peres alteru qtrahente, et
 illud prestandi qd pro onere sustinendo promissu e,
 n quidm pnt petm ex qtrahente qmisse, p pnt onus
 in opere penamino sustenta, hinc qd promittit
 pro use corporis mulieri 100. sp. flor. et si illa gen-
 tiat, n in venes nec veneri pnt ad persandu qtra-
 tu nec ille nec illa qm diu usq qeess n e qia
 sine peto impleri n pnt, factu in corpis et usq co-
 pia ille venes reddere 100. promissos n pnt turpe
 factum p pnt onerosu turpe factum. extra si
 qd sine peto fieri pnt, obliget qtrahente ante qm
 actus fuerit sensu, unde qd sub se prelatura
 agnoscenda tria vota ordinis profites salidi pro-
 fites et ad illa venes sine prelatu sub sine
 n, ubi docet Navarra.
 Notandum 3. ex priori notmine: Quod, in qtrahente 229.
 quipia inuti validi sint, etm ea, qd ostendit,
 verbis amatoris, gestibus delictis, esto etm turpi qd

extorta s^o restitui, on^o n^o importent, q^o em
s^u auipium, et cum tant^o libera olte au-
pium, si in dano s^u iur^o plen^o fuerit, nec
aligo titulo ab us^u et administrac^o suo
n^o bonu^o impedit^o, ubi q^ori^o dicend^o est.
Hinc si s^u q^oite^o meretrici q^oda^o, q^o ultra
stipendiu^o s^u d^u blanditiis s^u ab ama-
tore nobile bonu^o extorsit, eand^o ad res-
tituocem nullaten^o obligabit, nisi in circum-
st^o fraudulosa donac^oem vitians adueniat,
optime in monebis, ut q^osentiat pro salute a^o
s^u et peti redemptioe l. totum l. partem accepti in 58.
usus pios pauperes s^u blandandos aut dicendas missas g^o
randi, q^o si in nolit, cogere eam n^o debet, s^u alia^o enen-
datam absolvere, et dimittere. Ex hoc inferit Schoa
Sanchez lib. 4. de matrimo Disp. II. n. 2. Valere tes-
t^o blanditiis uxoris a viro extortum, cui quid^o ali^o
n^o pauci canonistae et s^u q^o ob aliquos iur^o s^u
q^o tradunt, ego in magis cum dicto Sanchez p^o
s^u posito, q^o aliunde fraus aut damnificac^o ver-
tu^o in e^o legitima n^o inueniat: si em professio
religiosa promissio sponsalium et matrimonii ex
huic^o q^oquisia facta, valida s^u est, cur n^o sit
s^u solida test^o s^u, si testator^o morte s^u
mez, q^o ex q^oquisia q^oda^o libera in solte factu^o e^o?

Unde textus q̄tū explicari pot de eo casu, q̄ mal-
 ias fraudulentis virum induceret, et libera fi-
 nis quis n̄ h̄er, l. q̄ recep̄i h̄eriles in legitima
 sua damnum paterent, ita t̄n et h̄nc de p̄ntm
 n̄ s̄it perit̄y invalidū, s̄ t̄ntm s̄m defectum
 legitima. Practica pro resoluoe ex metu.

Practica Pro resoluoe ex metu.

Notandum q̄. Iuxta d̄ uim met̄y s̄m dictas
 n̄. 187. caet̄ s̄m p̄ntm solvitur, et involvitur 230.
 s̄m q̄ et̄m si cadat in vira q̄stantem, et̄m
 met̄y h̄uigmi t̄ se n̄ excuset à p̄cto, s̄m inual
 t̄n culpam, adeoq̄, faciat t̄ntm actū q̄ ex metu
 factū maḡ p̄ntm, q̄m siip̄et si sine metu
 factū eet, si t̄n s̄it q̄tra aliq̄d p̄ceptum
 p̄ntm t̄ntm dum urget met̄y obligans: q̄ aut̄m
 ut recte pateat sciendū ē, aliam ee legem
 naalem aliam positivā, v̄tq̄ legem naalem
 aliam ee negativā aliam affirmativā, positivā
 aut̄m aliam Dnam, aliam h̄nam, h̄nam alia talp̄
 aliam civilem de q̄ibz oibz dictū ē in p̄rogomen;

de J. N. ibm n. 200. huius tract: excepta lege
negativa et affirmativa, quoniam in presenti intellu pre
necessum est: et igitur lex negativa, quae aliquid fieri
et negationem aliquid prohibet. V. g. n' assumes nomen Dni
Dni tui in vanum, n' quippas uxorem proximi tui q
omnia quae sic prohibent, intrinseca mala sunt, et ideo
praecipita negativa et dicuntur theologi obligans pro
et pro tempore, seu nullus est casus quo huiusmodi pro-
hibita licite fieri possunt. Lex autem affirmativa
est, quae positivè aliquid enuntiat V. g. De Waleis,
honorabis parentes q et quae huiusmodi praecipunt
solum theologi obligant quidem pro se n' pro se
id est, licet n' deus instans in eo aliquid suile
agere praecipitum n' sit, nihilominus in casu da-
ri potest in quo n' singuli hoc praecipito ligentur,
sic dum praecipimus honorare parentes, pro praecip.
fuit honorare parentes, adeoque obligat pro,
nihilominus si parentes sint improbi aut obstant
filio in via salutis, filius talis n' tenetur im-
plere hoc praecipitum et sic n' obligat pro
se. Ex his

23j.

Notandum 5. Quod transgressio legis naturalis negativa
nulla metu quatenus gravi excuset à peccato, si
ta transgressio felix fuerit et in gloria est

quod eis qd agit facta sit, transgressio autem
 legis naturalis affirmativa, ob metum gravem, ut pluri-
 mus a peccato excusetur. Casus desumitur ex eo, qd
 lex naturalis negativa dicitur, sit qd obligat sicut et pro
 sicut, adeoque, utqz contra illam intrinsece malum est,
 et nullo modo corroborari potest. Contra quod sunt
 contra legem naturalem affirmativam, nisi sit intrinsece
 mala, quoniam precepta affirmativa obligant quidem
 sicut et pro sicut, adeoque, casus evenire potest, quod
 huiusmodi precepta non obligant, adeoque, et eorum
 transgressio fiat sine peccato. Atque quod si quis al-
 terum occidit et se et cum quod agit, ut em
 quod si quis aliter, aut aliquid simile graviter veritum
 agit, peccat mortaliter, quia preceptum cui contra
 agit naturalis et negativum est, adeoque, obligans nisi
 licet sicut et pro sicut. Dico ita quod si quis alterum
 occidit et se et cum quod agit, ut em
 ignorans sicut dicitur sicut. 3. si proseriens fuerit,
 excusetur a peccato, etiam si quis alterum ignorans occi-
 dit et occisus si se occidit et hominem non peccat,
 quia non agit ut quod agit. Sicut si quis
 sui iniuriam iniuriam se defendendo ceterum occi-
 dit, ut se alio modo huiusmodi periculo eripere non potest,
 adeoque, quod agit, agit ut moderamine inculpata
 tubera non peccat, quia alterum sicut et quod occidit

n. f. se, nimis ad se defendu, qd si se. d. sine
eig. cuiusmodi repellere pot, et se occideret innocen-
ter peccaret, qia qtra. pceptu. n. g. r. i. u. m. g. r. a. v. i.
ter obligans n. occides agit, qd agit.

232. Extra n. e. in foro g. s. i. e. excusandus ille maritus, qui
uxorem suam in adulterio deprehensam statim occidit
et si in corpore inveniatur. aia. mittit in gehennam,
quous in foro fori a supplicio occidentium immunis
evadit, nisi forte id eveniret ex metu irae. l. 1.
et pura naali, q. s. d. i. t. a. s. e. c. t. i. huius arti peccami-
nosus n. e. Dicitur ratio e, qia huiusmodi occisio foris
satis transgressio legis naalis n. g. r. i. u. m. g. r. a. v. i.
q. d. m. e. m. e. m. e. u. r. g. e. t. d. u. m. c. u. m. v. i. t. a. t. e. m. p. o. r. i. s. p. u. l. s. a. t. y.
deperdit eterna, atq. agere qtra. pceptu. n. g. r. i. u. m.
ca. g. n. i. e. e. i. g. q. d. a. g. i. t. e. p. e. c. c. a. m. i. n. o. s. u. m. e. t. q. i. d. e. m.
s. p. r. a. e. p. t. u. m. s. i. t. g. r. a. v. e. e. t. m. e. i. g. t. r. a. n. s. g. r. e. s. s. i. o. e. t.
m. o. r. t. i. s. i. u. m. i. g. i. t. p. r. a. e. p. t. u. m. n. o. c. c. i. d. e. s. s. i. t. p. r. a. e. p.
t. u. m. n. g. r. i. u. m. e. t. g. r. a. v. i. t. e. r. o. b. l. i. g. a. n. s. e. t. m. m. a. r. i. t. u. s.
h. u. i. u. s. m. i. b. e. n. e. q. u. o. s. u. x. o. r. e. m. i. n. a. d. u. l. t. e. r. i. o. d. e.
p. r. e. n. s. a. m. o. c. c. i. d. i. t. p. e. c. c. a. r. e. t. m. o. r. t. e. m. S. i. t. e. r. a. t. y.
r. a. n. n. u. s. i. n. n. o. c. e. n. t. e. m. p. r. o. s. e. q. u. i. t. e. m. p. i. n. q. u. i. n. n. o. c. e. n. s.
a. b. i. r. a. t. y. r. a. n. n. i. g. f. u. g. e. r. a. t. o. b. s. i. d. e. r. e. t. m. i. n. i. t. a. n. s. t. o. t. a.
l. e. e. x. i. d. i. u. m. n. i. s. i. d. i. c. t. u. m. i. n. n. o. c. e. n. t. e. m. i. n. s. u. i. g. p. e. c. t. a.
o. c. c. i. d. e. r. e. n. t. i. n. i. n. n. o. c. e. n. t. e. m. o. c. c. i. d. e. r. e. n. p. e. n. t. s. p. p. o. t. i. y.
o. i. a. m. a. l. a. d. r. e. a. t. g. p. e. c. t. i. q. p. p. i. n. i. n. n. o. c. e. n. s. t. e. n. e. r. e. q. e. x.
i. u. s. t. i. a. g. e. n. e. r. a. l. i. s. e. u. l. e. g. a. l. i. s. e. i. p. s. u. m. p. r. o. g. p. e. r. a. m. i. n. e.

Totius republicae tradere, imo si ipse meliorem totum
 niti privato suo ingratum et spontanea sui oblatione
 succurrere renueret, potest extra civitatem propelli,
 et tunc ab ipsa civitate occidi, hoc enim lege naturali ne-
 gativa scriptum est, adeoque, quoniam licet, illo autem sol-
 ummodo id fieret, quod ipse et innocens pro se pro
 bono civitatis facere dret.

Neque licitum erit, quod docet Saxon alius celebris 233.
 Iurista licitum esse tyranno innocentem, neque, quod
 ait Barth. servum pro occidere harum suam
 adulteram si ipsi Dominus minime mori tem-
 nisi id faciat. nisi tamen Dominus preterea
 ius dicere in delinquentes, adeoque, faulte
 habeat adulteros paratam capitis multandi. Ita
 si et quod occidere innocentem sit intrinseca ma-
 la nullo modo honestabile, imo igitur, eo modo ty-
 rannus occideret innocentem, actum committeret
 nullo iure honestabilem adeoque, peccaminosum.
 Ita 2. vero est, quod secundum quoniam antiqua
 non licet facere mala, ut veniant bona, adeoque,
 neque, alterum licet directe occidere, ne ipse a
 3. his quodam occidat: neque, obstat, quod adultera sit,
 nam, nemo potest alterum occidere directe quovis
 reum, quia in gladio et occidendi non habet,posito quo

quod Dng ille in gladii aut occidendi n' heat, etm
ad altera' directe occidere n' pot' neq, p se neq,
p aligem sui. Pril In haeram adultera' occidere
seuq ex mandato d'ni urgente gravi metu
si dng ius gladii et sanguinis heat indiscrimi-
natin in oes delinquentes pae ditiois aut iuriz.

254. Notandum 6. Ad quospendum n' transgessio legis
hinc esse iuriz pae. Et aliter ex metu fac-
ta à pto excuset, attendum e' an praecceptu' respi-
ciat bonu' privatu' operanti, an vero bonu' quae
aut ritum Ecclie, nam si leges huiusm' respi-
ciant bonu' privatu' operanti, nullatenus obligant
urgente metu gravi, sed e' si bonu' quae respi-
ciant. Rao 1. e' qia neq, Ecclie neq, respub' cen-
tes in tali case velle obligare suos subditos in quo-
rum qmdum et utile tales leges datur. It' de neq,
Ecclia nocera e' nec talis ee presumit, p
qin potis estimant sese in suis legibz qformare in
go Chri qd suave e'. et hinc in c. Conspit. de
officio ierum. excusaz à ieiunio q' sibi raabile ti-
met detrimtu' sanitis, atq, idm e' de auditione
laici diebz festiuis, ad qm nemo obligaz q' sine gra-
si sui aut suorum dispendio Eccliam adire et
missam audire neqit. Rao 2. e' qd bonum
privatu' toties p'ponendu' sit bono publico, quoties
p' illud bono publico grauis iniuria calumnia

aut damnum imminere, vel, unumquodque, in membrum
 ex. in diuinae gentili inclinare ad eum ut pui dispen-
 dio ad observantiam totius, quod instinctu naturae per experientiam
 manus, quae se ad observandum caput ubi sponte
 exponit se monstrat: praeterea ut quibus
 in dactores, recepta est, praetera, praesertim, non potest
 derogare Eulice l. reip. hinc etiam urgente
 metu mortis a laico substrato, fructus
 panis et vini gurgulare, nam, sacerdoti vinum
 sine aq. admixtione offerre, per alios em huius
 quoniam Eulice ritum respiciunt.

Notandum 7. Quod licet metus per se cael. simpliter 235.
 obrium, adeoque, de iure, non valida fiat unquam
 quae ex metu fiat, nihilominus in iure positivo
 quoniam Canonico vel civili plura in irritum vocantur.
 Porro autem Honor. autem l. 1. de professio religiosa,
 quae si ex gravi metu facta fuerit, per S. Triden-
 tinam synodum sess. 25. de regular. c. 19. sic pro-
 fesso facultatem tribuit sicut et ei, qui ante dictam
 aetatem professus fuerit, de qua aetate eodem gi-
 lio loco c. 15. ita dicitur: In quacumque religione tam si-
 rum, quam mulierum professio non fiat ante 16. annos
 expletos. ubi intra quinquennium eas deducat
 coram superiore, reclamet, et probato legitimo
 metu ad statum pristinum remeare valeat.
 2. de matrimonio, quod ex gravi metu contractum

134

Sect. VI.

Practica ex ma a de igno- rancia et violento.

Notandum 1.º toties, quoties ignoraa actus fuerit 236.
antecedens, excusat operante a peccato, toties autem
ignoraa confusa e' antecedens, quoties quis del peccat
Et dicitur mortalem diligenciam ad sciendum adhibuit
et n' obstantia hac diligencia adhibita in ignorantia.
Et tunc confessoris semper studium suum gde-
centem et valem diligenciam adhibens, q' tunc
alii sui discipuli confessori adhibere soliti s'nt, nec
ea negligens q' pro seculo statu suo mortali
sine peccato et d'ct, n' peccat etiam in confessoria
ex quadam ignoraa n' absolvat n' absolventem,
ignoraa em respu huius e' antecedens, unde
etiam si postea deprinderit se male absolvisse
scrupulis tunc agi n' d'ct et se peccati argueret, s'
in tunc cogitare quomodo quomodo penitentem de
errore hortari potest, unde si penitentem si ab-
solutum noverit et ille alias sibi confiteri potest
sibi pro confessoria sua et penitentis aia
ad novum dolorem, super peccatis in priori confes-
sione confessoris q' prudentem interrogat inducat

na v.g. et de aliis gfebris doleat pctis, ut sic
sibi copiam obtineat suppleudi defectu in prio-
ri gfebrice quibus, nisi magis liciam absoluti
petere velit super priori gfebrice pro salute
sua penitentis aliquid cum penitente collo-
quendi et sic quibus defectu ex industria
suppleudi, hoc quidem non adeo difficile est, si ab-
solutio aliunde, quam ex defectu iurisdictionis, nulla
fuerit: quod si vero absolutio ex defectu iurisdictionis nulla
est quia v.g. fuit casus reservatus, quem non arbitratur reservatus
esse: forte speculative probri per Ecclesiam defectu sup-
plee, dum praesumenda non sit eo eodem casu liciam gfe-
bris vellem limitatam, quod ex ignorantia antecedente
aut bona fide agit quod agit, fatig nilominus agit si
obstantia evidenti super penitenti super praeterita con-
fessioe colloquendi liciam fuit se circumstantiam
aliquam non recte intellexisse interroget super illa
et postquam deprehenderit se idem absolvi non posse
quia tali et tali circumstantia per se vestitu erat,
dicat se absolvi non posse nec quippe si talis cir-
cumstantia generet, hortetur amanter ut alium gfebricam
accedat super hoc pcto absolvendum, nisi in ipse absol-
vendi copia facile potest obtinere ubi potius ipse
sibi liciam saltem pro hac vice obtinere quam ad alium
dimittere dret, quam ipse quidem huius et alium pctum
iam habet, hoc via solum intra gfebricam locum habet, non
extra illam, ubi de pctis gfebris se colloquendi liciam non est.

Notandum 2. Quotiescumque quis ex ignorantia aliquid fa- 237.
 cit quod non est contra legem Dei aut naturae credens non pro-
 re prohibitu' aliqua lege, aut non sit prohibitu' alias
 solitudo pro viribus laborare, ut si res sit necessaria, peti
 arguendy n' e'. Hinc si quis alias sollicitus ad audien-
 das voces et observanda praeccepta Ecclesiae, in vigilia
 alicuius Apoli s. q. n' cogitans de ea, carnes comedit
 n' gressus si diem prohibita' fuerit, carnes com-
 tendo n' peccat, et ut pauci, multa gressus obis
 Angeli v. ignorantia d. 4. ubi dicitur: si mulier l. rusticus
 mercator et huiusmodi vadit libenter ad praedicasiones,
 et alia loca, ubi declarant talia, et facit quod quini-
 ter faciunt alii de sua glorie et venit facere.
 si autem religiose fuerit libenter interrogat et huius-
 modi, talis ignorantia excusat eum ab omni pena exqui-
 sitionis in iure posita quoad forum alicuius et ab omni culpa.
 haec auctor citat.

Notandum 3. Toties quoties ignorantia vincibilis est, et 238.
 aliquis ex officio quod scire debet et potest, si in sua culpa
 nescit, etiam illud quod ignorans agit peccatum est, et
 ideo Angelus ad citata recte annexit: haec non
 intelligo de prelatibus, officialibus, Medicis, artificibus
 et huiusmodi, qui habent exercere aliqua officia, ex quibus
 damna notabile potest inferri praesumo ex ignorantia
 quia non debent officia talia assumere nisi sint sufficien-
 ter instructi ad ea exercenda, aliter eis imputatur.
 Si autem sit ignorantia effectata, non vitatur poenam,

gia in dolo est, si verò sit irascia & supina, puta
gia nescit, qd. quibus ois sua qd. ois sciunt, puta
gia pradicat, si ipse pradicatorem agm vult au-
dire, l. n. curat interee, ubi talia publice
daclarant, cum in qm. d. p. n. l. n. curat panam,
ut in capitulo ut aiam, de offitioibz lib. 6.
de iur. diu. 38. va. d. c. fia: Qui Am rebellis
vivit, et discere atq. agere bona reuscat magis
diaboli qm. Chri membru' ee. offendit et potig
infideliz qm. fideliz ee. monstrat, hanc auctor
Cib. loci. cit. ex qibz alia pro praxi faula de-
duci pot. illud in cum A. 202. loci. cit. c. 14. quidem
dam est, huiusmodi ignorantia pta probet mi-
nui, et tanta n. ee. in se, quia st. eoru' q. talia
fientes qmittunt, posito qd. si fient ea n. qmitte-
rent.

259. Notandum 4. Id. cum si aperiatis l. de ignorantia
n. 202. posita. Ignorantia antecedens cuiusq. iuris
sollere rasonem scti ab actibz hnis dicta sit,
etm. deq. ignorantia inuabz. iuriz. naalis, n. qidem
qntm. ad praxia qunipima, p. qo. ad praxia
parlia ex ipis deducta, qd. clarmis scti sctis
De Angliy l. 2. q. 94. a. b. in O. dicendum: qd. ad
Legem naalem stinet, l. qidm. qedam praxia
qunipima, qe. st. oibz nota, qeda. autm. staria

procepta magis propria, quae sunt quasi generalia propinqua.
 propria. Quam ergo ad illa propria generalia, lex
 naturalis nullo modo potest a cordibus hominum deleri
 in univ[er]si delere, sed in parte operabili, sed quod
 impediri applicare. quae proprie ad partem opera-
 bilem per se recipiamus. l. aliquam partem, quae in
 vero ad alia procepta propria potest lex naturalis de-
 leri de cordibus hominum. l. per malas persuasiones,
 eo modo, ergo etiam in speculativis erroribus quibus
 sunt circa generalia necessaria. l. etiam per braves
 affectiones. Quibus corruptos per se sicut etiam quod
 quodammodo reputabatur latrocinia potest. l. etiam
 vitia contra naturam ut etiam Ap[osto]l[us] dicit ad Rom[anos] 1.
 haec. l. De.

Ex his. l. De. effectus regula quaedam generalis § 240.
 generalis circa ignorantiam iuris naturalis, scilicet
 quod non potest dari ignorantia involuntaria et a peccato ex-
 cufans circa propria generalia iuris naturalis quae
 v.g. § 1. Bonum est faciendum, malum fugiendum.
 § 2. In peccato dari ignorantia involuntaria iuris naturalis a peccato
 excufans circa propria particularia l. potest circa gene-
 rales ex propriis generibus deductas. v.g. quod
 furtum et mendacium sunt prohibita iure natura, ple-
 res in § 3. qui existimant ob bonum proximo faciendum
 conservanda, v.g. eorum situm licitum et mendacium, unde
 iam transit quasi in adagium: bonum mendacium nemini ini-
portandum.

Apud Laedemonos Intra etiam abest, quod furtum
si subtilitate fieret existimares potum, qui per-
tig ita ferari, ut fur non deprehenderet, virtutem ar-
bitrabant, et industriam, quod etiam in Christianolis
circa factus et oscula libidinosi non raro audit
fientibus quidem luxuria et semper libidine ea potest
ignorantibus, imo neque quavis modo dubitantibus quin
etiam ne cogitantibus quidem oscula et factus huiusmodi
libidinosi sunt et peccaminosi roborati forte
in sua opinione ex eo, quod non raro videntur etiam homines
doctos et probos licet diversi sexus adinvicem oscula
ultrari, tangere &c. quis autem negabit huiusmodi
homines invidiis ignorantiam laborare? mihi ipsi
in conspectu hoc non parum eruditus factus est se diu-
tius ignorare etiam eo tempore quo Helviae opera
daret, quaedam a quibus membra impudica
et verenda dicerent, et ideo mollium potest quos
pluribus malis peccasse, dum in actu ipse
est inhonestus respiciet: est igitur quod ipse etiam
videtur Intra respiciet, ut homines minus periti
immo fortiter imperiti invidiis huiusmodi ignorare
non potest? admittenda igitur est ignorantia invidiis
iuris namque saltem secundum propria pariter, nec
non illa excusare a potest ita certe est, ut eius
gloriam contra Lutherum et Janinium damnatum
non pluribus C. Cont. q. 1. 202. videri potest.

61. Ignorantia affinis est quasi soror germana et infiderantia 241.
 que ad modum ignorantia culpabilis est l. inculpabilis, culpabilis
 que et vincibilis dicitur per tunc dicitur, quando quis incipit du-
 bitare et tunc ulteriorem diligentiam non vult in de-
 prendenda veritate adhibere: inculpabilis contra et quasi in-
 vincibilis est, quia quis penitus non advertit, adeoque dicitur in
 illo, qui nullo modo dubitat, neque tali infiderantia propria
 in se habere necessitatem negligentiam ansam dedit proinde in-
 vincibilis est, et hanc sicut ignorantia antecedens, excusat
 à peccato, quia solit quicquam finis ad ultimum, sine quo
 ex dictis peccatum esse requiritur, requisitam: non excusat
 illa, quia saltem in se aut eam sua voluta est.
 Practica de violento.

Practica De violento observanda.

Notandum 5.um Ex eo, quod scilicet dicta 11. 216. Violentia ca-
 tegorice solit rationem setrii, quatenus violentia est, neque sine 242.
 ultrii ratio meriti aut demeriti haberi potest, atque simpliciter
 violentos neque meritorios aut de neque demeritorios
 aut peccaminosos esse, licet ratio sui maalis boni aut
 mali forent: ubi enim ratio liberi aut est ultrii de-
 ficit, ibi ratio meriti aut demeriti sive peccati in-
 veniri nequit ex dictis et docendis. hinc Cui violento
 dentem arripit, ad frustandum clericum nec peccat nec

exgruicacem incurrit: neq; ille peccat, q; violat
aperto ore et infuso ei vino alioq; inebriante
potu se inebriat, et raris expertus fiat; neq;
q; violente trahit ad idola, q; vim curvar, in ge-
nua prosterneq; manq; cum thure. in censo violati
brunis admoveat, idololatria fecte qmittit.
Ex eadm rase. q; aduety violente baptizat.
gras' baptismi q; n' sorty neq; efficy laurmtm.
adeoq; si in foro exteriori ista violata probez,
q; pelli n' p; ad observandas leges Evangelii eritq;
rebaptizandz si postmdm in unioem fidelium
suscipi q; tenferit. Eodm motivo duim ad dicendu
virginem si oppressam etm seuto partu q;posito
In q; nym alium postea rati fuerit q; n' solum
n' peccare, s; neq; virginis aureolam amittere,
nam scdm dicta de beatdne. ad amissioe' huius
aureola. requirij vltima deflorao virginis sive
sive sive cum pto facta fuerit n' inre,
violenta autm deflorao n' e' vltima, q; in vltima
si postmdm fuerit rati hta, et ideo nisi actu
valem rati vrit aureolam virginis virgo
deflorata n' amittit, amittit In virgo si de-
florata defloraoem postea rati habens. pre-
terea ad hoc ut deflorao simplr violenta sit,
n' solum sufficit se nq; hve hre ad illam, s; requirij
etm positiva q; tenentia, q; tam q; idm agere p;
n' em agenti q; tam p; censet, vltima q; ex n' alioq; p; q;

et ideo in Deuter: c. 22. dicitur ut furtiva in domo lapidei, et autem furtiva in agro: cuius ratio à Tribus dicitur, quod in domo quisque se clamat per iudicium suum custodem hinc, quem in agro hinc non putat.

Notandum 6. cum ad violentiam simpliciter dicitur §. 243. paulo ante dicta non sufficiat se habere hinc notae, sed requiritur praeterea renitentia positiva contra id quod violenter agitur, quia autem haec renitentia esse deat non tam facile civis innotescat, hinc regulam quandam generalem à P. Mezger ex Cornelio hic disp. 2. dub. ult. fol. 312. collecta hic opponere solo, ex qua facile deduci potest quibus renitentia requiritur ad hoc, ut violentia simpliciter excusetur à peccato apprehensum. Haec autem regula est: Statutum est utrum ad actum violenter intentatum impediendum quis obligetur praecipuo negativo, l. assertivo: si quis tantum praecipuo assertivo obligatur, non statim imputatur ad culpam, etiamsi non adhibeat omnino resistitiam possibilem, sed sufficit, quod convenientem adhibeat attentam rationem damni: siquidem praecipua assertiva ordinariè non obligant ad vitandum periculum vitae. Si vero quis obligatur praecipuo negativo vitare et impedire actum intentatum, tunc quis obligatur ad repellendum saltem actum si morali possibili modo etiam ad vitandum et vitandum periculum, quia praecipua negativa, eo quod pro-

habeant malum intrinsecum obligant se et pro
suo; unde si quis cogat adorare idolum, aut
illi sacrificare, vel supplicium contra protestari,
et gratiam ultimam habere, si tenet etiam cum
propria vita discrimine recusare, quia ille
autem est contra preceptum negativum non facit,
sibi suspensibile ut adores illum. Sicut si quae
mulier vim se patiens proinde timet de offensa
in actu carnis et libidinosam, tenet etiam cum
fama et vita periculo clamare, imo si ali-
ter pudicitia sua imminens discrimen evitare
non potest, ipsum sui violentum defloratorem evicere
licite et sine peccato potest, quia propter preceptum
negativum non nocet, et si quis pro eo modo ab
eius transgressione se liberaret pro modo potest, et huius
modi evicere indirecte contra seipsum se defendendo
a peccato, non directe intendit.

244 Extra si mulier huic prudente credat se esse sum
in peccatum nullatenus praedituram, tenet nihilominus viribus
corporis quatenus potest resistere et vim vi repellere, proinde
non a cum vita et fama periculo, quia ut ait omnino
mulieres precepto affirmativo contra obligant custodire in-
tegritatem corporis sui, quod licet ex hoc etiam patet, quod co-
pula carnalis intra matrimonium licita sit, quod si ac-
cipit, si integritatem servandi preceptum est negativum.
atque, quia ut recte observat Philippus à S. Trinitate

mortis vix fieri potest quod mulieribus in seculis evidens
 periculum pecuniose gentiendi actui huiusmodi violente
 in simili casu pro eis obsequendi quod voto impetere
 resistant etiam cum periculo fame aut vite a-
 mittenda, quia licet aliquando non tenerent resistere
 saltem, in obsequio peccandi pro effectibus
 agunt si resistendo: verum in salute non resistan-
 tes, neque in gravi modo in actum gentiendi violente
 stuprati non est arguenda peccata quia tunc omittunt,
 quod facere nullo precepto obligant. Ex his facile
 patet iudicium fieri etiam ad de violento sed
 quod, illud fuit sola ratio violente et quia tollit ratio-
 nem ultri, tollens etiam rationem peccati, quod sine ultro-
 ce non potest. Et hoc de involtrio. Titulus 3. de libertate ac-
 tum huiusmodi.

Art. III.

De Libertate Actuum humanorum.

Explicans in precedentibus actum huius ultri et
 involtrium, restat, ut eorum libertatem sicut enavem,
 sicut enim ratio meriti aut demeriti sine ultro-
 ce requirit, ita neque sine libero salvari potest: de eo ergo in
 presenti agemus, circa quod quorundam praecipue. 4.º

1.º An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda et in quo radicetur? 2.º e: Utrum et quis indiffria sit de rase libertas in statu nae lapsae? 3.º Ep: Quenam indiffria sit fundamentum totius moralitatis, actuum huius, ac prout bonitatis, l. malitiae, meriti l. demeriti ipsius? 4.º e: an electio vltima ita dicitur sit de bono, ut n. p. sit de malo? de l. sit scilicet: 1. An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda et in quo radicetur?

Sect. I.

An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda, et In quo radicetur?

Omnes propm. orbis. n. solum catholici s. etiam haeretici per scripturae textibus sacris, lumine gratiae illustrati asseruerunt, hominem in statu innocentiae esse liberum prout, ad eum eisdem scripturae testimonio 1.º hominis Adam gratiam suam inobedientia perdidit, totamque hominis naturam infinitis maculis criminis, una cum gratia deperditam libertate haeretici voluerunt moderni, in praesenti quoque inquirunt quid de hominis libertate in re statuendum sit. quod quo recte pateat

245. Observandum 1.º Hominem pro debiti resolutione considerandum esse in statu nae lapsae seu peccati, et solum statum nae lapsae, statum nae quae deperditae est per Adam

Dicitur nae lapsa, quia prius erat status innocentiae, ex
 quo per inobediam lapsa est. Obferendum 2°. Varias li-
 bertatis esse considerationem, ita nempe alia est libertas spon-
 taneitatis seu libentiae et haec excludit violentiam et
 coactionem, unde etiam dicitur solent libertas à coactione:
 alia vero est libertas arbitrii et indiffinita, quae pro
 ratione extremum est traditionis aut contrarietatis,
 si enim voluntas consideratur, quatenus agere potest aut non agere,
 amare videlicet aut non amare, dicitur libera traditionis
 et exercitii libertas, quia agere et non agere potest
 traditionis opposita, et praecipue in exercitio aut
 eius negatione velis indiffinita consistit: quod si vero consideretur
 voluntas quatenus potest hoc agere aut agere eius contrarium,
 videlicet amare, aut odire, voluntas appellatur libera, libertate
 contrarietatis aut specificationis, quia extrema sibi contraria et
 specificatione opponitur. De libertate spontaneitatis et à co-
 actione. vix est etiam ex haereticis, qui asserere presu-
 mat eam una cum gratia originali per Adam peritum
 deperditam esse: at de libertate indiffinita traditionis
 etiam haereticus vix est, qui eam per peritum originale à-
 misit non adstruat: et ideo, quo rationem moralem bo-
 nitatis et malitiae actuum humanorum recte explicare
 valeremus, necessarium erat praemittere, quod de libertate
 huiusmodi in statu naturae lapsae dicendum veniat!

Quod ergo 2° asseritur, declaro.

Apert. 1^a. Errant à via veritatis, et in ipso lumine non
 lucet eis ut ait propheta: quia liberum libertate indiffinita
 hominis arbitrium pro statu naturae lapsae impudenter ingre- 246.

profumunt. Ita catholici unisim contra haereticos
fere ocs.

1.º ex quilio Senonensi celebrato Parisijs contra
Lutherum in decretis quidei c. 15. ubi hoc legitur:
Cum reliquerit Deus hunc in manu ipsius sui, quod
posueritque contra coram eo ignem et aquam, bonum
et malum, ut ad quodcumque voluerit, porrigat
manu sua, nec absque beatorum illorum iudicibus, qui possunt
transgredi et non transgredi, facere mala
et non fecerit, quod sub eo sit appetitus eius et dicitur
illis: ac denique percurrenti scriptura sacra populi
divini sit, quod liberum utramvis in partem hominis ar-
bitrium apereret. satis est visum et sacro pro-
vinciali quilio libertatis eorum vires et motus expo-
nere. 2.º Auctoritate D. Augustini quod lib. 3. de
lib. arbit. ad c. i. motus quos huc atque illuc vultus gre-
ditur, nisi est vultus atque in una positus potest, neque
laudandus nisi ad superiora, neque vituperandus
hoc est, nisi ad inferiora detorqueat, quod si aliquem
cardine vultus. 3.º adhuc claris sententia Divi
Hieronimi lib. 3. dial. contra pelagianos, ubi in
una, aut, positus et potest, sed pure bonum et peccare,
et bonum ad bonum et ad malum extendere manu, ut li-
berum seruet arbitrium. Adhuc claris l. Bernas-
serm. 81. in Cant: Arbitrii, inquit, libertas et plane-
dum quiddam prefulgens in aere Inquam gemma in
auro, ex hac frigida inest illi in bonum et malum
nec nisi in vitam et mortem, in lucem et tene-

nebras, et quio iudicij, et optio eligendi.

Eandem arbitrii libertatem Pe. Angelicy lovis pro-
 pendam infinitis propugnat: quorum in unicum bre- 247.
 vis graa hu adde cere volo, qm defumpsi ex 2.
 sent. d. 28. q. 1. a. 2. Tum in arguto qd graa ubi ad:
 ubiunq; e' necessitas agendi, ibi e' vrbty ~~ad~~ ~~de~~
 activa donata ad unum, qd hoc e' graa racionem li-
 beri arbitrii: qd hoc in pcto existens n' h't ne-
 cessitatem ~~peccandi~~, qd pctm vitare pt. Tum etm in
 d. ubi sic lego: cum igitur libera electio l. fuga bo-
 ni seu mali ad racionem liberi arbitrii p'tineat, n'
 pt ee ut qd pctm subtrahas hoi facultas fugiendi
 pctm, qd solum qd minuas, ita sicut qd iud pctm,
 qd hoc antea vitare de facili potest, postmodum
 difficultate vitet. haec C. Do: ex qibz, qm subtilis
 sit respo hereticu' ad textu scripturae ad textu
 scripturae in cit. quilio senonensi relato, nec n'
 ad textu S. P. P. qd sicut de hoie in statu inno-
 cie int'legi drent, qd ad oculu' patet si l. s'p'te
 verbum necessitas in textu cit. sam mente: l. d'ris
 ppendere n' p'duerit. qd hoc ab autorite graa ho-
 reticos satis.

Pe. etm asert: a racione 1. qd m' ad ex raa liberti, 248.
 indiffic, seu a necessitate: libertas indiffic. tunc
 h'z, qd ubi vltas positis oibz ad agendu' ex pcte casu
 2. respicit, pt agere aut n' agere, hoc agere
 aut eig q'rium agere, atq; hoc pt vltas hois etm
 pro statu raa lapsa: qd etm pro statu raa lapsa

in velle hois h^o libertas indiffia. M. e' guri
Dru' tu' ordo = cum heterodoxo. n. p. ex go-
dianis nris actioib^{us}: quoties qaso dum suspendo
iudicio qd facerem^{us} ambigim^{us}, tandem qd meliq-
visum e' eligim^{us}, quoties dum bona agere pro-
ponim^{us} levi tntm occasioe distrahim^{us}, et bona agere ne-
gligim^{us}. Quoties proximo colloqat^{ur}, du' aliqd illi min^{us} 63.
gratum in lingua advertim^{us} illud silentio praterim^{us}
aut magis grata diim^{us}. et pauis quoties qd agim^{us}
et agere nos proe diutiq' avertim^{us}, in abastioe
cessam^{us}? qd autm qaso deficit, qd potiq' n' agerem^{us} qm
agerem^{us}? ego certe libere cesso et quae necessitati
gdoleo qm tibi libere et sine neccitate impoi.

249. 2°. Nisi dare^t in hoie arbitriu' liberu' liberte
indiffia, pro statu nae lapsa, hoc nec pot' mereri
nec demereri aut peccare, qd em ex neccitate sunt
meriti aut demeriti raeem hie nequeunt, qd autm
n' fit ex indiffia fit ex neccitate, go nisi dare, in
hoc arbitriu' liberu' liberte indiffia hoc in tali
statu nec mereri pot' nec demereri. m. qstat, qd em n'
fit ex indiffia, n' fit ex electioe, qd autm n' fit ex
electioe fit ex neccitate: go p' secula etm ostendij:
Meritum diij respu' eig, qd dum puit malu' facere,
aut bonum n' facere et in bonum facit, unde p'
Eulsbigt diij qd puit transgredi et n' e' transgress^{us}
facere mala et n' facit stabilita s^{ed} bona eig in ma
Demeritu' vero diij raeem eig qd dum puit et dicit bonu

facere. In n' fecit, l. etiam malum fecit; iustq em DEUS
e' neu punit qd necessis facieng.

Præterea nisi libertas tunc indiffie. et arbitri in 250.
hoc pro statu nase lapsa, nec DEUS iustq eet nec hoo,
n' DEUS, qia pta igne punit eterno, dum in pta
qa sunt necessis fiunt, datq, præcepta, qa si n' obser-
ueng, nobis imputang in culpam, dum in in ara poteste
n' sit ea obfessare aut n' obfessare. n' hoo, qia hic si-
miltu crimina punit, dum in crimina sine culpa fi-
erent, si in poteste hois n' eet facere crimen aut n'
facere; dicitu mihi quoso hæretice, qo iura præces
hui fures suspendunt, si in fur furari dicit, nec
tu n' furari n' puit, an qia fecit qd n' facere n' puit,
nqd hoc im probum e'; aut cur n' puit suspendunt cu
qi summa ageffe pcepto ad salvanda vitam furat, si
qia sponte furatq e' et tunc suspende, qia et hic sponte
furatq e'. aut qia fecit qd n' facere puit? si iam
libertem et indiffiam quedis, adeoq, dum furem suspen-
dunt hæreticam suam beatitem suul ex alto ospen-
dunt, et in qd in imo regas hoc qtra te in alto qtra.
Ad ianens ræces tuas dinstiq audire volo, satq, e' in fer-
nu' admittis et pntu auctes: qo et p' liberte indiffie.
Aperit: 2. Hois libertas qltra in olbe et radi. 251.
calte in intlu qffisul, adeoq, etas fectr intly autm
radicalte liber e'. 1.ª pars apert: de olbe de fide
e'. altera vero de intlu proxime ad filem accedit
e' in qtra Durande pro more partialitib amatozem.
legij præterea aper: hoc cu priori si tu.

252. *Q.* 1^a pars: In illa poa reali hois libertas gstit-
 tuenda e, cuius actus e electio, cui em gpetit in
 indiffia extrema. Felte eligere, illa poa positio oibz
 ad agendum requirit; agere pot aut n' agere, ut patet.
 Atq; electio e actus vlti, ut oes phil. cum Arle do-
 cent: go impo in poa vltima felte gstituenda e
 hois libertas. *Q.* 2^a pars: Libertas e pfectio creat-
 realis, ut nemo realis realiter negare pot, in hac
 em rea realis supereminet alias naas creatas sive
 viventes sive n' viventes; go dt felte gstituta, in ali-
 qua poa reali hois. Atq; duplx intm e hois poa ra-
 alis vltas et intly neg, libertas felte in vltu
 pot subsistere ut altera. apertis pars docet: go dt
 felte subsistere in vltu, adeoq; vltas e poa felte
 libera.

252. *Q.* 2^a pars: et siul 1^a magis gfy: Quislibet n' pot ee
 felte liber: go talis ee dt vltas, gsequa suader
 ex gformae priori a: p: poa felte libera dt positio
 oibz ad agendum requirit; poe agere aut n' agere,
 atq; hoc intly n' pot, go n' e felte liber. M. h' ex
 naa felte liberi, m: p: 1^a qidm p'ria qiq; docemur
 experia, qd qndo obbm sufficiente et dare pponit
 et verum, fatim illud gnoscam; ut verum, et sic de
 veritate gvincam, ut illud n' verum gnoscerem
 leam; et hinc obto sufficiente pposito ut vero intly
 n' pot dispentiri. *Q.* 3^a pars: si obbm dare pponit

ut falsum, illud n' pot' crescere ut n' falsum adeoq;
 ei n' pot' asperituri. Si demum obitum prout ad du-
 bium iudicium int'ly Indie suspendit, donec p' elec-
 tionem vltij ad alterutra' d'oneq; go p' 2.º si int'ly
 foret fratre liber, sequeret' hoem solo int'lu ante
 oem vltij q'ssum peccare, et sic n' suff'isteret' a'd
 D: Bern: tolle vltim et inferat' n' erit. pot' em q's
 p' p'tm int'ly damnari, neq; illud D: Augustini lib.
 de duob; ab' locu' habet, p'tm sine vlti. q' n' poe
 ois mens apud se dicit' scriptum legit. Imo ruerit
 ois sana Th'gia, q' unanimiter ascedat p'tm
 ut p'tm sit dre. ee vltium et vltium a vlti.
 provenire. Pz: autm seqla: ad p'tm p'ly n' req'ij
 q'm q'd poa. et sit indifferens ad actu' prohibitum
 ut eam ponat aut n' ponat, et t'n ponat; atq; i
 hoc p'ro sequeret' si int'ly et n' pot'ij vltas est
 fratre liber. ne go hoc q'tra oes DDres indocti aspe-
 ras, int'ly n' erit falsu' liber, s' electiva libertas,
 q'et'it vlti.

Est In int'ly radicali' liber, seu e' caa et radix 253.
 libertij vlti; vltas em Inq'm poa caa r'oe sui n'
 pot' magis ferri in hoc q'm in alterum membru', nisi
 penit' cae. sicut hoc cae n' pot' magis viam a eli-
 gere, q'm viam b. nisi penit' cae. sicut go cae
 eget ductore, q' cae dicat viam a. ee talem et
 talem, et viam b. ee talem p' ut in discretioe et
 prudente d'oneq; go sit eundem, ita etm vltas eget

ductore suo, id e' p'ca illuminativa, q'c dicit hoc
 obtm e' tale et tale, et illud obtm e' tale et
 tale ut in r'one et p'udente eligat, et d't'p'et
 q'd fit faciendum. Subsumo: Hicigni p'ca autem e'
 intellus, hic em gnoscens q'libet obtm illud sub his et his
 q'libet vlti ponit, et q'fi raalis in r'p'es ei offendit
 bonitatem obtm tum sensibilem tum moralem, q'a
 gnita vltas d't'nat adum: adeaq, ex intellu obtm
 indiffinito p'ponenda vltas h't q'd indiffinito fit, et ex
 q'p'enti cum illud ex q'o aliquid h'z caa dicit aut
 radix, hinc etm recte dicitur intell' q'd fit caa et
 radix libert' seu p'ca radicali libera sub d' p'ca
 ip'is hereticum q'ra liberte arbitrii calumnii.

Subsectio

Respondetur praecipuis hae- reticorum q'ra libertem ar- bitrii calumnii.

254. Q' 7. Auctoritas scripturae et D. Augustini, scripturae
 q' d'm illud: q' factu' p'ctm ferru' e' p'cti. D. vero
 Augustini illud ex Ep. 107. ad Vitalem ubi ait: libe-
 rum arbitrium ad diligendu' i' p'cti grandite, f'
 didim'g. Item ex c. 5. lib. de offi' iust: Quia p'cti
 vltas, facta e' p'cti dura necessitas. Praeterea
 Idem A. Dr: inq'unt, in lib. q'ris imp'cti q'ra Julia:

et pluribus alijs locis possetem indiffic ad bonum et
malum, qm Juliano alijs, pelagiani exigebant ad
libertem, acerrime impugnata, eamq, reuul, Inqum
basim et radicem totius heresis pelagiana; igit in
state nae lapsa n'e admittenda huicmi indiffic.

¶. His et alijs textibus huicmi rite intellis n
derogari qdqm arbitrii indiffic a catholicis astruunt:
Textus em scriptura ut interpretari de seruitute
et exclusioem libertis grae, n' autm q exclusioem
libertis nae et arbitrii, qe libertas etm cum
poto qssistit, neq, iste textus solum, s' etm si q;
alii huicmi st, ita iuxta S. S. C. C. interpretandi
st: qd igit ut recte intellas, suto: aliam ee li-
bertem, aliam realem et pncam: libertas realis
et pnc et pnc et realis qssistit nae. hoi de qe
hie disputamus, et qm libertem indiffic et
arbitrii nominam: moralis vero libertas e' pnc
nae intellualis n' in state pnc et nae, s' in state
moralis aut s'm finem suae salutis qfideratae, et
hie pt libertas grae: huic qponit seruitus mo-
ralis, qe qssistit in pnciae grae ad prompte
et alacriter querenda salutem reqistae, illi vero
qtraponit seruitus nae, qe qssistit in pnciae in-
diffic et arbitrii nae. de illa autm logi faciam
scripturam, qe alias nihili facit, qd in grae et charite

n' p'it' d'icim' n' de liberte aut seruite. nae.
255. Text' D. Augstini p' alterum eiq' locum nimirum 47.
ex c. 2. lib. 1. q'ra duas Ep'as pelagiani interpretam;
ait autm hoc loc: l. De ita: p'itarum dicat, q'd i' hois
p'cto perierit liberum arbitriu' de hoc genere? libertas
quidm perit p' p'ctm, s' illa q' in paradiso fuit hodi
plena cum immortalitate iustam, p'ct' q'd naa h'na
d'na indiget graa. Et lib. 2. eodm Tit. c. 15. ait:
P'cto Ad' liberum Arbitrium de naa hoim perisse
n' d'icim'. s' ad p'ctm valere in hoib' subdit' diab'lo
ad pie autm beneq' vivendu' n' valere, nisi ip'ia
vltas hois O'EI graa fuerit liberata, et ad o'e
bonum p'ctiois g'nois p'armonis adiuta. haec S. Aug:
ij' q' priorib' textib' voluerit patet, ultra em
nil voluit, q'm grandite i' p'cti nos p'rdidisse
liberum arbitrium ita. s' q'd etm ait De Ange.
supra citat' q'd illud p'ctm q'd in statu innocie
de facili vitare p'ramq' pot'ndm n' nisi diffi-
culte vitare p'om'g, et ita quia p'ct' vltas,
seruata s'it p'ctio dura necessitas p'p'te exclusioem
grae sine q' in via morali Bonum velle n'
valam'g: n' autm Cou'g e' D. Augst'ng de liberte
nae et arbitrii ut sum ex Cou'g citat' patet,
sum etm liquet ex eo, q'd in Cou'g hui'gmi impu-
diam pelagii infringere voluit, q' docuit q'd nos
in statu nae lapsa h'eam'g liberum arbitriu'

ad bonum et malum vno agere illi, qd hbat Adam
in Paradiso Terrestri: ad hoc autem n' requirebat
aliud nisi ut c. Augustinus loquens de amissione
liberi arbitrii scdm libertatem moalem, et qe
h' p' graam: qe cum rae dicit n' p' eum etm
locutum ee de amissione liberti, nae.

256.

Ob: 2. Rom: 5. ait Ap'ly q' unum hoem p'ctm in hunc
mundu' intravit et p' p'ctm mors, et ita in oes
hoes mors p' transit in qe oes p' uerunt. ex hoc
dexte fit urgent heretici: Mors ex p'cto seuta
et ut Rom: 5. dicit: qe ubi e' necessitas moriendi
ibi e' necessitas peccandi s' in statu nae lapsa
nie nobis necessitas moriendi statutum em e'
oi hoi s'pel mori qe etm necessitas peccandi.
atq' huius argumto pondy dare. n' exigui vider
s' Augustinus lib. de vera relig: dicens: qd nae
superba h' necesse alii invidere qd n' videt.
veru' si in statu nae lapsa h'et indiffia ar-
bitrii.

Ad hoc argumtm fit q' s' in 2. sent: d: 28.
a. 2. ad 5. dicendum: qd mors n' respndet pro pena
cuiuslibet p'cto s' p'cto i. transgressiois, ex qe tota
nae infecta e', unde fit a' necessitate moriendi: hoo
n' liberaz nisi p' graam, ita et a' necessitate subia-
cendi illi p'cto p' originem a' parentibz in p'cto
transgressiois: n' in omz qd hoo necessio in p'cto mortis
actis labaz ita s' p'.

Ego In in fra dico tran: a: n: c. qd manifeste re-
 fragat s. scriptura, in qd dicit qd Chrg fuerit
 obediens usq; ad mortem adeoq; hinc necessitem
 pte preceptum nec In hinc necessitem pendi
 ipse met em ait qis me arguet de pcto? unde vi-
 det in illa illac. dicit pte qmitti fallaciam
 qsequit; et ex Ino magis patente seu qsequite
 inferri sonum antecedentem et ming patentem,
 qd pctm logicum e, cum em Chrg mortuus fit
 et mortuus fit D: V: M: qui In Chrg aut D: V: M:
 peccavit Inq; mori latiq; patet qm Inq;
 peccare, et sic potiq; dicendum e, qd ubi e
 necessitas pendi ibi etm e necessitas mori-
 endi, n' autm ubi e necessitas moriendi ibi
 etm e necessitas pendi qia Inq; moriendi
 ad sonum pendi dt ee qsequis, sicut Inq; aal
 ad sonum hoo, n' autm antecedere dt, sicut na
 aal dt antecedere, sonum hoo male em dice-
 res aal e go hoo e, bene autm hoo e, goaal,
 sicut bene ex pcto Inq; mors arguit, n' autm ex
 morte pctm.

257. Dixi praeterea: tran: a: qia n' adeo venit in
 doctores utrum illud scripturae q pctm mors
 fit intelligendum de morte naturali, an de morte
 aie, qd e privatio grae: imo n' emissio melli
 voluat, etm si Adam n' peccet mortuus In finit
 utramq; em morte ex pcto j. Adami qseuta scilicet de finis,

et p[ro]p[ter] q[uo]d p[ro]p[ter] origi[n]e[m] et m[er]ito[m] p[ro]p[ter] p[er]tinet, sicut fuit, in
 ut fuit in easi. sua sedem fuit p[ro]p[ter] p[er]tinet
 sed in hoc ~~aut~~ fuisse scriptura, q[uo]d p[ro]p[ter] p[er]tinet
 ap[osto]lum in Greg[or]ius mors aie, bene gredi p[ro]p[ter]
 q[uo]d ubi nece[ss]itas e[st] moriendi, ibi etm[en] sit nece[ss]i-
 tas p[er]tinet, cum ad p[ro]p[ter] mori n[on] p[er]tinet nisi p[ro]p[ter] p[er]tinet.
 at tunc ager, q[uo]d p[ro]p[ter] statu[m] n[ost]r[u]m lapsa sit ne-
 cessitas ad p[ro]p[ter] moriendi morte p[ro]p[ter] p[er]tinet, cum
 sicut nemo ex nece[ss]itate ad p[ro]p[ter] p[er]tinet, ita etm[en]
 nemo ex nece[ss]itate p[ro]p[ter] moriatur. Ad illud
 D. Augustini loc[us] cit. in De Aug[ustin]o ad 3. d[ic]endum
 q[uo]d verbum Augustini n[on] e[st] intelligendum de nece[ss]itate
 absoluta s[ed] p[ro]p[ter] p[er]tinet, q[uo]d e[st] nece[ss]itas finis, sicut
 em[en] superbi s[ed] fini suo inhaerere vult, ut sicut
 p[ro]p[ter]iam excelliam q[er]at, nece[ss]e h[ab]et, ut in-
 videat excelliam aliorum, q[uo]d p[ro]p[ter] excelliam
 derogat: s[ed] q[uo]d sicut p[ro]p[ter] superbiam p[er]tinet mort[is] etm[en]
 n[on] p[ro]p[ter] hoc nece[ss]e h[ab]et ut sicut in actu super-
 biae exeat, p[ro]p[ter] em[en] de uno p[ro]p[ter] in gl[ori]a p[ro]p[ter]
 transire, s[ed] in bonum ex genere: et ideo n[on]
 e[st] nece[ss]arium q[uo]d invidet. hoc. s[ed] De. ex q[ui]b[us]
 respos[us] s[ed] etm[en].

Ob. 3. si hoc etm[en] p[ro]p[ter] statu[m] n[ost]r[u]m lapsa h[ab]et libertatem
 iudicij et arbitrij, frustra D. Paul[us] Romani, scri-
 bens q[uo]d p[ro]p[ter] n[on] q[uo]d volo bonum hoc ago, s[ed] q[uo]d odi ma-
 lum hoc facio: neq[ue] veru[m] e[st] q[uo]d ad philippens[em]
 scribit q[uo]d DEUS e[st] q[ui] q[er]at velle et f[ac]ere:

258.

neq; qd in p[ro]p[ri]o legi qd cor regi in manu Dei
p[ro]curat, soluerit inclinabit illud, atq; h[oc]
scriptura falsificari n[on] p[otes]t. qd h[oc] in statu
nae lapsa n[on] h[ab]et libertatem indiffic. et arbitrii.
C[on]f[essio]: h[oc] pedem claudum n[on] p[otes]t ambulare nisi
claudicando, s[ed] p[otes]t e[ss]e q[ui]dam curvitas v[er]is:
qd h[oc] in statu p[er]i existens n[on] p[otes]t n[on] p[er]iculis.
R[es]p[onsio]: Neutr[us] horu[m] ventur[us] aliqd libere derogari
arbitrio n[on] illo ad Rom: qd Ap[osto]l[us] n[on] aliud offen-
dit, qm[od] q[ui]nta s[un]t q[ui]p[er]ificia carnis advers[us] p[ro]p[ri]e
q[ui]e agre nimie superari, n[on] autem q[ui] abso-
lute superari n[on] p[otes]t, adeoq; in eo minutum non
libere et arbitrio p[otes]t adde. p[er]m[ission]e ostendit, qd id
qd antea et durante statu innocentie facile
agere p[otes]t, in statu nae lapsa difficult[er] nimie
operari q[ui]cunq; p[otes]t rebellioem p[ar]ti inferiori, et
sensitiva ad partem superiorem et r[ati]onem.
Ad altera[m] Ap[osto]l[ic]i locu[m] dico: Illu[m] p[re]senti loco
s[un]t ostendere, qd sine gra[ti]a DEI bonu[m] operari
nequeam[us], aut etia[m] qd ois no[n] actus operatio
dependeat a DEO p[ro]p[ri]e p[ro]mouente. Inq[ui]s i[n]
causis stante ut Th[om]as unanim[iter] asserunt
In in. Inad. De. DEO, tum in A: de gra[ti]a.
Ad 3. u[m] script: ex p[ro]verbis, dicit: ibi ostendi, qd
DEUS p[otes]t ferre s[un]t ac efficacit[er] vram v[er]tem
dirigere, absq[ue] illa violat[i]o[n]e aut necessitate, q[ui]bus
null[us] e[st] tam refractari[us] q[ui] DEUS n[on] p[otes]t vocare

servat et efficaciter ut liberi, ac sponte se
governat ad DEUM, esto etiam Rex. Si ergo cor
regis in manu DEI est, ut. Quid DEUS p[ro] gratiam
suam sine illa recipite, si sola fuerit, graa
infallibilitate inclinatur illud quovis, volent.

Ad 2° q^o: ita R. d. l. d. loc. cit. ad 4. Dicendum: 2° q^o.
quia ratio illa tenet in illis, quae agunt p[ro]pter necessitate
nata in quibus de necessitate operantur, sed exigentia
efficitiois et defectum operantur; n[on] autem tenet in
voluntatis, quia hoc habet virtutem, ut n[on] uti virtute. si
in glorium usum exire: et, sicut hoc habet vir-
tiosum, ut n[on] uti virtute illo. hoc s. d. Ex quibus infra
d: M. has pedem claudum n[on] potest ambulare nisi
claudicando, pede claudicante ex virtute naturali
n[on] potest ambulare, agens ex necessitate, n[isi]
claudicando. c. M. pede claudicante ex virtute
moralis n[on] potest ambulare, agens ex virtute nisi clau-
dicando. n. M. et d: M. si potest e[st] quaedam virtus
moralis, vel ex indiffia et electione, agentis. c. m.
et quaedam virtus naturalis, vel ex necessitate, agentis
n. m. et c. Casus diffinis h[ic] ex textu praesentato s. d. d. j.

Obj. 4. q^ota spes: 2. Intelligitur e[st] sicut liber: q^o p[ro] p[ro] a: 2° bo.
q^o p[ro] q^o e[st] indiffia ad opposita, e[st] sicut libera,
et h[ic] intelligitur e[st] p[ro] huiusmodi: q^o p[ro] p[ro] m. ex eo, q^o in-
diffia velis, proponat indiffiam intelligit adeo, ut
si intelligitur velis n[on] proponat obtem indiffiant, velas pa-
ritur d[icitur] maneat indiffias.

R: n: a: ad h: p: d: M: poa qd e' indifus in agen-
do, illa e' fcltr libera c. M: poa qd e' indifus
folu' in representando, five qd alteri aliqd
representat indiffente u' bonitas eig et malitia
illa e' fcltr libera n: M: et d: m: atqz intlg e'
poa huiusmi, id e' e' indifus in representando c. m.
e' indifus in agendo n: m: et c: p' aliqd e' in-
difus l. in cendo l. in representando l. in agendo
in cendo aliqd diuz indifus, si raoc' sui et
p'ri ee' abnate n' fit, talis e' indifus hoc
proo obta petoy cras curret, fita petoy ut
currat abnate n' fit: in representando ali-
qd e' indifus, si qd in se abnatum fit, ut fit
aut n' fit, alteri in fu aliqd representat, ut
ipsum neqz pro neqz q'ra eligat, p' alteri cui
representas fit electioem remittat. In agendo de-
n: qd diuz illud indifus, cui circa actioem aut n'
actioem q'bet electio, et hoc indifia q'stituit
fcltr liberum qum d'z libertas fcltr p'fectio
creae realis ad agendum aut n' agendum, unde
etm fcltr liberum ex quni d'z diuz illud,
qd p'p'is oibz ad agendum req'fitz p' agere aut n'
agere: at hoc indifia n' q'bet intellui p' s'lti
ut supra probavimz, intellui. In q'nt indifia in
representando, unde e' radicaliter liber.

261.

Top: 5. Libertas e' p'fectio creae realis n' creae
simpliciter p'raalis ut paulo ante diximz: go in eo

felix q̄stituenda e, q̄ felix reale e. Subsum
 atq; intell, n̄ autm vltas, e felix realis, vltas v̄
 e. realis v̄tm q̄ participacione, q̄ l. ex hoc patet,
 q̄ r̄o sup̄iet p̄alem illuminacionem, illuminare
 autm intellui q̄renit n̄ vlti, hoc em p̄o r̄o e.
 go in intell. felix q̄stituenda e libertas et n̄ in
 vlti. Praeterea. Jam l. drem l. p. q. 82. a. 3. Jussu
 nobilior p̄o x̄ e, qm̄ vltas, atq; nobiliori p̄o. Tri-
 buenda e nobilior p̄fectio: go etm̄ intellui in ce-
 r̄a realis nobilior p̄fectio tribuenda e n̄ vlti.
 Subsum atq; nobilior p̄fectio r̄a realis e li-
 bertas filis, qm̄ fil libertas v̄tm radicalis.
 go etm̄ filis libertas tribuenda e intellui n̄
 vlti, auerit etm̄, q̄ intell, moveat vltm̄ in
 r̄o finis, adeoq; fil 1. movens q̄sqr̄ et
 jam liberum p̄

R̄: ad obiectum e. a. m. e. huius falsitas et positivae
 et privativae ostendij. positivae hoc entym̄ta
 q̄ d̄a e gl̄ra oes p̄lor electio e p̄fectio r̄a
 realis n̄ r̄a simpl̄r. go in eo felix q̄sti-
 tuenda e q̄ felix reale e. Et si electio
 foret atq; intell, privativae autm hoc entym̄ta.
 Petm̄ morale e imp̄fectio r̄a realis n̄ r̄a
 simpl̄r, p̄ q̄a realis e: go in eo felix q̄stituenda
 q̄ felix reale e, privatio atq; em̄. i. b. e ubi e atq;
 adeoq; petm̄ felix erit q̄ intellum gl̄ra oes theo-
 logos. Non go r̄ p̄fectio r̄a realis, p̄i q̄renit

ga realis e. statim in illo fecti gffruenda e
qd fecti reale e, fectm in eo gffruui pt. qd
reale e p participacionem.

262. Ad illud 1. Dns loc: ut. diij. illud eodem loco An dicere
vltm nobiliore e intellectu re in fecti gffradicere, ait:
~~em eoridi eminia unig ad alteru pt attendi~~
duplts uno mdo fmpltre alio mdo fctm qd gffiderem
autm aliqd tale fmpltre prout e fctm se. fctm tale
fctm id autm prout diij tale fctm refut ad al-
tera: f. go intlg et vltas gffiderem fctm fctm
intlg eminentior ^{invenit} ~~impedit~~, et hoc apparet ex
gparace obtm adinvicem: obtm em intlg e fctm
plicig et magis cofolubem, qm obtm vltis: nam
obtm intlg e ipfa rao boni appetibilis, bonu autm
appetibile, unig rao e in intllu, e obtm vltis.
Ento autm aliqd e fmplicig et abffracticig, tnto
fctm se e nobilig et altig, et ideo obtm intlg
e altig, qm obtm vltis: cum go pta rao pta
fit fctm ordinem ad obtm, fequit qd fctm se e
fmpltre intlg fit altior et nobilior vltis: fctm
qd autm et p gparacem ad alteru vltas inve-
nit interdu altior intllu ex eo fctm, qm obtm
vltis in altiori re invenit, unde melior e amor
DEI, qm gnis. Ex hoc Texte hlij diij pt libertem,
etm p tribuig vlti, tribuig in nobiliori pta fctm
fctm qd licet tal; n fit fmpltre. proutea t. m.
l: pt m: atq; nobiliori pta tribuenda e nobilior
p fctis, fi aliunde implicaa fit c. m. fctm m. etc.

Est autem magna implicata intell^{us} ad libertate facta
sibi usurpanda, cum intell^{us} rae sui sit pot^{est} ne-
cessaria receptiva obli, qd ad crescere, ut ei re-
dianfibz sensibz et intellu agente pponit.

Ad ultm qd addit, fuit qd intell^{us} moveat vltm
in rae finis, Quum diffioe: movet in rae finis
id e representando et pponendo finem c. id e ut
ipse intell^{us} sit finis n.: ex eo qd intell^{us} pponat
vlti bonu aliq^{uod} a qo movet, n seq^{uatur} qd sit i.
movers file, s^{ed} vltm qd sit radicale movens, et
ideo n e i. file liberum s^{ed} radicale vltm.

Ob 6. Intellus n e caa libertz, qo neq, radix eig, 263.

66. Intell^{us} p^{ro} qm caa. p. a. intell^{us} neq, e caa libertz in actu
i. neq, in actu 2°, n in actu 1°: qia libertas in actu i.
n e aliud, qm ipse naali, pot^{est} vltis: n e tm in actu 2°
intell^{us} em respu huius aliud n vides qm gdis sine qo n,
n em aliud in actum secundu influit, qm qd obtm
cul indifia pponat vlti, qd fuit pura gdis sine
qo n.

R: d: a: Intellus n e caa libertz, proxima et imdta
c. a. n e caa remota et radicalis et n. a. et c. ad
p: dico intellum ee caam radicalem libertz, tam in
actu i. qm in actu 2°, nec vltm ee applicaoe obli,
qemaomdm approximas ligni ad ignem, Tribus em
obli sim qudam motiva, et fuit ut sit acte ex-
petibile, qd p^{ro} gdis fuerat n n i. in pot^{est} su.
2. vltm obli, n e i. file de rae libertz, p^{ro} p^{ro} caa in actu naali qo.

Sect: II.
Utrum et quis indiffia sit de
raoe libertis pfectæ in statu
nae lapsæ?

264.

Diximus N. 245. et alibi indiffiam arbitri alia ex
gradibus, quæ sunt quæ indiffis et ad agendum aut non
agendum adeoque ad membra gradatoria, alia gra-
dibus, quæ quæ indiffis et ad agenda bonum aut malum
quæ gratia sunt. Offensum etiam priori sect. et quomodo
libertas indiffia in homine reperitur etiam pro statu
nae lapsæ, neque, solum ad membra gradatoria, sed
etiam ad gratia illam se extendere peria, quæ
non docet experientia: dubitatur in enim utraq; in-
diffia tam gradibus, quam gradibus, si de raoe
libertis pfectæ in statu nae lapsæ? heretici
pelagiani cum Hæresarcha suo Celasio dice-
bant ad libertatem multa necessaria esse non solum
indiffiam gradibus, sed etiam gradibus, et pericia;
proin dicebant neminem pfectè liberum esse, si non
sicut agere et non agere ita etiam bonum et ma-
lum agere potest, quæ quæ in elegantes decertantur:
Augustinus libro operis imp: quæ Julianum alioque, pe-
lagianos nervosè ait: liberum non est, nisi quod duo sunt
velle, id est bonum et malum: liberum ergo non est, qui

malu n' p' velle. de qo etn ipe dixit, DEUM
 nisi iustq ee n' p' ficiere DEUM laudas, ut Ei
 auferas libertem? Sicut eti etn ea modernj, qj
 qidm pelagianor in hoc sui aperto errapu pro-
 fiteri, nec tñ ipsi saltem pro statu via de rase
 libertis solam q'radioris indiffiam adstruunt, s'
 volunt libertem qidm s'lm se et imp'ctioe sui
 absoluta n' includere libertem specificaois adeoq'
 DEUM absolute liberu ee esse malu' absolu-
 te facere p'it, eam tñ in p'ctioe respectiva
 ad statu via includi, Tadeoq, neminem
 videntu' esse liberu ee, nisi s'ul' ut indiffia
 ad q'radioria s'it indiffis ad q'ria bonu et
 malu'. q'ra. q'ra tñ s'it

Apertio: Neg. de rase p'ctiois absolute libertis, 2. 65.
 neg. de rase p'ctiois respectiva ad statu via
 etn pro statu rase lapsa e' indiffia q'variati;
 l. specificaois, s' potus libertis e' imp'ctio, p'ctio
 autu sola indiffia q'radioris et exercitiu. Est
 S. Dns nec n' P. Augusti p'p

Q. 1. ab auctoritate S. Dns, qj in 2. sent. d. 25. a. 1.
 ad 2. sic ait: dicendum, q' ad raseu liberi arbitrii
 n' p'inet, ut inditrate se heat ad bonu l. ad
 malu', qia liberu arbitriu q' se in bonu ordi-
 natu e' cum bonu s'it obtm vltis, nec in malum
 tendat nisi p'it aligem defectu, qm apprehendit
 ut bonu, cum n' sit vltas aut electio nisi boni

ia s'it de
 statu

h'p'it etia
 p'ad' ad
 aliud p'p'
 in ead' m'
 l. e' p'p'
 in pro p'p'
 m'ab'ia, p'
 via p'p'
 m'ab'ia, in
 l. de rase
 l. auct'io
 l. agio de
 l. ce n' p'
 el p'p'ioe
 l. ce p' n'
 et m'
 l. ceant'ia
 aliq' p'
 p' l. de
 l. agio

aut apparenti boni: et ideo ubi effectus est li-
beru arbitrium, ibi in malum tendere n' potest,
quia impetu esse n' potest: sed hoc ad libertate arbitrii
pertinet, ut alicuius aliquid facere aut n' facere
possit, et hoc DEO convenit, bona enim quae facit, potest
n' facere, nec tamen malum facere, potest. Ita S. D. qui
clarior est adhuc sententia idem repetit: q. 22. de veritate
a. 6. subdens: ubi n' est defectus in apprehendendo,
n' potest esse veritas mali sicut patet in beatis, et pro-
futo dicitur quod veritas malum nec est libertas nec pars
libertatis, quoniam sicut aliquid libertatis signatur: sicut
iterum habet 1. p. q. 62. a. 8. ad 3. ubi inquit: quod libertate
arbitrii diversa eligere potest privato ordine fini-
tis, hoc pertinet ad perfectionem libertatis eius, sed quod
eligat aliquid divertendo ab ordine finis, quod est
peccare, hoc pertinet ad defectum libertatis: unde
maior libertas est in Angelis qui peccare n' possunt,
quam in nobis, qui peccare possumus, ita clarioris
sententia S. D.

266. *Res.* Eadem operatur a causa: omnis effectus creatus pro
quoque statu deinde consistens, esse est participatio et
emanatio effectus divinae, alias daretur aliquid effectus
creatus n' dependens aut emanans a 1. effectus:
atque indifferens ad malum aut ad gloriam n' est parti-
cipatio et emanatio divinae effectus: quod per m. p. simpli-
cat quod a 1. et centrali effectus emanans aliquid esse pa-
naa tendens in malum est impetu, esse enim quod

tendit ex sua natura in malum et in peccatum, et ipsa
 est in peccatum, nam omnis potentia specificata ab actu suo
 proinde si actus ad genus naturalis tendit et malum et in peccatum,
 ipsa etiam potentia dicitur esse in peccatum: atque ista bonitas
 est in peccatum et est in peccatum, extra indiffinita ad malum
 et ad gloriam et potentia tendens ex sua natura in malum
 et in peccatum: ergo indiffinita ad gloriam vel par-
 ticipatio et emanatio hanc participationis. M. p. magis:
 implicat arborem certis bonis fructibus naturalis ma-
 los facere ex fructibus enim eorum generatis eos
 autem Evangelista: ergo etiam implicat, quod a se et certis
 fructibus emanat aliquid tendens in peccatum et malum:
 tamen nulla est participatio neque, pro statu vice, que non sit
 emanatio ista participationis, cumque indiffinita generatitatis
 non sit participatio huiusmodi, in peccatum potest dicen-
 da est in peccatum libertatis.

Res. 2. Si indiffinita ad gloriam est participatio, saltem ref. 2. 67.
 pertinet ad statum vice, illam etiam Chrysostomus
 tamen caput iratum dicit huiusmodi, sed Chrysostomus
 eam non hinc, aliam fuisse ab intrinseco et ex sua
 natura quae tali peccabilis, quod in statu: de Juncat: et
 admittit per virtutem unionis hypostaticae Christi
 intrinsece trinitatis, p. p. secula: et dicitur participatio
 etiam respectiva ad statum vice, que non fuerit in capite
 vero Christo, cum ille caput sit et speciosus forma pro
 filio hominis, atque in eo habet omnis plenitudo gratiae:

go si e' graa aut effectio etm usq' status, via
libertas, q'varietz, cam etm Chy' Ong' dicitur huiuspe,
gia go hanc p'endi poam proxima Chy' n' h'uit, ca
effectio dicenda n' e' p' pot'ig' imp'fectio

268.

Ob: 1° q'lis acty talz e' poa ut quibz asserunt phi
cum Arle: go si acty e' imp'cty vituperabilz et
malz, talz etm erit poa talz acty. sub: atqui
acty indifia ad malum malz e' et imp'cty, acty
em huiusmi p'ctm e', p'ctm autm malu' e' et vi
tuperabile: go etm indifia ad malum, seu poa con
trarietz mala e' imp'fecta. et vituperabilz. 2°
Ut dicit in trac. de pctis tam ipsam p'ctm facto
sumptum, qm etm p'endi poa n' d' nisi metu nihil
in puro privatio existens, atq' qd e' pura privatio
aut purum nihil, n' p' ee effectio, p' e' potius
carentia et defecty effectiois in s'cto apto, adeq'
et eig' imp'fectio. go indifia q'varietz n' e' neq'
respectiva effectio ad statum viae, p' pot'ig' eig'
imp'fectio et defecty. 3° In Gen: dicitur: vidit
DEUS unisa qae fecerat et erant valde bona, atq'
n' e' valde bonum qd et q'ateng' e' a DEO et 1°
bono defectibile ac creatori suo refractarium:
neq' illud bonum e', rase cuiq' qis h'it, ut p'it re
fragari et deficere a DEO 1° bono (i. ut probari
p' a q'rio talit' bonum e' a creatore suo n'
poe deficere, illi n' p' refragari p' hinc et

plenitudo gaudii est in caelo, ubi et Angeli re-
 spondent ad amanda DEUM, nec ab eo defi-
 cere possunt: ergo est gaudium malum est à DEO posse
 deficere et illi refragari, sed atque quod hoc à DEO
 deficere potest et illi refragari, sed ex indiffi-
 gtrarietate: ergo indiffi gtrarietatis non est bona tadeoq
 nec aliqua perfectio, sed potius imperfectio. Et itaque de
 ratione libertatis, perfectio sive absoluta, et sicut se per-
 tate sive considerata ad statum via sola in-
 diffi gtrarietatis, et exercitii, et autem sicut in
 illa etiam indiffi gtrarietatis, sed. resp. arg. com.

Subsectio Respondez Argm: contris.

Ob 1.º autoritas scripture, quae per Ezechielum 15. libertate
 explicat per potestatem extendi manum ad ignem aut 269.
 aquam seu bona et mala ut interpretantur, quod
 potest. Ita in indiffi gtrarietatis, gtrarietatis: ergo de ratione li-
 bertatis, et indiffi gtrarietatis.

R. c. i. a. d. c. ergo de ratione libertatis absolute et sicut se per-
 spectata. et indiffi gtrarietatis, n. c. de ratione libertatis
 respectiva ad statum via subd. et de ratione eius quatenus
 ad eius imperfectioem et potest defectum gfirmatorem in
 gratia c. c. et de ratione eius quatenus ad eius certitiam

quidem aut effectum n.c. n' disputamus qd in pro-
senti statu vice n' p'ing liberi indiffia tu gtra-
riet; et gtradior; p' t'atm ngamg indiffia gtra-
riet; arguere pot'is effectum aliqua qm imp'ctioe
et defectum ure libert; gtra q' obio nil.

270.

Obj. 2. Iustando solui: qo maior e' libertas,
eo maior e' effectio hois, atq; qo maior e' indiffia,
eo maior e' libertas: qo etm qo maior e' indiffia
eo maior e' effectio hois. M. suadez ex eo, qd libertas
s'it effectio p'ca hois; m. vero h' ex hoc, qd libertas
g'istat in indiffia, unde sicut ex minori indiffia
minor etm e' libertas sicut dixim' de g'usticia
que ideo q'adq; minuit vlt'ia in raeo libert; g'ia
indiffiam minuit: ita etm ex maiori indiffia ma-
ior ea d' libertas. Unde subl: atq; ubi indiffia
se n' solu' extendit ad g'ratioria s' etm g'ria,
ibi maior e' indiffia, qm ubi se t'atm extendit
ad g'ratioria: qo etm ubi d' indiffia g'trarietis
s'ub et g'tradior; ibi maior e' effectio hois. subl. 2.
atq; nulla effectio crescere p' q' aliquid qd e' imp'ctio:
ig' p' effectio hois maior e' ubi d' indiffia con-
trariet; indiffia g'trariet; n' p' ea imp'ctio
s' magis effectio.

271.

R: Imprim; hoc arguto probi nimiu' adeoz
nil probaret em, s' t' aliquid probaret, qd hoc
pro statu nra lapsa eet mag; liber. adeoz, et

magis perfectus quam D.E.M., quoniam in D.E.O. nec dari
 nec dari potest indiffinita generati, et ad malum.
 Q. In 2. in fra: h. M. quod maior intensivè est liber-
 tas, sive quod perfectior est libertas. eo maior est perfectio
 hominis c. M. quod maior extensivè tantum est libertas, sive
 quod magis libertas se extendit, eo maior est perfectio
 hominis, subd: quod magis se extendit servato in ordine
 ad finem datum eo maior est perfectio c. M. quod magis
 se extendit praetermissis in ordine ad finem datum
 adeoq; degenerando à fine, eo maior est perfectio
 n. M. et d: m. atq; quod maior est indiffinita servato
 in ordine ad finem datum eo maior est libertas,
 c. m. quod maior est indiffinita degenerando et praeter-
 missis ordine ad finem, eo maior est libertas
 n: l. subd: m: eo maior intensivè seu perfectior est
 libertas n. m. eo maior extensivè T. m. et n: c.
 Ad hoc ut aliquid sit perfectum dicitur esse in ordine ad
 finem datum quod praetermissis quod fit ex defectu fit,
 ut in S. O. quavis aut, et ipsa naturalis ratio suadet:
 et ideo cum videntes indifferenter sunt indiffinita
 generati, et hoc, quod potest deficere à suo ult: fine,
 et peccare, indiffinita talis eis non est perfectio, sed de-
 fectus perfectiois. Et hoc est quod ait S. O. 1. p. q. 62.
 a. 3. ad 3. Dicendum quod liberum arbitrium sicut se habet
 ad eligendum ea, quae sunt ad finem, sicut se habet
 intellectus ad desiderios; manifestum est autem, quod ad virtutem

intellectus finet, ut in diversas quiescencias procedere
possit secundum propria data, sed quod in aliqua quiescencia
procedat praetermittendo ordinem proprium, hoc est
ex defectu ipsius: unde quod liberum arbitrium
diversa eligere potest servato ordine finis, hoc
finet ad perfectionem libertatis eius, sed quod eligat aliud
divertendo ab ordine finis quod est peccare, hoc fini-
net ad defectum libertatis.

272. Obi. 3. Exercitium libertatis est extensio perfectionis
eius, atque hoc etiam dum peccat habet exercitium
suae libertatis: ergo etiam atque ex indifferencia quiescencias
est extensio perfectionis eius. Ad hoc, etiam potest periri
est extensio perfectionis libertatis. n. videtur contra
petitum enim non foret petere nisi fieret in libertate.
M. p. Exercitium alicuius perfectionis est extensio per-
fectionis huiusmodi, atque libertas est magna huiusmodi per-
fectionis. ergo exercitium libertatis est extensio perfectionis eius.
R. d. M. Eo fere modo ergo proprium exercitium libertatis
servato ordine ad finem dicitur est extensio perfectionis
eius. M. exercitium libertatis praetermittit ordinem ad
finem dicitur est extensio perfectionis eius n. M. et d. n.
atque hoc etiam dum peccat habet exercitium suae
libertatis servato in ordine ad finem dicitur enim n. n.
praetermittit ordinem ad finem dicitur enim n. n. n. n.
ratio distinctio huius ex dictis obiectis prioribus.

273. Obi. 4. Abstinerere a peccato est aliquid perfectum et lau-

dabile, go etiam potest peccare. sed pro statu via
 pertinet ad perfectionem libertatis. a: tum ex naturali
 suadeat instinctu, tum etiam hinc ex illo excellenti, qui quod
 transgredi et non transgredi, facere malum
 c: p: ex eo, quod libertas hoc ipso quod dicitur indiffia
 non potest respicere abstinentiam a peccato, quia etiam supponit
 potestatem peccandi: go unum negat pertinere ad
 perfectionem libertatis, quia etiam ad eam pertinet
 alterum. R: d: a: abstinerere a peccato est aliquid
 factum ex eo quod respiciat potestatem peccandi aut quatenus
 habet potestatem respicitur: a: est quod factum quatenus
 est liberam voluntatem, abstinere a peccato respicitur, et per
 vato ordine ad finem dicitur libertas exercere
 c. a. et n. c. ad hunc p: R: quod quoniam libertas ab
 stinendi a peccato non potest dari, quia quodlibet peccandi potestatem
 aliam quatenus abstinerere a peccato est aliquid factum
 non tam respicitur quoniam respicitur potestatem peccandi, et in eo
 factum, quod servato ordine ad finem dicitur liber-
 tas exercere a: hinc: Ergo a: indiffia est fundamentum totius moralitatis
 actuum humanorum?

Sect: III.

Quenam indiffia sit fun-
 damentum totius moralitatis actuum
 humanorum?

Reprobamus sed priori errorem pelagii, suorumque,

nee n' gradinony sentie alioru' qorumda solen-
tium indiffiam gstrictis n' ee qidm pfectioe simplis
talem libertis, ne sic OEO cum Pelagio libertem
adimerent, ee tn pfectioem respectiva ad statu via:
dicentes hanc gstrictis indiffiam ex defectu li-
bertis provenire et impfectioe ee n' pfectioem
eig. Alia iam difficultas examinanda venit,
an nimiru' ad merendu' aut demerendu' sufficit
libertas à coactioe et libertas seu spontaneiti,
ut Jansenij innumerij patrū textibz probare
niti, an vero requiratur libertas à necessitate seu
gradioris et indiffia? quam difficultem ex-
plicabit

274. *Apertio:* quodam totij moraliti actu hucum
n' ee nec ee p' libertas spontaneiti, p' libertas
indiffia gradioris et exercitiu. ita OEO catholici
gl'ia Jansenij.

*Q. Apert. 1.º ab auctoritate. 1.º qidm ex eo qd ab
Innocentio 10. et Alexandro 7. hae pro in bulla
gl'ia eundem Jansenium damnata p' qd in
5. damnatas ordine 3.º 1.º Ad merendu' l. de-
merendu' in statu nae lapsa, n' regim' in hoc
libertas à neq' necessitate, p' sufficit libertas à coac-
tioe. vba bulla seu sonant: 3.º ad merendu'
l. demerendu' in statu nae lapsa, n' regim'
in hoc libertas à necessitate p' sufficit libertas*

à coactione, haeretica deularumq; et ul' salu
 damnant. 2.º autoritate gelij q'tra Lutherum
 & calvinum, alioq; seps: 6.º can. 4.º dicentis, si
 quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum
 et excitatum nihil cooperari neq; p'oe dispen-
 dere si velit p' anathemas fl. 3.º auto-
 ritate D'ni Angli q. 6.º de malo a. un. sic de elec-
 tione h'na dicentis: Quidam posuerunt, q'd vltas
 hois ex necessitate moveat ad aliq'd eligendum,
 nec t'n ponebant, q'd vltas cogere, n' em oe
 necessarium e' violentum, s' solum id cuius proprium
 e' extra: unde et motus naturales inveniuntur
 aliq' necessarii, n' t'n violenti s' ex verissime
 depictam Jansenii mentem, s' audi q'd de har
 opinione S. Thoas senserit etiam p'rogm Jansenii
 in reu' est naa: subdit autm l. 1.º q. 1.º h'c
 autm opinio e' haeretica, tollit em raocem
 meriti et demeriti in h'nis actibz, n' em
 videt ee meritorium l. demeritorium, q'd aliq'is
 si ex necessitate agit q'd vitare n' pot, s' t'm
 exumeranda inter extraneas p'licae opinioez,
 q'ia n' solum q'trariaz fidei, s' fevertit oia
 propria p'licae moralis: si em n' s' liberum
 aliq'd in nobis, s' ex necessitate moveat ad
 volendum tolli deliberas, exhortas, praecpta

et punitio, laz et viluperia circa qd mora.
qz pilla veritas. haec S. D. qua ex aliis sola suffi-
cit, ut pateat, qd de Jansenii, suorumq, opinioe
sententia fit.

4.° Elm ex auctoritate summi Pontificis Cui s. Gregori
13. et Urbani 8. qz in suis constitutioibz contra Mi-
chaëlem Baium int alias eidem Baii pces
etm duas sequentes damnant ut hereticas. 1.°
et ordine 39. et sic sonat: qd schisme fit, etm
si necesse fiat, liberè fit. Altera e' ordine
66. et sic se habet: sola violentia repugnat libertati
hominis naturali. prima alia contra hanc sententiam
ab auctoritate professi sunt, sex allatis, quatuor
ab auctoritate fit, sed qd fit. unde.

275. Pz 2.° à raoc: Ine ad raocem meriti aut de-
meriti n' sufficit libertas spontaneitatis, p' requisitum
libertatis indiffere' q' ad rationis quod e' sola spon-
taneitatem n' pot' salvari liberum arbitriu', q' ad
e' fundamentum totius bonitatis aut malitiae moralis
meriti et demeriti, atqz e' sola spontaneitatem
n' pot' salvari liberum arbitriu' p' q' etm ad
raocem meriti et demeriti n' sufficit libertas
spontaneitatis, p' requisitum indiffere' q' ad rationis. Mte
quod Jansenius eo q' d' ipsemet aperat, liberum
arbitriu' ce' fundamentum totius bonitatis et malitiae
moralis. m. p. Si e' sola spontaneitatem pot' salvari

liberū arbitriū, sequere qd pater. p qd si foret
 actio pfectiū libera, qd sequas e' qtra fidem et
 absurdū: qd p. sequa ex eo, qd pater et filij
 pparent p'v'itū hū' cu' p'lenia advertentia
 rarij. Et sumā spontaneitē sine ulla violētia
 necessio tū et sine indignia. qd qd falsitas
 autem p. ex hoc: qd ita sequere qd pater et
 filij eent. P'ri p qd si sicut dicunt P'ri crea-
 turarū, hoc autem fuit error veterū hēreti-
 corū p'p'ertim Macedonianorū. sequa ope-
 dij: Vera et p'p'ita libertas eent'ct' exigid
 d'ni' operantij in qd' faum ut ipse san'ctus
 fateri qd si pater et filij libere p'v'ant
 DEUM p'v'itū: ipsa p qd si p'v'as libera
 arguit P'rium sui operantij P'ris et Filij,
 p'v'itū sequere qd P'ri et Filij eent P'ri
 p qd si.

Ch: et p. eadm m. 2°. Liberū hōiū arbitriū 276.
 et emanat et participat i. et d'ni liberi, atq;
 i. et Trini liberum n' p' salvari p' solam
 spontaneitē: qd neq; liberū hōiū arbi-
 triū p' ea salvari p' m. p. DEUS s' d' ca p'v'itū.
 d'ni' liber, qd nulla necessio urgente fuit
 n' autem s' d' ca qd necessio fuit, imo ne s' d' m
 hoc liber d'ni p', alias e' d' d'ni p' qd se

libere amet, intelligat, genuerit libere verbum,
dicit autem libere creasse oia creata, eo qd
nulla necessitate urgente creavit: go j. et dicit
libere n' pot' salvari q' solam spontaneitatem. hoc
advertens S. Dr. j. p. q. 19. a. 10. ait: Dicendum, qd
liberum arbitrium habemus respectu eorum, qd n'
necessitas solum, l. naturali instinctu. et paulo
post: Cum igitur D. & U. ex necessitate suam bonitate
velit, alia vero n' ex necessitate, respectu illorum
qd n' ex necessitate vult, liberum arbitrium
habet. Ita S. Dr.

277. *De eadem apert. 3. In illa libertate consistendum
fundamentum totius moralitatis, quae sola ita aliquid
agit moraliter bene, ut pro merito mereatur premium,
l. contra: atque hoc facit sola libertas indifferens
n' autem libertas spontaneitatis, go etiam in libertate
indifferens et n' in libertate spontaneitatis consistendum
est moralitatis fundamentum. M. h' in terminis,
n. p. nemo pro merito agens agit bene moraliter
ita ut pro merito mereatur premium, l. contra: nisi
q' et quando facit aliquid, qd habet in sua potestate
et disponere, atque hoc fieri n' pot' sine libertate
indifferens et arbitrii: go p. M. p. Tunc h' merito
pro merito dicens similitudinem ad premium, quando ali-
quis dat aliquid de se, ut accipiat aliquid de*

alieno, siue aliquid exhibet ex his quae in potestate sua habet, ut accipiat ab altero aliquid ex his, quae sunt in illius potestate, atque quod fuit huic, fuit aliquid quod habet in sua potestate. quod in prioribus syllogismis magis evidens est, quia illud solum in sua potestate habet, de quo ad libitum et ad arbitrium disponere possumus, huic autem dispositioni indiffinita involvit ut patet: quod

C. B. Si ad rationem meriti et demeriti moralis 278. sufficeret sola libertas à coactione, et agentia sensitiva naturalia et bruta aientia meriti et demeriti moralis essent capacia, et sic eis premia morale daretur ex merito, quod hoc, atque hoc absurdum est, quod in M. p. et agentia naturalia sensitiva sunt libera à coactione, et quae naturaliter agunt sponte aequali: proinde fundamenta moralitatis, est sola libertas spontaneitatis, et bruta aientia huic fundamentum ferunt, ideoque et meriti aut demeriti capacia ferunt. 2° de merito aut demerito in genere notis habet et hoc ex observacione. l. d. observacione praecipitorum, atque praecipita non dant nisi in diffinitis, quod neque merito aut demerito habet nisi ab indiffinitis. M. quod ex natura meriti et demeriti, ita enim demeritum seu peccatum dicitur factum

Leguntur q̄tra legem: m. p. praecepta dan̄ne
aliquid potens fieri fiat, aut aliquid sub aliquid
potens n̄ fieri fiat, sed q̄d pot fieri aut n̄ fieri,
habens et a se fieri pot aut n̄ fieri, cabens et
ab eo inditns et ut fiat aut n̄ fiat: q̄o pra-
cepta n̄ tan̄ nisi in diffatibz. Unum posui
necessu' e', ut aperat Jan senig, aut oes
leges et praecepta sive una sive hna hoibz
ee inutilia et otiosa, aut indifiam et
n̄ solam spontaneitatem ee fundm̄m totiq̄
moralit̄is: poig dicere e' q̄tra r̄asem, adeq̄
n̄ quodndum; igi' indifia fundm̄m moralit̄is
adstruenda. *lib. rep. a. c.*

Subsectio Solvuntur Obiectes

279. *Obj. 1.mo* Autoritas D. Augustini et D. Thoma,
quam prior lib. 3. de lib. arbi: c. 3. ait: q̄dex
eo praeiſe liberi sumz arbitrii, q̄d volumz, et
q̄d fatalit̄ical actus nra n̄ ee liberi, qm̄ n̄ ee
vetriam. D. Thomas vero in 2.do sent. d. 25.
a. 4. in O ait: Dicendum q̄d liberi arbitrii
ex eo dicij q̄d cogi n̄ pot. Item in 3. sent. d. 10.

q. 1. a. 2. ad 5. sic ait: liberum Christi arbitrium
 etiam si est detinere ad unum 11.º sicut ad di-
 ligenda D. E. M. q. 1. n. 1. facere n. 1. In ex hoc
 n. amittit libertatem aut rationem laudis aut
 meriti, quia in illud n. coacti s. sponte vendit,
 et ita e. actus sui D. n. atq. isti textus ma-
 xime in ultimo D. Thome q. 1. ad oculum nos
 edocent meritum salvari s. solam libertatem
 spontaneitatis, et à coactione: q. 1. p.

Si has auctoritates etiam nra. assertioni reconciliare
 poterit: q. 1. q. 1. ex D. Augustino attinet. dicitur:
 illud volumus n. arguere procijs spontaneitatem,
 s. potius indignam, quam permisit alij Louis. S. Aug.
 offendit, nos poterit valiter, ut ipsa etiam
 n. velle in nra sit potestate: unde ille textus sic
 explicari potest; ex eo procijs liberi sumus quia
 volumus indigni, et tam implicat actum
 nrum n. ee. liberum libertate indigna, qm n. ee.
 veltriim; qm do nobis S. De: n. q. 1. variat. qd al-
 teram auctoritatem attinet, q. 1. a. S. D. 1. 1. 1. 1.
 sciendum est eundem S. D. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.
 25. a. 2. in O. dupl. dist. q. 1. coactionem, cuius utriusq.
 exemptionem ad libertatem requirit: altera e. coactio
 s. 1. 1. q. 1. procedit ex simpliciter dicta violentia, et
 igitur ea, qm caat s. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.
 nullam vim q. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1. 1.

lenti videre oculos claudat, ne videat. altera
e' coactio obli, seu proveniens ab oblo, quia
si fuerit oblum sum e' bonu clare visu, reuf-
pitat et q' cogit ad se amandu, q' e' admodum
Obi in caeli necessitanz ad amandu. De ill:
et de utraq' har coactione. loc. ubi. ubi. l. De.
obtas neq' s'cto cogi pt, cum n' sit poa afina
organo corporeo, neq' oblo, q' utiq' em aliq' d'
ostendat bonum, in poteste eig remanet eli-
gere. illud l. n' eligere. Huigmi go à l.
De liberu diuj arbitriu, quia neq' s'cto
et q' ab extrinseco, neq' oblo et q' necessitate
cogi pt.

280. Altera D. Thoa auctoritas maiori diffi-
cultate e', et ad eam varie respondit DD.,
s' q' dicunt, q' l. De id in sua summa re-
vocant. s' alii q' dicunt, q' ibi magis su-
tiam fuerit s'cutq' adeo, n' tam aliq' d' aserat,
qm' tunc magis q' in se s' p'ltu referat, sed
sciendum e', q' q' duplicem rem respondeat l. De.
loc. ubi. ad obi: 5. q' obuij. Chrum. Anu' d' me-
uisse, eoq' liberum arbitrium Chri fuerit de-
stratum ad unum s' illud ad bonum, neq' naalij
meream p' hoc q' s' d' tenata ad unu: ad hanc

obioem 1.º respndet S. Ox: Arbitrium Chri n' quise
 donatum ad unum s'lm N.º seu in individuo.
 q' electioi obstat, s' tantm ad unum s'lm geny,
 qia malum bono oppositum facere n' puit, q' neq,
 liberta, neq, pars liberty e', neq, electioi gra-
 diais obstat: adeoq, ostendit, q' n' obstat be-
 donatioe ad bonum, tn liberum fuerit Chri
 arbitrium, qia n' erat donatum s'lm N.º.
 A hac e' 1.ª S. Ox respoo. hui altera' appo-
 nit et e' texty noby obiecty, in qo qsi gratis
 gressu, q' etn si liberu' Chri arbitriu' foret
 ad unum s'lm N.º donatum, ex hoc tn n' amittat
 libertem aut racionem meriti et laudis, qia in
 illud n' coacte s' sponte tendit: hoc autm aliqj
 Dnes sic explicant: q' Chryf hoc n' amittat
 libertem aut racionem meriti et laudis s' dum
 alia adq' donaty in individuo n' e', qia licet
 in hoc ad q' donaty e' s'lm N.º, necesio e'
 sic qsi coacte tendit, in alia tn coacte s' sponte
 id e' indiffente tendit s' sumit em L. Ox q'ndaq,
 indiffente et sponte pro eadem, ut patet ex eo
 q' aut 1.º q'ra gentes c. 88. h' obij: liberu' arbi-
 trium dilij respu eoru', qe n' necesio qis vult,
 s' p'ria sponte s' s' n' penity arridet hoc respoo
 q'ra texty vidy loqj de eo ipso ad q' donaty e'.

eo fuit libertatem et rationem meriti et laudis non
amitti unde

28j. Quod Ordo potius interpretanda est ratio de ra-
tione meriti et laudis naturalis fuit dato et non
et non quodammodo Christi Ordo esse attributum ad unum
solum. ^{quod} hoc ita non amittere libertatem / aliter
vel et rationem meriti et laudis naturalis, licet in
substantiam amitteret libertatem arbitrii et rationem
meriti et laudis moralis. Sciendum namque, quod
libertas bonitas malitia laus et vituperium
meritum et demeritum prout sunt dupliciter, scilicet
late et improprie et prout se habent ad or-
dinem primum et naturalem, quibus dicitur bona quibus
bonum ingenium, bonum virtutis merito effi-
cabile per malum contra ingenium mala quibus
vituperio digna per eam non attendit utrum de-
pendeat à natura velte, an naturali. Altero modo
merito, prout et prout ordinem personalem re-
spectu, aut aliquid dignum est premio aut
vituperio moralis. Item Ordo, licet
interpretatur de merito et laude naturali ut sine
ratione, etiam de merito Christi respicitur, quia
sicut de genere Christi personam et libertatem

totum à contrarie et vult Justy Jansenio, al hoc
 n̄ sufficit ad meritū morale de q̄o agimus
 et de q̄o Ar. proter ~~ist~~ innumera alia
 loca loc: 11. 277 citato ait: Non em videt me-
 ritoriu aut demeritorium, q̄d aligz ~~st~~ ex
 necessitate agit q̄d vitare n̄ pot, q̄o interpretandū
 e de merito naturali, neq, op̄uit q̄d addat, de
ita e utqz h̄c Aug. q̄ia idip̄sū à proprio ali-
 ter explicari n̄ pot, nisi q̄ia e utqz p̄q licet
 naturalis et q̄pp. actum suum Aug. d: it̄ q̄o q̄
 Jansenio pro his textz finalibz exp̄i verbz ref-
 pondet, idem et nos respondere tenem eodm iure.
 Et hoc v̄suo magis suadet ex eo, q̄d ob̄o ip̄sū
 dicit et opponat: Ar. q̄ia naturalibz n̄ meremur:
 ostendit q̄o Ar. q̄d sibi alt̄m erat et̄m na-
 talibz nos p̄e mereri, n̄ q̄idm meret̄s p̄
 naturalis s̄dm dicta.

Obj: 2. alii auto. P. Aug. et Thom. dicentiu 282.
 DEU, angelos, et b̄ros hoies n̄ obstantē eorū
 impetabilem in ce. p̄fite liberos. ait aut̄m
P. Aug. lib. 1. quz̄ imp̄fite q̄tra Julianū
 liberos n̄ e nisi q̄d deus p̄ velle id e bonū
 et malū, libes q̄o DEU n̄ e, q̄i malū n̄ p̄
 velle, de q̄o et̄m ip̄sū dixit DEU nisi in p̄s
 ce n̄ p̄: sicine DEU laudas ut̄i asseras libertē?

D. Noas vers. q. 10. de poa. 2. 2. ad 5. ait: Deo
sua velle libere amat seipsum licet de necessitate
seipsum amet. ex quibus ita Janse: DEUS libere
seipsum amat et libere iustis et ac bonis, atque
DEUS liber amat seipsum necessario et sine
indignis quibus maxime sponte et libenter
seipsum amat. ad sine ulla coactione et violente:
et siclibet necessario quidem sponte bonis et ac
iustis: ergo vera libertas exigit sola spontaneitatem
et non indignam.

283. Q: imprimis nos in presenti non disputare an
libertas spontaneitatis sit dicenda libertas, sed
tantum an sit dicenda libertas arbitrii, quia
sola est fundamentum moralitatis, ut quodam Janse:
ista verba obiter plura non probant quod libertas spontaneitatis
et libertatem, non autem probant eam
et libertatem arbitrii, aut sufficere ad rationem
meriti s. demeriti moralis: non obstantibus ergo
quod S. Augustinus et Origenes Angelicus dicant DEUM
et liberum, sese libere amare per recte in
aperit, fundamentum moralitatis et solum libertatem
indignam, quia ad moralitatem requiritur libertas
arbitrii, et non solum libertas spontaneitatis, seu
velit: quod quod recte integro fuit libertas alia et arbitrii
etiam aliam velit.

Libertas vltij diuq & ordinem ad vltm finem, qem
 necessio volumus, licet sponte velim; nomen em
 poe. tribui i^a operari ipfij, unde iam dicta in
 l^{ca} i^a intellio diuq intellq, sic etm i^a solutio
 diuq vltas, et ideo cum i^a operari vltis respiciat
 finem, libertas, qe ipf. ggetit sub illo respu & excep-
 tioem à seruite coactionis, diuq libertas vltis.

Libertas autm arbitrii gvenit vlti & ordine ad
 media, eo qd una se heat indifata circa ipsa
 media eligendo unum pra aliis assumendo qd ipf.
 placet, et relinqndo qd displicet, diuq dispoere
 de ipf. ad arbitriu suu, et ideo sub illo respu
 gvenit ipf. libertas arbitrii, graa cuius diuq hoo
 factu operari i^a finem. Unde in fra

Q: 2° d. M. DEUS libere seipfu amat liberte pon-
 tancit; et vlt; e. M. liberte arbitrii n: M. et tim: dic:
 go vera liberta, exigit solam spontancitatem liberte
 vlt; e. e. libertas arbitrii qe e fundamentm moralis;
 n: c: distio patet ex dictis.

Ob: 3. DEUS fuit et e liberrim; respu ^{soia}
 à se in tempe productū, et qidm li: berte ar- 284.
 bitrii, atq; DEUS respu in tempe productionē
 n' fuit indifns: go neq; de liberte arbitrii e
 indifns, s' sufficit sola spontancitas. m. p. qd qis
 necessio fuit ad illud n' e indifns, atq; DEUS oia
 in tempe creata necessio fecit: go p p: m: nisi Deu

illa q̄a in tempe creavit neq̄is fecisset, DEUS
n̄ est neq̄is imutabilis, atq̄i DEUS neq̄is
imutabilis: q̄o et̄m creata in tempe neq̄is fe-
cit. p̄. q̄. la: nisi DEUS illa q̄a in tempe creavit
neq̄is fecisset, quisset n̄ facere in tempe
q̄d ab eterno fieri decrevit, atq̄i hoc sa lvari
n̄ p̄t stante neq̄is imutabilitate DEI ut
patet: q̄o nisi DEUS illa q̄a in tempe creavit
neq̄is fecisset, DEUS n̄ est neq̄is imuta-
bilis. R

R: d: m: atq̄i DEUS respu in tempe productum n̄
fuit indifus posito scilicet libero decreto de pro-
ductioe eorum c. m. abstrahendo à libero decreto
huiusmodi n. m. et c. DEUS q̄dam supposito decreto de
creaoe mundi n̄ p̄uit amplig n̄ creare, p̄t sua
intra se imutabilitate et plenitudinem q̄si-
tu in oibz agendis, atq̄ hoc n̄ offat libeati ar-
bitrio, s̄ potig manifestat q̄fectioem electionis di-
vine, q̄a decreta de agendis in tempe elegit
ab eterno, et ea q̄a facere l̄ n̄ facere in tem-
pore p̄t, si libere fieri decrevit, ut ipsum
nq̄m decretum suum peniteret. Eatenus q̄o sic
creata à DEO libere producta s̄, q̄a tunc co-
m̄ ab eterno sic fuit in volte DEI, ut fieri p̄t
et n̄ fieri, s̄ q̄m̄o indifus DEI ut imutabilitate
sua q̄sibat pluribz dica in totis de attributis d̄ij.

Ob: 4. amor officij e' e'igdm specij in amore via-
 torum, quoz effectior fit eo ad statum, atq; nisi ad
 moralite' sufficeret libertas spontaneitiz, p' re-
 querey libertas indiffia, Amor officij et amor
 viatoru' n' eent e'igdm specij, amor em viatu'
 eet moralte bonz et liber liberte indiffia,
 extra amor officij eet necessig p' stem amor via-
 toru' eet effectior amore otum, qum amor prie
 et otum n' redderet solum suum moralte bonu,
 sicut In reddit amor via.

R. C. M. n. n. ad rasem adiectam dico: ex eo qd
 amor officij fit necessig, et amor via fit liber
 liberte indiffia n' bene arguit diverse spe-
 cificam, qum necessitas amoris officij n' e' necessi-
 tas nae. aut otii, s' solum necessitas otii, extra
 libertas amoris viatis fit libertas nae, n' autu'
 opponunt specificie necessitas otii et libertas nae
 qum sicut stare pot et actu sicut stant in otio: et
 ideo amor prie et amor via n' diffat solum,
 s' solum sicut magis effectum et magis effectum: neq;
 tollit libertas arbitrii in otio, s' solum p' unioem
 aie cum summo Bono fit effectus, ut vltas recipio
 amet DEUM à bonitate otii n' ex defectu arbi-
 trii inducta; unde amor officij etm diu fit liber
 liberte indiffia, n' qudm felix sicut e' amor
 via, s' eminentr, qateng nimiru' e' acty vlti

ex sua sua indiffertiz, s' ab oblo ita p'fecta, ut ab
eis bonitate declinare n' pot. sicut dicitur p' actus
eminentis moralis: et ex hoc patet qd ad ultm
instanciam qd arguit, qsi amor viciem est p'fectior
amore p'riae, qm amor p'riae n' redderet s'bm
suum moralit' bonu' sicut amor vici, dicendu
sit: Adri namq; p't, amorem p'riae s'bm suam
eminentiz giungere. DEO et reddere eminentiz
moralit' bonum, qia oblo p' amorem ob'ctu fortis
giungit. Neq; officit, qd amor ipse sit necessig
nam etm amor dng, qo DEUS seip'su' diligit,
e' necessig resu' sui, et in eminenti g'inet
libertem et moralitem amoris sui qo DEU
et ex hoc ipso e' infinites p'fectior no amore

286. Ob: 5. DEUS e' necessio sume p'fecto, bono et
iusto, ita, ut absolute negat ee imp'fectus
malus, aut iniustus, et in n' minorem meret
laudem et admiracionem oium creaturu' qm si
in his oibz est factu' indiffertis: qo cum oimda
necessitate p't adhuc subsistere merito et moralit'.
R: d. alteru' membrum antecedit: et in meret
laudem et admiracionem oium creaturu' s'bm exi-
gentia' naturalem c. a. s'bm exigiam moralem
in hijs qe. Ei ex necessitate naturae conveniunt n. a.

A sub pari diffioe n.e. DEUS, ubi duplex gen^g
 p^gtionu' h^t nimiru' natural' et necessarium, ut
 sit iustitia, bonitas, et alia p^gta, qua
 ei rae nae q^uerunt: et q^usi liberarum,
 ut sit p^gta ei intra advenientia v.g. ee
 Creatorem, Redempt: advocatu' p^g ita etm
 zpl^g h^t meritum, aliud late sumptu' et
 naale proveniens à g^uali p^gtionē, et hoc
 meritum n^o soli DEO s^o oib^g pene creatis
 q^uerit etm insensibilib^g, unde dicim^g marga-
 ritas p^gtiogas, viros laude dignos, atq^{ue} ha
 meritum correspondet DEO s^om p^gtionē
 suas naales: aliud e' meritum morale,
 et istud mensuraz ab honeste vlt^g um in-
 distia operant^g, q^ueritq^{ue} DEO istud meritū
 s^om p^gtionē Eig liberaz, et s^om ea, qua
 sic ex sua infinita miseraoe feuit, ut po-
 tuerit ea n^o facere. Unde um de merito
 DEI agij, n^o statim morale meritū intell^gij,
 s^o alterutrum aut morale aut naale, sicut
 etm in creatis rabilib^g accidit.

G. G. Chy Dng fuit p^gte liber in n^o peccando et q^uidm 287.
 libertē, arbitriū, n^o vltis libertē solū, eo ipso qd n^o peccando
 meruit, atq^{ue} Chy Dng n^o h^uit indiff^gam q^u neq^{ue} ad libertē,
 arbitriū, et q^uateng e' fundm^g moralis meriti aut demeriti

necessaria est indiffia m. p. Chry fuit ab intruso impe-
cabilis, qd autm valiter e' impeuble. n' e' indiffias
ut pectus prout pt. go Chry Ong n' h'uit indiffiam pec-
candi.

R: d. m. atq; Chry Ong n' h'uit indiffiam qstrarietis
et ad malum e. m. qstradietis et exercitij n. m. ad. c.
go neq; ad libertatem exarbitij p' necessaria e' indiffia
qstrarietis e. c. qdior et exercitij n. c. ad p. m. duo
p' hoc qd Chry fuerit ab intruso impeccabilis tntm
negari illud h'uisse indiffiam ad malum, non
autm indiffiam qstradietionis, imo hac ipfa li-
ber fuit in n' p'cedo et merendo, qateng fuit
in ipfis pote' pte fuit, exercere varias virtes
qibz p'ctm p'p'ribere. Sed qndo Chry liber fit
in p'cedo, et qndo sibi gloriam, nobis autm veniam
et salutem merito fit, in Tr. Juar. dicemq.

288.

Proo q'libto huius lectur, addo, qd ad solvendu' oia
fere argmta de' a' rae. tum ab auctoritate, ex dic-
tis notanda s'nt: 1. e' 2. p'la ee. coactnem, qatē
una e' s'nt, et h'z p' violiam: alia e' obti, qo
ta tntm imp'rie coactio dicit, et magz p'rie
necessita, e' dicenda, nilomin' tnt. Thoas eam
qndoz coactioem appellat, unde qndo ex S. Pothore
obitij, qd liberum arbitriu' fit ill, qd cogi n' p'
s' aliud huiusmi, s' Dr: interpretandz e' de coactne
s'nt et obti s'nt q' dicunt liberu' arbitriu' dicitur

qd nec solive, nec obvol. cogi potest, vide dicta
 n. 279. in responsione. 2. ubi et libertem alia ee
 velt; aliam arbitrii, qd autm utraq; fit h. n. 283.
 Interim hoc notandum est, qd qleq; deum argntm
 sine a raoc. sine ab auctoritate probaverit sponta-
 neitem sufficere ad libertem, Jenz fit tntm de
 liberte velt; n' autm de liberte arbitrii, 3.
 et meritum aliud ee. Cate. sumptum et ex n' soli
 rei p'fectioe p'romanans, n' ab actioe. l. imperio
 veltis; aliud ee meritum strictis sumptu et m'le.
 specificatu' a fine et obto vltis imperantis; 4.
 et ad meritum morale requiri libertem arbitrii, et
 hinc in libertas arbitrii n' pot ee sine in-
 distia, qd q; argntm probavit dari meritum
 absq; indistia. meritum naale tntm int'ligiz,
 n' autm meritum m'le. 5. et. sponte et in-
 distate qndog; sumi pro eodem maxime in abris D.
 Thoma. 6. ubi et libertem indistia q'radiois ad
 morale meritum necessiam adstans. n' autm liberte
 indistia q'variety, qd. s'lm dicta priori scilicet
 liberti nra imp'ctio e' n' p'fectio. hanc si ante no-
 tata fuerint, vix erit argntm Jansenii, aut Lutheri,
 Calvinii p' q' parum d'ferant a rebus s'z dogma-
 tib; ab errore Jansenii. qd. i. a. p'cti fronte s'lm n'
 fit. s'lm. 4. An electis vltis ita d'ornate de bono
 fit, ut n' pot ee de malo? Non neglecto bono maiori minus
 bonu' vltas eligere pot!

Sect. IV.

An electio ultis ita determinet
de bono sit ut non potest esse de malo?

Item

An neglecto bono maiori mi-
nus bonum ultas eligere potest?

289. Ad Do. Angel. l. p. q. 82. a. 3. in O: obtm intelligit diffi-
rao boni appetibilis, bonum autem appetibile, cuius
rao est in intellectu est obtm ultis. Cum illud quod
sentiant oes alii dum pluri dum illi bonum ultis
obtm adferentes. Dubitatur tamen de hoc obtm, non
sicut alia pro naturali et necessario ad sua obtm ferunt,
ita pluri ultas necessitas ad illud ferri deat
etiam tunc, quando ponitur ei indifferens bonum
et malum, ut eligat inter ea quod sult. Et aut
an neglecto bono malum etiam quod tale quod pro-
prij potest rationem dubitandi dicitur huius pro
libertas et indiffia contrarietatis. 2° quod in istis
poteste collocatum videtur bonum et malum, sed
illud scripturae epopii tibi igne et aqua. Bonum
et malum ad quod volueris extendere manum.

Questio autm ut e' de malo averfando seu u-
 stum vltas averfative circa male fieri pit,
 de cuius possibili dubium ee. ut pit, p' de malo
 : Quid profugato, an fit vltas neglecta bono malo
 ut malu' affective profugi pit, pro qo fit
 Apert. i. Electio vltis ita d'bnate e' de bono, ut 290.
 ut pit ee de malo de qo malo illud profugato,
 ita l. O. et cum eo qunite alii Dres qtra pau-
 cos qsdam.

Pp. i.° auctoritate l. Pp. q. i. 2. q. 8. a. 1. in d'ait.
 Dicendum qd vltas e' appetitus quidam realis, ois
 autm appetitus ut d' nisi boni, cuius raa e' qia ap-
 petitus nihil aliud e' qm quedam inclinatio appet-
 appetentis in aliqd, nil autm inclinatio nisi
 in aliqd utile et qvniens: cum igitur ois res,
 in qntu e' ens et f'ctiva fit quoddam bonu, nec
 cepe d' ut ois inclinatio fit in bonu: et inde e'
 qd phly dicit in 1. Eth. qd bonum e' qd oia
 appetunt, p' qd q' consideranda, qd cum ois inclinatio
 sequat aliquam formam, appetitus realis q' q' q'
 fit in naa existentem, appetitus aut f'ctivus
 l. etm intelligit seu realis q' dicit vltas, h' q' q'
 fram q'ntam, sicut igitur id. in qd tendit appe-
 titus realis e' bonum existens in re, ita qid in qo
 tendit appetitus aal' l. vltis e' bonu q'ntu: ad hoc

igitur, quod vultas in aliquid tendere, et regitur quod sit bonum in rei veritate, sed quod apprehendatur in ratione boni et propter hoc potest dicitur in 2. phum, quod finis est bonum, sed apparens bonum ita in bonis. S. Dr. quibus rationem suam ditorum et omni veritatem ostendit: Ita magis detur et

291. 6. de appetitu rationis: Vultas etiam ad libera est appetitus rationalis, atque appetitus rationalis non potest fieri nisi in aliquid sibi conveniens et educens: ergo neque vultas etiam ad libera est fieri potest in aliquid nisi quod sibi conveniens est et educens. sub: Qui quod sibi conveniens est sibi bonum est, ergo etiam vultas ad id fieri nisi in quod sibi bonum est. M. patet ex eo quod vultas ex eo quod libera sit, et desinat esse vultas et pro appetitu rationis. m. n. 1. quidem sibi S. Dr. proicitati qui autem nihil autem inclinatur nisi in aliquid sibi et conveniens. 2. appetitus rationalis est liber et perfectus appetitus rationalis, est autem perfectus sicut suam eam eam et perfectus: ergo etiam appetitus rationalis sicut suam appetitus rationalis. sub: atque appetitus rationalis ex sua natura fertur in bonum, et nullo modo potest inclinare in malum: ergo neque appetitus rationalis potest in malum inclinare. loquendo de malo ut malo, proculdubio enim est quod vultas potest tendere in malum quidem et apprehensum sub ratione boni, dum enim percipit malum sub figura boni umbra appetitus, unde sciendum est

apertine loq; de malo ut malo, n' autm de malo
apprenso ut bonum, q' se namq; patet obtm libera
oltra n' ee solum bonum reale veru' pl. veru' h' op
mentu'.

292.

Cf. Apertio Tota rae cur oltas dret affective poe
proseq; malu' ut malu', e', ut falsaq; libertas
contractis, atq; hoc falsari n' qm' tu malu' ut
malum proseq; q' hoc praisi, qd' malu' sub rae
qadam boni sensibilis apprensm eligat de
pro bono reali: q' p' m' ostendit in exlo: fit
v. g. Titig Venerey q'bens pertam ut q' vult pec-
care, Titig priggm' p'bm eligit q' saltat et dubis
distrah' cogitab'g, qib'g sub una parte p'ctum
repraesentat sub rae offensio' d'nae, sub altera
vero parte repraesentat sub rae boni sensibilis
ed delitiosi, inserim' in sensib'g vici'g peccat nonne
libere peccat et q' b'icti' indispam exeret Titig
neq; tu malu' ut malu' proseq; q' malu' sub rae
boni sensibilis: et sicut in ali'g casib'g accidit,
ubi s'p' malu' eligi' p'p' bonum eig apprensu', sic
q' se suspendit n' se suspendit q'ia motu s'ic ma-
la, p' q'ia sibi bona videt: q' libertas q' b'icti'
salvari n' qm' oltas affective malu' proseq;
hoc vicia p' tam t'ibali partem. Circa alteram
eig partem stat'g quastio' e', an oltas in q'libet
tuora bonum, qu' unu' apprendit unu'g, alteru'
min' bonu', n' obstante hui'g maiore ite, tu eligere
valeat min' bonu'; item, an q'libet eligere valeat, si
int' duo obta utru'g, aq'libet bonum apprendit.

293. Asseritio 2. Utas se velle sua libertate in glicite
dicere obtu, quoniam ydem utrumq, bonum, alteru
tu e magis bonu, alteru min, eligere pt. l. magis. l.
min, nisi tu illud magis fuerit, sicut et unu
bonu. Eadem vltas ut obstante sua indifia
inre profita sibi duo obtas a glicite bona. pt eli
gere qdque stuerit. e quoniam vltas ptra n pauca.

Pr ap. 1. autorile. l. vltas 1. 2. q. ii. a. 2. dicentis.
Si pona aliqd obtum vlti, qd stuerit bonum
et sicut om gfideraoem, ex necessitate vltas
in id tendit si aliqd velit, n em pnt. selle
aprofite, si autm pona sibi aliqd obtu,
q n sicut quilibet gfideraoem pt bonu, n ex
necessitate vltas fert in illud, et qia defectus
iungit, boni ht racionem n boni, ideo illud solum
bonum qd e pfectum et cui nihil deficit, e ta
le bonum, qd vltas n pt n selle, qd e vltas.
Alia autm qualibet bona partria, in qntm de
ficiunt ad aliquo bono, pnt accipi ut n bonas,
et sicut hanc gfideraoem pnt repudiari et
l. approbati a vltis, qe pt in idm. ferri sicut
diversas gfideraoem. sicutia ht q. 13. a. 6. kb. ait.
In oibz partribz bonis pt vltas. p gfideraoem
racionem boni alicuius et defectum alicuius boni
qd ht racionem mali, et sicut hoc pt unum qd, huius
boni appropiare ut eligibile l. fugibile. Et parbo
pnt. electis autm ut n pt de sicut, p de his qe
pt ad finem ut iam dictu e, n pfecti boni, qd
e vltas, p alio partrium bonum, et ideo homo

n' ex necessitate s' libere eligit. Ita s. Dr. ex quibus

Pr. 1.ª pars Asp. à dexte: Nisi ultas in q'stione duorum obtu, quàm altera mag, altera min, 294. bonu' e', nec in mag' sit sumu' bonu', p'et neglecto maiori bono eligere min' bonu', ultas ex necessitate ferri in mag' bonum, atq; hoc e' ex parte q'sta s'. Thom' antea relatu' dicentem: si autem ponat' sibi aliquid obtu, q'd n' s'm quolibet q'sideracem s' bonum, n' ex necessitate ultas ferri in illud: go p' p' sagla. In illud ultas licet necessitate ferri, in q'd sic ferri, ut in illud n' ferri n' p'it, atq; nisi in q'stione d'um obtu quum utrumq, q'dm bonum e', unum in mag' e' alterum min' bonu', neglecto maiori bono p'et eligere min', ultas sic ferri in mag' bonu' ut n' p'et n' ferri in illud: go etia' ultas ex necessitate ferri in mag' bonu'. ostendij nam etia' q'ndo s. Dr. cum veritate dicat, q'd si ponat' vlt' i aliquid obtu, q'd n' s'm quolibet q'sideracem bonum e', in illud ultas ex necessitate ferri n' p'it et p'it

Pr. 2.ª pars: In illud ultas ex necessitate ferri n' 295. p'et q' ab intellu indiffrenti ponit, atq; de illud, q'd n' e' sumu' bonu' et tale n' e' ab intellu q'osij, ab eodm intellu vlti indiffrenti ponit res em eadeng ab intellu vlti ponit, q'ateng ab intellu q'osij, unde si ab intellu q'osij ut bonum defectuosum aut n' q'osij ut bonu' sumu' etia' vlti ponit ut bonum defectuosu', adeoque p'it s'm bonitatem suam et s'm p'it defectuosu' q'd indiffrenti

int mag et mag bonu elegit mag sed etm in
 aq lia alterutrum, neq. dicitur in go hoc in elec-
 tione hac DEO assimilari dicitur, aut horem in hoc DEO
 similem ee hna qd dicitur n. p. mittit: go dicendum e, qd filius
 hoo sum int duo in aq lia mag, sum in aq lia al-
 terutru eligere pot. maiorem. Atq. habem ex S. Hiero-
 n. ubi Gen. 1. eterna Trinitas simpli ait faciamus
 hoem ad similitudinem nram: utiq. intm qm dicitur qd
 p. mittit. n. p. certum e qd DEUS mundos syncre-
 tice infinitos sum in p. p. tione, sum in n. cre-
 are pueris, et adhuc pot. ut diximus in libro de
 coelis: atq. n. mag certum e, qd int hos syncretice
 infinitos sum aq les sum p. p. tiores aro hoc mundo
 creare pot., alias certe isto nro mundo exhausta est
 DEI opoa: go etm certum e, qd DEUS creando nrum
 mundu, ne et de p. sum in bona in aq lia mag, sum
 in aq lia alterutru elegit bonum. Idipsum experia
 monstrat, ponam em duo penitus aq les Numerorum
 cumuli, qd dicitur postmodu ut hoo eligat alterutru
 p. p. tual. Dubio e qd in attente utriusq. omdo aq les
 alterutrum eliget. Lib. 1. c. 1.

Subsectio

Solvuntur Obiectiones.

299. Ob. 1. qd dicitur Abs. 1. de rone libertis, utq. p. p. tatur
 dicitur e, ut sicut pot. agere et n. agere ita etm pot.
 hoc agere aut ei qd g. nium, v. g. p. p. t. amore aut Dei p.
 atq. hoc fieri pot. nisi vltas indiff. p. t. se heat ad bonu
 et ad malu, adeoq. etm sicut pot. eligere p. p. t. bonu p. p. t.

pot eligere et malum: go de rae ~~liberty~~ liberty; sct; pro statu
vie e' p'oe eligere malum. sct; atq; si sctas pot eligere
malum: go eig electio n'e' ita d'icatur de bono, ut n' pot
a de malo, qd' in ait apertis.

R: d. M: de rae liberty, sct; ut sicut pot agere et n' agere,
ita etm agere hoc aut eig g'vium. Quid in apprendendo
sub aliqua rae boni et qd' sibi g'ducens e. M. illud apprendido
sub rae mali et qd' sibi repugnans n. M. et d. m: atq; hoc fieri
n' pot nisi sctas indifferens se deat ad bonum et ad malum id
e' ad obtm qd' in se bonum e; et ad obtm qd' in se malum e'
illud in apprendido sub ficta quadam rae boni c. m. nisi indifferens
se deat ad bonum et malum ita, ut sicut profegi effectiv'e
pot malum et bonum, sub rae boni; ita etm profegi pot
malum sub rae mali n. m. etc. de rae. et rae sctis ut g'vium
indifferens aliud n'e', qm p'oe profegi bonum, et p'oe profegi malu,
n' in qd' malum e', s' qd' malum apprensum e' bonum: imo hoc
absolute ee' n' pot ut sctas profega, malum qd' malum, qe madimum
t' apert: i. s' p'p'um e'.

R. 2. Nisi sctas pot eligere malum illud profegendo si-
cut pot eligere bonum profegendo illud, sctas est ex se
necessitata ad eligendum bonum, atq; implicat, ut ali-
qd' ex se liberum sct' ex se necessitatum, go etm implicat,
qd' sctas ex se libera n' pot eligere malum illud profe-
gendo. p. seqla: illud e' necessitatum ex se, qd' se ex se
d'icatur e' ad unum ut n' pot se exheredere ad eig g'vium,
atq; nisi sctas pot eligere malum illud profegendo, est ex
se sic d'icatur ad bonum, ut n' pot eig g'vium amplecti:
go est ex se necessitata ad unum sicut ad electivem
boni.

R: d. seqlam: sctas est ex se necessitata ad eligendum bonum.

Sicut speciem boni e. seclam. sicut n. et quatenus ad eij exercitium n.
 et d. m. atq; implicat ut aliqd liberu sit necessitate cateny qatenus
 liberu e. c. m. qatenus liberu n. e. aut sub alia rase. n. m. cuius falsi-
 tas h. ex us qoa Deo In buang, DEUS em necipio se amat, et in
 qevis liberta creat ad manifestandu amorem suu ad extra, ite
 DEUS qstine liber e. sicut oia opera sua qe operaty e ad ex-
 tra, et in qdij operay, sic necipio bonum operay, ut malu qe-
 rari nequeat. unde et n. c. quidij qo qd vltas sit necessita-
 ta sicut speciem vlti, et n. p. eligere malum qa malu, attu
 in hoc eig libertas n. qstine, qa. se n. ad speciem vlti, p. ad ex-
 eritium atq; extendit, qmdo libertas salva qstine e. si malu
 qe malu vltas eligere n. p.

301. Ob. 3. qera ap. 2. vltas in electioe seqij iudicij intell, atq;
 intell n. iudicat ee eligendu, nisi qd melij e. qo sicut vltas n. eli-
 git, nisi qd melij e. sub. atq; in qstine diuin vltum quia alteru
 magis alteru magis bonu e. n. p. iudicari melij nisi qd magis bo-
 nu e. qo neq. eligi p. nisi qd magis bonu e. R.

R. d. M. Vltas in electioe seqij iudicium intell, id e. vlt eligit
 nisi qd ab intell qstine e. M. id e. necipit se qstine vlti
 iudicij intell n. M. T. m. n. c. vltas qidem in sua electioe seqij intell
 iudicium, id e. n. p. eligere vltas nisi qd intell qstine p. vltat ut bo-
 nu, attu n. necipit electioem suam ponere sicut iudicium intell,
 ut patet in ex eo p. vltate vltas meliora p. vltas, ut deteriora qera
 tal ex eo qd ait Ap. n. qd volo bonum hoc ago s. qd odi malu hoc
 facio, id e. n. qd q iudicij intell volo et qstine bonu hoc ago, s. qd
 q intell qstine malu hoc facio, ut qstine qstine malu e. p. qstine p. vlt
 flita bonu ap. vlt e.

302. Ob. 7. Autoritas d. l. lib. 3. Eth. c. 3. dicentis qd ceteris ex
 qstine p. vltat, id eligibile e. et 3. de ar. c. ii. Magis em qstine
 qstine, id e. vltat, id e. qd q intell iudicat magis bonu, n. qstine vlt.

Phil de vltis et eis electioe. qd iunta plura vltas in gflite
duoru bonu quim alteru maig e' alteru ming, n' p' d' eligere
maig.

R: Duplicem dari preferiam boni alicuiq altera p'ueniente ex
meriti; ipfij vlti, altera ex beneplacito vltis: veru' e' qd iustly
fir ex duobz bonis unu' alteri p'afert, p'igim eligi a vltis
fir n' fir p'afert p'br vlti dignitem, p' qd op' p'br sola' libertatem
vltis, ita, ut intely in illa gflitate et in illo gflie qd antecedit
g'pafu et electioem vlti, g'fideret duo bona, v.g. bonu' virtis et bonu'
qd apparet in vltio et iudicet qd bonu' virtis, qia folu' veru' bonu'
meret, et dignum e' qd p'afere et eligi, potz qm bonu' vlti, fir
nihilominz fuit et fecit iudicet bonum quarens vlti p'afert p'br
bono vlti et eligi a vltis ex pura ipfij libertate et indifia p'ra
vlti merito aut vlla dignite ex parte vlti: et fir p'ra verifia,
qd nihil voluit fir n' p'ra p'ra p'ra, et qd vltas nihil eligit
et p'afert alteri, qm intely alterutro ndo iudicet ee p'ra
vlti, unde etm ming bonu' p'ra p'ra e' adeo, et eligibile.

Ob: 5. q'bra fecunda' parte' ap: Eas cur vltas neglecto maioris
bono in gflite duum bonu' p' eligere ming bonu' p'm p'ra 303.
dicta e', qia etm ming bonu' g'braz intra p'horam vlti vltis,
atq' etm in gflite sumi boni et minoris boni ming bonu' etm n' u'
g'linez intra p'horam vlti vlti: qd etm in gflite sumi boni et
minoris, p' vltas relicto sumo bono eligere ming bonum q'bra
dicta apertu' pars negat.

R: qd in gflite sumi et minoris boni, neq' p' ming bonu' deat
dicere d' n' e' ad sumu' bonu', u' alio mdo ap'endi d' p'it, n' p' qz
eligid in sumo bono g'gentum. et ideo e' qd vltas neq' p'io ferz
in sumu' bonum, qia eligendo ming bonum illud eligit ut pas
tem sumi boni, unde in fra d' M. Eas cur vltas neglecto ma
iori bono in gflite duum bonu' p' eligere ming bonu' e' qia
etm ming g'linez intra p'horam vlti vlti, et p' tale bonu' qd in ma
iori g'gentu' n' ap'endi e' M. p'ra qia intra p'horam vlti vlti
g'linez n' M. et d' m. atq' etm in gflite sumi et minoris boni
ming bonu' etm n' g'linez intra p'horam vlti vlti, et d' ap'endi

ut pars summi boni apprehenditur, e. m. apprehenditur aliquid n. expresse
in summo bono n. m. etc. dicitur quidem ideo in officio maiori,
et minori boni defectuque minus bonum potest eligi a vobis eo quod
minus bonum est intra sphaeram obiecti vel finem, atque eo ipso
quod de bono defectuoso agendum, sicut vas involvitur, quia
huiusmodi bonum minus intra sphaeram obiecti vel finem, neque in
maiori bono contentum apprehenditur, unde quia in officio summi boni
cum minori bono, minus bonum receptio et apprehensio pars
summi boni est et assumpta probatur in genere nihil argui
potest.

304. Ob: 6. contra D. par. Asp. Autoritas D. Tho. q. 1. 2. q. 13. ab.
ad 3. postquam sibi obicitur, quod si aliqua duo penitus eadem aequalia,
n. magis movere hoc ad unum quam ad aliud, si respondet:
Quod nihil prohibet, si aliqua duo aequalia pariter sed una
confideracem, quoniam circa alterum confideret aliqua gratia, quam
emineat, et magis flectat, velas in ipsum quam in aliud.
Ex quo loco colligitur, quod si duo existimant postquam duobus bonis
aequalibus velas n. moveri neque eligere aliquid eorum, nisi
inter in ipso iudicet et aliquam gratiam, quam quam preferat
dat alteri.

R: sicut dicta n. 302. duplicem esse preferentiam alteri ex
dignitate obiecti, alteram ex beneplacito velas. Sicut enim
praesenti huiusmodi legem de preferentia ex beneplacito velas,
n. de propria iure dignitate obiecti ut patet ex hoc, quod de
aequalibus obiectis legem, prout dicitur auctoritate et nec ratio dicitur re-
fragat, quod velas in officio duorum bonorum aequalium, ex bene-
placito sua libertate, aliquam gratiam fingere in alterum
potest, ut si altero emineat, et ideo illud pro altero eligere
et magis flecti in ipsum.

305. Ob: 7. Quod aequaliter tractis, et quod in taliter tractis in velas
eandem partem inclinabit, et hinc tota ratio aequalitatis desumitur,
hinc est omnem suam angulum suum aequaliter premaximam velas fragari,

gia d' p' sine in oem partem frangit, et aliunde d' e' potior
 tra cur p'm unam partem frangit, q'm p'm altera, quod ois
 partes aq'l'te p'roment. hinc etiam platonice dicebant
 ideo terram n' moveri quia in medio unq' fuit colligata
 unde u' undiq' aere circumfusa fit, n' e' p'oor tra cur
 in una partem p'lecterit q'm in aliam, neq' hanc q'm
 risonem arguunt. **De** ab i' g'otico et q'm d'm obta duo
 aq'l'te bona vlti p'ponunt, tam d'm aq'l'te ab obta
 traq'iq' go etm in neutram partem inclinare p't, unde
 cum electio unig' pro alio p'p'ferat huiusmodi inclinacem,
 legiq' q'd vltas tam d'm neutra eligere p't, q'm d'm huiusmodi
 obta aq'l'tas p'f' p't. **De**
 H: d. M. q'd aq'l'te traq'iq' et q'm d'm taliter traq'iq' in nulla
 parte inclinacem q'd traq'iq' fuerit agens necesse e' p' aale
 e. M. si fuerit agens liberum n' M. e' p' in nulla parte inclinacem
 nec aere nec p'or n' M. n' inclinacem aere T. M. et d. m. atq' g'otico
 et q'm d'm obta duo aq'l'te bona vlti p'ponunt, tam d'm aq'l'te
 ab obta traq'iq' traq'iq' et pro p'ia libertate unu' alteri
 p'p'ferre et sui alteru' t'm libere eligere p't
 a. m. ita ut se libere ad alteru' t'm d'raare n' p't n. m. d.
 ad expla adducta dicit: illa ee agentia necesse e' vltum
 vero ee agens liberum nulla em e' paritas action' int'
 agens necesse e' et liberum, adeoq' nec int' illa et vlt'e.
 Idm argum'tm in p'i auctores p'otogeri p'et circa libera
 huius mundi creatorem, in q'a, eo ipso q'd DEUS aq'l'te p'ore
 creare p'it. DEUS ab aq'l'te aq'l'te trahebat, et h' hanc
 pot'ie creavit q'm alium, quia in vlt'e d'na p'etit pro ra-
 tione vltas, et fultro in vlt'e creata agi int' aq'l'te q'd pla-
 cet et q'ia placet. Et hac de aut. h'nt' libertate in honore p'i.
 Liberi d'cta p'ato d' p'ur: de moralte actuum huma-
 norum.

Dispu: III.

De moralitate Actuum Humanorum.

*Quum in priori disputatione agerem de vitiis inuolitis et
libero, ut actuum moralium bonitatem et malitiam eo faci-
lis dignoscerem, in re, ut postquam praefatos actuum huius
partes quibus utile quosdam, examinabim, de illi
moralitatem explicanda, accedens: unde praesenti
disputatione. B. id expedire suscepimus, ut quam tu-
cum n. Intra ma. sit copia, unius quaestione
in geminos Artos subdivisa. Terminabimus.
est igitur quaestio unius de moralitate
actuum humanorum. Artus primum unde
moralitas actuum huius defumenda sit!*

Quaestio Unica De moralitate Actuum humanorum.

Artus I. Unde moralitas actuum humanorum desumenda sit?

Quemadmodum in actu hno ad eig moralitem
plura interveniunt, ut scilicet libertas, obtem, finis, extrinsecus
operantis, circumstantiae, & sic hinc solet, an et a quibus sit
moralitem actus hinc desumat? hoc ergo hoc uero examinandum
sempterea in 3. scilicet. quibus dividimus, quare 1. quid sit et
in quo scilicet actus hinc moralitas consistat? 2. an et quomodo actus hinc
specificent, ab obtem et fine extrinsecus operantis? 3. de circumstantiis
exemplum quod est in partem secundam Moralitatis actus hinc tribuunt. scilicet:
Quidnam sit et in quo scilicet consistat moralitas actuum humanorum?

Sectio I. Quidnam sit, et in quo scilicet consistat moralitas actuum humanum?

Per moralitem, quoniam in profertur exasare intendimus. Quid aliud
possunt, quoniam entitem illam, quae actibus hinc scilicet et

306.

prae tribuit rationem meriti aut demeriti, aut per quod actus
hinc factus habet, unde boni sunt aut mali laude, aut vitu-
peratio digni patet quoniam huiusmodi certitas est, aut quod illud
factus dicendum veniat, ratio cuius bonitas aut malitia eis ad-
scribitur, adeo in auctores certum est, licet ex ois generant ad mo-
ralitate exigi conformitem aut difformitem ad regulas morum,
quae regula est lex Dei aeterna et dictamen praeterita prius
ratio, quod quod in huiusmodi con- aut difformitas habet, variosa-
ria dicunt. Sed quod cum Becano, Suarez et alij certitate huius-
modi in sola libertate constituant, ita ut moralitas actus hinc
ab illorum libertate distat, non sicut alij, quod cum S. D. Thoma
quod et in hoc quod sequuntur Thomam, doceant, moralitate ista
in respectu intrinseco seu in ipso ordine actus liberi ad suam obli-
gationem subsistens regulis morum factus consistere. quod quod
declarabit mentem.

307.

Obiectio: Et si libertas sit fundamentum moralitatis, non in ea
sed in respectu intrinseco et ordine ad obiectum suum prout subsistens re-
gulis morum moralitas actus hinc factus consistit. Ita quod Thomam
et alij cum S. D. Thoma quod i. 2. q. 19. a. 9. in argumto. per gratiam, deinde etiam
in O bonitatem actus significat ad quod liber est, per quod conformis
velti dicitur a qua dependet. Verba S. D. Thoma in argumto. per gratiam, haec sunt:
per gratiam est factus quod bonitas velti hinc est actum eius non de-
pendeat ex conformite velti dicitur quod dicitur Math. 16. non sicut ego
volo sed sicut tu vis, quod dicitur, quia rectum vult esse hominem et ad
DEUM dirigi, et Augustinus dicit in Enchyridio, rectitudo am-
velti est bonitas eius: ergo bonitas velti dependet ex conformite
ad obiectum dicitur. In corpore circa finem ita ait: ergo ad hoc quod
veltas sit bona, requiritur quod conformis dicitur velti, unde subijcit: alij
conformis velti dicitur ex hoc quod actus velti ordinem dicitur et
respectum ad obiectum ut subsistens velti dicitur hinc motus regula-
to est bonitas velti adeo, et actum eius hinc ex hoc quod dicitur or-

dnem ad obtem et regulatu f obtem dnem.
 P. ap: a rae qo ad. ptem. f illud solum moralitas gstitui
 pter n' p, q' gipi p, qm in fuit moralitas gipia, atq; 308.
 libertas gipi p, qm in gipia, moralitas: qo sola li-
 bertas n' p ee file gstituis fcti, M. fader in dnj m. p.
 pofita indifia agendi et ablata fve f popble fve f impfle
 oilege ee gstitandi regula, actq; ex tali indifia procedens
 pnt gipi liber, nec tu p gipi moralis, qia moralis
 fve con= aut difformis ad regular moru tri d' p, neq;
 tu huius con= aut difformitas agere p, ubi regula nulla
 et nulla e' lex, ut cui gformare aut difformizet: qo p.
 Quod autm libertas e' moralis fundata et radix, fic
 gstitit. Illud recte adftruit pro fundato moralis,
 ex qo actq; h' q' pnt fcti reguli moru, unde tota mo-
 ralitas h', atq; hoc n' ee liberte, leges em et praupia
 dem fctis actib; liberis, n' autm nece pnt qo.

P: Altera pars apenti et gpi. prior: iuxta pllu idm 309.
 E' file gstituis q' e' file difformis, atq; Moralitas fcti
 difformis, f' in honorem ^{neq; pntem} et reprobu ^{actuum} ~~ad obtem~~
 q' gstituis regu, moru, qo etm q' huius reful fcti
 gstituis p. m. f illud moralitas fcti difformis, f' q' actus
 potis n' q' fcti malus qm bonu, potis fcti bonu qm malu,
 atq; hoc n' actq; hng ex eo q' fcti gformis seu q'
 dicat rebum ordinem ad obtem fctans regu, motu
 aut fcti difformis seu n' dicat ordinem aut prave ordine
 dicat, ad obtem fctans regu, motu ut gunita tenent

II: 310
 P: Apertio: fante eadm liberte mutato fcti ordine
 ad obtem ut fctans regu, motu, p' mutari moralitas actus

hinc, qd n' in sola libertate, sicut dicitur qm actus libere
 ad obtemperandum ut substantia reguli motu dicitur, moralitas
 facta constituitur e. i. patet. qia vis mutatio et diffin
 specifica alius rei desumitur ab eis constituto. a. p.
 Posito casu: qd aliquis in vigilia cuiusdam apli ne sciens
 ee vigiliam apli carnes comedit, postea autem admonet
 de vigilia et precepto ieiunii, tunc pergit comedere
 carnes: in hoc casu manet eadem libertas, et indiffin
 potest enim qd libere et tunc sine ulla nova oblatione pergit
 comedere carnes, nec tunc manet eadem moralitas, sicut actus
 si prius erat bonus, et in specie boni, fit post quoscumque precepti
 mali et in specie mali, neque aliunde, qm qia prius tantum
 maalem pravitatem ad obtemperandum substantia reguli motu dicebat
 qd. ex quibus precepti et actus ut ei gratia fit post
 prava. p.

311
 W.

311. In eo file constituta moralitatis constituitur e. i. ex
 qd factus actus sit qd sit bonus aut malus, atq; hoc fit ex eo,
 ex qd fit qd sit con- aut difformis ad obtemperandum ut substantia
 reguli motum: qd etiam in eo file constituta moralitatis
 constituitur e. i. ex qd actus factus sit qd sit con- aut dif-
 formis ad obtemperandum, ut substantia reguli motu. sicut. atq;
 qd actus sit con- aut difformis fit ex respectu et ipso ordine, qm
 qd actus dicitur ad obtemperandum ut taliter sit substantia reguli motu
 ita, ut si ordo ille sit pravus, actus etiam sit qd sit
 difformis, si ordo ille sit bonus, actus etiam sit qd sit
 i. moralitas actualis huius in ipsa intrinseca virtute
 ad obtemperandum regulati q regulas motum constituit.

312

Regula autem motu de quibus in presenti diximus, et
 plura in futuro dicemus, sicut alia remota alia proxima,

remota s*ed* ipsa lex dei DEI aeterna in mente. Ina
 respiciens et vltim*us* supremi huius legislatoris, cui se. hoc p*ro*-
 nissim*us* de fidei. q*uia* hoc totu*m*, q*uod* e*st* s*ed* ce. et
 operari ex sua naa spectat ad DEUM, a q*uod* h*ab*e*t* suu*m*
 ce. et operari, deoq*ue* ad hoc, ut agendo agat q*uod* i*nt*er
 sua naa et obligati, recte, se heat ad suu*m* supremu*m*
 Domini legem DEI o*mn*i*um* regulantem in actib*us* suis
 respicere d*icitur*: legi DEI aeterna*m* et vlti*m*u*m* sup*re*mi le-
 gislatores addi p*oss*et et s*ol*et a D*omi*n*o* naa reali, e*st* q*uod*
 etiam ad hanc ce*m* mensuram suam sine eas morale.
 regula actionu*m* hanc p*ro*xima filis et imita. e*st* dicta-
 men ratio*n*is p*ro*ctica respiciens legem DEI aeterna*m*,
 et vltim*us* supremi legislatoris, deoq*ue* p*ro*scribens aut
 inhibens, q*uod* q*uic*q*ue* h*ic* et nunc agende s*ed* aut omitten-
 du*m* q*uod* p*ro*mittet ad vltim*us* supremi legislatoris DEI.
 Ex hoc igit*ur* aut*em* aliq*ui*s moralit*er* bonu*m* e*st* aut malu*m*,
 q*uod* cum advertentia ratio*n*is a vlti*m*o libera elicitur offmit*ur*
 aut difformit*er* ad dictamen p*ro*ctiu*m* p*ro*ie ratio*n*is
 respicientis legem DEI aeterna*m* et vltim*us* supremi
 legislatoris, et nec a q*uod* veniam aut*em* u*n* naa reali.
 Cum am*en* q*uod* veniant Th*om*as q*uod* dem*um*, aliq*ui*s aut*em* cent*um* 313.
 et intrasie boni, et alii egtra intrasie mali, unde
 etiam in q*uod*re adagium transiit, q*uod* aliq*ui*a obta s*un*t
 mala, q*uod*ia p*ro*hibita, alii vero p*ro*hibita, q*uod*ia mala,
 q*uod*ia doctrina n*ost*ra antea tradidit evitere vides,
 dicenda etiam e*st* q*uod* q*uod* d*ix*imus, s*ed* actum
 cadent*em* moralt*er* bonu*m* aut malu*m* ce, q*uod* s*ed* q*uod* elicitur
 q*uod* aut difformit*er* ad reglas honesti, cum hoc

aliquid proprio subsistere potest, si enim quaedam abba
prohibentur quia sunt mala, sequitur evidente, quod eorum
malitia praecedat ipsam prohibitionem et sequatur
etiam inhonestas, quae in tali malitia, theas,
independuntur a prohibitione, sive voluntate supremi
legislatoris, quae proinde non videtur statui pro re-
gula moralitatis eorum actionum, quae exigunt
indispensabiliter prohiberi, siquidem illae ante-
cedunt ad talem regulam sive prohibitionem. iam in-
tellegunt esse mala et inhonesta.

314. Igitur ne quoniam aliquid effato contradicere videamur, duplex
respondendi via superest ex h. the. desumpta, 1^a est,
quod dictum estatum aliqua mala esse quia prohibentur, alia
prohiberi quia mala sunt, sed sit ita intelligendum, quod
aliqua prohibita sunt lege positiva quia mala sunt
non antecedunt ad omnem legem, sed ad legem positivam
quae quodammodo ad legem naturalem, seu quia sunt repugnantes
legi naturali, quod autem huiusmodi mala deus, sive
deus, sicut enim multa obla, quae antecedunt ad ipsam
legem positivam quae prohibentur, non sunt mala, ut esset
carnis porcinæ in veteri testamento, et esset carne
pro quovis die in novo, ita alia obla mala sunt
antecedunt ad legem positivam, non antecedunt ad omnem
legem, sunt enim mala per legem naturalem. quoniam lex positiva
approbat et stabilizat, ut subditum maiorem horrorem
inveniat presariorum, et per republiam prohibitionem, quod

175
velitu' e', clarig ac certis eis innovefat. Altera
refrudi via e', qd' si dictum refatum intelligat de ma-
litiis et inhoneste, qm' hnt aliq' actioes antee-
dnto ad oem legem; id q'dm veru' fit de malitia
radicali et fundam'tali, n' autm de malia. felis seu
ad aliq' obta, q' prohibent, qia mala s't, prohibeant,
qia antecednto ad oem legem radicalem et fun-
dam'talem malitia' heant, et ideo exigant p'hiberi,
et hoc q'dm exinde, qia q'ntm ex se, ex se q'ra-
rietem dicunt ad vltim' dnam, unde et huiusmi
mala in genere motu' specificant, qia mala di-
cunt, q'nt' infraeam suam disordinant ad vltim'
dnam, qm' q'dm felis n' hnt p'radicalit' hntm,
et hinc e', qd' si huiusmi mala s't ignotaam invio-
cibilem n' opp'nderent, ut mala, illa operant' felis
n' scirent, pari rase si ponerent' s't impossibile
n' ee a DEO prohibita hoc ipso cen' ferent'
n' ee felis inhonesto: atq' ex hoc patet, q'ndo
cum dicto q'nti h'lgum ofato s'p'rtio nra subli'gat.

Subsectio Solvuntur Obiectiones.

Obi. i. auctoritas D. Thoma q' plurib' in locis maxima in 1. 2.
q. i. ait actum h'ntm et actum moralem ee unu' et idem 315.
atq' act' h'ng aliud n' e' qm' act' liber elicit' ut ad vltim' raris:

igitur et moralitas, in libertate collocanda est. Quod pro felicitate
moralitatis, quodlibet hinc est, quod solo positum et oratio pro his
felicitate actu felicitas, atque posita sola libertate et pro his oratio
felicitate hinc actu moralitatis: quod etiam in libertate tamen in felicitate quodlibet
moralitas actu collocanda est. m. p. sola libertate posita datur imputabilis
actu; sola namque libertas facit, ut atque aliis lau-
de l. vituperio dignus sit, et nisi atque liber esset, imputabilis non
esset: atque imputabilis actu est ipsa eorumdem moralitas.

90.
R: quod dicitur. De actu actu hinc et actu moralis ea idem loquar,
de moralitate in genere et non de ea in abstracto, adeoque vult di-
cere eundem actu, quod hinc est, etiam esse actu quod moralis est, nam quod
moralitas est ipsa atque hinc, nisi tamen quod hinc intelligatur, ipse respicit
et ordo ad regulas vis hinc, sicut ad legem Dei aeterna, et di-
tamen pro rationis. l. etiam dicitur, quod l. De: loquar de eo, pro nam
de eo in genere motu, quod scilicet procul dubio est actu hinc et mo-
ralitate esse unum et idem, quod quia in presenti non agitur de eo pro actu
sicut de eo in genere motu, neque ex hoc argui potest in genere.

316. Ad quod n. m. ad eum: d. M. sola libertate posita datur imputabilis actu
actu, imputabilis electiois c. M. laudis aut vituperii moralis n. M.
A d. m. atque imputabilis laudis aut vituperii moralis est ipsa actu
moralitas c. m. imputabilis electiois, hinc, aut laudis et vitu-
perii moralis est ipsa actu moralitas n. m. et c. duplex potest dici
imputabilis, altera electiois, quod aliquid dicitur pro se voluntatem
adeoque naturaliter imputabile, altera est imputabilis rationis et moralis,
quod aliquid dicitur volente in ordine ad meritum aut demeritum personale
aut morale; illa imputabiliter, cum ex hoc pro se omnia, quod
aliquid sit in potestate agentis, quod ad fieri aut non fieri per li-
bertatem sui aut quodlibet hinc ab actu, etiam non de hac, sed de imputabiliter
moralis, et in ordine ad meritum aut demeritum personale
sicut in ordine personale in presenti agitur, et hanc in sola libertate

quidam n' p'oe affant' ahering: q'nd' q' d'icij, ex liberte h'ri
 q' acty sit laude aut vituperio digny, dico id veru' et falsum
 sub d' versa rati' ee p'oe, veru' q'idem, s' l' de laude aut vi-
 tuperio r'ali, aut de liberte q' si de fundamto b'atm mo-
 rali, aut vituperii dictu' int'gru', falsum veru' s' de liberte
 sola, q' si de s'pli moralit', aut de laude et vituperio
 morali id' aherat, ut antea dictu' e'.

Obj: 2°. Illa q' de se invicem p'nt affrari in recto s' 317.
 reat' idm, s'm dicta de distioe in l'gia, atq' actus
 liber et morali, de se invicem affrari p'nt in recto,
 recte em h'ic acty liber et acty moralis, et vicijim;
 q' acty liber et acty morali s' reat' idm: q'egato
 sicut acty liber tal', e' ex liberte, ita etm tal' erit
 ex liberte acty morali, p'v'io libertas e' s'ilegisti-
 tivu' moralit'.

Q: d: M: q' et q'ateng de se invicem affrari p'nt
 in recto s' reat' idm e: M: q' et etm n' q'ateng
 de se invicem affrari p'nt in recto s' reat' n: M:
 et d: m: Atq' acty liber et morali, de se affrari
 p'nt in recto, s' sumant' in gereto: s' in abstracto
 n. m. l. aliter, atq' acty q' liber et q' morali
 de se affrari p'nt in recto m. acty q' liber et
 q' morali n. m. et c. Item q' idm e', q' acty q' liber
 et et sumpt' in gereto, acty etm s'it q' morali e'
 s'it' sumpt' in gereto, at hoc n'q' negabim', i' s' s'ec
 acty n'q' n' sumat' s'm s'ile s'uum distinctivum
 q' acty liber aut morali e', s' hoc n' p' q' negavim'
 s'it' q' idm s'it s'ile s'itivu' acty q' liberi et acty
 q' morali, neq' in hoc acty liber et acty morali

de se affrari pot in rebo, qstante em negamus
in veritate diu poe. atq qd liber e' etm. moralis
I, et vicissim p.

318.

Obj. 3. qtra altera' aperi'ti parte: Quid pro fili
moralit' qstivo assignandu n' e' sine qo variis acty
morales hri palam e', atq sine respu intrinseco ad
regulas motum plures acty morales hri palam etq,
M. patet. in p. 1. qidm acty misericordie DEI qas
hoc acty creavis, redemptionis, salvagis p' acty
fume morales, neq in eoru moralitas resolvit p' r
respu ad regulas motu scilicet ad legem, DEUS em in
us, qas huiusmi fecit, legem ad h'c. 2. Illa qo intrinse
mala s't, mala s't etm in genere motu antecedenti
ad oem legem etm naale, adeoq, malitia' sua' q' ordi
nem ad regula, motu h're n' pot: qo p.

R' d. M. Quid p sine qo variis acty scilicet morales hri pata
e' pro fili moralit' qstivo assignandu n' e' M: sine
qo variis acty fundam'tis h'm et radicalit' morales
hri palam e', Quid p n. M: et s't si d'm: n: e: ad p.m:
et qidam qatm ad 1. de oparibz misericordie DEI e. ope
ra huiusmi ee fume moralia, at n: eoru moralit'em
n' resolvit poe q' respu ad regulas motu scilicet ad lege
DEI eternam, cui ius dicendi nulla r'as apparet, licet
em DEO repugnet in actibz s'z regulas h're externem,
nullus in ingruens e', imo p'ima actu d'oru q'deantia
ut cuncta opera d'na regularent, q' intrinseca et absolute
indefectibilis DEI vltim, a qo ois moralitas, q' ex f'ata fluit

neq, urget qd addit, qia DEUS in iis qae fecit legem n' ad, id em totum
 veru e' de lege externa et dista, a qe utiq, inderens eet regulari
 opera dno, qm am DEUS ipse sibi lex ee. pt etm DEUS se pro lege
 adeoq, et legem hie pt. Ad alteru vero qformit ad ea qae dicta
 N. A. 314. d. a: illu qe intrasie mala st, mala fundamltu st etm
 in genere. motu antecedat ad oem lege etm naalem e.a. st
 facta mala antecedat ad oem legem. etm naalem, n.a. etc.
 loqim, qidm p se de moralite pbr, et n' totu de fundamltu tali,
 nilomin qz ista suntlis moralitas et malitia desumit, ab
 illo ordine aut potiq ex disordinase, qm hnt ad legem DEI
 aternam vide qe supra diximy N. 313. et 314.

Ob. 4. saltem moralitas omniis libera n' qst in pendentia sig.
 acty ad obtu, cum omfio n' st qd positivum, qe adhuc st dari acty
 hinc moralis, qm in moralitas eig in hac pendentia qst. bati.
 Praterca pt idm acty mutari in genere motu absq, eo, qd multy
 intrasie: sicut id cum qis prosequi qmestivem carni, sempe pro-
 hibito, quam inceptu tempe n' prohibito, tunc em solum fit ex-
 tranea mutao legis: qe verificari n' pt, qd moralitas actuum
 in respue intrasie qst. bat.

Ob. ad 1. d. a: saltem moralitas omniis libera n' qst in penden-
 dentia acty ad obtu factu tali t. o: n' qst in pendentia interpre-
 tive tali n' a. etc. qe revera antecedenti qtra dicit, in antecedente
 em dicit huiusmodi omniem n' ee qd positivu, et tunc in qst. gati ac-
 quit ad illa qst ad actu hinc positivu. moralitas omniis libe-
 ra eo modo pendentia acty, qm d' oltia, unde sunt inopre-
 tive totu vltia e' ita etm ipse pendentia interpretiva e'. Ad alteru
 dia. pt idm acty pteq mutari in genere motu absq, eo qd multy intrasie
 in ee pteq: acty, eo qd multy intrasie in ee aut genere motu n. a:
 etc. ad exempte positu dico iomestivem carni huiusmodi intrasie mu-
 tari in genere motu, nam ille acty intrasie mutay in genere
 motu q' tunc ad obtu in genere motu hinc mutatu, atq;
 huiusmodi acty ita tunc, pteq em tunc ad obtu qforme re-
 guli motu, urgente am precepto et iis obligase qnta
 obtu' fit differe reguli motu, qd e' specificie mutari in
 genere motuum, qe p.

Sectio II.

An et quomodo actus humani Specificentur ab obiecto & Fine intrinseco operantis?

320. Dicitur et sect. priori moralitatem actus in genere definiti et desumpti
ex re ipsa et intentione naturalis et intrinseca, quam quodammodo actus naturalis dicitur ad
obtemperandum suum, ut in quibusdam, sicut prout ipse etiam obtemperat regulis
morali, et ipsis contra aut difforme est: verumtamen quia ex hoc tantum
scire volumus actum aliquem in genere esse bonum sive malum sive bonum sive ma-
lum, neque scire proficere potius, cur actus in tali et tali fine sit bonus,
cur furtum repugnans legi divinae et naturae naturali sit peccatum contra ius-
ticiam, contra scandalum eidem legi divinae et naturae naturali repugnans
sit peccatum contra gloriam charitatem, illud in hac et sequenti secta dicemus,
unde specifica huiusmodi moralitas desumenda sit. Ad huiusmodi de-
finitionem. proinde

321. Notandum est, tria praecipue à Philosophis assignari, à quibus bonitas
aut malitia specifica actuum desumatur, scilicet obiectum finis ope-
rantis, et circumstantiae: de quibus duobus in praesenti, de circumstantiis
verò in sequenti secta agemus: Est autem obiectum quodammodo ante oculos, in actu
operantis. Quod quodammodo est quod se operanti obijungit aut ad quod se operans
aliquis ex se ordinatur, sicut si aliquis studet Philosophiae, obtem-
perat huiusmodi studium et ipsa Philosophia, ut appetenda est. Finis huiusmodi
finis verò est secundum dicta huiusmodi in Legibus huiusmodi. huiusmodi Praeceptis: aliquid
et operis aliquid operantis, sicut finis operis, ut obtemperatio iustitiae
et ipsa ad quodammodo operantis aut actus ex se ordinatur, ita finis operis

Intra hunc locum et per 2as intentiones dirigere intendunt
 re alluere, circa indagatio veri, finis intra hunc locum
 et sublesare pauperem, finis am queranti, et hoc illud, quod sibi
 operans ponit, sic dans elemosina per illam dare ad vanam
 gloriam, ad quam tunc ex se non ordinat elemosina, hinc vanam
 gloriam finis extra hunc locum et queranti, et. Circumstantia denique, et
 auidia quae operantis ipsa vestigia, et quae circumstantia,
 dicuntur circumstantia sumpta à phis, metaphora, in quibus ea
 circumstantia dicuntur, quae ad pertinent ad ipsam rei essentiam, sunt
 quae sunt, aut auidia phis; cum ergo sibi huiusmodi auidia
 quae circumstantia operantis, eius circumstantia dicuntur. His
 notatis, sit.

Spert. 1. Prima et eandem specificam bonitatem aut ma- 322.
 litiam actus huius desumunt ab obto et taliter et taliter con-
 aut difformi ad naturam recte regulatam et legem Dei aeternam,
 ita. Quid et in quavis fore omni Regum, ac moraliter iusta pro-
 his.

Op. Ap. 1° autoritate. S. Or. q. in 1° 2° q. 18. a. 2. in arg. se-
 quitur ita ait: si contra et quod dicitur Op. q. facti sunt abominabiles
 sicut ea quae dilexerunt, sicut am hoc Deo abominabiles, pro
 malitia sua operant, ergo malitia operant, et sicut obta mala
 quae hoc diligunt: et eadem ratio est de bonitate actiois. hoc. S. Or.
 ubi sicut et scriptura ex Op. q. sententia sua et non generalis,
 ea enim quod dicitur in Op. q. facti sunt abominabiles sicut ea quae
 dilexerunt, palam ostendit, ab obta malis diluti, ipsos factos
 et Deo abominabiles. Et hoc magis generalis et hoc quod
 in eodem loco in S. Or. ait: sicut res naturalis habet suam
 ex sua forma, ita actio habet suam ex obta, sicut et motus ex forma,
 et ideo sicut 1° bonitas rei naturalis attendit ex sua forma
 quae datur sicut ei, ita et 1° bonitas actus moralis attendit ex

obto venient: ita s. d. ubi nec to i. bonitas omnipot.

323. *Q.* Apert. 2. quare dicitur pro verbum e. poa. specificari
 ab actibus, et actus ab obto, atq; hoc quare affectu spe-
 cificari nec potest nec dicitur. q. d. actus in se esse five reali;
 five morali: mensura, & ordinem ad obto cuius est
 inclinatio et tendentia: quod etiam ab obto assumit sua spe-
 nihil enim aliud est actus specificari ab obto, quoniam ea actus
 mensurari & ordinem intrinsecum et extrinsecum ad obto, unde
 si obto cui actus mensuratur sit honestus, et motus regis
 conformis, ipse etiam actus erit honestus, sit sit disformis,
 actus etiam erit inhonestus. bene etiam sciendum est, quod sicut sicut
 dicta n. 320. generica actus moralitas desumitur ab obto
 n. quodammodo, s. prout substat regulis motu, et ipsis con- aut
 disforme est, ita etiam specifica actus moralitas desu-
 menda sit ab obto n. quodammodo, s. prout in tali aut tali
 specie virtutis aut vitii, con- aut disforme est regulis motu.

324. Quod autem actus huiusmodi et essentiam suam bonitatem specificam ab
 obto desumat, praeter hoc quod id ex s. d. citato dicitur:
 i. bonitas actus moralis attenditur ex obto venientis pa-
 ra sit, ostenditur s. negative, quia illam a nullo alio desume-
 re potest. nisi a circumstantiis, quia bonitas et malitia, quae sumuntur
 ex circumstantiis et actui suo accidentibus, eo quod a hoc s. adde-
 pit salsa in specie actus huiusmodi, circumstantiae quippe et accidentia actus
 adeoque supponunt illum in essentia sua specie in abstractum.
 Non etiam a natura reali, haec enim cum unumquodque vitium abhor-
 reat, et ad singulas virtutes generem generalis affectu, generica
 moralitas, caa est, et non specifica, et sicut dicitur de lege
 Dei aeterna et obto supremi legislatoris, nec, etiam specifica
 moralitas s. s. desumenda est a dictamine propria rationis,

Eas em v' specificat actu rae sui, p' rae obli. q' p'ponit ut
 con=und differe nra reali et reglis mori. go acty huius sua
 centlem et ja bonitem desumere ab ad obli. 2. p'p'itve:
 ab eo acty huius j. et centlem suam p'eam moralitib' desumere.
 dicendy e', ad q' p' se huius ad suum reale centru' et p'ndy.
 inclinab, atq' valiter inclinab ad oblium sine q' nra lto
 ceo n' p'p. go p.

Asserit: 2. Non solum ab obli, p'ctm à fine extrinseco 325.
 operant' acty huius boniti, et malitia p'ea p'eam de-
 sumunt. Est quavis Debu' vel. l. p. loc. ut. a. q. di-
 center: sicut ee rei dependet ab agente et fra, sic
 bonitas rei dependet à fine. Et paulo post: sic
 igi in actioe huius p'plex q'fiderari p' una q' d'm Am-
 geng, prout sicut e' actio, q'ia q'ntm ab de actioe
 et antite, sicut ab de bonite ut dictum e'. Alia
 vero s'm p'eam qm accipit s'm oblium q'ueniens:
 q'ia s'm circumstaas q' s'm auidia q'adam: 4.
 autm s'm finem q' s'm h'ndem ad bonitis caam,
 ita facte. De. Idissim etm ex s. scriptura desumij,
 qe Math. 6. ait Lucerna corpis sui e' oculus d'us, si
 oculus d'us fuerit simplex totum corp' lucidus erit,
 q' D. Augst'ny de sermone Oni' ub' refert s. Thoas
 in quosdam aureo super 7. Evangelia ad ut. c. 6.
 Math: sic interprez: oculo hic aujere debem' in-
 tentioem nram, qe si munda fuerit et recta, oia
 opera nra, qe s'm eam operamur, bona s' qe
 q' d'm oia totum corp' appellabit, q'ia et h'ly mem-
 bra nra q'ada opera dicit, ubi ait; mortificate

membra sua fornicatione et imunditia p n go q
qisp fuerit p go aio fuerit qfderando e. Idem
D. D. Augustinus qtra mendacium ait: opera hoie
si caas fuerint bonas l. malas n f nunc p bona
nunc mala, qe n f p se ipfa pta: sicut victum
probere pauperibz, bonu e, si fiat misericordie
caas, Malum am, si fiat caas iactantie, ex qz
satis evidens e actum aliquem ex fine operanti
moraliter sua defunere, pce qd etm illud pce
satis insinuat: Intentio iudicat oes.

326. Hinc idem si ostendit: ab eis actz hnz bonitas aut malitia
specem defunere p, a go de una spec ad aliam de bono in
malu p detorqueri p, atqz huiusm detorqueri p ex fine
operanti: go p p m p ex plun: Vnde elemosina p ex
obto sublevandi pauperz et ex fine intrinseco bona e
illa elemosina n ad sublevandu paupete p ad vanam
gloria et iactantiam dirigit, qd in ea bonu e viciat
et ad spec superbia actum suum ex fine intrinseco
bonu p finem extrinsecu reducit: go p raterca ois actz
hnz ex deliberata vete procedens dependet a fine eius
inflatu, et p hoc factu e. Vnde actz hnz et actz hois potz
simul distingui, qz ideo i. 2. q. 1. a. 1. in fine dicit: oportet
q oes actioes hnz ptra finem suu: go finz bonz n p
actui n influere bonitatem sua, neqz finz malz n in-
fluere malitiam suam, et ideo actz ex obto et fine
queris bonz, si in ulteriorem finem bonu referz, magis
e meritorz ut patet de castite ex voto observata,

et scilicet actus ex obto et fine operis, magis in
 reus relatus magis e' demeritorius, ut patet ex eo,
 qui virginem deflorat et eius fama prostituat: et
 ideo recte hortatur S. B. V. re in bonis actibus q'
 intentione, q' fine, tunc operantis, vitubemus,
 neve ~~interea~~ in re recta opera sinistra cogitatio
 illudat, q'ia sicut fabrica columnarum, columnae am ba-
 sibus innituntur, ita vita nra. in virtutibus, virtutes am
 in intentione interna consistunt.

Quod etiam aptissime notandum, q' licet ois hna actio p'd 327.
 accipere moralitatem à fine operantis, ut patet ex
 eo q' dicitur, sicut q' actus bonus relatus in fine bo-
 num actum faciat magis meritorium, et vicissim
 actus relatus in finem malum actum magis demeritorium,
 nilominus t'n a'ff'it distam malitiam q' t'ineat ab ea
 q'm h't ex obto, q'ia idem p't ee fine operis et operantis,
 viz. p't q'is peccare p'tis impudicitiae ex delectatione
 carnali. Inqm ex fine p'posito, ad q'am delectatione
 ipse actus sicut referit: pluries t'n q'tingit ut rogam
 malis h'ecm actus sortitur ex fine operantis,
 q'm n' respiciat finis operis, sicuti dum quis fornicat
 cu' virgine et fama eius prostituat ad infidelitatem
 p'ducat, et huiusm' dista malia toties h' q' actus
 fine operis et fine operantis n' in idem reincidentat
 aut q'bra dupl'm dista virtutem peccant p' se de-
 distioe p'tis agens in Tr. de p'tis, s'ubstantio respondet
 Obiobus.

Subsectio Solvuntur Obiectiones.

328. Ob. 1. q. 1. a. 1. Ab eo desumere 1. et entem
moralitatis secundum actum hanc dicendum est, quod 1. est se
respicit, atque 1. quod respicit est finis: ergo à fine dicen-
dy est sua entem secundum desumere. subd. atque
finis n. est obtus: cum ergo actus hanc secundum suam deat à
fine desumere, n. subsistit quod dicitur in aperto, scilicet
cum sua bonitatem desumere ab obtus.

R. d. plm secundum dicta finem distingi, nimis queris.
et operantis, ille coincidit cum obtus, ipse est, quom-
agens sibi ponit. propterea actu aliquid respiciere per
1. d. plm sumi potest nimis quoniam est ex parte actus
et quoniam est ex parte agentis, illud autem quod
actus ex se et ex parte sui per se 1. respicit
dicitur obtus et finis operis, quod am actus respicit n. ex se
per ex parte agentis dicitur obtus agentis et finis ope-
rantis. hoc notato d. M. ab eo desumere 1. et entem
moralitatis secundum actum hanc dicendum est, quod actus ipse 1.
et per se respicit e. M. quod agens 1. et per se respicit n. M.
et d. m. atque 1. quod respicit est finis l. operis l. operantis
e. m. 1. quod respicit est finis operantis subd. quod respicit
agens e. quod actus ipse respicit n. m. et sic d. de. ergo

à fine intrinseca et operantis, qđ cu' obto coincidit dicentis
 e' acty hny sentem suam suam defumere c. e. à
 fine extrinseca et operantis n. c. et postulo disto
 subsumpto dico sentem et ja' moralit' suam se
 defumenda à fine intrinseca et tuc alium n' ee qm
 obtu' cuius tendentia et inclinatio e' acty. disti
 am rao e', qđ sentis spes ab eo desumi n' pt,
 qđ actui tntm accidit, atq; finis operantis actui
 tntm accidit ut patet, obtm am qđ acty maalte
 respicit, illud sentem e' et n' tntm accidit, igit ab
 obto et n' à fine operantis sentis spes defumenda
 e'.

Obj. 2. Urgendo solutio: si spes sentis ab obto 329.
 si e' defumenda, sequere, qđ toties obtu' e'
 difforme regl' moru', scilicet acty in tale obtum
 tendens est mal' et peccaminos', hoc am n' suffi-
 cit: go p. p. m. dari acty maalte tntm mal' et
 ideo n' imputabilis, qđ exinde provenit, qđ li-
 cet obtum ipsum sit difforme regl' moru' ab agen-
 te tuc ut difforme n' apprehendi, atq; si sp' ab obto
 sentis malitia redundaret in actum et illa
 n' potig defumenda foret à fine operantis, n' dari
 eigni acty maalte tntm mal', qđ em sentem
 mal' e', n' mal' ee n' pt: go cum unist' ad-
 mittant Ores dari acty maalte tntm mal', n' ab
 obto si à fine operantis malitia et moralitas senti-
 al' defumenda e'.

R: d. sequela: si fuerit certis, p sequens, qd qoties
obtin fuerit d' difforme reguly, motu, atq; filite
in tale obtu tendens malis at et penaminq; e.
sequens, qd qoties obtu maaltu tatum e' difforme
regly, motu, filite atq; p eet malis et penamq;
n. Sequela et d: m: n: c: ad p: m: c: M: d: m:
atq; si fuerit obtu qnto qd difformi ad regular
motu certis is malitia redundat in actu
n' daret eigni atq; maaltu tatum malis n. m. p
ab obtu qndocq; sumpto aut etm erronee
inviniblti putato ut qformi regly, motu, cen-
tis malia redundaret in actu, n' daret eigni
atq; maaltu tatum malis e. m. et n. c. Pd dicit atq;
specificari ab obtu, n' obtu qndocq; sumit, p obtu
fuerit et qd qrosiq; atq; ad tale obtu p nari.

330. Dicitur: qd obtum malum p' specificare actu bonum
hoc item a quod e' et q'ra dicta dicitur e' a,
actu specificari ab obtu qd substat reguly, motu
ita, ut si ad regular motu, p' difforme, atq;
filite p' difformi: igit obtum malum n' p'
specificare actu bonum, p. apum: Obtum
intra se malum, licet inviniblti putatu bonum
in se n' definit ee malum, et in actu ab illo se-
cificaty foret s'dm dicta bonum, qm ab obtu p'ltu
sumpto atq; specificari dicitur e' qd si actu specificaty

centibus ab oblo, ab oblo malo potest specificari actus bo-
nus.

Ob: d. apump: go oblo malo in se et invariabiliter appren-
sum ut forme regis motu potest specificare actus bonum
c. oblo malo id est oblo a ratione apprensum quia differe
regis motu potest specificare actus bonum, n. affirmatio.
Nec hoc absurdum est nec contra dicta, si potest reformi-
miles ad dicta legi. Cum enim loquamur de actu hunc
qui centibus involvit advertentiam rationis et gravioris finis,
palam esse debet: quod dum dicitur actus specificari ab oblo quia sub-
stat regulis motu non intelligatur, quilibet scilicet oblo ad re-
gulas motu, sed scilicet filis et quae per intellectum gravis
sit, et hinc si erronee et insinuat oblo pu-
tesse esse forme regis motu de se in se differe sit
actum specificat quia forme, quia solitudo est quae
preignitur, gravis am est licet erronee, quia forme:
go etiam solitudo est quae forme. Inde etiam patet quod
ad prohi dicitur deat, sicut oblo huiusmodi in se quidem
non desinere esse malum, in desinere esse malum in
intelle et quidem indivisibiliter, actus vero hunc non specifi-
cari ab oblo ut est in se, sed ut sine culpa est in
intelle, et ab eo representatur oblo.

Ob: 3. secundum genus aliquod dicitur actus secundum speciem indifferens
et si hoc esse non potest, si autem centibus sua bonitatem ab oblo
desumeret, sicut enim non potest esse actus huiusmodi sine oblo, et sine
ut pote quod dicitur in ordine ad finem, ita etiam si ab oblo
speciem suam desumeret non potest esse sine actu specie:

10 nisi quia: Alqui q'radicare velint, actu huius spee
suam ab obto desumere licere n' valent. Propterea
du' mihi p'pono volo honeste vivere l. solo peccare
elicio actum huius, nec in diu' est in g'nera' spee ille
fit, si tu ab obto speem suam desumere d'is, n' em.
autq' prior pro obto ocs virtutes, alter vero oia vitia
adeoq' in nulla potiq' q'm in alia spee ee pot, q' op
D' ad l. c. M. n. m. ad r'acem adiecta dico veru' q'
dem ee, q' actq' huius n' pot ee sine oi peritq' obto
atq' ex hoc nime sequi: q' n' dat actq' huius indiff'as
s'c'm speem: na' dum dicitur a D'ib'g dari actu q' fit
indiff'as s'c'm speem, aliud n' int'elligi, q'm p'oe dari ac-
tum huius, q' q'fideratq' p'rae'ise ex parte ob'is sui
n' attendendo ad ullam circumsta'iam finis, p'cepti,
loci p' nec fit d'bonate bonu' nec d'bonate malu', s'g.
salutare, fricare barbam ex se nec d'bonate bo-
na s'c' nec mala ex obto et n' attendendo ad ulla
circumsta'ia, nec tu obto suo definita s'c' unde
maior clarit' et frae grae ad r'acem adiecta
dico: nime sequi q' si actq' huius n' pot ee sine obto
et sine, eo ipso deat etm ee in certa spee fit
ab obto suam eentlem speem desumat, nam actq' huius
licet n' pot ee sine obto, p' tu ee de obto in-
diff'as ut fit in spee boni l. in spee mali, et tunc
cum ipsum obtum n' fit ind'bonata spee etm actq'
ipse ind'bonata spee ee n' pot. Ad alterum

diis, atq; huius volo honeste vivere obtineere fine
ultimam, et q; actus variam virtutem assequibilem; sicut
actus huius volo peccare obtineere, prout quomodo
et finem sensibilem ut q; varias sensuum actiones
obtinendum, unde verum quidem est qd actus huius
n' sunt in determinata specie virtutis aut vitii, sicut in
determinata specie boni et mali, in quibus ille ordinem
dicit ad finem ultimam, ipse vero disordine ad illud
erunt am et hi actus in determinata specie virtutis
aut vitii determinati sunt, quod generica et univ'rsa
ita bonitas aut malitia actuum redigitur in actum
exercitum, ita ut ad quemque virtutem obtineere cone
aut disforme fuerit, actus determinatus ad tale obtinendum
solummodo in tali virtute aut vitio fit.

Obj: 4°. Actus interni obtineere est eius expletio ³³²
sicut actus externus, atq; sicut dicenda actus externus
actus interno n' addit aliquam bonitatem aut mali
tatem q; se loquendo, et sicut actus internus moraliter
bonus est aut malus: ergo cum actus externus fit obtineere
actus interni neq; huic addat malitiam et sicut
actus internus eandem malitiam aut bonitatem habeat
palam et esse videtur n' sem actum honeste
sua moralitate speciem ab obtineere disformem.

R: e. M. d. m: atq; sicut dicenda actus externus actus
interno n' addit aliquam bonitatem aut malitiam disformem

Probo, qd aliqui dant elemosina p̄r vanā gloriam,
 acty huiusmodi foret ex obto bono, obto em̄ ad qd elems-
 fina tendit, bonū ē, et tñ cet̄ etm̄ ex fine maly, nā
 vanā gloria querere malū ē, maneret p̄terea idm̄
 11.º acty: qd sequere, qd idm̄ 11.º acty p̄t̄ ful̄ et̄ p̄t̄ ee ex
 obto bono et̄ ex fine maly.

Ex 1.º varie ad hanc Ob: Plur̄ p̄oc. ex. D. q̄ tñ p̄t̄i ḡt̄i
 dicere vides, nā p̄t̄i p̄t̄i, qd acty huiusmodi maneat bono,
 et alibi idijū negare vides: nā q: 2. de malo a. 4. ad 2.
 ait: Illud qd q̄sq̄i p̄t̄i alicuius p̄t̄i inat: tñ p̄t̄i hōis
 p̄t̄i q̄sq̄i ex r̄one obto, p̄t̄i qm̄ ē bono l. malus,
 acty p̄t̄i p̄t̄i in bono nqm̄ p̄t̄i ee maly, nec
 p̄t̄i in malo unqm̄ p̄t̄i ee bono, huius p̄t̄i p̄t̄i
 p̄t̄i i. 2. q. 19. a. 7. ad 2. his verbis vltas d̄ p̄t̄i bono
 h̄ p̄t̄i intentio mala caa volendi, q̄ em̄ vult dare ele-
 mosina p̄r h̄nta inde inane gloria, vult id qd de p̄-
 ē bono p̄t̄i r̄one mali: et ideo p̄t̄i et̄ solitū obijō,
 ē malū, unde vltas eiq̄ ē malā. Ut igit̄, pateat,
 qd qd ad obto dicendū p̄t̄i, tñ qm̄ autoritas
 L. D. q̄t̄iari p̄t̄i, notm̄ ē. dupl̄m acty p̄oc. d̄ p̄t̄i
 bonit̄em nimir̄ maalem et̄ p̄t̄i, maalt̄ bono d̄ij
 acty, qm̄ ad itū obto p̄t̄i t̄m̄ h̄ maalt̄, id ē ab
 operante n̄ attendit̄ ut id ad qd acty p̄t̄i inclināt
 p̄t̄i vero bono ē, si obto et̄m̄ ab operante attendit̄
 ut id ad qd acty p̄t̄i inclināt, igit̄ ab obto intento,
 acty d̄ij p̄t̄i bono, aut p̄t̄i maly.

Item L. 2.º in frad: 11.º p̄t̄i p̄t̄i qd idm̄ acty 334.

boni & mali ce ex obto facto boni et ex fine facto
mali n: M: sequere, & pit ce ex obto maalto boni
et ex fine facto mali: c: M: et n: m: hoc ce falsu,
ad p: am dico: Veru quidm ce, qd bonitas et malitia, si u-
traq, sumus facto n: pit se qdati in eodm actu si-
cut nec lux nec tenebrae, alia neutrum verum
et qd bonitas maaly et malitia filii n: pit ce
in eodm N: actu, inq falsitas tu' in dicto de
largiore, elemofna, tu' in alijs, explis elucet: con-
tra em eferuioe plq n: seqit, qm qd idm acty pit
ce ex obto maalto boni et ex fine facto mali,
nam qd bonitas et malitia in eodm actu facto se ha-
beant. atq, ex hoc etia h, qd neq, idm acty inde fit
meritorij siul ac demeritorij, in em merito a bonite
fili acty, siul etia demeritu' a malitia fili dea,
neq, idm acty, ex dictis fit facto boni et facto mali
pala e', qd neq, idm acty siul fit merit: et demeritorij.
Indm etia offendit, qm do 2. responsu uterq, Coeg. 2. l. 1. r.
regulari pit. Inq in 1. sente dicit 2. l. 1. r. qd acty hng pax
facto qdaz, ex rone obto, acty ita facto specificaty
in bono n: pit ce malo, eo qd sic ce attle bonitem
heat ex qformite fili ad obto, et siulit di-
cendu' et de actu ita specificaty in malo. In altero
texte Coeg. 2. l. 1. r. De de bonite fili qd qdru, et dicit, qd
vltas n: pit ce facto bona, si intentio mala, fit
cau volandi, neq, In ex hoc negat, qm vltas huicmi
pit ce maalto bona. Et ideo dum in priori sente

dicit i. l. qd. q. spec. specem alicuius pro inel. importatu
 de incontinentia filii, l. maali, et n. statm de fili,
 live acty actu ab obto bono specificate pro ee bonum,
 n. in pro ee filio bono, p. l. filio l. maalto bonum
 d. ipse in dict. operabam. Plures ob. de fine sci. pp.
 v. solvem. Sect. 3. an et qm. circumsta. moralitatem
 actibus humanis tribuant?

Sect. III.

An et quomodo circumstantia moralitatem actibus humanis tribuant?

Dixim. N. 32 j. Inr. tria illa, à Thelgis quoniam mē 335.
 spignari solita, à quibz acty huius specem moralitatis
 hie de sumant, ee circumstaas, qe aliud n. p. q. si
 quidia circa operam stantia et ideo circumsta.
 ipsa se sope soq. significatia, unde et singula
 stringam, du. de moralite agim, hie de hie
 tractabim. N. am horu. auidiu. p. cipue 7. acty
 Ad qe cetera oia reduci pot, ipsa q. q. sic canit p. cta.
 Quisq. ubi, quibz auxiliis, cur, qm. do, qm. do?

Primum In de hunc moraliter qd asseram ipsas ut
cum saas s'm se explicam. qd f' qis igit qdio o-
perans s'bi v.g. qis p'uerit impudice, an so-
luto, an ligato, an n. cu soluta an cum
ligata, an seculari, an sacerdos, aut voto
obstricto, an u' seculari, an cu voto obstricta
an s'panginez aut affini, ut s'panginea aut affini, an
cum aliqua externa, an liber u' serua an serua
u' libera. Quid: Publ'iq' obitu seu ma a
autz eius qdio, v.g. qis p'cto furti p'uit int'ut
gratia qdio rei ablata. qd fit, an p'ctio sa res
an vilis, an sacra an profana, an virtuti ne-
cessaria an n' neupia. p' ubi tenetaz loq' et qdio
eig in qo aliqd actum. et v.g. fornicat' et ruffent,
an factu' fit in loco publ. ubi scandalu' vitari
n' puit cora v.g. seruis annuliz p' an in occulto
et, si in occulto an in sacro an n' p' qibz auxilij
explicamz media qibz aliqd actu et, v.g. tranisti
puella in lasciuu' tui amore. an hoc factu' e' arte
magica, an n', an vi, metu, fraude, an p'ui hij:
Qua: Explicat finem, v.g. dedisti elemosina
et cur an ad sollevandu' paupere an p'ro ve-
na gloria p' qndo tenetaz mde actus v.g.
deflorata e', an volens an volens, an vi aut
dolo, an sine his p' proximu' excastr. et qndo, an
s'cienti et volente, an ignorantes et ex motu. i. p'

aut dista con. l. differe, aut Mai. minoreve hre
 1. q. do idm acty pto circumstaal duplii virti
 spee dista gtrariari p, aut uni virti magi minore
 gtrariari p, atq; acty pto circumstaal aut
 2. plis virti spee dista gtrariari p, aut uni virti
 magi minore, ut patet ab inductioe p. g. facta
 de furto et pto luxurie p.

Infer. ex Apert: Circumstaas alias ee aggra. 338.
 vantis alias spees mutantes ut eas appellat
 P. D. Aggravantes ea. appellat, qe. effi n. fa-
 ciant, ut acty spealem et dista diffinitu ad reglar
 motu heat ab ea, qm ad ex obto et fine, fa-
 ciunt In, ut distas q. obto aut fine maior fit,
 adeoq. malitia aggravant; aggravantib; ex eadm
 rae gtrariari minuentes, qe. scilicet rae mal-
 itie minuunt. huiusmodi aggra. aut minuent,
 circumstaal generatim s. iste. 1. maior aut
 minor intensio aut vehementia acty. 2. ma-
 ior aut minor mae. q. hitas. 3. maior l.
 brevior durao acty. 4. eig. ma. aut mi. libent.
 5. str. aut nr. rae vltii. 6. Ma. l. nr. q. do p.
 nis aut advententia rae in actu p. Circumstaal
 speem mutantes ille. s. qe. spealem diffinitu
 acty ad reglar motu faciunt, ea am diu spealis,
 si in illam, qm acty ad ex obto, reduci n. p. t.

toties am in spec obliam redit, qd, toties p^ol^o
opponit obli alterig vntis spec dista, aut repug-
nat qm alterig pcepti disto ab eo cui repug-
nat acty rade spec obliam. Tertipimum
haru circumstaaru hri p^o explet in pto carni,
si em fiat a, l. u. ligata e' adu alteriu, si
a, l. u. p^ona vlti sacra, e' sacrilegiu, si
ina sanguineo, e' incestus, si in p^ona
solutas sine vi e' simplex fornicatio, si in
viagine veniente, e' stupru, si qtra nat
u' semelipso e' mollities, si in eodm sexu
e' sodomia, si in diversa spec e' bestialitas.
ex his p^o h^oz oibz p^o distam malitia dependet
p^o circumstaas, qe in actu luxuria p^ote
suppositorem et deformitem generat. Unum
adhu de circumstis addo, scilicet, licet de inte-
grite sacenti penitiae et q^ospiois p^onatlis
sit, ut q^ospioam circumstaas spec mutantz
nulla t^o n^o p^o se loqndo ee obligasem q^ospio
circumstaas mere aggravantes, integritas em
q^ospiois t^onta possit ut oia p^ota adeo, spec
et n^o q^ospioam, q^o q^ospioit abp^o eo, q^o in cir-
cumstis spec mutantibz et n^o q^ospioam, aggravantia.

Subsectio Solvuntur Obiecta.

Ob. 1. si actus huius etiam à circumstantiis moralibus spec. specem 339.
 desumeret, sequeretur quod idem individuum sit in duplici
 spec. atque unum et idem individuum esse in duplici
 spec. implicat, ut quibus docent philosophi. 400.
 Res. sequitur bonum et malum diffinitur spec. atque si
 actus huius etiam à circumstantiis moralibus spec. specem
 desumeret, idem 11. individuum potest esse in spec.
 boni et mali ut patet, 400. 401. Nego dicatur, quod
 alterutra spec. se in se habeat maaltu, et am
 implicare, quod aliquid sit in una spec. morali maaltu
 in altera am factu. nam contra urgetur: Idem
 11. actus potest esse in duplici spec. factu, ut quidem in
 spec. boni et mali, si in spec. mali a. et mali b.
 v. g. in spec. furti et in spec. sacrilegii: licet
 400. et implicet actus eundem esse in spec. maaltu
 boni et factu in spec. mali, tamen implicat ut idem
 11. sit in spec. duplici factu factu. ut 400. hoc
 legi palam sit à circumstantiis spec. dista actus
 huius desumere a priori, sicut nega sine opposite.
 rari.

R: d: seq: si auty hngp sequer qd idm 11.º indivi-
duu sit in dplri spee centli n: seqta, sit in dpli
spee qaru una cently e altera auidatli. e.
Seqta et d: m: atq; unu et idm 11.º individuu
ee in dplri spee 1.ª et centli implicat sdm
philos e. m. ee in dplri spee qaru altera e
cently, altera auidatli n. m. etc. dicitur qidm
in legis de correlativo spei in indivi-
duo idm 11.º individuu n: pce ee in dplri
spee, att n hoc solut intelligitur e de dplri
spee centli, et qe quibit individuu raro pce
spee solli. pata em et ex se nota e
idm individuu ee in diversis speebz aui-
datlibz, itm in spee solli et auidatli v. g.
in spee hois et equae in in spee calidi et
frigidi, in spee quti et alio albi, idq; qidm n
obstante qd sdm se et 1.ª sua centli pceem 1.ª qd
solli. Iq; dum atq; hng 1.ª et centli sua speem
desumat ab octo a fine. vero et circumstz auidatli
ntm, nihil prohibet, qm a circumstz dista spee pte
et pte specificantem poter ea qm atq; hnt ex
octo, desumat, maxime qia in morlibz unitas ultatm
urgel, qntm in pncis, qibz pata transcendia in ilo
vto simplicis Deu dau inibz necessio qveniunt.
hinc etm patet qd ad ultm: instat qdeas.

Obi. E. Urgens soluc. qd specificat in rae obi.
 centltis specificat, atq; circumstae. et finis spec.
 frant in rae obi: qd centltis specificat proin facta
 respo nulla e. p. m. qd specificat qd volute specificat
 in rae obi, atq; finis et circumstae. specificat qd vo-
 lute: ideo em qd qd, p. m. circumstae cepat ee p. m.
 qd circumstae ignorata et ideo nec volute p.
 qd p. m. qd specificat qd volute, specificat qd id in qd
 vltas Inqm sibi obli inclinat s. qd sui specificat,
 specificat in rae obi: qd p.

Q. d. M. qd specificat in rae obi atq; seu in rae.
 eig ad qd acty ipse Inqm raeale sui specificat inclinat,
 centltis specificat e. M. qd specificat in rae obi ope-
 rantis, seu in rae eig ad qd operans ex sua e-
 lectioe inclinat, centltis specificat n. M. et d. m.
 atq; circumstae et finis specificat in rae obi ope-
 rantis, seu in rae eig, ad qd operans ex sua incli-
 nat electioe e. m. specificat in rae obi acty, seu eig
 ad qd ipse acty raeale pendet n. m. et e. duplx est
 disti. obli, alteru acty, alteru agentis, h. e. ita dicit
 obli intrinsecu actui et obli actui extrinsecu,
 obli acty et qsi intrinsecu illud e, ad qd acty ex
 sua rae fert, et ad hoc obli acty. Et centltis spe-
 cificat, qia et ad eum raeale fert. Obli ex-
 trinsecu veri et agentis dicitur est illud, qd agens ex
 electioe sua ponit, ut ad illud actu suu dirigat, et
 ipse obli n. specificat centltis p. m. aut dicitur

quia se ad fine actus p. auidas h. l. neq. illud actus
ex se, p. tntm ex. electione agentis respicit.

341. Obj. 3. Instando. Neq. obtu' actus neq. obtu' agentis
st. actui qd intrinseu' qd si ideo circumstae et
finis n' dant ja et certum specm quia st. actui
qd extrinseu' sicut dicendu' erit de obtu' sicut
obstante, qd obtu' sit qd extrinseu' actui, in illa
certitate specificare st. sicut de circumstae et
dicendu' data diffio n' impedit.

R. qd du' in prioribus obij. soluce dixi obtu' actus
aut intrinseu', illud n' simpliciter dixerim intrinseu'
p. qd intrinseu' imo p. qd intrinseu' (ultra dicta in-
trinsu' ut patet me nolle dicere qd obtu'
actus est actus intrinseu' qd sit idem qd ac-
ceptio actus intrinseu' p. tntm qd sit id ad qd
actus ex sua naa ferz, adeoq. ad qd ex respu
intrinseu' ferz, obtu' extra agentis tntm
sit id ad qd actus ex electione qd actui e'
aliquid extrinseu', adeoq. etm tntm ad qd ex-
trinsu' et auidate ferz. unde d. a. neq. obtu'
actus neq. obtu' agentis st. actui qd intrinseu'
id e' n' st. id ad qd actus ex sua naa et ex respu
intrinseu' ac naali ferz n. a. Id e' n' st. qd sit idem
actus intrinseu' e. a. et d. e. qd si ideo circumstae
et finis, quia n' st. qd sit idem intrinseu' actus n' dant
ja et certum specm, neq. illa dabit obtu' actus

c.c. si ideo, quia n' s' id, ad qd' atq' ex sua natura
inclinat, s' tntm quia s' id ad qd' ex electioe a-
genti, atq' fieri, n' dant p' et centla' s'ee; illam
neq' dabit' o'bu' atq' n.c. Ideo nec circumstae
nec finis dant' actui centla' s'ee; quia actus nec
illas nec hanc centla', s' tntm ex electioe a-
genti respicit, et n' ideo quia n' s' int'nsu' q' s'it
s'iu' actus.

Ob 4. Item urgendo: qd' tribuit' actui turpidine 342.
centla', illud speculat' centla' et n' tntm au-
ditla', atq' circumstae p'nt' tribuere actui turpi-
dine centla': q' p. p. m. Turpido q' sic inel' actui,
et n' inee n' p'it, e' turpido centla', atq' circum-
stae p'nt' tribuere actui turpidine; q' sic ei
infit' ut n' inee n' p'it: q' p. p. m. furto in loco sac:
fornicatio l. a. l. cu' p'ona sacra sic inel' turpido
sacrilegii, ut n' inee n' p'it, Impossibile em e'
qd' furtu' aut fornicatio huic n' p'it sacrilegii,
et hoc tntm procedit a circumstae loci aut
p'one sacre q' circumstae p'nt' actui sic tri-
buere turpidine ut n' inee n' p'it: et tandem
revertendo ad p' argumentu' eiq' solue', atq'
idm n' ee p'nt' in dupli' s'ee centla', si moralit'z
sue s'pem a circumstis defumeret.
Q' n. m. ad eiq' p: l. n. l. d: M: turpido q' sic

ine' actui p^{ro} respu' eig intrinseca et naaltr
differem, ut n' ince n' pit, e' suspitdo
centlis c. n. suspitdo, qe' si ine' p^{ro} respu'
eig accidat lam, ut illo respu' accidat lit' m
suspitdo n' ince n' pit e' suspitdo centlis
n. m. et d: ni atq; circumsta' p^{ro} tribuere
actui suspitdae, qe' si ine' p^{ro} respu' eig
accidat lam, ut fra' accidatli: et respu' ex
illa qseuto posito seel et atten' to n' ince
n' pit c. m. qe' si ine', p^{ro} respu' atq; in-
trinsu' et naal lam ut n' ince n' pit n. m.
It c. volo dicere rem' qide' ee, qd' suspitdo
a circumstis emanans ita insit actui, ut n'
ince n' pit posita seel circumsta' suspit, ve-
runt ex hoc male arguit' qd' suspitdo e'
centlis, sicut in p^{ro} h' ex hoc, qd' si sona' s^ol^o
ee. abou' abbe dicitas ita insit s^ol^o, ut
n' ince n' pit p^{ro} fram suspitdam, male ar-
guit' qd' abbe dicitas e' centlis, na' abbe-
dicitas s^ol^o n' qverit, neq; ei sic ine', ut
absolute n' ince n' pit attendo ad eig naam
intrinseca, si d^octm' si ine', ut n' ince n' pit
p^{ro} suspitda' in s^ol^o fram denominante,

ga In ipsa adde pt l.n. unde albedo ut
 fra et ipse ce albi e' auidntle; s'ultr
 fupido a' circumsta. emanans n' sic ine'
 aut ui ut absolute. n' ince. n' pit actu' atten-
 dendo s'm h. et s'm resp' eig naate, s'ntm
 sic ine' ut n' ince. n' pit p'p' suppositam
 in actu circumsta' v.g. furtum factu' in
 loco sac: et ides ipsa huiusmi fupido ma-
 net auidn. blis.

Obj: 5. bonitas et malitia atq' s' actui intrinseca. 343.
 gonequid caeli caeli a' circumsta. a. patet
 ex hoc namq. diu dari atq' intrinseca malos,
 qd' seru' haud cet, si moralitas actui intrinseca
 n' foret, p. c. denominas intrinseca ab prove-
 nire a' fra intrinseca, atq' circumsta.
 n' s' fra intrinseca, s' em qd' actui extrinseca:
 go p. preterea. D. Theas p. 2. q. 19. a. 2. ex-
 presse docet actum vltis seu bonum n' defumera
 suam spec' a' circumsta. s' a' solo obto: ait em
 l. Ob: loc: cit: in arg: p. q'bra: Ex circumsta.
 in q'ntm huiusmi atq' n' n' specm, s' bonu' et
 malu' s' specificae diffie. atq' vltis et dic-
 te' e'. go bonitas et malitia vltis n' depen-
 det ex circumsta. s' ex solo obto. ita l. Ob:

quod saltem Inqum Thoiſta n' d'omg afferere
actu hinc ſua moralit; ſecm a circumſtis
deſumere.

R. ad 1. i. r'etorq; arg. Bonitas a malitia acty
ſt acty intrinſea: qd requirit etm caari ab obto,
qia ipſe obtu etm e' qd acty extrinſe et n' in-
trinſe. a qo qo ſecm moralit; mor ſua acty
hinc deſumet. hinc R. 2. c. a. n. c. l. d. c. qo
requerunt caari q' ſe imde a circumſtis c. c.
mdte mdante ſuill ordine et x'pue gem acty
ad circumſtaas dicit n. c. licet tam obtu m
qm finis et circumſtae ſint qd extrinſe
acty, qia in acty aut ex ſe ipſo aut ex e-
lectioe agentis ordinem dicit ad obtu ſi-
nem et circumſtaas, mdante hoc ordine, qd
qd intrinſe acty e' aut ſaltem aliqd ei in-
herens, ab us bonita, aut malitia acty in-
trinſea caari ſt, qam ſec' qm caant, ſ
hinc ordinem intrinſe caant. Et hac r'epo
deſumit ex S. De. lo. ut: q. 18. a. q. ad 2. ubi
ad ſuile obioe de fine ait: dicendum, qd
quod ſt finis ſt caa extrinſea, in d'ca por-
tio ad finem et relao in ipſu inheret ac-
tioni. Atq; ex hoc etm h' qd ad prog. c.
dicendum ſt, diſtinda ſuill e' M. tenomenao

intrinseca ut provenire à fra intrinseca. ite' infra
 qe. l. rae sui l. rae alteriq. fit intrinseca
 S. M. que sola rae sui fit intrinseca n. M.
 d. m. atq; circumsta. n' s' fra intrinseca
 rae sui et s'dm se spectata. c. m. rae
 ordinis gem atq; ad illa dicit n' s' saltu
 + s' d' fra intrinseca n. m. et c. rae
 Ad s'dm ex autori: l. D. desumptu dico: lex 344.
 sui citato longe plures alios ex eodm l. Ore.
 apponi poe, sicut etm pro veritate nri aserti
 apponimq; supra: ne In l. Orem diversis lo-
 cis diversa et sibi gloria dicere. l. s'dm spe-
 ciem. In tm quiderem, dicimq; recte. l. Orem
 loc cit: aserere actu hnt sua spe' à solo
 obto et n' à circumstis desumere, l. potiq;
 bonitem vlti, n' à circumstis s' à solo obto de-
 sumenda' ee, loq; em loc. cit: de bonite-
 centi et ja in alis vero locis loq; de bo-
 nite accidnti, adeoq; dicit actum hnt et
 vltim q se et centltu ab obto solo, et n'
 à circumstis sua' bonite' desumere, alis
 am lois assererat accidntem bonitem.
 etm à circumstis sumenda' ee, ne am ne
 hoc gratis dicere protendas, ipsa l. Orem
 loc: cit in O, ubi q; in arg. p' q'ta velit man-

nifestat, audiamus: sic ergo ait. proprius bonitas
et malitiae unum actum e' ex actu ultis, et
ideo bonitas et malitia ultis s'c'dm aliquid
unum attendit, aliud vero actum bonitas et
malitia. Et s'c'dm diversa attendit: illud autem
unum, quod e' proprium in quolibet genere, n'est
et evidens s'c'd se, quia ut quod e' evidens
reducit ad id quod e' s'c'd se sicut ad proprium.
Et ideo bonitas ultis ex solo uno illo de-
pendet, quod e' s'c'd se. facit bonitem in actu,
sicut ex obto et n'est ex circumstantiis, quae s'c'd
quodam evidens actus: ita s'c'd.

345. Ob 6. s'c'dm dicenda aucto sequenti dicit actus
indignus s'c'dm s'c'dm, atque si circumstantiae et
finis tribuerent s'c'dm moralitatis evidens
tatum, id verificari n'est: ergo p. p. m. si cir-
cumstantiae tribuerent s'c'dm evidens tatum
et n'est potius certum, se praesupponere dicit
actus in certis suis speciebus, atque si
dicit actus s'c'dm s'c'dm indignus, id verificari n'est:
ergo n'est tribuunt evidens tatum s'c'dm certum
s'c'dm moralitatis. p. M. s'c'dm dicta in
phis quod aut evidens tatum quod n'est, advenit certis
in certis suis speciebus, ergo si circumstantiae

tribuantur hęc moralitę auidabile subm, sciz
 qd presupponit actu in sua centia ię gstiti-
 sub. p. et m. Actę scdm specm indiffns, e
 actę carens hęc centli, atq; qd officit actu
 carente hęc centli, n' presupponit actu in sua
 centli hęc ię gstitum: qo circumstas actu
 in sua centli hęc presupponere verificari n' pot
 si das actę scdm specm indiffns.

Q: n: m: ad eig p. d: M: si circumstas p. spe 346.
 presupponere drent actu in centli sua hęc
 phia gstitu' c. M. hęc presupponere drent actu
 in centli sua hęc morali gstitu' n: M:
 et d: m: atq; si das actę scdm specm indiffns
 id verificari n' pot de gstituo. in hęc centli
 phia n: m: verificari n' pot de gstituo.
 in hęc centli morali c. m. et n. c. l. abso-
 lute n. M. et eig probas; ar d: qd auidabile qre-
 nit reb; phis in ee phis advenit enti in
 centia sua ię gstituto c. a. qd auidabile
 qrenit reb; phis in ee morali, advenit
 enti in centia sua ię gstituto n. a. l. subd:
 nisi actę de pęg fuerit scdm hęc morale
 indiffns. si qrenit indiffns n: a. et c. esto
 qd 'oe illud qd auidabile reb; phis in
 ee phis qrenit, adveniat enti scđt qdto

malè In arguiz qd id fūlitr rebz et actibz
phis in ee morali accidit, ficut ex hoc,
qd n' det actz phiz in ee phis qd fūm
fūm phicam fūm indiffns, malè ar-
guiz: qd neqz det actz phiz in ee morali
indiffns fūm fūm. igit dicendū ē,
qd aliqd pratu' fūm in genere morū
n' dū attendi utru' eentle fūm l' au-
dentli ex mdo adveniendi actui, fūm
mdo refpiciendi, fūm an eentle et ex fe
an accidit. Intm et ex relacōe a-
gentis fūm fūm fūm refpiciat,
qdem in phis ē fūm, hoc in morali bz
refpiz actz n' obtū, unde ficut ibi fūm,
qz dat ee, ita hic ordo qd dat morali-
tate refpici dū: et ex hoc patet, qd in
actz fūm fūm indiffns qd fūm n' refpiciat
circūftāa fūm fūm, qz ideo fūm aditū
fūm accidit nō, etm fūm morali bz, qm ex
circūftāa actz qd qd, fūm Intm accidit
et n' eentle, etm n' obftante, qd priore
moralitē in actu n' fūm, et hoc
circa actū morali bz fūm fūm: ē. dū fūm
fūm qd dat circa morali bz fūm fūm.

Art. II. De indiffia et alijs quib,da circa moralitem actuum humanoru.

Quinque priori articulo undenam acty hui generis
sive et specia moralit, sicut deservant. Jam
inre ut etiam de individuali eorum bonitate aut
malitia quorundam dicam, circa qd tria praeipue
inquirunt. 1. An possiblis sit actus in individuo indiffis,
sive actus talis qui in adversa ratio a vltis elicit, in se tu neq,
bonu ne malus sit. 2. An actus vltis externa actui intrin
seca aliq, moralite superaddat. 3. An actus idem n. sive
a se vel ex obto bonu et ex fine aut circumstis malus, et
vicijsm ee queat? haec qd se hoc articulo resolvent, incidentes
tu etiam de alijs dicet. Sect: I. an possiblis sit actus in indivisi: indiffis?

Sect: I. An possiblis sit actus huius in individuo indiffis?

Duplex huius actus potest diffgi: indiffia, altera in ee actus
huius phis, altera in ee moralit: indiffia in ee 347.
actus huius phis est ipsa ee libertas, qe iam dicta ad

actū huiusmodi necessaria est indiffinitas respectu
actus huiusmodi in re morali et respectu dependentia
in bonum et malum, et de hac inquirimus hoc
loco, quae iterum attenditur l. in specie l. non indivi-
duo, l. potius haec indiffinitas attenditur l. et actu
huiusmodi secundum se et in specie consideratur, aut secundum
actum huiusmodi in individuo consideratur. Unde
duplex resultat quaestio scilicet 1. an deus actus huiusmodi
indiffinitus secundum suam speciem et 2. an deus actus huiusmodi
indiffinitus in individuo? ad quorum intelligentiam scire
oportet, quoniam actus huiusmodi in specie solum sumitur
et quando in individuo; sumitur autem in specie solum
quando consideratur et rationem ad solum obtinendum,
quia secundum supra dicta species certis actibus
huiusmodi desumitur ab eorum obtinendo. Sumitur vero
in individuo actus huiusmodi quando consideratur non ex
parte obtinendi, sed etiam ex parte finis et
circumstantiarum, quia actus in individuo exer-
ceri non potest deliberate, quin referatur ad aliquem
finem, et aliquibus circumstantiis restrictus.

348. Pari actum indiffinitum secundum speciem suam, sicut
etiam, qui consideratur praeiudice ex parte sui obtinendi
praesumendo ab omni circumstantia et fine
operantis, nec est absolute bonum nec absolute

magis moribus, si indifferens ad utrumque, ex instituto
 docet S. O. loc. cit. q. 19. a. 8. in arg. si gratia. Idipsum
 ex S. Augusti. desumens et potius absolute asserens.
 Itaque alij autem secundum seem indifferentes. hoc etiam
 et in minori claritate docet eodem loco articulo.
 ubi dicendum, inquit: quod sicut dictum est autem oisit
 seem ab obto, et autem inq. q. diu moralis et
 est seem ab obto relato ad principium activum
 inum, quod est ratio, unde si obto autem includat
 aliquid, quod conveniat ordini ratio, erit autem bonum
 secundum suam seem, sicut dare elemosinam
 indigenti: si autem includat aliquid, quod repugnet
 ordini ratio, erit magis secundum seem, sicut furari
 quod est tollere aliena; contingit autem quod obto
 autem non includit aliquid pertinens ad ordinem ratio,
 sicut levare festucam de terra, ambulare
 in campo et lignum, et tales autem secundum seem
 sua sunt indifferentes. hoc S. O. Cuiusmodi sententia
 alij generaliter sunt intra vel extra Schola
 D. Thomae solo scato in quibusdam suorum gratia
 nitente, dictum in veritas h. sunt ex utraque
 autoritate, sunt etiam ex ratione ab eodem autoritate
 desumpta, sicut plures dari autem, quod praeiuste et
 ordine ad obto neque, quod formes et bonate neque,
 difformes diu potest, sunt facere barba, in se

Si idem se sumant, n' magis bona st qm n' bona,
adeoq, nec magis q'fomes qm difomes ad obtu' diri-
gnt, proin dicendi st indifferentes qd ad suam:
qd huiusmodi actus dant. Et in hoc q'ide' ut dicitur
g'veniunt Ores, scoto excepto q' actu in in-
dividuo et n' in fee indiffere' t' q'ib' da sunt
protendit admiffie, q'ib' in Mastrig scotista
noblmz q'ra dicit, asserens scotu' admiffie
actu huiusmodi in individuo t' in fee indiff-
ntem, ut proin hoc de indiffia q'fca actu
q'nis sentia fit et moralit' certa.

Maxima in difficultate, e' de huiusmodi actibus qd
ad individuum an fiant huiusmodi et nunc delibe-
rati hoo p'it fricare barba, ambulare p' q'f-
derando et obtu' et fine, et oes circumstantias,
qa' in illo actu g'veniunt, et an fit moralit' indiffere'?
It' in hac p'te Thoista et scotista extreme s'nt
oppositi. pluribus t'm sua schola utriusq, q'ra-
trocinantibus, scotista q'idem actu in individuo
indubite indiffere' adstruunt, negant vero sine
serupulo Thoista ut q'ib' nra st

349. Apert: Ois actus huiusmodi et a velle libera chinty
n' advertia raris et deliberati, in individuo
i' bono l' malo moralit', adeoq, n' daz actus in

individuo indifus. Ita S. De: et ut eo ostendat
 ut pluribus aliis extra scola sua qtra. Sicut
 versq. festis, nec n' plures alios etm
 extra scholas festi.

Pr: Apert. 1.º ab auctoritate. S. Denis, q. 1.º. 2.
 q. 19. a. 9. in A. s. Co. sic ait: s. qtra e, qd' ge-
 gory dicit in qada familia otiose verbum
 e, qd' utilitate retributionis aut rae iustae
 necessitatis, aut piae utilitatis caret, s. verbum
 otiose est malum, qia de eo reddent hoies
 rae in die iudicii ut dicit Math. sicut
 n' caret rae iustae necessitatis aut piae utilitatis,
 e' bonum aut malum: pari go rae et qilibet
 alig actus l. e' bonus l. e' malus: nullus go in-
 dividualis actus e' indifus. Ita factus S. De.
 ex go postmodum corpp acti sui instituit:
 Deo dicendum qd' qtingit quodam, alige actu
 ce indifntem s. m. s. m. q. i. t. e' bonus l. malus
 in individuo q. i. d. e' actus, et hoc ideo: qia actus
 moralis sicut dictum e' n' solum h' ex obto
 a go h' s. m. s. m. s. m. ex circumstis, q. a. s.
 q. i. qada auidia, sicut aliquid q. i. d. e' actus
 hois s. m. auidia individualia, q. d. n' q. i. d. e'
 actus hois s. m. raeem s. m. s. m. et q. i. d. e' actus

individualis actus habet aliquam circumstantiam quae
trahat ad bonum vel malum ad minus ex parte inten-
tionis finis: cuiusmodi ratio sit ordinare, atque à
ratione deliberativa procedens, si non sit ad alium
finem ordinatam, ex hoc ipso requiritur ratio ad
alium rationem mali. si vero ordinat ad alium finem prout
in ordine rationis, unde habet rationem boni. Necesse est
quod si ordinat ad alium finem, unde
necesse est omnem actum rationis à deliberativa ratione
procedentem in individuo consideratum bonum vel
malum: si autem non procedat à ratione deliberativa
sed ex quadam imaginatione sicut in aliquis scri-
bit barbarum, quodlibet atque non est proprie moralis,
et tamen, in hoc habet atque à ratione: et sic erit
indignus quod extra genus actuum moralium existat:
itaque. Unde. auctoritas et ratio auctoritatem
viri asperiti habet.

350. Eadem asperiti veritas defenditur à scriptura.
Cum ille Mathaei unig in argumto per quod
meminit. Sed. de verbu atque quod locuti fue-
rit hos reddent de eo rationem in iudicio.
Quia autem verbu atque sit docet S. Gregorius
ab eodem. Aliter relatus fuit verbu in individuo
indigno, unde et D. Bernardus dicit verbu

obisul ce, qd n' h' realem caa' id e' finem,
 sum ex Luc: ii. ubi dicitur: qd n' e' necesse qtra me e',
 et qd n' colligit mecum dispergit qd loco ut sabel
 Chry inr. ce u' ipso et ce qtra ipse, ite
 inr colligere et dispergere nullu' respicit mediu'
 atq; sum u' Chro rae actum bonu' sum
 am qtra ipse rae actu' malu'. qd n' dar
 acty mediu' et in individuos indiffetes, atq;
 ex hoc recte inquit S. Ludo. Banzel hic
 q. 4. a. 5. Lare si triplex eet geny actuum,
 ita ut alie forent bonae alie male. et alie
 indiffetes, n' eet bona spacia Chri, na' ex hoc
 qd aligis n' eet u' ipso qd bona opera, n' s'
 quere, p'erea statim qd eet qtra ipse qd opera
 mala, pet em se medio mdo hre et na' ce.
 ce ipso nec qtra ipse faciendo qd nec eet
 bonu' nec malu' p' indiffes. His advenit
 indubitata autoritas S. Augustini qd lib. de
 uti. Cte. credendi c. 12. ait: ce factu' p'ce
 te factu' n' e' p'ctm e'; et c. 19. cavendu' e'
 inquit, ne quada' facta homiu' media dicamus
 inr recte facta et p'ctm, qd tunc ita qvint ad
 vossiu' ut ipse etm asserant S. Augustinu' huius
 mentis fuisse n' dari autem in individuos indiffete

357
Sed igitur proinde fertior semper fieri deo
D. Augustini et De. Aug. Veru' idipsum
Quod a ratione s. Ois aut a velle deliberativa seu
deliberate et ut advertia ratio procedens
procedit l. ex fine l. n' procedit ex fine
neque ut dicitur in coligo n' deq' actus in
individuo indignus: si enim n' procedit ex fine
ex actus otiosus actus am otiosus si fuerit hunc
et n' hunc solum, e' malus solum illud Math:
12. de oi vobis otiosus qd locuti fuerint hocq'
adeoq' actus hunc ex fine n' procedens n' d' actus
in individuo indignus s' malus, qd si am pro-
cedat ex fine, in re, qd ille finis sit ho-
nests et conformis regulis motu' aut sit in-
honestus et difformis regulis motu', implicat
enim qd finis operantis in individuo n' sit
con- aut difformis regulis motu', atq' actus ex
fine inhonesto et difformi ad reglas motu'
procedens e' actus malus, contra actus ex fine
honesto et conformi procedens e' actus bonus
bonitas enim et malitia moralis actus huius
desumit a fine operantis, ut conformi aut
difformi regulis motu' solum qd supra dictu'

Si ergo fieri aliquid hinc procedat ex fine siue
 non procedat ex fine, ut dicitur aliquid in individuo
 indifferens.
 Et sic, et sic per 2.º Quod aliquid hinc liber dicitur 552.
 cadere sub providia Dei, atque si daretur aliquid
 hinc liber in individuo indifferens ut ois aliquid
 hinc caderet sub providia Dei. ergo hinc
 aliquid admitti ut dicitur. M. vides certa ex illo
 Evang. re capite cadet de capite suo, sine pro-
 fite patris mei, adeoque, non sine eius providia
 ad quam se pertinet, ut ois iusta sua et
 profite patris caelestis eveniret. n. p. ois
 providia sua circa aliquid hinc s. est missiva
 l. e. approbativa ut recte docet S. D. de ve-
 nite ma. 5. de providia, atque sub providia
 s. missiva cadunt solum aliquid mali, sub approbativa
 autem aliquid boni solum. ergo aliquid indifferens in individuo
 non cadit sub providia Dei, proin parum hinc
 firmum est aliquid hinc in individuo in-
 differente possibile. et ideo recte dicitur
 de scriba loc. cit. q. 5. fol. 29. in arg. pertra,
 pertra quodlibet utrum hinc aliquid providia re-
 gang pertra sentia regisat ait. pertra Math.
 10. dicitur vni capite ois numerati. pertra et minima

in hinc actibus dicitur providia ordinari, Idem
S. De loco eodem in O ait hinc actibus sub providia
dicitur cadunt hoc modo, quod etiam ipsi praesertim
id est hinc actibus hinc oes cadunt sub providia
DEI in individuos et secundum praeterita sua individualia.
quod etiam hinc actibus oes scilicet cadunt sub pro-
vidia DEI in individuos, et ideo in provi-
dia ea deest aut permissiva aut approbata,
sive actibus hinc deest in individuos s. totum permissi-
ve approbati si prius erit malus, si posterior,
erit bonus.

353. Neque indote dicas: etiam actibus indifferens in in-
dividuo cadere potest sub providia DEI permissiva
adeoque dicta generaliter nil evincere, nam
generaliter est quod providia secundum Boetium in 4. de consolacione
sive immobilis sive simpliciter forma agendarum rerum, autem
Boetius, ut de veritate refert S. De loco citato i. p. 26.
Illud certe manifestum est immobilem simpliciter formam
agendarum rerum esse providiam. Quis autem quae
erit immobilis simpliciter forma agendarum rerum, si actus
illius substantiam in individuo dicitur esse per se aut non esse?
non advertis, quod quod per se est non esse in individuo, in
individuo certum est immobilem formam agendarum non habere,
proin ut ipsa providia sit immobilis forma rerum agendarum
sub ipsa nil voluit mobile in individuo cadere potest et
ex generaliter ut deest per se indifferens mobilitatem involvat

procul dubio etiam advertitur, actu in individuo in
definitum sub providia dno cadere n' poe, qia nihil
mobile sub illa cadere pot.

Pr. 3. Ois actus hinc est actus a vltis elicitus in adver. 354.
Carentia vasis est gravis finis, atq; ois actus advertitur
a vltis elicitus est bonus vltas est sicut dicta malus qd ma-
lus vltis n' pot. qd etiam ois actus hinc est bonus. Subj
De qd est bonum, l. c. bonum sensibile dicitur l. c. bonum sen-
sibile qd idem se relatu ad bonum honestu et reale
si ius malus est in genere motus, nam in sensibili
puro delectari malus est, unde ad innocentiis dam-
natus est, qd liceat edere aut bibere, qd solum
delectationem. De etiam Augustinus ait in l. de pecc. orig.
c. 4. Inta excellentia est in qd parase peccatis hoo, ut
vitiu hoo naa sit peccatis. Vult dicere: De
qd qd naa vitiu apere delectoe sen-
sibile et in ea sistere, atq; hoc vitiu sit hoo
pote eis excellentia et dignitem: qd etiam si ipse
actus hinc sistat in bono sensibili malus est l. ex
sola carentia finis melioris ut ait Aristo, hui
l. 14. sect. 13. peior autem erit huiusmodi actus, si ipse dicitur
sensibilis bonus sit. si vero bonum sensibile fuerit
relatu ad bonum honestu, qd et ipsum bonum sensibile
erit moraliter bonum, adeoq; et actus huiusmodi bono
assimilatus et ab eo profectus est bonus: nisi in bonum
sensibile sit repugnans bono honesto et reali, ubi
ex se liquet, qd bonum huiusmodi malus est in genere
motus, qd amplius habet actus de bonitate? sane nil reperio

et ideo indubite. pro receptis q̄sibus dico, q̄ia n̄
dat acty in indiduo indifns.

355. *Sp.* Idq̄d vltas indidualtr appetit, l. appetit ut
finem l. ut mediu, si ut finem, ille l. e' bonu et
actio erit bona, l. e' malu et actio erit mala,
finis em indifns dari n̄ pt, na dtrnata actio s̄p
ponit finem dtrnate, si vero appetit ut mediu
l. illud mediu e' se malu et electio erit mala,
l. e' se bonu, et electio erit bona, aut deniq̄
e' indifns, et si datus erit electio, q̄lis e' finis,
aut igit finis deat se dtrnate et l. bonu si sit
honestu, l. malu si sit pure delectabilis, ipsa em
electio et ex electioe actio erit l. dtrnate bona
l. dtrnate mala, et hoc pro sui fundato asump-
sit Amic. loc. cit. n. 248. dicens inr. has oppositas
sentias mihi olim affertiva fuit q̄ de acty in in-
diduo indifns plausibilior visa e' eamq̄ locu
in Italia n. 1612. In univ. de Graecis n.
1630. et mihi maxime p̄suadebat q̄ magis fave-
ret q̄sibus et hinc imbecilliti, re. In maturo
p̄sentia activa sentiam ut l. thora, Augustus, re-
ligio, inq̄m veriore et q̄sibus dtrnate am-
plenda ceres ita Fran. Amic. quo ut i. p̄
fereor q̄ et imbecilliti mea et proximi q̄sibus
q̄sibus q̄sibus sentia libenter fuisse amplu

nisi q̄tra potis qm̄ pro q̄ficiaru salute me labo-
 raturu prouidissim, unde ut verbis D. Gregorij
 hom. 6. in Euang. utar. R. D. Auditores meum me
 vos admones ut ab otioso sermone parcamꝫ inu-
 tilitate cogi detinens, in ventu uerba n̄ desinant,
 ut Iudas dicat; ce ubi otiosus q̄ locuti fuerint
 res p̄. Illud tñ magis in nro corde feriptu te-
 neamꝫ, q̄ hortat. D. Bern: in lib. de Biliu custo-
 dia mang, lingua et cordis liceat: si de uerbo
 otioso reddenda e' ras, q̄to districtig de uerbo
 mendaci, mordaci, irrisoris, lasciuo, elato, adu-
 latorio, et detractoris? sub. sol. ob.

Solvuntur Obiectiones.

Ob. j. Auctoritas D. Bonaventurae et Hieronimi. 356.
 qui prior ait in 2. distice 41. q. 3. absolute
 defendit dari actu in indico indistinctem, postq̄m
 em dixit q̄ ea q̄a in finem d'bu' ordinantur sint
 bona, et n̄ dicit, n̄ dñ statim q̄a in finem d'bum
 n̄ ordinantur, ce mala, ait em: quodam n̄ ordinantur
 p̄pter inordinata q̄essive ad creata, q̄ada' uerò p̄pter
 operantis negligia, quodam n̄ p̄pter operantis in-
 firmitem et miseria. j. a mala malitia quispicis,

2a. malitia omissionis, 3. neutro modo e' male. s' in
d'ns. D: vero Hieron: ait Ep: 89. ad Augustinu: qd
e' ill' in Ep: Augustini: bonu e' continentia, natu e'
luxuria, in utraq; indifns. ambulare digere
alio serena. capity nariby purgata. reuere
hoc nec bonu nec malu e', siue em feceris, si
n' feceris, neq; iustia h'bis neq; iniuria.
In hoc textu e' to feceris denota, qd intelligat
tu in indiduo; qd iuxta S: Hieron: et D: Bonav:
da; act; in indiduo indifns.

D: Ad autorite D: Bonaventurae, qd quidm haec
fens horrore duxerim S: aliquem am in pen-
tentis absolute h'c gratiam, p'p'te bis, terq;
citatu Bonaventurae sagaciter p'p'traui, num
n' qada' in p'p'tandi rae suspiceret, s' fateor
n' inveni nisi qd De seraphic Angelus tri-
qsi in faciem q'radiceret: illo qd intm q'p'tor,
qd D: Bonaventura De Anglis extreme q'radi-
cat, qd in in p'p'tis quidm recept; e', mai-
ris am autority, q'p'to h'ud e', maxime in ali
S: P: Q: ut ipse De seraphic his v'bis q'edere
vide; lo: v'bis: et hui' p'p'ti viden; q'ponere v'ba
S: P: Bernardi p'p'te adducens e' Anselmum
cum S: Thoa in aberti veritem q'fentiant. Unde
ad autorite D: Hier: dicit, ille Copi de hui' q'm

actus indifferens solum peccat et non in iudicio; nec
 obstat quod dicat siue feceris siue non feceris propterea actus
 ab ipso actu prout fit. l. non fit adhuc solum propter
 summi pro et attendi prout ad obitum, l. solum in-
 dividuum, et considerari solum finem operantis aut
 actus circumstantias.

Obj. 2. Nudum dicitur praeceptum obligans oes et quod
 unum actus non finem honestum referendi, et hoc est quod
 fidelium mens, quis enim se peccare cogitat si libera
 et advertenter manum lavet, barbam feliciter etiam
 nullum alium finem honestum addat: hinc etiam
 Ariaga fatetur, se propter gustum hanc questionem agitur
 primo audiret, nil de tali obligatione unquam cogitare:
 atque salvari non potest, quod actus gustus in finem honestum
 non dirigere potest nisi deus praeceptum huiusmodi actus
 ita dirigendi: quod non est potest aut movetur malum
 actus huiusmodi in finem honestum non dirigere, quoniam
 praeceptum nullum est, neque boni esse dicitur potest, adeoque
 medium et indifferentes dicendi sunt.

R. nego, nullum dari praeceptum oes actus nos in
 finem honestum dirigendi. Imprimis enim solus
 est quodlibet spiritus quodlibet rationali, ut dominus illic
 quoadmodum dicitur in li. Gen. quod implicite etiam potest
 ut non sit sensibile omnino ad bonum rationabile.

2. dictum est et est praeceptum 1. Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde, et ex omnibus visceribus id est ope-
ribus tuis, et am diligis Deum suum, quia aliquid
operatur autem, quod ad Deum non refertur, nemo enim dili-
git in eo, quod in ordine ad ipsum non est: cum
ergo ex omnibus nostris visceribus et toto corde et ac Deum
diligere. 1. sui mandato praecipimus, in re, et tolum
quod ex visceribus nostris procedit, ad gloriam Dei procedat,
ut hoc illam ad gloriam Dei referre praecipimus,
adeoque deliberate non referendo praeceptum 1.
ultra transgredimur et sic peccamus.

3. praecipimus etiam diligere proximum sicut nos
adeoque praecipimus, et nos diligere, et quia si non
diligit in viam salutis quia dum est aliquid ad suam
salutem agere. illud agit et tunc non ad salutem
agit, adeoque et illud in viam salutis non agendo,
praeceptum de dilectione sui transgredimur, vis
am illam, quia actum individualem ad gloriam
Dei non refert, id quod est agere ad sui salutem
agit, et ad illam non agit. 2. praeceptum trans-
gredimur: proinde de praeceptum omnia nostra re-
ferendi in Deum, et hoc orbi manifestavit
Apostolus dicens 1. Corin: omnia in gloria Dei facite:
et ad Coloss: 3. omnia quaecumque facitis, sive in verbo

sive in opere, oia in nomine Domini nostri IESU
Christi facta nunquam integris praeceptis sat
magnum oia nostra referendi in DEUM,
aut aliquid DEI, proinde nec actu in in-
viduo indifferens, si in procedat delibe-
rante a se.

Ob: 3. Efto fit praeceptum de oibz operibz nris 358.
referendis in DEUM, et in tantum praeceptum d
affirmativum, atqz praecepta affirmativa n obligant pro
et pro se, si tantum per adeoqz, ut ee casu, qo n
obligant:posito qo tali casu, qo hoc praeceptum
n urget, neqz in fine praecepto hoc actu suum
referat in DEUM, neqz in tali casu actu suum
n referre in finem honestum, sed in malum
n: sed neqz bonum e: qo erit medium seu indifferens,
adeoqz possiblis e: actu n obstantes hoc praecepto
atqz in indiduo indifferens.

Ob: hoc de referendis actibz nris in finem honestum
zultu considerari potest nimirum l. respu sui gratatorij
l. sui gratarij, & respu sui gratatorij sumij in qatm
n praecipimz per deliberate operari, adeoqz, atqz
eadens sub praecepto in nra potestate e: ut fiat
l. n' fiat deliberate, na' sunt in nra potestate
liberete gratatoris e: ut operem l. n' operem
ita sicut in nra potestate e: ut operemur.

deliberatè aut hno modo, aut indeliberate et habitu
modo aali: et præceptum de referendo atq; in fi-
nem honestum sic spectatum, semper respu sui
gratorij id est, qd; sidera, in qntm estm in hois
poteste, et n' operari deliberatè, et; taliter
præceptum pure affirmum: respu sui gratij
resu semper, in qntm ex hoc, qd; præcipim,
atq; nos in finem honestum dirigere, è gratio
Atm præcipim, ut in bono sensibili sistamus
posito qd; deliberatè operemur, et sic n' d' præ-
ceptum pure affirmum, si involvit siue præ-
ceptum negativum, eo ferè modo, qd; præceptum
affirmum dicendi veritatem ex pte sui gratij
siue involvit præceptum negativum, n' dicendi
falsum. Unde arguit, qd; quovis aliquid n' tenet, s'p
dicere veritatem, sicut n' tenet, s'p loqi ex supposito
tn qd; loqaz, tenet, s'p veritatem dicere, qia si loquere,
et n' diceret veritatem, diceret falsum, et si age-
ret qtra præceptum negativum: ita fultro quovis
hoc n' tenet, s'p deliberate agere, supposito tn qd;
deliberate agat, tenet actioem suam dirigere in fi-
nem honestum, qia si ageret deliberate, et actioem
suam n' dirigeret in finem honestum, ageret si pendo
in fine et bono sensibili et si ageret qtra præceptum
negativum, unde breviter sic in fra d. M. et tn habm præ-
ceptum affirmum respu sui gratij C. M. respu sui

Quomodo n' ex p'pria circumstantia fiat p'tra gloria Dei
Sicut n' vultu bono p'ia p'p'ria a fine q' se ad gloriam
Dei irrecto, h'ntes em v'raa e' qu'ndam p'fectio partici-
pata a creatore, et sic in v'itiaz ex fine ambulao, et
ex se auto relato in gloria Dei.

360. Ob. S. si actus huius, quos dicitur in indduo indistinctos, totus
est multo mali, potius in fine honesto n' referuntur,
drent etiam ee mala p'fessionis, q'is em unquam q' cogitabit
aut q'is n' h'ntem scrupulosu a p'fessore repellere, p'p'
se, fricape barbam, p'p'ria et huiusmodi auuare?
n' q' h'ntem mala p'fessionis adeoq' nec multo mali.
R. Quid actus huiusmodi sint mala p'fessionis fideliterate
ab agente procedunt nec t'n in fine honesto diriguntur,
q' am huiusmodi penitens pro scrupuloso a p'fessore ha-
bentis, s'nt, gratis dicitur de p'fessore erudito, esto id
fieri pot' a p'fessore inducto a q' h'ntem nulla regula
desumenda e'. Inrimus t'n penitens n' t'n de dicitur in
p'fessionali fricari barbam p' q'm actus deliberato,
otiose et sine fine honesto egi, q' am a fidelib'z
n' p'leant exponi in p'fessionali, ideo s'nt, q'ia huiusmodi
actus plerumq' sunt indeliberate et s'nt actus h'ntem pot' q'
q'm actus huiusmodi, neq' adeo facile disperare. e' in p'p'ria
quod dicitur d'no suo sine careant, et cum n' v'it' h'ntem
s'nt relati in fine honesto, unde ordinari' s'nt
mala dubia, et ideo p'ceden p'fessor d' rato ab i' solis
absolvere, s' pot' penitentem eo adducere, q' pot' t'n

certu' est ia' q'fesu' ab ore penitentis tenent, q'ntu' p'p'io
diferat abfoluam.

Ob. 6. Daz acty hng indifns sdm fecm. q' d'm dari 361.
It' acty hng indifns in indduo. p.c. ois fees dt sub p'
h're aliq' indduo saltm p'p'io, q' p'cem ad p' g'tra-
hat, ficut dixim' in S'ca: igit' p' daz acty hng indifns
sdm fecm, etm talis dari dt in indduo. Ob. daz
obtu' naa fua indifns, q' nec honestem nec malitia
involuit: q' p' circa illud ut tale operaco' fua' hoo
exerere: atq' talis operaco' nec erit bona, ut p' se
patet, nec mala, n'em' cet' mala ex obtu', q'ia illud
nulla' includit malitia', nec ex p'p'ioe ordinis
ad finem honestu', ut n' p' hoo tenent fua' operaco'
in finem honestu' dirigere, p' solut' illa, n' exerere
p' fine' malu'.

¶ Q. c. a. n. c. ad eig. s. d. att. ois fees dt sub se h're indivi-
duu' saltm p'p'io, q' g'trah' et f'bi appropriat' p'p'ia
p'eci p'p'ioa et realia c. a. q' g'trah' et f'bi appro-
priet' p'p'ia p'eci intrin'ca, et ei q'onia in f'ate
p'p'ioa p'p'iois n. a. etc. Illud q' ex h'is adducit
ultra se n' extendit, q'm q' ois fees deat sdm p'p'ia
realia certis, q' in p'eci fua q'p'iderat, p'oc' participari
a f'is individuis, nullatenus am' q' iffa p'p'ia 2^a
intrin'ca, aut ea p'p'ia, q' p'eci q'oniunt, ut e'
unifse p'p'ioe, etm indduo q' f'ig' l'ib' q'onia deant,

quod patet ex eplu' de naa hna, qd si in abstracto et
in hca sumat, nec petri e' nec pauli; s' ab utroque
et ab oi alio in singulari abstracta, postqum am
singularizata e' et qateng sumit in suis indivis sam
includunt haecites, nec pt ei amplis generis, qd
nec huius nec illius naa s'nt, ne admittantur ideae pla-
tonicas, qas into conatu in hcais reiciuntur: itaqz
a naa hna specifica naas individuis n' genericas ab-
stractio et alia praeta intentionalia, quoniam in eis
praeta realia ce reale, visibile s' et in hoc sensu
res fees hab' individui solum possibile n' am in sensu
s'm praeta intentionalia, igit qia abstractio aut
et indiffia ad bonu' aut malu' e' praeta morte
s' 2o. intentionale, illa n' de' genericari individuis,
s' haec sunt in tali parti nae hnae individualizata
haec aut haecites et ce boni aut mali determinata.

362. Ad qummasens d. a. daz obbi' naa sua indifferens, qd nec
honeste nec maliam involvit, si precise rae sui
attendit c. a. si in ordine ad fine' et intentione' o-
perantis, qd dicitur n. a. et d. c. go s' circa illud ut tale
s'm se operacionem suam exercere. c. c. circa illud ut
tale etm ex fine operantis s' operacionem suam ex-
ercere n. c. prout dubio admittitur dari obta, qd
precise s'm se sumpta nec honeste nec maliam in-
volviunt, vnde de hoc hic d' quatinus, qum indiffia' atqz

sed fecerit videtur ad finem. Illud autem regitur, quod ope-
 rans individualiter circa obiectum huiusmodi semper in-
 differens operari valeat actu in individuo indifferente
 quod est circa obiectum indifferens adveniens agat, in re
 ut operans finem sui actus habeat, pro quo circa
 tale obiectum indifferens operetur, ipse autem finis non videtur quod
 potest esse indifferens si est agens agit bonum in fine,
 ipse finis etiam in intentione est et alternatur, et sic non
 est indifferens, igitur bonum est malum bonum, et non actu
 in fine huiusmodi specificavit supra dictum, actu
 etiam est bonum bonum malum.

Obj. 7. Honestas obsequii non generat bonitatem actus sui, 363.
 nisi ut expresse intentata, aliquid vultus potest tendere in
 honestum, quia honestatem expresse intendit, ut in pluribus
 vultus actibus patet videtur, quod saltem bene dicitur actu in in-
 diduo indifferens. Obj. In illud vultus agendo potest fieri
 quod obsequii ab intellectu ei potest proponi, aliquid obsequii potest quia in-
 differens aliquid intellectus proponi, quod etiam vultus potest in illud
 quod indifferens fieri, hoc autem case obsequii actu in in-
 diduo indifferens, finis est agentis, nec bonitatem tribuit
 nec malitiam, nam finis vultus est agere actum
 indifferens sedem proficitur intellectu, ipse quoque obsequii
 est indifferens. Obj.

R. n. n. quod honestas obsequii non generat bonitatem actus

hinc, nisi ut expresse intentata, sufficit enim sicut dicta.
sola intentio virtutis, certe si de mane intentione
formo, via ad Dei gloriam operandi, postmodum stu-
dium meum aliquis incumbit, obtra honestas bo-
nitatem suam quoniam autem meo studio, quia ex-
plicitè de gloria Dei aut salute proximi
cogitem. Nilominus T. M. d. m. aliquid vult opte-
tendere in honeste tendentia deliberata la-
expresse, et tunc honeste expresse vel intendere
n. m. potest tendere in honeste tendentia aut vel deli-
berata, aut deliberata quidem si non expresse, vir-
tuali tunc, et tunc honeste expresse vel intendere
c. m. et n. c. Verum est, scilicet deliberate operando
ut expresse intendere bonum, cum bonum sit obtra
eig. illud tamen nunc verum videtur, quod scilicet non potest
tendere in honeste tunc deliberate nisi
expresse tendendo in honestem, sicut enim ad
deliberate et scilicet aliquid agendum sufficit,
quod cum aliquo expresse solito sit virtute de-
cendens, aut quoniam, ita tamen quod scilicet potest
tendere deliberate in honeste, sufficit, quod tunc
honeste sit cum aliquo honeste quod se solito de pen-
dens et conuenit.

304. Ad quoniam d. M. In illud scilicet agendo potest fieri,

. qd ob hoc ab intellectu et potestate ita ut actio velis quatenus
 huius ob hoc profecto quatenus fieri potest. M. ita et actio velis quatenus
 huius modo ponendi intelligitur n. M. et d. m. atque ob hoc potest quatenus indifferens
 velis et intellectu ponit ita ut actio velis quatenus modo ponendi intelligitur
 velis in individuo indifferens n. m. ita ut actio velis quatenus modo ponendi intelligitur
 c. m. et d. C. quatenus etiam velis potest in illud quatenus indifferens fieri indifferens
 indifferens se tenenda ex parte actus individualis n. e. ex parte
 potest c. c. volo dicere, scilicet quatenus ea, quatenus in se illud, quatenus intelligitur
 velis potest ponere, etiam velis potest electione sua fieri, id est
 minime verum est, quatenus actio individualis velis deat quatenus ponendi
 ob hoc profecto potest modo ponendi intelligitur, adeoque licet ob hoc ab
 intellectu ponat et indifferens, ut eligat velis quatenus sibi pla-
 ceant, quatenus in electione sine donatione ea potest, et ois donatione
 supponat suam donationem, actio ipsa ex tali electione
 facta scilicet de ea ad alteram indifferens membrum donatione.
 igitur velis potest eligere, quatenus sibi intelligitur eligenda potest,
 et quatenus indifferens id est in libertate ad utrumque, potest
 et hoc indifferens se tenent potest ex parte potest
 et si ex parte actus nisi ea electio, quatenus sibi dependet
 a ea in actibus suis donationis indifferens.

Obj. 8.va Ex individlibz actibz eamz huius quatenus 365.
 ipsius, ut dicitur in 4.º Ethic: et patet ex iis, quatenus dicitur
 in de actibus in phis, utque dicitur huius indifferens.
 quatenus etiam dicitur dari actibus individlibz indifferens. m. potest
 huius individualis ut idem phis in 4.º Ethic: ait: n. d.
 malum, potest quatenus quatenus sit bonum: id est am quatenus bonum
 nec malum est, et indifferens quatenus Obi:

Voluntas ex sua libertate deliberata tendere in
obscuro indifferens, cur enim id non potest per se libera
atque tendentia huiusmodi actus ut ex parte
sibi sui operantis indifferens: quod si datur actus in
individuo indifferens.

R: d. m. actus datus huiusmodi indifferens, in genere mori
id est quod moraliter nec boni sed nec mali n. m. indiffere
ntis, in se nocenti, sed et quod non sit determinatum ut al
teri obfuit c. m. et n. c. ad m. p. d. M: huiusmodi prodiga
litis n. et moraliter n. M. n. d. malum id est alius n. d.
nocens T. M. et d. m: quod nec bonum nec malum est mo
raliter et indifferens c. m. quod nec bonum est moraliter, nec
malum est cabens tantum, quatenus nemini nocet et
indifferens moraliter n. m. et c. quod haec res pro dictum
velim ex S. Ore q. 18. a. q. ad 2. ubi hanc obiecta
soluit, colligere et ait am S. Ore: ad 2. d. d. d. d.
quod philosophus dicit illud esse malum proia, quod est aliis hominibus
nocens, et secundum hoc dicit prodigum esse malum
quia nulli alteri nocet nisi sibi ipsi, et sicut
de omnibus aliis quod non sit proimus nocens, nos enim
hic dicimus malum quantum ad se, quod est rari reba
repugnans, et secundum hoc omnia indifferens actus est bonum
si malum ut dicitur et ita S. Or. i. 2. loci ubi
ad generalitatem n. M. quod voluntas libera a se operari

pit circa obitu indignus qd tale. Eo am cur id
 n' pit, e' qd neq; vltas pro sua libertate operari
 pit circa obitu n' suu' indignus am n' e' obitu vltis
 cu' n' d' bonu', igit circa indignus obitu actus
 operari n' pit vltas.

Ob. q. n' obstante hac sententia hospicia p' aliquis 366.
 licite et sine p'cto sequi sententia q' dicitur D. Bo-
 naven: Agi talis, si solum agit, qia hac sententia e'
 prohibis, neq; in aliu' finem honeste actu' suu'
 dirigis, talis inqum agens agit actu' indigne
 acty em huicmi ex fine honesty n' e' qia
 nullu' finem honeste intendit, neq; in
 honesty e', qia fit p'cto sententiam vere prole-
 go e' iudicij et indignus. In hoc casu d' Gallen-
 ses et Salmanticenses, alia' nobis senten-
 tes quodent fieri actu' in individuo indigne
 s' mali unde

R' i. Etm actu' huicmi n' fore in individuo in-
 digne, s' vere honestu': licet em operari in
 iudicio remoto et speculativo sine figurate
 existimet se facere actu' indigne, qia in
 in iudicio proximo et pratico se licite et
 bene facere ratiq; querat, q' dicitur n' a
 reali et reglis moru' operat, et in actu'

exercitio h. motu vere honesto, si illi legi
sentiam sibi vere problem, unde actus benigni
etm erit honestus, ut am indignus. sic: 2. an actus
ultis, externa actui interno nova aliqua moralitas
superaddat?

Sect: II.

An Actio ultis externa actui interno novam aliquam moralitem superaddat?

Non parum plausibilis est ista et controversia in
Scholis D. Thoma et Scoti an actus ultis externa
actui interno nova aliqua moralitas et dista boni-
tate aut malitia superaddat ab illa per
actus internos. Et v.g. an si i. instanti decre-
vit actus luxurie postmodum altero instanti
actus peccat et decreta sua interna sua u-
tione quilibet, an inquam talis per ipsum opp. externum
quodlibet nova dista malitiam committat ad ea
quod decreta sua ultis malo contraxerit, an n?
pauca affirmant Scoti hanc quodlibet et alii pauci extra
Scholas Scoti subscribunt, posterius vero et negi-
vat hanc, ut Thomae in Ang. suo Praeceptum

in hac pte etiam alii extra. Schola D. Tho.
 quibus sequuntur qd dicitur et ara. hoc est
 A. scilicet: actus exterioris et se legendo actus interno
 ad superaddit rosa et vita moralitatis scem
 in ordine ad meritum aut demeritum, primum
 e. penam ab ea, quia ad actus interiores et. Prus
 variis locis et oia sum.

Pr: A. per h. i. autoritate L. Prus in 2. sent. d. 41.
 q. 1. a. 3. in O. ita dicentis: actus exterior nihil
 adiungit ad primum centum, sed in em merez, qd
 ad effectum bonitatis alio scilicet aliquid bonum
 faciendi, quod si faceret illud, et si facit
 unum actum. quod si faceret multos, et sic a-
 et effectum manente. Idem ibi. 2. q. 20. a. 4.
 idipsum dicitur innuit etiam D. Augustinus lib. 1. de li-
 bero arbitrio c. 3. his verbis: si unum contingat fa-
 cultas quibendum ut quicquid aliena planctu aliquo
 meo sit id est cupere. et si potestas daret, factum
 ee, et minus reg. et, quod si in ipso facto deprehenderet.
 sententia D. Augustino D. Bonaventura. 2. d. 42. a. 2. q. 1.
 D. Gregorius hom. 5. in Evang. Hugo à Sto Victor
 D. Bernardus et alii quibus ut videre d. apud A. per
 Justit. mor. lib. 2. c. 7. fol. mlii 100. nec mirum d. de
 tanta et. Prus geodia, ut ipse. Prus saluator nostrus

aperat, qd qd videret mulierem ad gustandam ea
id moechatus filio d. pul. eterna veritas, Gen. 22.
Abrahae filium mactare paranti absolute dicit.
qua fecisti hanc rem et si peperisti filio tuo
unigenito benedica tibi, ubi recte pro facto
reputat, qd minus bene dictum est, si actus ipse se-
alem et distat bonitate diceret ab ea qm Phil
actus in seipso eadem aper. innumeris aliis.
Scriptura et Paul. textibus roborari potest, p. ius
superfides vel prauitati sal. clari heant.

368.

Q. Aseritio à Caue: Quod p. se loquendo n. dat no-
ua con. aut difformite ad regulas motu, p. se loquendo
n. dat novam spec. moralibus, atq. actus externus
p. se loquendo n. dat actui interno novam con. aut difor-
mitem ad regulas motu. qd p. M. h. ex dictis, quia
moralibus semper aut distat p. con. aut difor-
tem ad regulas motu: m. p. ubi n. dat nova libertas
actui interna ibi neq. dat nova con. aut diformiter
ad reglas motu, atq. in actu externo nulla da no-
ua libertas ei interna: qd p. M. h. ex dictis, quia
libertas e. fundam. ois in moralibus, ita, ut actus
vri in totum sint boni l. mali n. l. t. in quibus p.
liberi et con. aut difformes reglis motu. m. qd in ac-
tu externo p. se excludit nulla sit libertas in-
terna p. totum externa et p. denominatione sicut

liquet, sola enim vltas, sicut dicta est in phis tu
supra de libertate actum, et poa sicut libera
atq; an à vltis imperati sicutm liberi p denomi-
nase' extrinsea, qateng nemp. à vltis imperio pro-
cedunt: 90 p

Off: 1.º Si atq; extery actui interno p se loquo 309.
adderet novam et distam malitiam, sepper, qd
hoc pauper et Evangelica sequi qfilia est de-
terioris qdioris, qm hoc dives, hoc am in genere no-
ra' n' t'um n' e' venul p etm refractariu' scriptura
qa ex ore Altmi magis laudavit vidua' ista, qe
in garophilatu' duo minuta miserat, qm qd multa
iniecere pecunias, qd iarephaty D. Cyprianus in
Tract: de Oper: et eleemo: ait: Vidua' cu' videret
Anq; n' de patrimonio s' de aio qm eig examinans
et qfiderans n' gutm, s' ex qnto destipul, dixit:
Vidua' ita p'ly oib; misit in dona D.E.F. Him
etm D: Aug: serm: i. in ps: 105: ostendens qd nemo pau-
per careat merito et eleemospia dumdo vellet
libenter dare s' hret, ait: Si n' h' saug aut
aria, qd tones, h' cor et vltas. Proherca
sequitib; Evangelica qfilia dicitur e', centuplum
accipietis p qd de divitiib; n'q'm legi, qnimo
periculu' divitel s' paginas multoties demonstrant:
90 p. Sagla am patet in hoc, qd pauperes illa'

Bonitas, quia ad actus externos eleemosinae non a-
quirentur in seipsum in quantum eam divites sibi for-
sitan possunt.

370. *Ob.* 2. sequens praeterea si actus externus se lo-
quendo novam et distinctam moralitatem adderet, quod actus
virtutis in seipso, non virtutem dependeret à Deo et ab
agente virtuosus, sed etiam à fortuna. casu & hoc
ante oculos, nimirum quod non recte ratio, bonum est enim
virtutis, et bonum specialis misericordiae, et provi-
dentiae Dei. sequens pro: à fortuna provenit
quod quis sit bene dives, hinc eleemosina largiri
possit; ergo largitio eleemosinae, si in ea specialis
est bonitas distincta à bonitate actus virtutis efficaciis,
etiam dependeret à fortuna; porro, ut casu &
ab externa hac largitione impediri quis possit, etiam
dependeret à casu, adeoque, actus virtutis, quibus est largitio
eleemosinae non dependeret à Deo et agente virtuo-
so solo, sed etiam à fortuna et casu; ergo dicendum
est, quod se loquendo actus externus actui interno novam
et distinctam moralitatem superaddat.

371. Dixi in in absentia actus externus se loquendo, non
addere novam moralitatem. procul dubio enim est
et auidam actus externus novam malitiam addere
possit, de qua supra dictum est, sed pro accidens quodammodo

premiu aut pena uicidale, hoc supraden-
tata gemadmus de beatidne Linny, licet is
qj hñ efficacem ueltem moriendi pro Christo
idem premiū offat eante qj qz u. illo, qj
re ipsa martyriu subit, hñ in posterior
premiū qda' uicidale supra qj qz, fuit
aureolam martyrii. qd alter n. ortiq. prem-
ium potius procedit de merito in opere o-
perati; et n. de eo in opere operato, haud
dubie em p. qz graues accipit, qj p. ambe
ante f. qj illud habet n. Contra in
qda' obitum. hab. Bl. 16.

Soluntur Obiecta.

373. Ob. 1. Actus externus et internus prohibentur in
diversis preceptis decalogi, n. em prohibentur
furtus et adulterium, p. etiam quicquid alieni
et aliena, hoc actus eandem internus illa-
actus externus s. qd etiam continent diffamam
malitiam, qd etiam prohibentur a Deo malitia
n. qd qd diffamam preceptis prohibentur diffamam

malitia hae. dignosunt.

Q: d: a: actus in se actus externus prohibens dicitur
 preceptis decalogi simpliciter et adaequante dicitur n. a. dicitur
 hinc scilicet quod c. a. et n. c. quod in 9. et 10. mo precepto
 de cupiditate prohibet, expressim id in 6. et 7. pro-
 hibet, implicite, quatenus ibi prohibet furtum et
 adulterium et quodcumque, sed ut liberos sine ul' quacu-
 tum al' interiori actu ultis: oportebat am dicitur
 precepti actu ex = et internu' prohibere, ne hoies
 carales satisfacere se crederent si ab actu extero
 tantu' abstinerent, unde ultimi enthyms; mala
 et gressa, ut em ex hoc quia illud prohibet quod est
 malitiam, sequitur quod duplici precepto prohibet
 duplex malitia est, ut patet in expro de ieiunio,
 quod die Veneris et in angaria praecipit, ne in
 illa qui carnes comedat fer: 6. in angaria duplex
 peccatum committit, ut quibus tenent Ordines: sed de
 disto peccato in hac: de peccatis dicemus.

Ob: 2. Nisi actus externus actus internus novam ^{374.}
 quida' supercederet moraliter, sequeret, sed quod
 actus externus sit parum curandus, sed etiam quod
 eas neque exprimere in gressu actus
 internu' peccati, sed tantu' internu', quod quida' una
 et eadem e' utriusque, malitia, quae residet in actu

interno centetur, et in externo auidetur et de
nominative, atq; hoc utroq; sume ingruens
idee, et qd' in praxi Eulie, que etm actu
externo falsiore petit: go p

R: neutro huius ingruens ex non sepi
sentia, n' p', qia ut recte advertit Ludovicus
Bundel hic a. 4. fol. mihi 129. si quado da
ocasio produendi actu externi, aliquis ipse
pratermittat l. negligat signu' e' manifestum,
qd' actu internu' n' e' efficax, neq; vera voluntas,
s' intm velleitas: praterea etm, qia licet
se loquendo aova' malitia' centetur n' addant
actu externi, sepiq; in imo fere ordinarie
addunt nova' malitia' auidabilem seu im-
portant censura, ony restitutionis p, na' irre-
gularita, cognitas, et alia pena carit
iuriles q'rahunt ob factu' externu' et q'umatu,
n' am ob sola' ei velle, qia leges factis po-
nas irrogant n' velle, et recte ut Azor
loc: ubi q'm restituere tenet qis leges et ipse
iure qia factu' et opere alteri nocuit, n' am
si solo' aia et velle, atq; ex hac voce alteru'
ingruens etm ad opus: nra f' repellit,
licet em actu externu' q' se in q'ficioe n' dret

explicari, quia fides et N. peti sine eius explicatio-
 ne integer, redi in de integritate confessionis, requiritur
 manifestas aut externi ab Ecclesia, sed quia fere
 ordinariis dicitur quodam malitia audivit, seu
 involvit, sed quia ea manifestatio aut externi
 à confessore recte potest discerni an autem interna vera
 fuerit veritas, an tantum veritas, sed etiam quia plura
 pena addicta sit actui externo, quae non procedunt
 actui interno, puta censura, restitutio, reservatio, ita
 nisi manifestare vel actui interno sicut autem ex-
 ternum, sapienter confessor iustum iudicium formare
 non potest, ac tunc, quia à Christo Deo realiter man-
 datae et à Ecclesia sic creditur, ut in actu in-
 terno manifestetur externum, et quomodo id ex scrip-
 tura sacra imbuta et eruerit, tunc pro applicanda
 applicanda traditione sic servabit, ut si tantum pecca-
 ta interna, sed etiam externa confessioni obligentur,
 hinc singulis diebus in quibus confessione de sa-
 crificii missae, tunc Gregoriani orat et solum pro
 his quae penam cogitatione, sed etiam quae obis et opere.
 Q. 3. Quod severius penam graviores et hinc 2975.
 malitia atque autem externi in utroque, iura sunt
 Canon. hinc Civ. longe severius penam, quoniam autem in-
 terni tantum, ut sapienter subdit: 200

id adstruere debet, unde sequitur totum abstruere.
 Q: Episcopus ad huiusmodi arguta regla generalis: quod
 deest esse aeglis vltas, ut sit aegle meritum et
 premium, et hinc, quia in predicto casu, quovis
 alijs vltam aut potius velleitem illam heat
 totum amandi: D E U M, quoniam illud oes Sti amant,
 vltas in huiusmodi n e aeglis vlti et amori oiu Sti,
 quia graa et charitas ex ga sig vltas orig, n e
 tanta in eo, quanta e in oibz Sti, palam e, quod etiam
 totum n mereas, hae sua velleite, quoniam merentz
 oes Sti, solummodo totum, quoniam hae vltas ex cha-
 ritate et graa procedit. Sciendum namq, e, graam
 et charitate se coniu ois meriti et premium sed
 ex hoc proprio procedere artu' bonu' tu' in-
 ternu', unde evenit, quod uterq, et in totum sit
 meritotig, in quoniam ex hoc proprio procedit:
 cum go velleitas huiusmodi n sit radicari in
 tanta charitate sibi, quae sit aeglis chariti
 B: V: et oiu Stum, sequitur etiam inaequalitas me-
 ritu' huius ad merita oiu Stum. h' go vltas
 pro facto tunc solum, quando defectu' solum e' in
 parte ma'or, quia ma'or n e' caa et coniu' meritij,
 sicut e' charitas et graa, in cuius defectu' vltas
 pro facto sumpsit tali n h'.

in ordine excusis, et hinc eadem malitia fuit
maly e, qa maly e acty interng. fer. 3. an
idem 11.º acty fuit ac fuit ex obto bono et ex
fine aut circumstaa maly aut vicissim ee quest?

Sect. III.

Non idem 11.º actus simul
ac semel ex obto bonus, et
ex fine aut circumstaa maly, aut
vicissim esse queat?

378

Quo ex profati titulo in dubio vocan, 1.º e' an acty, q' ex obto
bono et de g'fonia reglis moru, et h' ex fine et circumstij
maly ac difformis ad reglas moru, q'lis acty e' d'g. largitio
elemofinae ob sana' gloria, an ingm. acty huigmi n'
obstante sine proo bonitem suam obtra' retineat
an n'º alteru' e' huic g'foniu, an fuit acty h'ng fuit
ex obto maly q'ntuq, ex fine aut circumstij bono g'f'
veret ee maly n'º obstante fine bono. de hoc q'dm poste-
riori sic g'vniunt oes Regi excepto q'ia' Joanne Ho-
babe. a' almanhica f'ly disp. 3. 11.º. allegato, q'dibus
huigmi se mareat maly, nisi ignora ex uset, unde fer-
tu' rei notabilis ex fine sublesandi pauperes et n'ua
p'lm mortle n' furam ex ignora p'bet se ee obligatu
titulo charit'is et n' furto sublesare pauperes, al de priori
multa de' disputas e', ita ut neq, h'oi pro un' fine

in idm operant, s. parti effluent parti agent: ut si
quidam selecta difficult, visa sit, hoc erit. Inbetum pro
clariori veritate

379.

Adverte 1.° Totam difficultem in eo q. fieri, vel actus
aliquis ex se et obto suo bono dicitur vel advertia ra-
di, ob fine dicitur, eo ipso q. ab operante referat ad fi-
nem. Inquam, non positiva bonitatem morale amittat
ideoq. ultra n. sit bono amplius, nisi negativis id est malis,
an vero etiam positiva bonitatem morale quodam rati-
oneat ita ut stante fine proso in ex obto positive
bono existat? Adverte 2.° Aliud ee. op. aut actus
aliquem ee. bonum, aliud operante ee. bonum, bonitas em
operis desumit ab obto bonitas am. operantis ex fine
sibi profito. Adverte 3.° Quod esse vis actus multo
bono, etiam sit meritorius, n. in statim sequat q. am sit
meritorius vita. eterna, unde si dicitur: actus et multo
bono adeoq. meritorius; intelligi, q. sit meritorius boni
aliquis l. temporalis l. spiritalis passim em patet et,
nos pro ratione meritum nostrum etiam temporalia bona
obtinere pos. his ita animalibus erit:

380.

Asperio aspera: Non obstante fine proso operantis,
actus in obto bono ratione sui positive et ad talem negativam
multo bono ee. p. fuerat, adeoq. idm m. actus eadem
I. q. largitio etiam proficit, sicut et seculi p. ex obto
bono et ex fine operantis multo malis; et multo et
mihi multo certa sentia, quam am sal. clara colligo
ex c. Ore q. 2. de malo d. 4. ad 2. ubi ait id q. d. operis
speciem aliquid h. inel: cum go actus h. ois speciem q. p.
gat. ratione obto s. d. m. et l. malis, actus s. d. specificitatis

in bono, non potest esse malum, nec specificatum in malo unquam
 est potest esse bonum. Ita S. D. quam quidem auctoritatem ad
 versari interpretantur de bonitate et malitia negativam, per fine
 titulo sine rase. rase em. D. Thoma absolute, non sunt
 bonitatem et malitiam positivam, sed et non tantum negativam,
 si enim illud quod sequitur, secundum aliter et sententiam per fine
 ipsi et expresse ait S. D. et siul certum sit ad hoc
 specificari a se, obli positivam et non tantum negativam, cer-
 tum quod est, quod tamen bonitas positivam quod positivam
 malitiam, quod in actibus huius rase obli reperit, per in
 ipsis remaneat. Et deinde S. D. in tenore citato pariter
 inspicitur in actu ex obli malum ac ex fine bonum
 et in actu ex fine malum ac ex obli bonum, atque
 de utroque eodem modo locutus; recte ergo adstruunt quod ut
 admittunt aduersari sicut actus ex obli malum et ob-
 stant. fine bonum maneat in positivam malum, sicut
 etiam actus ex obli bonum et obstante fine pravo
 in rase. sui maneat positivam et non tantum negativam bonum
 ubi em. S. D. tandem in propria significacione sumen-
 da sit, quod in exinde nullum origi ingruens,
 quod in huiusmodi obli probatur ad obli oblioes.
 sicut monstratur.

Nec solum ex S. D. veritas aperte defamiz, per etiam
 ex S. Christophoro, quod 4. reg. c. 10. in ore propheta
 ad Iehu sic loquente videtur: quia stultitiam egisti, quod
 verba erat. et placebat in oculis meis, et omnia quae erant
 in corde meo fecisti gloria Domini Achab, fili usque ad
 4. generacionem. sicut debuit super thronum israel: ad quem
 locus D. Augustini in lib. gloria mendacium c. 2. ait: proinde nulla
 obedia quod de domo Achab oino delenda pro impietate

huc duas exhibuit / Jehu / aliquam mercedem
transitoriam accepit.
Ergo arguuntur, ois autem, qui in meritorij alicuius sal-
tem temporalis praemij, ut ea merito positive bonum,
atque autem in obto bono et in finem mali relaty
et autem meritorij alicuius praemij saltem tempori-
go autem huiusmodi et in merito positive bono. M.
siles autem prima, quod in meritorij et bonum et et
quod si positive meritorij et positive bonum et
nam et et meritorij nisi bonum, neque demeritorij
nisi malum, ut plures de tractu de merito. m.p.
autem obediendi veli Deo ex cupiditate ducendi et
autem ex obto bono et in finem mali relaty, atque
huiusmodi obediendi autem et meritorij positive quidem
et ea alio praemij alicuius temporalis: go. M. patet
obediendi enim Deo ex se bonum et, et si fiat ob
vana cupiditate ducendi referat ad finem malum
vana enim ducendi cupiditas mala et in an-
ex historia Jehu manifeste liquet, Jehu enim
ducendi cupidus go. filios suos habet in finem impet-
et si fecit quod Deo placebat propter extra-
pao domo habet Deo placebat quoniam peccare se-
uit Israel, fecit in studiose, ut Tertius ait: ita enim
et ex ducendi cupiditate et nihil omnia ex hoc
studiose egit quod Deo placebat, promissum et ei
quod ex causa, quod filii eius usque ad 4. generacionem
sederent super thronum Israel, ita quod Deo

remunerare, cupiditate proferat, sicut promittit
 id quod in oculis Dei placidum factum est ex cupiditate,
 adeoque remunerare autem quod ex oblio positivie bonum,
 ut autem quod ex fine malum.

Præterea: alia ratio desumpta ex utroque auctoritate 382.
 Ob hoc: quod alium petit ex eo. ut illi suo specifici-
 cativo, illud illi. sicut in eo quodammodo, gratia aui-
 dentia obstant. sicut accidens enim certis tollere
 aut mutare non potest, aliam eorum certis est
 et non est, est ut supponit, non est, ut per certis
 res sunt eterna immutabiles, sicut philosophia, quod aut mutari potest
 et tunc alterum non est immutabile, non est, ut quod bonitas obvia, ut
 quod autem ex fine est, ut autem accidens, et finis non est
 nisi specificiter accidens, sicut quod supra dictum est:
 quod quodammodo, ut ex oblio bonum referat, in finem malum,
 retinet in se obliam suam bonitatem, ut potest quod illi
 certis est, quodammodo per in eo: proinde idem non est, ut quod finis
 ac. sicut est ex eo oblio bonum et ex fine, aut circumstantia
 malum. Et hoc ratio est, cum supra dicat: ut quod
 autem hoc sicut quodammodo, ex ratio obli, sicut quod bonum
 et malum, ut quod specificiter in bono non potest ex malum.

Ob hoc: aperit: 1. sicut quod et quodammodo positivie quodammodo 383.
 motu, et etiam positivie motu bonum, ut quod autem ex oblio
 bonum id est quod obli bonum, quodammodo, etiam ex fine malum,
 non est definit quodammodo ex se et ratio sui ex positivie quodammodo
 quodammodo motu: largitio enim eleagnone, quodammodo, sicut ob

vana gloria, nilominus rase fit et ex fine operis
ordina, ad sublevandum pauperem, qd e positive ex grome
reglis moru qdta ex fa: ut magi proba: n' ming ex
fine suo in transu elemofina respicit sublesamen pau-
peru si fiat ob vanam gloria, qm si n' fiat ob va-
nam gloria, s' ob gloria Dei, atq; si n' fiat ob va-
nam gloria, atq; ut ex obto positive gromis reglis
moru: go etia talis e, qmto refery ad vanam gloria:
proinde atq; ex obto facte bono, qdtaq; ex fine ma-
lo elidit, In rase fit et ex parte obti manet po-
sitive bono.

384. Pl 2. Aetus go positive adimplet preceptu Dei,
et atq; positive multo bono, atq; atq; hinc naalto
obtu bonu relatus In ex fine operanti, in malo, e,
atq; go positive pt adimpleri preceptu Dei: go p.
M: videz certa, precepta em Dei st de bono tubu
et n' pat adimpleri nisi bono, adeoq; atq; go huius
preceptu positive et actu pt impleri, etia at actu
et positive ex = bono. m. p. cpo qd alijis ex precepto
charitatis beneq; succurrere proximo pauperi qd aliunde
ubiq; derelictu e, hic iam ut eig misericordia de-
predicey et ita a populo magni heq; largu hinc
pauperi erogat elemofina, talis adimplet posi-
tive et actu preceptu Dei de sublevando
in necessitib; proximo paupere, n' obstant qd
magi intendat gloria sua in ore hoim, qm

merito in facie. Q. E. S.

Obj: 3. quatenus, oes adversi actus ex obto malum remanere talem etiam positive, n' obstante bono fine: qo subito fateri dat actu ex obto bonum remanere. Talem n' obstantes fine malo. p. c. Ideo v. g. furtum licet fiat ad danda elemosina remanet positive malus moralis, qia n' obstante illo bono fine, n' desinit ex pte obti ee positive qbrium et diffome reglis moralis, qe pro positive prohibent furtu, atq; subito elemosina licet fiat ob vanam gloria' et ex parte huius finis fit qtria reglis moralis, n' desinit tñ ex parte obti ee positive qformis ipis, qia regle moralis qsiderando elemosina' qo ad obtu' suu' pro eam positive l. prociant. l. approbanti qo ut in ista con. l. diffinitate positava qffistat etiam positive bonitas l. malitia moralis: actu' huius sane qd supra dictu' e. sequi tam bene. actu' ex obto bonu' remanere pro positive bonu' qm qd actu' ex obto malis pro remanet positive malis. His sane racionib; moseat, ut hanc sententia' mihi multo certa' aspererere aufm, q' in qo in magis id ee' veritate dictu' appendas.

Reserantur Obto eum Seræ.

Obj: 1. autoritas scripturae in qe Math: 6. dixit: solum 386.

tug se. ut neque totu corpꝝ hui tenebroſu erit.
in gem locu D. Aug: de. ſerm: Dni diuit: oculum
hic auipere debemꝝ intentionem nra q̄ſa am
nra corpꝝ appellasit: q̄ ſcriptura ait: q̄ q̄q̄ ex
obto bonu p̄ſta mala intentionem et finem q̄ſa
ranteꝝ totu fiat malu: igit mala diu: q̄
idm 11. actꝝ ſub. ac ſed p̄ſt ac ex obto bonꝝ
et ex fine malꝝ J.

Q. 1. Totu in autores reſortuari p̄ſe n̄ ſimꝝ
dixit Chꝝ loc: ut: q̄ ſi oculꝝ n̄ ſt intentio fuerit
ſimpleꝝ totu q̄q̄ corpꝝ ſive q̄q̄ lucidꝝ erit
adeoꝝ etm actꝝ ex obto malꝝ ſi in finem bonu
referatꝝ erit totꝝ bonꝝ q̄ ſi imde d'ſtrium
ſentia horu autoru: q̄ n̄ obſtanteꝝ q̄ dicant actu
ex obto bonu n̄ minere poſſide bonu in fine
malu referatꝝ, decet ſi actu ex obto malꝝ
etm ſi in finem bonu referatꝝ, manere malu.
Unde J. 2. Chꝝm Dni loc: ut: loq̄ de
actu ſeu opere ſimpleꝝ et ſdm ſe in gerato ſer
tato, n̄ am de actu q̄ſiderato p̄ſiſe ſdm q̄
ex ſe referꝝ ipſi am libente q̄ſimꝝ, q̄ ſi
actu ſdm ſe ſpectetꝝ n̄ alterbo q̄na ex
fine ſuo intrinſeꝝ reſpiciatꝝ, totꝝ ſt malꝝ
veruenta hoc n̄ e, de q̄o q̄ariꝝ in p̄ſenti.
ſ. etm dico, q̄ Chꝝm dng hoc loco aſere ſtut

qd acty ex intentione maly factaty in qum ex tali
mala intentione procedit, taly fit maly, qd qm n
regat, qm bonz ee pit, si qd denez san se et obtul
suom, ad qd n ex intentione, p ex se referz,
et huij Rpoz fundamentu petij ex eo, qd in s. scrip
tura, nec hoc nec qm eig pro aliqo reputez, nisi
heat graa et charitem, qe de fructu fr p in a
perabla finz et intentio fit mortale mala p.

Ob: 2. Variasubvitas de hinc. prouine ipem ilud 387.

q. 1. 2. q. 19. a. 7. ad 2. Et ubi ait: vltas n p diu bona
si fit intentio mala, eaa volenti, qm on vult dare
olemosina pta in anem gloria qsequenda, vult
id qd de se e bonu sub raoc mali, et ideo prout
e volitu ab ipso e malus, unde vltas eig e mala.

Eodem loco ad 3. m. ait, qd siue vltas fit in eig, id
est in se malus, et sub raoc boni, siue fit boni sub
raoc mali. fit vltas erit mala. Ita ex s. d.:

gravi nobis christe obiciunt, et in his verbis
plura sibi qdunt, p qli aliqd conuicendi pondere
more patebit. mal

de: hinc aduocato 2. n. 379. n. idm ee qm ee aliqd
ee boni et operante ee bonu, cu aliq fit finz qm
a po centu specificaz, et aliq finz operanti: qd am
in presenti loco s. d. dicit, qd vltas n p diu bona
si fit intentio mala, recte dicit, diuimq, ut ipso

nae in nobis q̄traducim: na. P. De. loq̄ij de bo-
nitate operantis fuit, q̄d si vlti agentis intentio
fit mala, ipsa etm vltas mala fit, neq̄ dicitur
bona. et fuit in altero loco vlti dicit, q̄d hie
vltas fit ei q̄d e' p̄m p̄ mala' et sub rase boni;
hie fit boni sub rase mali, vltas tñ p̄ mala
fit, id e' quom malz ee n' desinat: atq̄ bene fien-
du' e' nos in p̄p̄tati n' loq̄ij de bonitate operantis,
s̄ de bonitate operis, q̄tra q̄d textz citati nil
agent.

388. Obj. 3. Illud axioma: bonu' ex integra caa ma-
lu' ex quolibet defectu, ex q̄o manifeste corrūit
ultima nra probas q̄a probavim, q̄d adversu' fi-
cut quodunt q̄d atq̄ ex obto malz licet ex fi-
ne bonz, tñ maneat malz, ita etm quodere de-
beant q̄d atq̄ ex obto bonz et ex fine malz
nihilominz bonz ee p̄stet: alia namq̄ dif-
paritas assignaz fuit: q̄d bonu' et integra
caa malu' am ex quolibet defectu arguen-
du' fit et ideo bene dicit q̄d atq̄ ex obto malz
p̄o talis ee p̄feret, q̄m tñ e' q̄rio atq̄ ex
obto bonz bonz ee p̄stet, ut bonu' deat de-
fumi ex integra caa, q̄a in integra n' e'
ubi finis p̄est e', unde potiq̄ glorie dicende,
q̄d fuit fuit ex malitia obto totz atq̄ etm
ex pte finis vltiaz ita etm ex malitia finis

quia haec sua essentia non a fine nec a toto actu
sed ab obto desinit, quod non obstante finis, positivum
manet in positive forme regulari, movet, in igitur
ipud anima intelligi, deat de bonitate integrali et
non de essentiis, manet non arguta.

389. Obj. 4. Actus ex obto bonus et ea fine malus dicitur
simplex malus: quod dicitur et malus ex parte obto, quod
ex parte finis, quod est simplex et tale et totum tale per
quod: nisi obto bonitas actus huiusmodi in finem
malum relati deficeret pro malitia finis, se
queretur potius quod actus huiusmodi sit totus bonus
quam quod sit simplex malus, hoc autem nec per nos
admitti potest: quod per se: bonitas obto actus est
bonitas essentialis sicut quod supra dictum est, per bo-
nitas essentialis facit bonum simplex: quod per se. m. p.
hoc essentialis facit simplex bonum quod est bonum bo-
nitas essentialis facit bonum simplex.

Ad argum. quod simplex sicut alibi dictum est per se
mihi tripliciter scilicet pro eo quod excludit se gratum, sic
per se dicitur simplex per se per se per se per se
sit de uno quam de alio sic etiam dicitur simplex
niger non obstante quod sit albus sicut dicitur. D.
pro eo quod finis sicut se per se et abstra-
hendo a circumstantiis sic magis per se dicitur simplex
enim hoc per se dicitur simplex malus per

nendo simpliciter in 1. auctioribus, et prout excludit omni
 boniter, sive libera et operanti, seu obtusa et
 operanti. a. to simpliciter fimento in 2. auctioribus idem
 et magis Malis qm bonis, quia in actibus moralibus
 magis attendit finis operanti, qm finis operis c. a.
 et n. c. patet distio ex dictis. dicit etiam qd dicitur
simpliciter malis, n' ex hoc qd n' habet obtusa bonitatem.
 s' qd, si finis sit mortalis malis excludat omnem
 charitatem et gratiam, adeoque simpliciter repugnet cha-
 ritati et gratia, qd sensu etiam nos procedimus, qd actus
 hereticus sit simpliciter malis. Bonitas enim obtusa de
 qua dicimus n' arguit gratiam et charitatem p' naturam
 q' bonitatis sui ad regulas morum.

Ad Thomam n. 1. q. 1. ad 1. c. q. prob: d. M. boni- 390.
 tas obtusa actus et bonitas certis operis c. M. et
 bonitas certis du' operis du' operanti a. M. ad d. m.
 alij bonitas certis facit bonum simpliciter si sit bonitas
 certis du' operanti du' operis c. m. si sit bonitas
 bonitas certis operis n. n. etc. ad m. p. c. a. n. c.
 et pariter disparitas arguit ex diffia qd inten-
 dit in bonum et alias res, et a' hoc diffia qd
 bonum idem e' ac effectus, et ideo qd ut aliquid sit
simpliciter bonum, oportet ut etiam sit simpliciter effectus,
 adeoque q' habeat omnem bonitatem et ead' qd e' ex obtusa

et ea quae in fine aut circumstantiis, alia
aut res in suo nomine non exigunt per se et quae
de his substantia rei, censetur huiusmodi res simpliciter et
ideo si huiusmodi substantia huiusmodi, censetur huiusmodi homo,
non autem huiusmodi substantia autem boni censetur huiusmodi simpliciter
bonum, nisi forte per simpliciter bonum aliud non in-
tellexerit, quoniam bonum operum et substantia, quatenus con-
sideramus quod autem huiusmodi sit simpliciter bonum.

391. Dices: quod non procedit ex charitate non est bonum
autem autem ex bono bono et ex fine malo non
procedit ex charitate: ergo non est bonum. m. Scripta
M: p. charitas est proprium bonitatis est meriti moralis
ergo cum quod non procedit ex charitate non procedit in
proprio bonitatis, etiam quod non procedit ex charitate
non est bonum.

R: d: M: Quod non procedit ex charitate non est bonum
bonum operum est. M: non est bonum bonum operum
n. M: etc. m. d: c. n. c. ad p. M: de charitate
est proprium bonitatis et meriti moralis bonum super-
naturalium et vitae aeternae. a. charitas est
ea sola est proprium bonitatis et meriti moralis
bonum naturalium, id est ex sola charitate hoc
bonum meriti proprium n. a. etc. meriti bonum

supernaalia propius charitas, bona amabilia ut
 in tract. de merito docetur, etiam misericorditer petores
 aliquid de indigno parte gratia, nec oportet quod ipse dicat
 quod si fidem habeat, ita et montes transferat, si linguis
 hominum et angelorum loquatur, charitatem autem non habeat,
 factus sit velut aërium sonans aut imbalutium
 nientis per legem in ipse ex loco de ordine et
 merito personali, ubi prout debet nihil
 quod charitatem non habet, si de merito aliter
 in scriptis plura tractabimus, iam in cha-
 ritate et fide in IESU CHRISTI et in
 gratia Sancti spiritus hoc
 de moralitate nostrorum actuum hu-
 manorum dictas sunt. Disputatio
 II^a de conscientia
 in genere et specie.

Dispu: IV

DE

Conscientia

IN

Genere, et Specie.

Quoniam priori disputatione actus huius solum moralis
liberum examinatum, mox tamen ad quod con- aut diffi-
cultate ad reglem motus officii ex dictis palam fit,
oportet ut etiam de reglem motus dicamus, quae quidem
regle sunt lex Dei aeterna et dictamen propriae
conscientiae, quam ante legem Dei aeterna venientibus
dici solet tum in tractatibus de peccatis tum in tractatibus de legibus
etiam, ut in presenti de sola conscientia disceptamus,
quod et ultima haec disputatione solida adimplere in-
tendimus cum in quaestione unica de officio in gene-
re et specie.

Quæstiōnica.

DE Conscientia in genere et sp̄e.

Totam de conscientia materia in unica quaestione, in quatuor
articulis, quibus uterque 4. scilicet numerat diu. iam dis-
tinguimus, quoniam de conscientia in genere et sp̄e in-
cipimus, rem autem totam sic ordinabimus, ut in 1. articulo
de conscientia secundum se, item recta, erronea, plena
et dubia, in altero vero de conscientia perplexa
et proli tractare intendamus. articulo 1. de conscientia secundum
se recta, erronea plena et dubia. articulo 2. de conscientia perplexa

Articulus I.

De conscientia secundum se recta, erro-
nea perplexa, atque dubia.

Sec: I.

De conscientia secundum se.

Conscientia, quæ, ut ait Ciceronem, nihil notig et obsequ. 392.
rig et, quoniam ea nemo caret si hoc est, nemo u videt

Quia falsa quae etiam erronea dicitur à Fran. Gemel
 in sua Ethica moral. Traic. 1. c. 2. §. 15. dicitur
 quod sit quaedam interior apparens lux, quae nos ad agenda
 ea quae prohibita sunt inducit, offendens et persuadens
 ea non esse prohibita: dicitur illa quia erronea
 quae dicitur sciendum aut omittendum aliquid quod
 est ubi revera sciendum aut omittendum non est.
 Dicitur quia aliter in certa problem, du-
 bia, et suspensiva; quia certa dicitur, quae dicta-
 men suum ab eo, in formidine oppositi format,
 nec in re quod erret, adeoque tum vera tum erro-
 nea quia sit ea certa. problemis autem, quae etiam
 opinativa dicitur, quae iudicium et dictamen quidem
 de aliquo format, sed non sine formidine de ve-
 ritate oppositi; de via dicitur, quae de neutri parti
 adheret fluctuat in utramque suspensa iudicio
 utroque quia hic et nunc agenda sit aut omittenda:
 quia dubia quaedam suspensiva potius dicenda est
 quoniam dubia, si nimis in alterutra parte magis
 inclinatur, nec tamen adhuc plene spontanea, inclinatio
 namque huiusmodi suspensiva dicitur. quia denique sus-
 pensiva est appensus ex levibus rationibus quae non potest
 facere opinionem problemis orta, quae quis credit suspi-
 catur dubitatur aliquid esse verum, quod tamen est. Ad
 quia erroneam aut falsam reduci etiam solet

q̄s̄ia plena q̄a describi p̄t. Iudicium in illis
plene infirmis q̄a q̄s̄ia aut vno q̄d agendum
ignorat aut utrumq̄ extremum malum et p̄t̄m
p̄s̄icay.

397. Alia it̄m divisioe q̄s̄ia dividit̄ in spectivam
et practicam, q̄s̄ia spectiva ea dicit̄, q̄a in
q̄uni tantum dicit̄ q̄d p̄t̄ faciendum, q̄d omitten-
da v.g. dieb̄y Veneris et Sabb: ee abstinendum
à carne aliis vero dieb̄y n̄ ee abstinendum,
dieb̄y festivis ee audiendum sacru, n̄ item
n̄ festivis. Practica q̄s̄ia em e, q̄a n̄ tantum
dicit̄ in q̄uni q̄d p̄t̄ faciendum aut omittendum,
p̄t̄ q̄d hic et nunc p̄t̄o in his et his circumst̄is
q̄stitudo faciendum aut omittendum p̄t̄ v.g. an si
q̄s̄ graviter infirmus p̄t̄ obligat̄ in quadra-
gesima aut dieb̄y prohibitis abstinere à car-
ne, audire missas p̄t̄ p̄m hoc intelligendum e
illud axioma sequit̄, aliqua spectivè prohi-
bita p̄t̄, q̄a practicè licent: vult em dicere
q̄ aliqua in genere et p̄m se q̄siderata n̄ licent,
q̄a t̄n licent certa q̄ada circumst̄a geniente. Ex
hoc et̄m colligit̄, q̄d q̄s̄ia practica et n̄ spectiva
p̄t̄ proxima regula moru, ut em actioes n̄a sint
in individuis d̄t̄natae, certas p̄t̄ seut involvant ut-

unmissan, qz attentz intell' ne ad mores indi-
 cin' auerere. dt, et ideo eas à g'fua practica
 regulari dre palam e: hanc go g'fiam p' singulas spes
 hae sed: breuiter explicatas in deuersu' huius dispu-
 tationis examinatione, ut puta aobis huius à prae-
 rris mala' g'fiam, qm ad hoc insit. mot: li: 2.
 c. 8. de g'fua errante describit, qd fit violatae
 legis, et rectae ratio. dicitur quada' cogitatio
 et motus q' insit huius visis, quod ille, cui vi-
 detur fraude extrinsecus, extirpamus. sect: 2. De
 g'fua recta erronea ac p'plexa quado à quado unum
 in licitum sit operari.

SECT II.

De conscientia recta, erronea ac p'plexa
 quomodo et quando licitum sit
 cum iisdem operari?

De g'fua vera seu recta multa dicenda ut verius
 q' propter ea in praio breuiter sui expeditio. 3. p.
 vera, recta et certa l. e' g'fulens tunc, l. e' de
 ma' p'cepti, si e' g'fulens tunc nulla parit
 obligationem, adeoq' pot' agi q' g'fulens l. n' agi, n' tunc
 pot' g'fua g'fua vera et certa' tunc g'fulens
 tunc g'fua agi. f. de Res i. e' q' ma'
 g'fua in noa e' pot'esse, eo ipso q' tunc sit

maā q̄sūtū, q̄ am in nra ē potesse, illud facere
possum, aut n̄ facere s̄dm q̄ ait ap̄ly 1. cor: 7. his
verbis: q̄ statuit in corde suo s̄m̄q̄ n̄ hns necessitē
potestem, am hns suo. vltis, et hoc indicabit in cor-
de suo serbare virgine sua bene fuit et q̄ n̄ iun-
git meliū fuit p̄ q̄stat em q̄ vita calibe' agre
Et maā q̄sūtū n̄ p̄cepti. Altera vero pars sua
de ex eo q̄d q̄sūtū nra cetera sūt regla nra' actiōnū,
ut ei possit q̄traire n̄ liceat in illis re. de tributa
sūt p̄xima sua. regla. p̄trea palam q̄d actiō eiq̄;
n̄ est ex s̄ q̄tra q̄sūtū, et q̄dm rectam et certā, atq̄
agere q̄tra q̄sūtū recta' et certa' p̄tm ē s̄dm illud ap̄ly
Rom: 14. de q̄d' ē' ex fide s̄id' ē' q̄sūtū. p̄tm ē' nego-
stat, q̄d' t̄tm est q̄tra actiō in maā q̄sūtū nra' nra'
q̄sūtū t̄tm ē' ad q̄tra boria ut s̄at l'n' fiat in nro
casu, n̄ am ad q̄tra et hoc s̄id' l'ciq̄ q̄tra nra' nra'
ine multū q̄tra necessitō aliud ē' bonū, aliud malū,
malū t̄n agere nra' licet.

396. Quā si vero q̄sūtū recta' et certa' in maā p̄cepti
sūt, et n̄ t̄tm q̄sūtū, bene unq̄q̄s s̄q̄i iudicium
et dictamen suo q̄sūtū; r̄uo claret q̄ia q̄sūtū
ē' p̄xima regla h̄nū actiōnū, atq̄ agere s̄q̄sūtū
ad regla' p̄xima h̄nū actiōnū malū ē' et p̄tm.
s̄dm q̄d' patet ex dictis, et magis patet ex di-
cendis: p̄o p̄. s̄o h̄nū s̄o nota s̄o. Maior diffi-
cultas ē' de q̄sūtū erronea et p̄trea, ut s̄id' s̄id' t̄n
q̄sūtū s̄id' p̄tm s̄dm dictamen s̄id' agere p̄tm, aut non!

e' an q'ia erronea. ex dictis acty raris seu intely
 practici, pro qo prescribit aliqd ee bonu, aut vi et rae
 praecipi faciendum, uim ta malum fit, aut saltem cu
 actu et imperatu n' fit, aut qo e' q'itatio prescribit
 aliqd ee malum aut vi et rae. praecipi omittendum,
 cum ta bonu' fit aut nulla lege. inruidite, veluti si
 qis patet ee. mentione' aut ferendu' ad vita' alt'ong
 seruanda' p' Oriq' igit' q'ia erronea. ex errore, er-
 ror am ex ignoraa, q'a. cu' s'm dicta. inuincibilis
 ee pot' aut inuincibilis, talis etm e' error, et exi-
 g'enti ipsa. q'q' q'ia ee p' l. inuiciblt' l. inuiciblt'
 erronea, de utraq' dy'tis assercionib' hoc l'c. dicem'.
 S'perb. l. Agere q'tra q'iam practica inuincibilit' 397
 errantem potm e', adeoq' unq'q'p' tenet n' statm sequi
 q'ia' veram potm erroneam. si inuincibilit' talis
 fit. ita ut l. De: hic q. i. q. a. 9. tu in argento p' q'tra
 ubi ait: si q'tra. sicut in l. dictum e', q'ia nihil aliud
 e' qm applicao scia' ad aliquem actum, scia' am in
 rae e' vltas qo discordans a rae. errante, e'
 q'tra q'iam, p' ois talis vltas e' mala, dicit' em Rom.
 14. ce d' n' d' ea fide potm e', id e' oc qd e' q'tra q'ia
 entiam. qo vltas discordans a rae errante e' mala;
 sed in fine. O ubi iteru' ait: Unde dicendu' qd s'm p' l'te
 ois vltas discordans a rae. sive recta sive errante
 p' malu' e'. Sentiant oes s'pe hlyi q'tra q'iam
 relator in glossa in c. res. 28. q. i. Volentes n' ee p'bu
 id n' agere, qd q'ia errans p'cedit et monet, si alia
 p'ca' cap' s'ul' p'it.

397.

Pr. Ap. à rae. agere. qtra prima ryla moru
proccientem qd hic et non faciendum s' aut
omittenda; e' diffrente agere ad rylas moru ut
patet, atq; diffrente agere ad rylas moru malum.
E' et p'ctm, ut supra dictu' e'. qo etm agere qtra
prima agendoru' ryla mala e' et p'ctm; sub.
atq; prima agendu' ryla e' practica cuiusq;
q'cia tu' recta tum invinciblt' inventa et durans:
qo agere tu' qtra q'cia' rectam tu' qtra invinci-
bilitate errante' malu' e' et p'ctm; et p'ctm; qd
qo solo adversu' offendunt, sed et tu' ex autoritate
S. D. S. qo supra relatu' p'p'ct' aut. qd ois vltas
dis. odans à rae. p'oe recta p'oe errante, s' qtra
q'cia' et mala, qd oem' n' est, nisi tum vera tum
errans q'cia' si invinciblt' erit, et est prima
agendoru' ryla. Quado etm e' q'cia' sicut ignorans
invinciblt' s' m' supra dicta excuset à p'cto, ita
q'cia' ex ignorans invinciblt' excuset à p'cto p'oin-
te in q' agere sicut et supra q'cia' recta, in qo q'cia'
recta s' prima nra agendu' ryla, s' s'lt' et m'
dici d' de q'cia' invinciblt' et naalto tum
errante s'lt' tu' rectu' q'cto recte. qo d'iq;
q' agere qtra q'cia' practica' invinciblt' p'ctue'.

Et hoc si sola tenet quis, sicut in J. Ca. variis
 locis, pro certo d'ff. uti in C. ves. 28. q. 1. c. p. has
 2. de simonia, C. g. quonia omne de prescriptioibz,
 Ita etiam profertur oes si Patres qui plus ma
 merunt h'or, et plura dicere, sufficere foret.

As: 2. agere ex vinculo errante et ignorante ^{399.}
 officii mali et etiam, adeoq. si error officii et
 vinculis velas nec licite pot agere nec agere,
 s' tenet errorem deponere, et sic ad morale
 iudicium accedere. e' ois in l. d. loc. cit. a. b. in
 sign. p'p'ndiente: s' p'tra. Illas occidit h'ic
 q'los erat mala, s' q' quordabat rari errant.
 ip'rorum s'm illud Joan. 16. Venit hora, et ois qui
 in seip'is vult, arbitrey officii se p'p'are.
 P'EO: q' velas quordans rari erranti s' intellige
 vinculo, de hoc em errore legi, l. d'iss' p't
 ce mala. Idm l. d. in O'ig'm au'ificait:
 si igit' rari l. officii erret errore velas l. directe
 l. p'to negligentia fia et error circa id, q'
 q'is scire tenet, tunc talis error rariis em
 l. officii n' excusat, q'm velas quordans rari l.
 officii sic erranti s'it mala. en oraculo verit'z
 Angelicū. s'it idip' s' rari p'obari varie
 et quidem:

Quo 1mo. Quia sicut supra dicta ignorantia vincibilis non excusat à peccato actu in tali ignorantia facti, nisi deposito errore ad morale iudicium intell. aueat, atque ipsa vincibiliter erronea talis est ex ignorantia vincibili: ergo similiter ipsa vincibiliter erronea non excusat à peccato, nisi deposito errore intell. ad morale iudicium aueat. hoc est ratio illius loci in C.

Quo 2°. agere vitiose vel volito pendere periculo est peccatum ut oes Pres dicunt, et secundum scripturam quae amat periculum peribit in illo, atque agere ex vincibiliter ignorante et errante ipsa errore non deposito, aut etiam non agere, et agere vel non agere vitiose vel volito pendere periculo: ergo agere quicquid mali est et peccatum. M. et m. eadem est, m. in sic explicat: talis quidem operans ex ignorantia vincibiliter erronea id quod agit aut non agit, agit aut non agit vitiose ut patet, agit autem sine aut non agit vel volito pendere periculo iam enim ignorantia vincibilis actus mali est solita ut supra diximus, sequitur patet quod si quis ex tali ignorantia agit non deposito errore, se vitiose ingerat in pendere periculo sumum namque periculum est, ne quod ex ignorantia vincibili et solita volente, sit scilicet m. quod si quis agit ipsa vincibiliter erronea non deposito errore agit ex ignorantia vincibili ut patet: ergo etiam

agit aut n' agit utrius. ut volito pendere periculo et
ideo peccabil. Hoc ipse in exemplo ostendit. po-
nam Titium q' errorem vincibilem iudicare mentis
ad servanda vita proximi ce de precepto, in tali
casu potest ~~ut~~ nec mentiri nec n' mentiri, s' te-
neri errorem d'ignere, siem mentia, agit
mali' ex ignorantia vincibili, q' a p'to d' excu-
sat, ut dicitur a', si am n' mentia, exponit se pe-
riculo transgrediendi preceptu' charitatis, q' pro-
ximus, et sic iteru' peccat p'to volito pendere
periculum: q' p.

Assert. 3. In q'fua ita plena, ut quis actu' et fol.
eius omniocem credat ce p'tm inre, ut pro vi-
sibili suo laboret, q' ad morale iudiciu' accedere
potest, et postmodu' q' licite iudicabit, querari
obligat: q' si de neutro licite morale iudiciu'
firmare potest, inre, ut ~~de~~ inre duo mala elijat
minus ca' morali iudicio. Illud minus malum huc et
nunc sibi ce licite; si vero ita totaliter p'plex
est, ut post moralem diligencia' neq' discernere
potest q'nam eet minus, q' magis malum, et tunc alte-
routru' faciendum eet, q' neq' faciet n' peccabil.
Ita Laym. l. 1. c. 4. n. 4. et alii quibus:

Quo am 1. partem defumit, ex assertive priori,
plexitas em huiusmodi in qua quis morali adhibita
diligencia potest firmare iudiciu' de alterutro licite,

nō ē pplexitas, qm̄ q̄sīa vīnībīlī errorē, un-
de etm̄ dīcī p̄ pplexitas vīnībīlīs: sicut q̄o agere
ex q̄sīa vīnībīlī errorē, s̄m̄ dīctā malū
ē et p̄tm̄ s̄ error n̄ deponat, dū p̄, ita q̄o
malū erit operari ul̄ q̄sīa vīnībīlī per-
plexā, s̄ cūa pplexit, et error n̄ deponat dū
p̄. Pariter sicut in q̄sīa vīnībīlī errorē
errorē deposito tenet ignorans s̄q̄i ductū q̄sīa,
et n̄ s̄q̄do peccat, q̄ia ad primā actū regulā
n̄ attendit sed illa dīgnitē agit, ita etm̄ per-
plexū errorē deposito tenet, s̄q̄i ductū q̄sīa
et n̄ s̄q̄do peccat, q̄ia s̄līto primā actū
sui regulā n̄ attendit, s̄ ad illa dīgnitē agit.
Et hoc ē q̄ d̄ aīl. De: in 2. sentent. 3g. q. 3. a. 3. ad 5.
his v̄bīs, sicut s̄m̄lto nullū p̄plexū ē absolute
loquēdo p̄ intelligē ex ignorā vīnībīlī p̄p̄da po-
p̄to n̄ ē ingruens illa stante, alīq̄a p̄plexū
fore, sicut intentioe mala stante, sive fiat
actū d̄q̄i ē in p̄cepto, sive n̄ fiat p̄tm̄
incurrī, sicut etm̄ stante errorē q̄sīa
q̄d̄q̄ fiat, p̄tm̄ n̄ vitat, s̄ p̄ hos q̄sīa errorē
sicut et p̄ava intentioem deponere, et ideo
s̄m̄lto n̄ ē p̄plexū, ostendit. De hoc tenet q̄d̄
ignorā vīnībīlī nemo p̄t ea s̄m̄lto p̄plexū, et
ideo q̄d̄ stante errorē vīnībīlī fecerit, p̄tm̄

incurrez, n' quidm qia pplexz qvera, s' qia cum
tali pplexite qm deponere p' ob t'n n' deponit,
qis qvera, qd e' i'a nri aserti pars.

Das 2^a partiz: qia int' duo mala inaeq'ia for.
qali' alterutru' necessio e' eligendu' r'ao r'ata
et vera q'ia licet ming' malu' ee' eligendu'.
cu' go dictamen q'ia p' proxima nra agenda
r'gla, qm s'p' s'q' tenem, ne peccem, et in hoc
case pplexz ming' malu' eligere tenet, neq' in
illud ming' malu' querando peccabit,posito qd alte-
rutru' necessio querari licet, qm qd ex necessite
fit, ut si in se malu' p' in p'ctm t'n n' imp'at,
eo usq' em p'ctm vltim' ee' d' b, ut ex Augustino
supra de vltimo dixim, ut si vltim' n' p'ctm
n' p'ctm, qd am t'n int' duo mala, cuiq' alterutroq'
electio uiget eligat alteru', fit ex necessite pplexi-
tio n' am ex liberte vltis; hinc si p'rochy ad
Edin' festo die veniens sacrificatur, eo so-
pula recorder, s' n' ee' ieiun' neq' alij t'n
p'acerdos auersini p'ct ieiun' q' sacrificat,
neq' populy doceri ut sine mira quiete di-
cedat, et ideo p'rochy in p'plexitem in illud
n' s'q' qd agenda p'ct p'ctm cogiteto, si celeb'at
peccabo q'ra reserua' s'cruti, si n' celeb'emo,
peccabo q' tra legem chariti, p'cto grave scandalum

populo datur neq; de alterutroq; licetite moralis
iudicium ferre potest, eligere tenet qd sibi magis
malu' videbitur qd erit celebrare licet n' ieiunij
fermando practica iudicium sc. in tali et tali
circumstantia hic et nunc licite agere sicut
revera qd agit sine pto agit.

403. Quidam parochus e' qia qndo ei mi obta duo
eqltr mala in apprensione ponuntur, quib' malto
necepsa e' alterutro fieri. tunc qd eligi, necepsio
ut eqltr malu' eligi sine ulla indiffia ad
n' eligendu' malu' qd op' am ita eligi, respa
malitia mortis ex necepsitate eligi, qd qd'q; in
ei mi obta duo eqltr mala eligi, ex necepsitate
eligi. subij. Hic qd ex necepsitate eligi aut
fit, pto ee n' pot' sicuti p' antea dixeram.
qo etia qd'q; ei mi plang eliget, n' peabit.
hinc si parochus in case priori eo sua p'p'itate
veniret ut neq; dignoscere pot' qd'na' magis qd'na'
magis eet malu' an celebrare, n' ieiunij an in
scandalo populo dimittere, qd'na' facit n' pe-
abit, licet em huiusmi dectio sit in se libera,
n' in e' libera respa malitia eligenda ut
eliga, aut n' eliga, altera em n' dectas, al-
tera necepsio eligi d'bit. sed hoc de p'plexitate suspi-
ciunt in p'p'rii in q'p'p'ione ut

Quaedam Illata De gscia pro Confessionalj.

Infer. 1.º agere gtra gscia practica erronea 404.
 ce pce l. mortle. l. tntm veniale pbtm, verut hoc
 n' e' defendu' à maã gravi tntm et magna, l.
 levi et parva, in qa gscia errat, pbtm à
 variata iudiciu' qd gscia formal de. faciendis aut
 omittendis actu, p' em auideret. ut gscia existi-
 met aliqd ce veniale. pbtm, et qateng vale vitanda,
 licet aliogin p' maã gravis. Item p' existimare ce
 lethale crimen et qateng vale cavendu', ultra res
 p' aliogin levis aut penito indifas. Tertio dicitur qd
 hoc loci ubi facere aliqd gtra gscia errante
 n' ce peale diffu' pbtm, p' in spee verba gscia pro
 variate pcepti gtra qd gscia exi errant existi-
 mat se peare, veluti si quis gscia errante pu-
 taret ce hodie audirendu' serm, et illud n' auaret
 auiret, pearet gtra religioe, qia obligao au-
 diendi m'ipa e' obligao acty religiois.

Infer. 2.º Quod in pbtm mo dicta agere gtra 405.
 gscia erronea n' p' diffu' peale aliqd pbtm
 etn in gscioe n' p'ncam addere circumsta-
 cigmi, p' illd qd gtra gscia errante exerimus,
 in em pbtm dicenda de pbtis circumsta. spee.

mutantes solum necessio sint explicanda.
huiusmodi circumstantiam non habet circumstantiam me-
tans ad explicare ad tractandum quod alii
dicant, si eorum circumstantiam necessio in se ipsi
explicanda putant, forte quia ipsius im-
ponunt etiam circumstantiam mere aggravantis offi-
teri.

406. Sed circa ipsius invidiositate erronea dubitari
etiam potest si an et quando deat admoneri et dolo-
ceri si ex officio invidiositate emanante aliquid
petam quod illi? 2. An liceat inducere ali-
quem ad alium si scdm se quidem est malus, ille tamen
si inducitur invidiositate ignoret aut malitia
et sic à se ipso peto excuse? 3. Quod attinet, arbitrium aliqui tamdiu eorum
non dicitur admoneri, quodiam ex tali errore non
legis praesudicium. 3. hinc si ipsum mihi minime
placet quare cum aliis respice, eorum fore
admonendos toties, quoties ex tali admonitione
et eruditione fructus et emendas ex probibit
quodammodo speras, et sine gravi scandalo fieri
potest et id maxime dicitur solo de iis, qui ex
officio peto populi impedire tenent, ut si con-
fessores parochiani in hoc officio sit ut

petra extingent et virtus implantent, ex q̄
 gnti etm eoru' officii' videz, ut si penitentem,
 parochianu' in aliquo peccato involu'to errante de-
 prenderint, de cuius bonitate et iusticia fructu seu
 emendatione futura. detecto errore raab'lt
 presumunt, ut, inq̄m, hunc errorem detegant,
 q̄ etm ex mali iniusticia et offensione Dei
 liberet; q̄ siq̄ ex officio errores detegere
 n̄ tenet, ex charitate in videz, obligatq̄, ut ad-
 moncat proximu', de cuius emendatione raab'lt
 n̄ presumere, se in ignora'ia mala versari,
 adeoq̄ a tali actu abstinendu' ee. Quod
 si vero emendatio raab'lt presumi n̄ pot
 aut, solis gravis peccati futurus ex erroris
 involu'tis detectioe. Timeat, longe satiq̄ et
 officio suo convenientiq̄ agat etm q̄soporul
 medicus si silentis errorem involu'tu' celet
 et ne occasione' saltu' eam sit peccati felis
 scuturi errore. detecto penitentem in peccato
 mali involu'to tali dimittat, du' inr duo
 mala minq̄ su' eligenda' e'.
 Alteru' q̄ spectat, palat' illud q̄ se cogit ad 407.
 licere, q̄a' se et directe ac scienter neq̄ ad
 male peccatu' liceat cogitari, ne q̄ ignorantiq̄

si imputa, id in eutez gfulenti et induenti:
hinc n' licet g'fessoris monere. giugata ad
reddendu' d'ni giugale viro putabitio inuini-
ciblt' in existimato legitimo, si potiq' si con-
fessor imputa subm dirimens aduertat nec
raabilto de viro suil et uxoris putabitio
giunctoru' g'fientia presumere. s'c' si
error inuincibilis et nullitas m'rmnii
delegery in genere. s' dicat giuges teneri
sub p'cto iniusticia ad inuicem reddendu' d'ni
et sui nec g'fessor hoc dicendo nec uxor
reddendo d'ni f'clto p'beat: ex q' d'ni pa-
bet q' p' auidans et indirabile quodq' p'it
licita' in actu eigni induere, ex cuij malitia
inuincibili ignoraa p'ctm n' legij, g'fessor em
indirabile etm d'ni in genere dicendo giu-
ges teneri ad reddendu' d'ni, in casu p'posito
ad maalto iniusta' redditioem g'currit,
nec in p'ccat.

Dixi tu, si neg. raabilto de viro suil et uxori
g'fientia presumere s'c' si em alteruter
penitens videri, velle g'fientia' colere al-
tero giuge nolente, neg. caa nullitiz m'rmnii
sue scandalo manifestari p'et, p'et de ignorato

injudicio doceri quis amans ignorantia, ita
 tu, ut ipse alterius iugis incontinentia pet
 quidem reddere debet, sed petere, consilio, quod ob
 tenta dispensatio pro ea, quae pro sagaci hoc
 labore et novum consensu nulla incontinentia in
 invalida transiret, quod et quando fieri pot
 hinc manifestae nullitatis ei quae incontinentia
 et intrans: de Mommis dicemus: in quibusda
 obioibus maxime contra opus: i. si solutio
 respondens.

Solvuntur Obta.

Ob. 1.º Nemo potest obligari ad faciendum peccatum, alij
 si quis obligaretur sequi conscientiam errantem et in 408.
 invidiosum dalem, quis tenere et obligaretur
 ad faciendum peccatum, quod ad illa secunda
 nemo potest obligari, M. patet m. 1.º
 quis obligaretur sequi conscientiam invidiosam errantem
 tenere egeret id in quo conscientiam errat, sed id
 in quo conscientiam errat est malum et peccatum: quod
 bene igitur et sapienter dixit Cicero viro bono
 hinc in omni vita est transversus unquam a
 conscientiam recta vel discedere, a recta dixit

D. d. M. nemo potest obligari ad faciendum petu
quibus tale aut vincibilis tantum tale dicitur
c. M. nemo potest obligari ad faciendum petum
invincibilis sub voce honesti apprensi ab intellu
n. M. et filio dicta m. n. c. ad p. c. M. d. m.
atque id in qo qfua erret et malu' et petum
in p. et maale ab intellu In et in inten-
tione, qe iudicat oes, invincibilis sub voce ho-
nesti apprensi c. m. et malu' etm in intellu
et quise n. m. et c. o. illud obligam facere
q invincibilis sub voce honesti precepti
apprensi n. em opera nra. mensuram
a volito maali dne. vltis, p. solito fili,
et qd in certis circumstantiis a nobis DEUS vult
ut nos velim, sedm qd ait D. Anselm. noster
in li. de filio d. n. c. 153. Ubi ait, n. p. de-
bem velle qd DEUS vult, p. hoc debem velle
q DEUS vult nos velle. dicit, voluit em DEUS
B. Martinu' ab hac ita fallere, p. si eis dis-
cipuli hoc tunc q voluerunt crudelis exhibitio
at noluerunt qd DEUS voluit, p. voluerunt
q DEUS voluit eos velle dicit et via iustia
venire ita D. Anselm. Non am qtraria,
volito fili dne vltis id qd agitur qfua in-

vanblet errante, nihil em q̄trariaz volito feli,
nisi qd̄ in intentione et iudicio practico a-
gentz, & diff̄me ad reglas motu, q̄libz uel
id̄ qd̄ ea q̄fia inuolito errante agij.

Ch. 2. Actioes nrae n̄ hntm̄ dnt̄ q̄menfuraz. 409.
volito feli d̄nae vltz, s̄ et̄m volito maali:
q̄o p̄. oramz in orace. Om̄a: fiat vltas tua
sicut̄ in celo ita et̄ in terra; atq̄ in caly-
actioes hntm̄ n̄ hntm̄ q̄menfuraz volito feli,
s̄ et̄m volito maali d̄nae vltz: q̄o p̄.
X̄ina. ad eij p̄. dico q̄ illa petitiõem d̄nae m̄:
fiat vltas p̄ n̄ aliud nos petere, q̄m ut̄ fiut̄
in celo à th̄s. ve. agij. q̄ DEUS pro salute sua
st̄dn̄s eos vult agere et̄ velle, ita f̄lito
ve à nobis viatoribz agaz, q̄ DEUS pro salute nra
st̄dn̄s et̄ vult nos velle agere, DEUS em̄ q̄ndoz n̄ vult, ut̄
et̄m maale volito adimpl̄amz, sic em̄ volito d̄ Chri-
cruifixio, nec t̄n voluit, ut̄ Iudei illi crucifigentes
id̄ facerent alia n̄ peccassent, et̄ ideo et̄m
+ illa petitiõem Om̄a n̄ petij ut̄ fiat vltas Dei
maali, s̄ vltas Dei f̄litz: imo neq̄ in celo s̄p̄
adimplez volito maale d̄nae vltz, DEUS em̄ voluit
pati crucifigi, et̄ t̄n angeli lucebant DEUS seu ne
cruifigi dolebant, alia n̄ m̄nḡ crudelis fuis̄ant
angeli q̄m Iudei, q̄ia q̄th̄ q̄ere illi vlt̄ q̄e -

rabant: in calis go oe agiz, qd et qndo DEUS
illud vult ut agant, et felicit ut fiat in terris
orant in pthoe illa. Inca p.

400. Obj. 3. Si licet agere gtra gria invinciblt
errante, tunc ille qd putat DEU super oia
amare ee pbtm DEU super oia amando pec-
caret siul et n peccaret, peccaret qia egeret
gtra gria invinciblt erronea, et n peccaret,
qia repugnat pbtm aliqd ut amore DEI sup oia
qstiera, ut patet ex eo qd pbtm eant et fil con-
versis ad veras et aversis à DEO.

R: hoc argum ee de solo n supponente ut
vocant adesp, nihil probare. Unde nego sup-
posuim, qd aligis pbt amare DEU sup oia, et
in arbitrari amorem istu ee pbtm, eo ipso
em. qd aligis credat aliqd ee pbtm, falsu vir-
tute apprendit illud ut gtrium DEO, ut ee pbt
fil actio devians et gtrians DEO, qstegat itm
illud advertente faciendo, advertente facit aliqd
gtrians DEO, et sic ia n amat DEU sup oia,
go ex hoc patet argum ee de solo n supnle.

411. Obj. 4. Posito qd aligis nocens sine innocens
in carcere debentz arbitre, adveniente die
Inca se ee obligatu audire missa, et ydem
invinciblt, talis n audiendo missa utiq, n peccat,

p. secula Mris: posita qd qfua mihi similitudine dicit
deposito qd res ab altero, et qo ille sume eget
n' ee restituendu; qd id fecero penabo, si am n'
restituam peno, qia error et ignoraa i simi-
litas qd n' excusat a pto Idm dicta, si am
restituam; item peno, qia ego qtra dicta
men praticam qfua.

Q. d. seclam: sequere qd hoc errore vetrici
n' deposito eet plexq, ut necessio necessitate
proveniente a sua deficit et vete pversane
lente errored bene deponere du' pt et dt pe-
curet c. secl. sequere qd hoc simplt eet
plexq m. secla. ad eiq p. idem dico, qd in
hilo case necessio penabo necessitate n' filit tal;
p' a mea negligia et vete pversa, qd errore
deponere nolo proveniente. hoc am n' qbrariq
alibi dicit qd id em pro tali case ego in
caa saltm vetrici ego, qia fuit errore du' pos-
sum et deo, a mea qfua n' dimoves, et i deo
bene pt ee ptn. hoc respo. nitij auctori
i. Discretio supra n. 401. relata.

413. Ob. 6. Contra Aps: 3. et i. a. fuit qfua in-
similitudo erronea. l. eta tollit plexa p obli-
gat, l. obligat ad sui seclam vrite pna, l. d. n. a.

neutrum potest dici: quod per modum non potest: quia in deo non potest
 2^a regula. adeoque non obligat quod se, per virtutem quorundam
 in duabus rebus quae sunt agenda, regula est accepta.
 neque etiam 2^a dici potest, nam si quia quia erro-
 ronea, obligat ad aliquid quod malum est, etiam Deo
 ipse obligaret ad malum, quod minime dici potest, cum
 DEUS taliter foret autor mali. &c.

R. Ex S. D. in 2do sent. d. 39. q. 3. a. 3. ad 3. et 4.
 quod quia in vobis erronea in quibus est quia dic-
 tans aliquid esse faciendum habet vim obligandi
 ex ipsa rebus duabus, quibus am est in huiusmodi dic-
 tamine. errans hoc non habet in DEO quia non potest esse
 autor erroris, sed habet ex se ipsa. Ita S. D. in
 ad 3. ita sonant: Quia obligat non virtute
 propria sed virtute precepti dei, non enim quia
 dicitur aliquid faciendum habet vim quia sibi
 videtur, sed sub hac ratione, quia a DEO preceptum est
 ad 4° vero ait: DEUS non potest obligare ad peccatum
 faciendum, quia non potest errare ut si dicat hoc
 esse faciendum, quod non est faciendum, quia non potest errare
 potest. lectio tertia de consequentiis dubia
 an et quomodo cum illa sit querendum?
 potest querendum.

Sect III.
De conscientia dubia.
An et quomodo sit cum illa
operandum?

414. Dicitur e' n. 393. Conscientia dubia ea, quae de neutri parti
adhaeret fluctuat inter utramque suspensa d' bono ab
iudicio quodnam agendum sit aut omittendum; et cum
tam fluctuosa huiusmodi ea sit aut de iure aut de
facto, gratia spectandi in genere, aut gratia agendi,
in individuo, idque sive positive sive negative.
hinc gratia dubia dividitur in dubia iuris et dubia
facti, in positive et negative. dubia, in dubiam
positive et negative, quae subdivisiones seorsum neque
sunt. Est igitur gratia dubia iuris, ea, quae dubitat
de iure an v.g. lex lata sit à qua pendet alicui
licitas v.g. an nobis liceat in die festo ius fa-
cere, an festum minus solenne sit ratum et firmum;
dubia facti vero est, quae faciens quidam legem et tra-
ctat ius ad ea, dubitat in an aliquid contra ius, et le-
gem talem factum sit v.g. si quis velit colligere ali-
quod occidere, et peccatum, dubitatio non in nullo aliquid
occidere, quia spectat dubia est illa, quae habet in

genere. dubitat, v.g. an leges penales obligent etiam
 in q̄sua n' attentando ad certu' s̄ctu' aut factu'
 eius circumstantias? practice dubia e', q̄a fuit
 q̄dam q̄ in genere dicenda' s̄nt, s̄nt v.g. q̄ nota
 advertente facta obligent etiam in q̄sua, refut
 in p̄lo aliqua' circumstantia, v.g. q̄a fuit in periculo
 naufragij dum hoc votu' fecit, aut q̄a fuit hinc
 minus bonu' refut inq̄m utru' etiam hinc votu'
 ip̄su' obliget et ita in isto opere et practice
 dubitat. Confusa deniq̄, positiva dicitur, q̄da
 fluctuat in extrema attonanda talia, pro q̄ibz
 utriusq̄. Stant rationes ita cogite probles, ut q̄
 agendu' s̄nt q̄is refut. refutiva dubia vero e'
 q̄da fluctuat in extrema talia, pro q̄ibz nul
 libi stat ratio positive probles, veluti si du
 bitat an astra s̄nt paria. s̄nt etiam q̄sua
 et dubia vincibile' s̄nt aut invincibile', ut patet
 ex iis q̄a de q̄sua in genere dixim: hinc de q̄sua
 dubia s̄nt. s̄nt iam q̄da practice s̄nt gerenda' s̄nt
 s̄nt. 1. Et s̄nt libet s̄nt operari in q̄sua dubia 4. 15.
 s̄nt, et practice certa, minime s̄nt a p̄lo ex
 cufand' e', si in q̄sua practice dubia q̄sua,
 e' q̄nis.
 Fundamtu' 1. partib' e' q̄sua practice s̄nt regla
 proxima agendoru', nam s̄nt s̄nt ut q̄nter oes

tenent Ores, et rae suadet: na' illa q'ua e'
proxima regula moru, q'ae e' actus et practica ap-
plicatio sive ad opy, atq' actus et practica ap-
plicatio ad opy n' e' s'ua s'ctiva, q'ae in sola ge-
nerica obti. verito q'emplanda q'istit, s' e'
q'ua practica, q'ae n' in sola obti. s'ctm in-
constans q'urrentiu' a'ist'v' s'ioe q' h'ic et
nunc pro talib' et talib' circumst'is agenda s'it
delectat: s'igo practica q'ua q'ormae et q'
s'ctiva dubia n' cedat, In actio erit ho-
nesta et licita, q'm illa actio e' licita et ho-
nesta q'ae q'ormae, reglis moru atq' actio pro-
cedens ex q'ua practica certa q'ormae, h'ic
n' et facile patet: q'q' ad forte reglis cum
q'ua s'ctiva dubia practica formari p'oe in-
dium: sicut id in ex'plo clara ostendit: p'opto
ig' case q' parochy q'isdam urgente necessitate
d'et bapt. dare maa' certa am n' h'et,
adeo In iusculum aut alia maa' dubia pa-
rochy in hoc case s'ctiva dubitas de valore
maae s'arm'is' recte practica s'cti formabit
iudicet. esto hoc maa' s'cti dubia urgente
In necessitate h'ic et nunc mihi licet applicare
q'm longi melig e' in necessitate adhibere

maas dubia qm ea n' adhibita primum positi-
 tiva periclitari de sua salute: talis parantur
 et solvere dubio, et de his practicum iudicium
 q' hic et nunc sibi faciendum, et ideo benefact
 non penat administrando maas dubia! Ut
 tu qia solvere dubital sit practice certy, adeoq;
 bene agat, regior, ut hec motu firmo n'
 raabile variandi tale iudicium et pro iudice
 acty iudicandi, sedq; cet potio temeraria honesti
 elusio, et magi q'ra q'ra dubiam stu-
 dijsi ac subdole extorste epugium ad ex-
 sandas excusatos in p'cty, qm ut veru et prac-
 tice certu iudicium formari, q'ra am regi-
 rang et sufficiant ad formandu practicu iudi-
 cium sibi sequi dubit.

Fundm'tm 2^a partis 11°. ibid Dom: 14. qd' 416.
 d' ex fide p'ctm et. ubi, ut recte advertit Amicy
 hic disp. 15. secti: 3. n. 37. fol. mibi 175. notanter
 dixit Ap'ly oe. q' n' e' ex fide n' am: oc q' d'
 q'ra fitem p'ctm et, ut includeret n' solum q'q' fac-
 te q'ra q'ra, s' etm q'q' n' procedens ex certo
 testimonio et fide q'ra. 2° Quia q' q'ra
 ex q'ra practice dubia exponit su v'ctric
 p'ndi pericla, q' n'q'm licitum est. 3° Nulla
 partio, q' q'ra aut n' procedit ex q'ra

practicæ certa l. in se et revera l. in intentione
et ex invincibili errore tali, ut ea licita,
atq; ois actio qæ procedit ex qñia practicæ
dubia, aut qñia, aut n̄ procedit ex qñia
practicæ certa ut patet: qo p. secula nulla
actio qæ est qñaria aut n̄ procedit ex qñia
practicæ certa est qñia; proxima agendū regla,
atq; ois actio qæ n̄ est valiter qñaria est illi-
ta et inhonesto: qo p. M. patet, qñia em pra-
ticæ certa est proxima agendū regla qñia
em iuxta P. Dec. et unig. ut alio qñia
seu est applicatio qñia ad qñ. m. vero mani-
festō seq; ex us qæ supra dixim; de actu
hanc indiffia, n̄ em dicit, atq; in individuo in-
diffia qo ois actio qæ n̄ est qñaria et licita, et
diffia et illiuta, et in hoc qñod dicit, qd Actus
et Evang: nobis inculcat, qd n̄ colligit dif-
ferentia qd n̄ est n̄ qñaria ne est p. hęc
qñito dener; à Ordo, aliud adhuc du-
bitari solet, n̄ in dubio sic tutior pars
sit eligenda? de qo fit:

47.

Ap: 2. à qñia existente dubia de utraq;
parte qñodioris sic tutior pars est eligenda,
tutior am pars ea censenda est, in qæ aut

incertitudine et periculo peccandi parum curat of-
fensa DEI et ipsi primum sive in actu suo
offensa, Deo sive in hoc. am manifeste est contra
charitatem, quae quibus est diligere DEUM, adeoque
etiam peccatum. in peccatis operatur vel officia debita, et
vultuorem partem. n' elegerit, operatur vultu ta-
lem actum, quod quocumque hoc. ee. peccatum aut gli-
nere maiorem malitia quam alter quod si est
et eligibilis, atque quibus ista operatur ingerit se
is manifeste pendit periculum aut saltem ma-
gis pendit pro hoc. etiam suadet ex eo, quod supra
de officio peccata dicimus, quod sicut peccata huiusmodi;
tenet, eligere minus malum.

419. Inferat ex hoc aperte Amicus Luc. cap. 11. 42. di-
cendum potius, ea peccata veniale. certum, quoniam mortale
dubium, 1. quia operari vel dubio mortale, est peccatum
mortale, operari vero vel certum veniale est peccatum
veniale. 2. quia qui eligit veniale. pro du-
bio mortale, minori se exponit periculo. 3.
quia eligibilior est contra amicum offensa levissima
certa, quam gravis dubia, quod et ego probabiliter puto
eo casu quod aliter non necesse faciemus
est: hoc in duobus dicimus de dubio invin-
cibili dicimus, n' de vincibili, de hoc enim
dubio sive iuris sive facti dicendum est sicut supra

dictu e' de g'ia vincibili, atq; in hoc seq; qd
 ille, q' in dubio in vincibili ita. eligat partem
 tutiorem v.g. p'ctm veniale. certum pro mor-
 tali dubio n' peccet nisi maalt' q' in tali
 dubio se. h' simul de p'lexite. supra dictu e' un-
 de d' finare iudicium practicum illud minces
 male sibi hui et nunc imputandum n' ee
 ob errorem in vincibili. Jam. 1. 1.

Solvunt' Obta.

Ob' g'ra 1. 1. 1. p' q' licite operari in g'ia 420.
 p' solvere dubia, q' etm ut solutio dubia, pe-
 traq; em g'ia e', et g'iam sequi tenem. 2.
 ad hoc ut acty aliq'is sit mal' et peccat' n' qd
 d' intell' g'noscere. ob're ut malus p' p' p'ctie
 dubitat taliter n' g'noscat q' etm tal' acty n'
 e' mal'.

2. ad 1. n.c. est' em utraq; g'ia dubia, sit g'ia
 n' tu oem g'ia tenem sequi, neq; em ois e'
 p'ima agendum regla, s' solumdo g'ia p'ctie
 certa. disparitas q' e', qd in p'ctie dubia
 licite operem' n' item in p'ctie dubia, q'ia
 ut p'ctie dubia adhuc p' stare iudicium p'ru-

dentia praeiudicij certe et rebus, nam in q̄s
 praeiudicij dubia, sicut q̄ supra in exple de
 parochis in necessitate baptizante ostentus.
 Ad 2°. d. M. ad hoc. ut atq̄ d. intelligat
 care obtu' ut actu l. poa. malum l. d. l. certo
 l. saltem dubie gnoscere obtu' malu' c. M.
 d. certi solum gnoscere obtu', et ut actu ma-
 lu' n. M. et q̄ostit. d. m. n. c. n. ideo dictum
 et aliquam penare secundum q̄s praeiudicij
 dubia, q̄a actu obtu' apprehendit malum,
 sicut apprehendens obtu' poa. malu' vltorie
 sepe ingerit in periculu' pendi q̄ p̄sum-
 e: pala' etm e', q̄ aliquis vltorie se p̄t
 ingerere in periculu' pendi etm si obtu'
 n' gnoscit ut certi malu', dummodo illud gnoscit
 ut poa. malu' et ita illud querat, q̄ d. sit
 de q̄s in q̄s praeiudicij dubia querat.

421. Op. 2°. q̄sra ap. 2. duplex axioma Salp. 1°
 solenne. 1° e: in dubiis melior e' q̄s p̄sidi-
dentis s. q. si q̄s possidet aliquid bonu' et dubitat
 nec. Num s' alteris talis n' tenet ad aspi-
 tuem, n' obstante q̄ d. tunc est p̄tate du-
 bis illud restituere q̄m sibi tenere, q̄onia' me-
 lior e' q̄s p̄sidentis. alteru' axioma e:
in dubiis melior e' q̄s superioris, et

sed hoc axioma quod superior aliquid iubet
 et nisi inferior dubitet an hoc quod precipi
 sit ipsi licitum, dummodo remaneat pure dubium
 tenet obedire et tunc fieri potest, quod superior
 non iubet id quod est rectius, si potest quod est minus
 tutius, nam quod sit in de his tenemur eligere
 partem tutiorem.

Quidam autem obstanti gemino illo axioma in
 dubio melior est quod dicitur sapienter, et iterum quod
 superioris tenet iustitiam, quod dicitur, quia in du-
 bio tutior pars est eligenda. ipsertis in legibus
 l. de dubio pure sedem per sumptus l. de dubio
 in certis circumstantiis ita, ut si nulla circumstan-
 alia querant, illud pro altero eligendum
 sit, quod ois nullum aut saltem minus invol-
 vit periculum, si vero certa circumstantia querant,
 non tunc illud agendum sit, quod situm in tutius
 est, si quod positum talibus circumstantiis tutius
 esse post secula collatione et apprehensio, au-
 dente an possessione bono fidei aut pro-
 cepto superioris quod felis meliora non appareat
 et tutius est non restituere, item superioris
 obtemperare, quoniam contra imperium ex possessione
 obtenta sine causa agere, aut superioris obtem-
 perare et sic non obstanti gemino axio-

malè in remanet, qd in dubiis Dubior pars
fca sct eligenda. Sect: 4. Reglae et casus quidam
pro ma de dubio feliciter enavanda.

Sect: IV.
Regulae et casus quidam pro
maa de dubio feliciter
enavanda.

427. Dubia et sect. priori ut officia practica debia o-
perari maluerit et sctm accoz, id liciditatem
et sctm practicum iudicium firmari de, nec in
statim pro aro libite dubia practicum de soni
poe: et iij, ficut eadem sectioe promissa
claris pateat, qm huiusmodi dubia de soni sct
iam ostendam. pro ceteris, am proe sct
i, ut qis dubitans eigni sagaciter et
diligenter veritatem inquirat, sive auctores evol-
vendo sive peritos viros, maxime qd sctores qd pte
rea ut prudens et amozatq eligat qd scti,
qulendo, aliqui n' faveant qd e' in se impu-
tati veneritas, error aut saltm pendi sa-
riela, sagacitas am et diligentia huiusmodi n'

statim ad ea summa et absoluta p. mortis et dis-
creta, qlem fuit. hoc bene qsi qsi n. in serupu-
losi pro fili dubio vincendo impenderant,
aut qlem ipse debitoris alii euidam qseri vi-
magis intenty. ac solet, navaret, qoufy, silt.
actiois sue raabilem eam inveniret. In
qona am hec raabilis eam qfistat pgnatoglo-
demorff. radunt.

Regla 1.^a Prima debi deponendi et frondi vi- 423.
dium practici certi iusta eam e' effatu' et
doctrina Amicatorum sironu, maxime eorum
a qibz qis in spualibz sic dependet ut abis
qsi manudui deat, qles p. qfepores, pres-
brakes, professores p. et horu' efa tu' p.
quendo. Inim abe' qd qis paret, si in eo
fitem malitia' aut n' deprenderet, ut etiam
ming bene ageret merito' In potio, qse illoru'
iudicio subdendo qm demeritu' forent.
Proterqum em qd talum sine qvenial' qd
nulli ofiis p. qis ingerere deat, qm qd fung.
sufficentem, callcat sciam, roin qd esiq' p.
qia. sivi pignmi qfulere n. hincant, ebn deti
qfili' sufficiens moti' ut hre deant, alia adhu

et ratio ut bene faciat ijsq; huiusmodi virtute me-
effata legij, scilicet qd iudicium prudentia n'
ultima honestis sit regula, sane in iuris im-
plicat, qd qd iudicis prudentia obtemperat
impudente agat: iuxta qd eia deponendi
dubium et fandi iudicium probis certis i' effa-
tu i' moratu virtute.

424. Regla 2^a Dubii deponendi e' pro alterutra du-
bi parte ratio suo proprio iudicis vere probis
E' idq; in l. maxime quodolcopia vini doctum
pos super suo qfulere popes dubio, n' paret,
aut eoru qreppq; dignicilis sit, aut tibi metua,
ne super qolibet dubio huiusmodi virtute qfulendo
indem in serupulos variatq; ai anxietas in-
videres, si regata forte aucepq; copia sine eoru
qd agere cogereris. petis regula huius ratio
ex eo qd taliter agendo quis vere agat, s'm
reglas iudicia in' agat ex motivo primo et
vere raabli. coisq; qd ratio eorum fiti vere
fit probis, qisq; am agit s'm reglas iudicia
agit ex fide, et ex firmo licet n' clerico q'ia
testimonis, adeoq; n' peccat. qd qd et hanc
regla' etm admittit, videz. Adm. P. Tiro
Consales propofito genrly. soci. JESU, du

in suo tractu de recto usu quincionis probli, disputat.
 7. §. 13. n. 75. ita ait. Si quis experiam leat de
 seipso qd n' facile oblidiscat, resu, qas natura con-
 filio, et plena qfiderave fecit, hoc ispo in dubio
 an v.g. emisit vobu, p' firmare. hunc dispoite.
 si ego emissem vobu, meminissim mdo me id
 emisisse, sicut reminisci solio aliaru rerum
 qas mature qfideravi at n' memini: qo n' e-
 misi, et sic q' eigni dispoite, practiu' d'ponit
 dubiu'.

Ex eadem rgle in P. Rosell regia inferunt. 425.
 1. si dubitas, an omiseris aliqua hora Can. et
 in remineri, te super hac hora recitanda bre-
 viariu' in manib' habuisse, aut alia res tibi
 incidat q' tibi vobli qfiderare valias, q' dita
 recitaveris, licet imp'cto certis n' fias p'ista
 q' hanc rason' dubiu' d'ponere, et sic probu'
 firmare iudiciu' q' recitaris. 2. si missa
 inchoasti, et memoria vobu aliq' v'ite pra-
 terita occurrat de qo dubitas m' illud sis
 qf'isq', fias in te alias ante qf'noem nulli
 diligem' examen instituisse, et t' q'ita
 q' illud p'ia t' certo, si fuerit, t' incerto et inde-
 finite v.g. toties pl'ingre p' q'fiteri sollicitu' p'p'e
 secure dubiu' d'pones, et missam finias.

3.º si in operacione distitit, dum ea antea
intentionem sui formabas ut virtute effe-
ret dubitas, an oia operacionis protuleris,
suis in te recitape. oia operacionem imde
antecediu et subsequia, p^o dubiu^o deponere
et credere p^o operape, et hoc a posteriori in
admixtione aq^o valet, ubi si ante operacione
dubites num aq^o admiseris, suis in pro-
certo de orationula illa regisita reci-
tate, propulsi potig, t^oq^o file. dubiu^o iudi-
care pro et sic illo deposito, operare, du-
bit. 4.º Tentaris forte suggestione diabolica
in mac. luxuria, p^o postq^o impuru cogitate
doctis dubitas nu^o opereris aut forte te ibi
existimas te operape, suis in te alias a tur-
pibz huiusmodi cogitabz abhorre. et si dubi-
ia copia operandi daret nullatenus operaris,
deponito dubiu^o et iudica pro te. te sicut
n^o operape salta tali operape, q^o ad exitum
mortale sufficeret, forte ma. namq^o examp-
tio et probilitas operape sumi ex te, q^o tunc
fieret dum ad se mens reverti, aliud foret
si tuisibz huiusmodi cogitabz aut tua culpa
velia caa fuisti aut ordinarie operaris,

gia suo iudicio talis ratio ultra verum probis
apparere n' pot. bene igitur attendu' et ad id qd
supra diximus n. 415. in fine, fuit rationem huius
n' dicitur esse subdole qd filiam, si verè et in se
problem suo iudicio.

Regla 3. ^{etia} ce pt possessio, na' iuxta regla iuris 426.
in pari caa melior e' conditio possidentis, et iuxta
alia' regla' in pari caa possessor potior h'ri d't.
qmdo am ha regla' finit intelligendi et pro qd
in dubio statim pt possessio n' tam facile
intelligere et, unde alia' qmda' regla' generale
q' prioru' explanativa' subnectitur, scilicet
in dubio pro illo stat possessio, pro qd statet.
si dubiu' n' addeat. colligitur am' hanc regla'
ex laudat mo nro Caramuel, q' sua Regia
moris li. 3. n. 139. sic ait: Cum dubitare in
cisis, abstrahere dubiu', et ipsas dubitandi ratios ab
strahere, et reliquis manentibus ut antea ad morales
iudiciu' auerere. Igitur si post moralem diligens exa-
men nihilominus dubitare n' desinas, abstrahere
dubiu', et dubitandi ratios, et attende, an tu
an praecipit est in possessione, si dubiu' ortu' d'et
et pro illo, qd tunc est in possessione, iudica.
Inferri ex hac generali regla' si' si dubitas an hodie 427.
sit dies ieiunii, an n', morem adhibes diligiam

ad vincendum dubium, si enim Quam vincere regis, id
abstracte dubium est dubitandi raris, et vide quod
fit in possessione, et reperies tuam libertatem
in possessione, adeoque finit dubio non exor-
to licite carnes gmelipes, ita de profecto
dubio licite carnes vesceris. Extra profecto
diem esse ieiunii, dubitas an enim te obliget,
neque post mortem examen dubium vincere potes,
palam est te teneri ad ieiunium, quia si
abstractis à dubio, palam est tua libe-
rtem si recognita esse in possessione.
Sulibet 2. recte ait Aristoteles in Thomaz.
par: 2. trac: 1. c. 1. proprio 5. de quibus
dubia si possit casu lege contineri, si
dubium sit an illi satisfactum, teneri
satisfacere, hinc recte de petro, dubio de
quod possit ad quod tendit teneri, quia sic lex
quod tendit est in possessione; eadem raris quod
quod tendit de lege, si dubium est, an fuerit usque
recognita, aut postea abrogata, quod illa
dubia nitem obligare: extra quod dubio
est post diligens examen num alteri aliquid
deat, nihil teneri dare, nisi in priori pro-

Junctio et possessio stat pro lege, in posteriori
 pro libertate. atq; filio nihil obedi-
 tium superveniens bona fidei possessorum
 talis manet, extra in dictio de sola legis
 iustitia subditq; ei carere debet, quia lex est in
 possessione. hoc generalia pronuntia sunt, quibus
 recte animas servis quibus et de sua et de
 aliorum gratia plenas ac anxietas tollere sunt.
 Ut autem de regle huius generalis valore et bo. 428.
 rite magis ostendat, ratio assignat ipsa: quod cuius
 licitum est uti sua libertate, quod à Deo datur.
 ad agenda aut non agenda, quod dicitur potest diligenter
 examinare non constat. Cum ea potest ea privare,
 sicut licite retinet alia sua bona, quod dicitur
 non probe ea alteri ac devincta, atq; i
 quod dicitur dubium proficerat, non constat aliquem
 sua libertate ea privari: quod per ita valet
 non obstante quod supra diximus quia in dubio
 tutior pars est eligenda, nam pars alia,
 minus tutam et possessionis beneficium aut
 ratio vere proculis superveniam, aut timorati
 gratia aut opum, de minus tutam sit saltem e-
 git tutam, ordinarie magis tutam, non obstante

am qd magis debet eligere. de beamq, ubi
aq ltr. tute st, alterutru eligere n
iudicium, qd est etm ex veritate huius rgle
generalis, qd n' solu, de superior super data
lege q' solendz facite adiri pot, p' etm de
accessu huiusmi difficultior au dicit episc
long n' sit, nisi rae suo iudicio vere pro-
blis de sui n' obligat. p'caudat. e
am episcia benigna legis in p'rotao,
qa q'is sibi p'cedet legiflatorem pro tali
et tali iurem taa. casu' aligem partem
in sua lege q'entum noluisse. Ras e,
gia nisi rae huiusmi vere p'oblis super-
au esperit, lex est p'ceptu' st in p'p'osio
adeoq, pro illis n' p'ro tua liberte iudicare
debes. has go p'ende rglas, et in singulz
casibz de q'ia debia, qd q'elere debeas,
aut dicere tibi patebit. Titulus 2. us de

Arlus II. De Conscia Scrupulosa.

Reck qidom Pres q'cauat geminas q'ia

peccis dubia; de qua aulo priori et scrupulo-
sam de qua in presenti dicendum se sapimus et ca-
gias prae tales, pumbas potiq et sic illud nos
gria, gria em ad ee practicu' raris iudiciu'
sive apertu', ab neq, dubitans neq, scrupulosus
dubitate iudicat agendu' aliq, aut omittendu'
p, ille ambiguus haeret, hic angiz factu ac ve-
ref: nihilominus ut iam plures et hesitaoe
illa et angustis huiusmodi ceciderunt in pro-
fundu' abijci ius mas' de gria dicitur de illis
recte agi coner. Qu' sentia e'. Sic go de ser-
pulosis sent. qd' sit gignat' ex cuius oriaz et qm d' gria
pulus dignosci pit.

SECT I.

Quid sit, quibus ex causis oriatur,
et quomodo dignosci potest scrupulus?

Scrupulus, qui iuxta Layman li: i. tit. i. c. 6. n. i.
dicitur: inani rae nixa apprehensio, et hinc ortu 429.
timor p'ctm alicubi ee ubi n'o. ut ait Arthropi
loc: supra ut: in sana apprehensioe et inde orta
anxietas ac ubi fit p'ctm ubi nulla febet, con-
sistit; et em scrupulus ut loqiz Azor in spit: mor:
l. 2. c. 20. in anima sollicitudo suspensio et dubi-
tatio hoi's gria' pungens et crucians infra capill.

exigui in calces latent; q̄ pedem cadit et
venat; Concordat Amic. loc. cit. p. 2. n. 5. i.
dicens: et am scrupulq̄ in air suspicio ex lenib;
orta cais, q̄a q̄is putat ee p̄bm, q̄d vera
n̄ e. D. abm Antoning l. p. tit. 3. c. 10. §. 9.
et ex eo Fran: Genet Epy Le Vapineusis
tract: l. c. §. 9. sentiunt, q̄ib; scrupulq̄ aliud
al e, q̄m vaiidas q̄da' q̄urgens eul fot-
midinae ex aliq̄ib; q̄ictu; debilib; et
incertis. atq̄ in hoc elucet, q̄ magna ino scrupu-
lū et dubiū inveniunt diffia, q̄a in hoc q̄p̄dit,
q̄ q̄i dubio ais e, reutti q̄ctiois p̄i sui p̄stat
a p̄sensu, al scrupuloso q̄sua; uni p̄ti q̄ctiois p̄
app̄u aucto; verū de p̄te opposita du bitat an
ea n̄ p̄t p̄ verice, unde à p̄stito a p̄sensu
vaiilat, Cavite recedit, et tandem q̄ agenda
p̄t ignorat, insuper dubia q̄sua ut ait Azo-
p̄ls p̄bles utriq̄q; p̄ti rases ambigit, al verū p̄u-
p̄lo; aig p̄p̄to levia q̄q; arguta desital, imo
aliquo abq̄o oi rase du bitat. Scrupulq̄ igi p̄
methyhora' diij à scrupo, sicut em scrup; p̄
Capilly in calces latens pungit pedem et mo-
lestia' ambulanti creat, ita scrupulq̄ pungit
q̄sua' et molestia' in ais creat.

430. Cae ex q̄ib; scrupuli promanant alie. p̄t

subpreſſy apprehendit peccm. ubi ubi dicitur
ſerupuly d. Cui tam humores huicmi re-
renſi et viroſi ſapme ex ghuua ſpouem
actioe oriant, q̄, dum q̄es ſibi delegat, te-
bilitat, et ita pro rase muneris ſui agere
in humores d' ſub; hinc 3.^a ſerupuly caam
adſtruimꝰ ee nimia' corpis ſoverite, imo-
deratas abſtinentias, meditationes indifere-
tas, q̄ibꝰ corpi naturalis q̄ies diſtrahit, ſpi-
ty aalibꝰ ghuua actio imponit, donec
predominante ex defectu caloris attritu
admixta ſanguini teterrimo melancholia
vires phantaſticę reddat homo, et rase exi-
nde nauſio q̄ſurgentis anxietis ſibi met
iſt, Deo, ac hoibꝰ inuilitis.

43i. Neq; ſolum ex paſſioibꝰ corpis ſerupuly
q̄ſurgunt, ſed etiam ex aia, inſer gas q̄ ma-
ser et ignoraa, q̄ndo nempe Dei aut Ealie
paſſibꝰ ſpera intelligunt, q̄ava a' ſed diſ-
cerni inſer iudiciu' ſoluit et poſtitiu', inſer
ſuggeſtione et tentatione diabolica atq; q̄ſu
in illa, inſer gravem et leuem culſam, q̄ndo
obligas addeum expleta exiſtima, tunc, q̄ndo

adimpleta iam est huic ignoscentes id cogitare
 drent, quod nempe apparuit benignitas Dei et
 Salus: mihi Deo Christi, quae etiam sponsa aeterni Regis,
 Eulia Dei dotata fuit, adeoque procepta Dei
 et Eulia n'ideo nobis imposita sint, ut oem
 spalem dulcedinem tollant, aut in amentia
 discrimen inducant, quod serupulositas pluries
 auudit, sed a ignorantia. Intm in us, quae vix
 pro rase sui muneris, et ordinis ferre debet,
 per eum eorum, quae supra id quod oportet gestita
 sunt ex iusta Dei vindicta inflatos huic;
 scilicet in pericula serupulorum detrusit, et
 utina n' fuit ut illo supremo Luciferis in
 infernal! Illa igitur in eodidq nois scripta
 sunt. Sapientis: altiora te ne gasificeris, quae
 Aply monuit dicens: dico q' graua quae data e
 mihi vobis quae sunt in me vos, n' p'ly sapere q'm
 oportet sapere, sed sapere ad sobriale; Vnde
 de remedijs graua serup. sect. seq.

Non postrema serupulorum caa e' resq' dicitur 431.
 et superba sua fide q'fidia, et hanc per Comq
 doctis auudit, quae a Demone tentatib, atten-
 tati paulatim in dubia incident, et dum, ne
 ignoscentes aut serupulare incipientes videant,

pia aliorum q̄ filia. negligent, q̄strucentes
quātm̄ p̄nt, p̄ris pot̄ q̄m̄ aliorum iudicio
super se intendentes, ubi novis demoni
franda vincti, se illaqueant, donec an-
gustis ai p̄occupati ex fide agere de-
sinunt, et merendi copia destituti heredi-
te sua aeterna gloria vertunt ad extra-
neos. his cas ab intra apponi p̄t amor
inordinatus sui, q̄q̄, et ex hoc frequens
imagines p̄ti l. in genere l. p̄t una
cum q̄tinua meditare in felicitate aeternit̄
ad aia p̄t sententia unde p̄t facile
orietur indiscreta sollicitudo damnaioris,
ex sollicitudine, angustia mentis inde p̄t
p̄tius, dubitatio, et tandem scrupulus ago ori-
tur in aia vlti Dei refignatio.

433. Tota extrinseca p̄t ista saria, p̄t fuma et
demon, q̄t generas plantares, q̄t p̄t eos
illa coelestis in horto religionis implan-
tarat, ut nisi eradicare conat, hinc
reversus a seculo abductor in via salutis
scrupulis aggrediz ut q̄t via lata in f-
ditissem ducere n̄ potuit, hos ut Angely Luis

sub palliata iustitia, & a sepe in desperationem
 se cum abducit. aliter enim seu causa est
 familiaritas cum scrupulosis, quae propter quae
 nona scrupulorum proficem pau latim au-
 dientis, raso vacillat, oris timor et tan-
 dem scrupulus. alia se periculosa via
 est, melancholicis et flegmaticis sume sim-
 tanta scilicet indigesta lectio libræ
 de de finali iudicio, de de pro-
 destinatione, de de illorum quibus rigi-
 diore habent sententia et severa nimis
 theologia moralis axiomata obtinent. 4.
 igitur de DEUS quidam scrupulus stimulat
 tepidos ut infestiores fugiant, fervidos
 ut in via salutis seurig procedant, et ne
 in laqueis superbiae, de bona opera
 à se profita vident a sebia demonis
 suffocent: ab scrupulo à DEO et dicit in
 peditioem, DEUS enim intentator malorum
 est, ad eos dicit tentat gravem suam largiri:
 igitur superata tentatione quae in fornace probat
 aig in sui agnitione et humilitate gloriosior respicit.

437. Super ad pro rae. Tituli An dicam qibgnā
Signis scrupulofy dignosci valeat, licet
en ipse scrupulofy in se pro ceteris sine valeat,
num scrupulofy fit, num n, si in quada signa,
ex qibz eruz, an hoc malo qis fit infestz, an

1. signu e: si in obvis qibzqz caris et maas
angustienz, horreant, dubitent an petu quit-
tant sope ex caris aut nulla rae.

2. si postqm spiralia munia ad qa ex officio
tenent, peregerunt, v.g. exegerunt gfficioes,
distribuerunt Eucharistiam, p se. vestes ex-
hibeant, dubis agitent, ne officio suo recte n
sint functi. p

3. si eadm se ingrata repetitione inculcent,
aut quia tantu remedia interrogant in
ordine ad gfficiam, si horas canonicas cum
choro gffolubas, qia forte ex aliquo officio
occupati aliqua omiserunt, iterent p.

4. si post responsu super dubio suo a viro pru-
dente, acceptu aiut mimē quietu p se ferant.

5. si cautela extraordinaria qass impfficioes
evitare curent.

6. si qe ante fiebant n ce pta, nunc pta iudicant.

7. si post accepta virtus viam se in his in quibus ex
 precedenti ratione pro quieti erant, postea se no-
 mis perturbatos agnoscant.

8. si negotia, quae alii sibi suiles in virtutibus sine li-
 more suscipiant, ipsi cum magna anxietate peragunt.

Sectio II.

De remediis contra scrupulosos.

Quemadmodum scrupulosa officia in opere invenire res
 ad parvi momenti, idque curatorum proinde officium sit,
 remedia pro vitandis scrupulis imprimis generalia,
 postmodum etiam specialia pro specialibus quibusdam scru-
 pulis addituro, hac sententia dicam, ante omnia
 adhortans, ne si ad curam animarum applicandi
 sitis, quosorum scrupulos gremiatis, multo
 minus in irideatis, sed potius illud rationale proprium
 observantes: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris,
 ut cum Augustino dicam, si estis grandi ha-
 rite, irideatis pro vis tunc mediatores a-
 pud Deum Patrem omni fratrum Christi sui:
 res enim non est parva officia scrupulosa.

435. In generalia omni scrupulorum remedia veritatis
i. e. agnoscere se esse scrupulosum, ignoto enim vulne-
ri tarda medela est, postquam enim quis se certo
recognoscit, si advertat, quod quoniā sapienter iudicio,
aut ac profertim sui consilium aut oino n, aut
nisi ut magna ac anxie quiete acquiescere solet,
si ex levi apparentia iudicium de eadem re fre-
quenter mutet, si habeat reflexiones imptinentes
circa innumeras rei circumstantias, si deprendat
ante seipsum talia apperuisse sine fundamento,
et si aliquando circa causas alienas quia satis
resolute et intrepide procedat. p.

Alterum remedium est oratio frequens ad Deum
Dei V. Mariam, s. iuxta illud Jacobi, si quis
indiget sapientia postulet à Deo, quidam
omnibus affluenter. Huc pertinet pro-
cipue usque frequens s. Eucharistia pro-
paras ad suam gravam et contritionem de-
petis factis, et maxime studium vera hu-
militatis, quia suum iudicium superiorum sub-
iicere studeat, nam superbis Deus re-
sistit. p.

3° remedium est, ut serupulosus se committat
 prudenti viro l. confessoris cuius iudicium in omnibus
 ad nutum sequatur, seposito quoque iudicio proprio, quod
 ut eo facilius fiat, serupulosus pro certo et ab omnibus
 DD: univrsim admisso sibi persuadeat, se secundo iu-
 dicio confessorii probati et sufficienter docti non
 culpabilitate errare posse, nisi aperta malitia
 in consilio sit, et quidem etiam si ipse confessor aliter
 quam in se oporteret, consuleret: imo si aperta sibi
 malitia videatur, et de ea admonitus confessor di-
 cat, ut in quereis, et sibi confessorio relin-
 quat malum, quod per ipsum est, sine omni
 dubio licite sua operario operes, securus,
 serupuli enim quandoque ratio exposcit,
 ut quod serupulanus malum putat, tamen
 propter honestum confessorii motivum agere
 compellatur, quare consultum, imo
 necessarium esse videtur, ut penes eundem
 confessorium serupulans semper maneat,
 pluralitas enim medicorum, medicando vul-
 neri ut plurimum obest.

436. 4to Remedium e' resistere scrupulis qm. si quis
talem advertit, hoc am resistencia n' de fieri p
multa' rason' solacione alteracione, aut dispulacione,
si em scrupul' magi, foret qm' caveat: igit' scrupu-
los scrupul' qdemere de scrupul'q, et sese ad
cetera divertere, hinc qndo scrupul'q ca levi
raoe incipit dubitare, aut q. aliq' p'ctm aut
aliqua' circumstaa' etm speciem mutante in
precedentib' q'p'ioib' omiserit, n' multa' in-
vestiget, s' mox mentem ad alia' dixerit, li-
cet em verera aliq' mala' et p'ctm omittent
nime in peccaret aut sacrileg' fieret, na' filis
dntm et n' malis integritas regim' in q'p'ioe
ut in tract. de penitentia dicit, idq, maxime si
integritas malis sine aliquo gravi damno aut sui
aut proximi hri n' p'ct, q'le damnum procul dubio pro-
ceteris et fovere q'p'ia' scrupulosa'; hoc in de scru-
pulos' dntm et n' de aliq' intelligend' e' q' abq, du-
bis et illud q'fiteri tenent, q' post mortem diligen-
ter anem diversif' n' aut q' p'ctm in sua q'p'ia' re-
pererint.

437. 5to Remedium e' cavere otium et vagas cogitaciones
mente' scrupulis insistant ut ait de se fin' q'ndem
ut ait Layman reme. 5. cap. tit' scrupul' negotiis

inistere ne scrupulis semp suppetat.

¶ Et ut scrupulose in opinionibus utriusq; à Divinis
defensas eligat magis bona, ut sui q; gloria medium
et tenacia sua opinionis vincat, neq; curet, qd ne-
queat arguta gloria solvere, sed em d sibi ut ser-
pulofo, qd fiat Drem probatu id licitu defendere
qd agit, aut qd qd separig hoc ipse faciat, igit inre,
ut aspuerat ad pellendu timorem scrupuli gtrium
audacter operari, sic em ait hese fin clary clavo
pelli dt: na' ut idem auctor ait rem: 5. scrupulus
advertere dt, qd pnt se qfirmare qm iudicio et qfilio
oim thlgem, qd sult du' agit scrupuly nec suppe-
tit aliunde qfilium pnt se ad qm null ptem, li-
bere resolvere, nisi certo qfil. Sed ee pntum,
item qd ex qfespicioibz prateritis nihil teneat
repetere, nisi certo fiat illud ee mortale,
et se illud recte qfespit n ee, qd certo illigstare
n pnt, qm duc dubitat.

¶ Et nqm scrupuly iudicat ee pntm mortle l. 438.
se qfespice mortle in actu aliquem nisi id certo
deprendat, hinc ea solit qfiteat, qe manifeste pba
ee qroverit, n am dubia aut scrupulosa: neq;
qfespariu de qibzq; dubis qfiteat s; sapere pntis ra-
tioibz ac reglz à qfespario pscriptis utaq; ad pellendos

serupulos, ita Apor Layman p qd Am ea fozquez
et Molina recte docent, qd qd serupulo in-
tenda precipere deat, ut de iugni re neq, cum
iiso neq, ut alio unqm loqaz, p tunc inane qd
sino f qd emnat, cu em seruply in apprensioe qd stat,
qo plures de illo qd loqaz, eo altiores in aio fi-
qit cadit radices.

8. Seruplosq maxime serupulo ex melancholia
veniente frequenter meditez eterna beatonem,
infinita Dei misericordias, imensa sig Bonitasp
qa aia in spuale latitia provocant, et p
ae solatiu augere pat praetomissis magis tibi hly
qa terrore et metu caere salant, qd doc-
tionibz serupulosi haud meliz qd hly daq, qm ut
cogitent qd qd hly aliz darent, si in tali casu
interrogarent, frequenter em qd tingit, ut qd qd aliz
mites st et lenes qa se nimio rigore procedant.
10. Viru Bonu siba et qd hly dnam sibi visendi
ogla ponal serupulosq, et qd illi ab hly pti for-
midine agent ha aut talite agi pae arbitraz,
serupulosq tute sequaz. 11. In oibz ut sapienter
sentiat de Ono in Bonite et simplicitate cordis, be-
nignu em et misericordiu ad ignoscendum, neq,
hoibz bona vltis acty suos pta reputat. hoc

gentilia illa remedia, si quibus serupulis in ipso exor-
 dio occurrat. si autem ostendat, quomodo cum serupu-
 loso confessor procedere debeat.

Confessor igitur si penitente suum serupulosum ^{439.}
 advertat, discretus sibi et caute, ut more periti me-
 dici superinfundat. simul et oleum relaxato, atque
 propolite remedia gentilia à penitente praticari
 solentem curet, pro ceteris adhortans, ut posthac
 iudicio confessionis sui plerumque essentiali, certum sibi
 persuadeat, quod nisi sententia huius magis, quam pro cre-
 diderit in oibus actu agat. quia de eadem illi enarrat,
 quod quidam s. verba s. Hieronimi s. Bernardi discipuli
 serupulis adeo premebat miser, ut lacrimas facere
 non auderet, fuit tamen ille obedire volens s. Bernardo
 dicenti sibi: vade et mea fides, quibus sacrificia, quod
 postquam fuit à serupulis demissa solutus evasit.
 Ipse tamen confessor cordatus et bene patientis de Deo,
 nec statim desperet si fructus spiritus non statim viderit,
 dubia serupulosi in benigniore partem interpretet.
 si frequentibus occurrant illa peritura respiciat, quod
 nullius momenti oblate subridendo, et ne identidem
 à serupuloso molestus, prescribat ei reglam, quod se ab
 hac animae anxietate liberare potest, ut quod melancholico, ut
 honesta recreare se divertat, solitudine declinet,

negotio tempore differat, ne otio vicio scrupulos
meditet, quod si pro materia confessionis nisi scrupulos
afferat sine absoluto ad sacramentum adire
sine nova confessione precipiat misericordia
Dei proponat a qua nemo excluditur nisi qui su-
perbe illa respuit nolens obedire iis, quorum invel-
ut qui cadere incipit, erigatur, capite talis confessor
periculum scrupulosi in se suscipiat, et seipsum pro-
mittat se pro illo in extremo iudicio respondere
si suis preceptis fideliter obedire non fuerit.
non quod ut scrupulosi petita confiteatur, aut cir-
cumstantias maxime iam confessas, nisi iurare potest de
veritate petiti finit et non falsae confessionis, id est
de circumstantiis: neque indulgeat confessione generali pec-
catorum, nisi in genere de his et alijs alijs per me-
moriam preteritis petitis vultus crederet, saluti sua
magis timeat, et ex sequenti magis scrupulizet, hoc
te ne unquam operis, ut quia dubia, exurgente
raabili dubio an aliquid sit scrupulosi an verum du-
bium presumat esse servandum, ad hoc enim habet suf-
ficiens motivum quod sciat se tractare ut scrupulosi
atque hoc ipsum sibi ostendere se scrupulosi, et quod ju-
gente de his nisi aperte positivas pro utroque
rationes habeat non dubium, sed scrupulosi esse iudicet, et
ut talem a mente sua expellat.

Ceteri etiam confessor in promptu responfu heat 440.
 ad gentes quosdam scrupulos, quos scilicet, quod si eos iam
 mori contingeret sine confessione in tali scrupulo
 coram iudice supremo consistere non deberent p. 2.
 Quod P. Gregorius in Epistola ad Augustinum Anglum
 apud Geribal: bonarum mentium est, ibi etiam culpas
agnoscere ubi culpa non est. Ad quae, confessor dicat
 in hora mortis multa se faciunda quae non obligant
 in vita, imo etiam tunc longi confectio fore, si
 benigni scrupulosi in bonitate de Deo sentientes,
 confessioni suo obediant, ut sic obediae clypeo
 muniti contra superbiam demonis feliciter
 decerent, nam testante scriptura vir obe-
 diens loquitur victorias. Accedit quod benigni ai-
 anxietibus tunc timidi à Cone. Coe-
 quente in sua ultima verba facile superandi
 sint et in desperationem produciendi. s. ad textu
 D. Gregorii dicat summum Pontifici pro culpa
 ut integre peccatis, si quocumque defectu quomodo in
 seipso hoc agnoscere et deplorare potest, nam
 ut ait Caymanus posita ibi erat questio
 utrum mulierem dum menstrua patitur ad Eucharistiam
 et ad Communionem accedere possit? ad quod Pontifex
 sic respondet: si ex veneracione magna scire

gas putat se non fuisse integras, l. ob defectu N.
 pottum, l. et ob n. promissu sufficiens examen
 l. ob amissa aliqua pte circumstad. l. deniq, ob
 n. htu sufficiens pofit, et huiusmodi scrupulofy aut
 u. grandi gfepram moleftia pcur officios rei-
 terat, aut genule gfitenti licia petito pro-
 dens gfepror fi ex signis pcedit, pcepto pcur
 penitente advertat, non aduincat ut a rei-
 teratoe gfeprae omittat, et denique de nullo
 pto se auferat, nisi pot iurare se illud gmi-
 fice aut u. dnt gfeprae, qd in iurta
 pluriu sentiam medicore diligia in exa-
 minanda. fca gfeia adhibuit, huius gfeprae
 e, etm si scrupulofy n. pto n. huius u. huius
 de acta vita cogitare, etfi occurrat dubium
 aut gfeprae in pto sumi et raabile, probatoe
 huius qd gfeprae illud n. pto, et iurta hos au-
 tores si bi pferere, illud ia sufficiens
 ee. pto u. dnt aut in pte aut in genere,
 multo magi qd huius de scrupulofy dicitur u. p
 roneat scrupulofy: ha ipse se refert. Nam in
 examinanda gfeia sufficiens diligia adhibent
 abvany e huius timor, dem roneat diligia pma,

pro moralibus et hinc, de qua quibus maxime
scrupulosi defemere. ut nisi quod non possit
aut moraliter certis sibi appareat, quod in
quo scrupulosi moraliter certis ut se ad satis-
facere, prope severe presumat et satis-
facere sic credat.

442. Replicabit scrupulosi si submissa peccata de quibus
certo mihi quod sit quod iterum mihi licet
licet, pro facere quod quod quod quod
certa via aliquam dicitur non, quod docent peccata
etiam dubia necesse est de laudibus subicienda.
Sed hinc dicat quod quod falleris, nullus quod
aliquis unquam docent peccata dubia et quod quod
in scrupulosi, licet sint a ut scrupulosi, imo hoc
quod docent et prohibent ne facias, cum
sint scrupulosi: quod magis et nonnulli Pres
apud Bopium, si dicunt scrupulosi teneri
sub mortale a quod quod quod quod quod
nec, quod ad scrupulosi aut quod quod quod
cadendi in amentiam, aut incidendi in
tanta perplexitate ut ad per functiones fiat
inhabilis, et si graviter damnum, com-
munitas huiusmodi scrupulosi taliter existente.

Seculo vero hoc periculo dicuntur obligari
saltem sub veniali ab eorum consuetudine abstinere
quia quilibet deus procurare tranquillitatem
suae conscientiae, de qua talis scrupulosus vi-
detur. Dei bonitatem diffamare, quia Obligatoria-
mentis suis potius turbam a se et perse-
cutionis periculum quod ex tali consuetudine scrupu-
losus manifeste iminet, quoniam salutem et re-
media intenderet.

Si alii scrupulosi qui passim se moribus peccatis - 443.
care putant, ubi aut nullum aut veniale solum
est, quod plerumque contingit circa peccata interna
sive cogitationes in quibus sensus a consensu dif-
tinguere nequeunt, his quoque ut consuetudinem sequantur
et observanda regula à sancto Hieronymo li. 1. summa
c. 1. n. 17. et sequitur: quibus dignoscatur sensus a consensu.

Regula 1^a est: si tentatus est rei illicitae appetitus
aut advertens ita sit constitutus ut quomodo facile peccatum
excipi potest, tamen non faceret, signum est aut nullum
aut impeditum solum fuisse consensum, aut enim pro excu-
satione veluti prompta obtemperet, haud dubie
quod peccatum excusationis est si consensum plene adquisierit.
Regula 2^a est: si motus pravus in se recte advertitur
et veluti expellitur, nec nisi brevis morula daret, signum

et l. nullig l. impfcti gffg. 3. et. neq. in p. fe-
raria motu carnaliu' et post advertia' raris
statim signu' e' plenariu' gffg, vltas em motibz
carnalibz n' subiacet de p. rone. 4. Ino su-
p. alqz dubitat, ac somnians an vigilans, an so-
bris an ebrius aliquid fecerit aut dixerit mag-
nu' iudiciu' e' n' adquire deliberacem plena
gia plena deliberac et plang raris, qz solet post
se relinquere si memoria, igitur supra l. qz
pro se presumere p. et de dubia. huicmi
gtemere. Inqz incitante in prepulum
ferriem.

444. Alii cogitacibz infidelit' et blasphemia multo
du' angustant, ita ut seipz existimat se
dicere intra se et plano quidm' gffu' n' e' Deo
Choz n' ab ea cogitac' in Exhira, l. qz qz
i' Pra' et filio n' procedit, B. V. n' mans' virgo
post partum, sancti Dei inqz gtemendo di-
vinit' p' unde de huicmi et alius suspicibz
se accusant, a qzibz in reipz maxime abhorrent.
raru' em anxietu' n' e' alia caa qm' tamson
tentator, quare qm' in mentem veniunt
gtemari ant, neq. multa disputac' in eis
sustineri. q' si vero in gffesionali et pluries
q' higit de huicmi se accusant, sic at. ilis
gffesor ante firmata credant, et si respondant,

ut solent; utiq. nec magis tribulor qm huius
 cogitatio, palam inmeritis e' serupulu' in h' oes
 nec proasitu' affum' dunc hortet ut anxietes
 oes deponant, in secul' actu' fidei eliciant, et
 impotenti' de eigni cogitatio' inani' qsi dia-
 bolici' insultu' sibi parant.

Alu' longe severo' circa reprobasem et pro- 44.
 testinaoem turbant, seum dicentes, Verus
 ab eterna via novit elegit bonos in salutem,
 alios misit foras in perditionem et de q'is fu-
 turo' eris q'ntu' iam es, igit' in Reg' s'c' immu-
 tabilis q' q' egeris, teli' in eris, q'is e' Deo
 q'ntu' es, hoc eris. p' hoc p'p'iu' serupulosum
 gen' e', et difficult' nimie' medela, huiusmi' h'
 serupulosi, ut de p'cipitio' sua' salutis li-
 berent, q' sepe dicat, q' scire deant i. q' licet
 omnia' certitudinem de salute sua nemo habeat
 iuxta illud Euli q. refut' hoc an odio an amore
 dign' sit, pit' in q'is moralem certonem h'c ex
 q'is sua' testimonio iuxta illud Apli 2. Cor. i.
 gloria nra hoc e' testimoniu' q'is nra, cuiq'
 testimoniu' agnendi gra' q' decet, ut q'is licet
 de aeternali salute sua refug' bene operet.
 Nam hi scire dat' 2o q' unq'is licet est cert'
 in reprobasem nihilomin' ali' infinitis titulis
 cet' obligat' ad servandu' Deo neq. em ideo sit
 vire Deo no' p'videt, ut nos falset, scia' ipse Reg'.

quoto. qd magis querit, ut ne suu de eventu salutis
noe operem, boni et declinemo à malo, ne pro
guera noa reprobari illud ultioe omittam. qd
predestinatio et salu noa dependet. Siue dot
3°, qm do n' obstante profua DEI infallibili
de infirmi reconvalencia aut morte, infirmig
huicmi quide et stultè ageret si diceret DEUS
ia' decrevit an sim ab hac infirmitate liberandig
an n' qd nolo uti medicina, qd si tutem huic
m' infirmig in oiu opinioe stultè ageret,
quta qd stulticia arguendi erant, qd insipienter
dicunt DEUS me iam l. predestinavit l. repro-
bavit qd frustra operor bona et declino à malig:
audiant qd in Augustinu dicente: si n' el pra-
destinatio seu ut predestinatio, licet em leg
qas predestinavit ab aeterno in aeternig, meritis
predestinavit, qas em reprobat n' reprobat
nisi praecipis eorum demeritis, et peccatis de-
meritis sua tolle demerita, et DEUS tuaa tollet
reprobacionem. sicut em qd. sicut DEUS n' decrevit
curare infirmu, nisi seipso, sicut curare voluerit
utendo medicina naturali, ita nec de saluabit aut
damnabit nisi ipse velit.

446. Jure scrupulosus ut illum querimus recens profpsi
aut n' eo clerici l. et in Nomita. si qidm
illoru aliq, qd ita scrupulose horas cano. reu-
tant ut dum totig chora se officio suo subscipia

autem, ipsi in eas iterent, intra quatuor solitudine
 ut intra hora. patitur vix una aut altera hora
 persolvant, vultus et ipsi nefas quoties repetantur his
 quibus molebitur cuius officium exspectat superioris
 de vi reiteratione in dictum, sed etiam sacerdotes
 qui non raro in Missa tubera parte de candelis
 absumunt, quia alias pro tribus sufficeret, quida
 in extensioe calicis in discretis. pfricacoe.
 deaurata vasa destruant, purificatoria
 laecerant, quida vba pferantur de ridiculitate
 exprimentur, ut etiam presentes ubi ad devo-
 tione drent ad risum promoveant, quibus vero
 ipsi sua extra ordinaria vocis fortitudo Deu
 in celo rapient sed et hi certi melius fu-
 cerent si ab actibus huiusmodi ridiculis abstinerent,
 maiorem vobis N. rasem. hrent, et salte
 intra dimidia hora, ut magni quoque presules
 solent sine populi nausea missam finirent.
 et hoc de scrupulis. Sci. 4. Inquis. 4. quibus in officio publicitate
 5. 1. quibus.

Sect. IV.

An, quomodo, et quando cum conscientia publicè liceat operari?

Dictum est n. 393. quibus problem. quia etiam opinativa diu. 447.

ce ita, qd iudicium et dictamen quidem de aliquo
format, sed non sine formidine, quod si in hoc
veniant D.D. haec enim, quod est quidem in huius officio
libere fieri operari, maxima in res scholas et pro-
versis, ita sane et haec difficultas una merito
in sumas hanc, quae in hoc potest officio, an
unquod, etiam tunc, quod duo species et sententia
circa idem obitu circumferunt, quare utraque, auto-
rite et ratione sua nititur, quidem, sed diversimode ita
sunt, ut alterutrum vitaeque problig, alterum in
minis problig, hanc an inquam tunc quod libet sequi
licet? an potest quis id quod problig et ali-
gere debeat? Item in ex parte operando: sicut
ea quae diximus in tractu de B. et D. quod ex mu-
tus pretio estimabile auquod ultra sortem
usura est? sed an aliqui D.D. qui non ea quae sunt
auquod, solent esse usuram, quae etiam extensa
sunt ab autoritate supponit, verum problig: iam
quod dubitatur, an si utramque sententiam dicente esse
petam usura et dicente ut esse petam usura, meum
operando, et ita iudico: longa problig est quod quod
velit auquod petam usura mittit, an nihil-
ominus tunc officio potest aliquid ultra sortem au-
pere pro maggiore officio probliget de mittendo
peto praesens quia altera sententia etiam defendit
in Ordinibus? in hoc praesens sita est difficultas.

448. 4° am in hac difficultate in Res operi sententias,

quarum l. adhibe, illimo no Charamuel, n'gidem
 qd' illam tenui h'et, ut secundam, s' cam v'um p'ctive pro-
 blem asseruit in plurib' suis sentis, totiq' orbi dectari
 conatq' q'ato h'at ingeniu' cum gra'i ana pil, qm' qd'
 ad vitam aeternam q'sequenda' cet' necessiu', ep' hoc
 sentia oiu' laxissima, et curiose q'idem legi, sed
 pessime praticari pot, docet em' licet' ea sequi
 quam ego sentiam, licet' pro illa nec certa nego-
 tior nec probis h'et r'ao, d'undo ei' q'otum
 n' sit phie multo aut civilit' certu', s'p'it' q'
 s'om hanc sentia, ut q'is licit' opere, q' opinio
 sit n'g'ive probis. 2a sentia pluris nre
 etatis v'is q'uris e' et laxior l. benignior in-
 digitari pot: hac em' docet, qd' n' solu' in duas e-
 g'lt' probles opinioes alterutra pro libit' eligi
 pot, s' etm' in q'flictu seu q'u'p'e duaru' opinioe
 q'oru' altera probior e' altera min' probis
 cui'q' licitum ee salva q'fia sequi sentia' min'
 problem unde hi auctores passim, probabilis
 appellan'. 3tia sentia hui' q'ria e' ad h'c
 ee multum optime nota. Th'lgu' et s'p'ie oiu'
 antiquum du' Th'lgu' h'c Canonitaru' passim asse-
 verant probisste: docet am' hoc sentia, qd'
 etsi in duas e'g'lt' probles sit q'is eligere opinioe
 alterutra, in q'u'p'e t'n duaru' q'oru' altera probior
 e' altera min' probis, tenet' eligere ea, q' s'ibi

problior e, et hinc istiq. sentie. fautores pro-
babiliorista appellan. 4.º demum sentia oibz
his rigidior e, ea em docet, quemvis, ut de sua
operaco fit securus n. tntm in dubio, s. etm in
qovis operando teneri sezi sentiam. n. tntm pro-
bliorem, s. etm dubiozem, et pro hac sentia
adducunt Cordubensis, Medina, Maior. q. oibz
et illa. r. gla. J. Can. quavisime a. Or. oibz recerta
fuit q. in dubio dubior pars fit eligenda favore
videz, cum am. q. eraz. de. selecta opinio, opinio
am. ex. l. Ore. l. p. q. 79. a. g. ad 4. et ali. bi. fit
actz intell. declinantis in una ptem. q. traditiois
ut formidine alteriq. etm videz in selecta
opinion. fit involvi dubitacoem, proinde eozp
q. a. Jui. Can. pro indubitata. r. gla. ap. sumaz.
q. in dubio dubior pars fit eligenda ab eodem
que fit. ap. sumptu. videz. q. in selecta opinio
dubior pars q. q. fit. eligenda. pr. r. g. m. in di-
ca. q. circa has sentias sentiam.

449. Adverbu. 1.º Probliem varie dividi, ita
namq. 1.º alia Problietas e. ex. alia intrinseca
illa p. h. ab. autorite. Or. q. aliq. ad. fru-
unt. proble. hoc vero desumit ex r. oibz in
i. s. e. rei fundatiz. 2.º alia Problietas
e. talis q. ad. se. p. alia e. talis q. ad. s. b. tem.

illa priora dicitur opinio aliqua falsa et obvia
 publicis, seu talis, quae à parte rei talibus inibi mo-
 tivis, quae ex se sufficientia sunt ad dandum assensum
 si scirentur, prohibita, vero ad se habet eam operative
 talis ad operantem, adeoque, illa opinio huiusmodi
 dicitur prohibita, quae in intellectu opinantis sufficienter
 est ad dandum sibi assensum: et haec divisio
 apprime notanda est.

Advertendum 2°. Quod proxima moralis regula sit unig-
 ueris, propria conscientiae et non aliena, et praeterea haec
 conscientia deat ex de. licet de. sua actionis practicae
 certa, non ut supra dictum est, non licita est operari
 in conscientia practica dubia, haec autem certitudo practica
 non mensuratur, ab ipsa reali veritate, et licet de. actionis,
 sed à veritate et licet de. apprehensa, ab intellectu et re-
 lata ad operationem, et hinc secundum dictam etiam conscientiam
 invincibilem erroneam tenemur sequi, ita ut eis
 contraveniendo peccemus, quia ex fide non agimus. unde
 liquet, quod aliqua opinio sit ex multis sequenda,
 licet philosophice falsa sit et de malo, si tamen malum
 invincibilem ignoret, hinc ita amabat veris, et in quo-
 da modo certa et a modo uniformiter seponi recepta
 supponenda sunt.

Certum est si quod quando duas opiniones gerunt a quo 4° d.

probleis id dicitur ab operante existimata, illi licitum operari deq; valet, imo aequa em in possessione libera clerico vlti nra e.

2°. Quod si sentia ex ratione seu motivo intrinseco probis & advenientem auctoritate fiat operanti multo certa, dicitur si ipsi probis licitum sit operari ut illa, in tali em casu sentia huiusmodi sit absolute respu operantis probior.

3°. Quod nqm sit licitum operari ex opinione improbi putata, aut practice dubitata, nisi in casu pp certis in qo alterutra necessio sepeuda e, ut dicitur. cuius ratio peti, ex eo qd si taliter operas, imprudente operas, siq; dem ras improbis n tollit periculum pensi sufficiente et co ipso qd taliter agit n agit ex fide certa, qm in e ryla proxima agendum et ex hoc reiecta e sentia 1^a Charamueli supra posita.

4°. Certius e et quidem a Tribus receptum contra sentiam 4ta Cordubensis; Medina p qd nemo tenet, sepi sentia tutiorem nisi siul sit probior, p licite quemvis sepi pce sentia minus debam. dumdo sit probior, et huius certido

definit ex Ela 1^a ad Corin ubi n^o obstante
 qd nely fit n^o nubere p^o vitam calibe agere
 tn ab Aplo etm à pto excusens qd virgine
 sua matrimonio iungunt, unde hi auctores p
 sonu dubiozem p^oblione int^o exipe aute
 mandi fit qm^o eoru sentia Azor l. 2. r^o p^o
 meli^o c. 16. inspratan vides.

5°. Certum e, qd circa administrac^o aut
 valorem Sacramt^um nqm licite fit sequentia
 ming p^oblem et ming duba, relicta p^oblion^o
 et dubioze eis em oppositu^o ab Innocentio II.
 damnatu e in hac p^oce ab eo recienta ord: 1^a.
 Non e illicitu^o in Sacramt^us offerendis sequi
 opinioe p^oblem de valore. Sacramt^u relicta
 dubioze, nisi id setet lea qventio aut peri-
 culu^o grauis damni incurrendi.

6°. Certu^o e, Nullatenus licite ce Judici iu-
 dicare p^odm opinioem ming p^oblem relicta
 p^oblione, qd item expressis damnatu e ab
 eodem Innocentio, du^o ista sentia ord: 2^a. Inqm
 scandalosa^o reprobasit: p^obl^o existimo iudi-
 ce^o p^oce iudicare iuxta opinioe etm ming
 p^oblem.

Quid etm Certu^o e, qd ubi n^o agij de ma^o fidei 451.

et non uniuersim licite sit seij qd licet,
p de hoc in praesenti n qd ubi tunc de
mau motu pstrantam, veru qd in hac ma di-
cendu sit, fateor, hanc. Terret hic qd
n' anxietas, i. licet angit salutis discrimen,
suis em ab innocen. ij. damnatas ee et has
duas pces qam ordine altera 3. altera 4.
e. illa ita sonat: generatim de prohibite
sive in- sive extrinsea qatnois tenui mo-
a prohibitis finibz n' exca, qd si aliq' agimz
pudento agimz. 4a. ita sonat: ab infi-
delite excusatoz fidelis n' credens ductz
opinioe ming propli. Utrazqz hae sentia
Inqum scandalosa, temeraria et erronea
damnata e, et hinc dicit: illic angit salu-
tis discrimen p in arduu e' ab optime doc-
tis viris, proplis discedere, neqz unqz
facere prosumerem nisi qd sine et salutis
causo versaraz ubi sane impiu foret
illud n' tradere, qd solum sine periculo sus-
tineri, et ab antiquis pibz p' traditum
agnitu e' dicente proph: Jerem: 6. hae di-
cit Dns stete super vias et videbe et in-
terrogate de similitz antyis qe sit via bona
et ambulabz in ea, et bene R.R.D.D. auditor

ne nimio rigore orata officium vos q me e-
 ducari ac utremini agite hac in pte qd ra-
 tion b'ltu vultis, ego ta aga ut in re tibi mo-
 mti à cuiq decifioe oim fere actum mora-
 lidas et iustia dependet iudici illi supremo
 pro officii meo testimonio. raocem dare valeat.
 Iri q am asenti qd pro veritate sentis dicam.

Ans: h. Quotiesq, in quatuor duaru p'pout aut opinio 4⁵².

diversimode problem ex sequela ming probabili
 actio pergeret in proble damnul sine tempte sine
 spate p'xmi, n' et licitum. Ita lam ming probte
 opinioem sequi, s' tenet, qis amplectere id qd dubig
 et probig et, ita qm colligo p'serivunt oes D.D.

Q: Ans: Unggiss, extra casu p'plexitis ad hoc ut li-
 cite et ex fide agat, ut h're officia p'ctice certa
 de honeste et licidite sua actiois, atq; q; et qdeng
 operas cum p'ctia formidine damnificandi p'xmi
 suu in bonis sine sexliby sine tempeliby, neqit
 h're officia p'ctice certam de honeste et licidite
 sua operas qop n' M. patet ex dict; ex huiq
 em defectu peccat q; cu' officia p'ctice dubia
 operas ut qunit oes tenent D.D. minor vidy
 ex bonis dara, sane q; huiqmi operas, onras,
 cu' officia reclamante et sese in p'xmi et pro-
 vifp' pendi periculum ingerit, qm do am ut huiqmi

proposito, quibus, et amato pendi periculo stare jrit
officia publica certa de honeste et luciditate sua
actionis? qop.

453. *Off.* nisi in huiusmodi casu homo deinceps eligere.
optem probliorem et tutiorem, tota dilectio Chri-
stiana ruina pateret, facile enim hinc raso si bi-
motivum frangeret, qo problem. actus sui reary,
et sic tute proximi cadere pot, ut patet: postea
iat n' est, cur iam d'ficiem Confess' Judex n' pot
iudicare iam sentia' ming problem, licet tum
est se proximo pendi periculo ingerere, plura.
iniusticia p'ba haud amplig forent p'ba, qo in-
numerari in casibz poria ingenii solertia vera
ce facile qmon' strabit, ne igit, tam fada ad-
mittamz sentiam probliore et tutiore eli-
genda' ce aseramz eo casu nece su' e' qo actio
ex secula sentia' ming probliis vergit in dam-
nu' sive Tempore sive spale proximi, ut sic
preceptu' illud dnu' adimpleamz, qo primum
diligere precipimur sicut nos medicos, sed in-
nemo tali' active' prudente querit, qo probli
in damnu' sui sive Tempore sive spale vergen

454. *Apert:* 2. Generatim et q. se. loquendo in q'stione
duarum p'p'os' seu opinionum quarum altera

publicior et in iudicio sibi operantis altera
 minus publicis et minus tuta, e summa obligatio
 agendi id quod publicior apperit neglecta opinio
 minus publiciorum. in tali casu nemini licet equi-
 tate. Illrmy Anton: Godeau Epp: Ventiensis,
 qd d. 1659. die 6. Maij decreto Synodali totam
 suam diocesim ad probabilissimum fugiendum
 et in eorum iudiciis suis id secundum quod publicior
 existimant, mandavit, quod decreto sedm se
 totum refert Illrmy Fran: Genet Epp Sa-
 lionensis in suis prefato Epo multis et egregijs
 libris pietate et doctrina conspicuis tota gallia
 celebratimo ut eu appellat Genet, gentiens.
 Ita etm Adm: Tyrso Con: salis generalis S. I.
 qd spealem pro hac sententia tractatu scripsit,
 ubi dissent: 2. n. solu plimos S. I. B. P. oesq;
 antiquos Belgos pro hac sententia allegat,
 verum etm plerosq; huius saeculi qd speram
 publicista pro se citant. Ita etm P. Vin-
 centij Contenson in sua Belgia mentis et
 cordis l. 6. c. 1. Joan: Ep:ta Genet in suo
 dyplo te actibus huius tract: 2. c. 10. p. 10.
 Illrmy in pra: ceteris nobis e D. Thomas qd quod-
 dabeto 8. u. 13. ubi quorib, an liceat plures

re prebendas per questio hinc in P. D. agi-
tabat n' sine diversitate opinionum postquam of-
fendit, quomodo aliquis ad prebendam obligatus deplere
nimirum faciundo contra legem, et officium ad
in haec verba: Ex officio enim obligatus aliquis
ad prebendam siue tenet certam fidem de gratia
sive quod agit, siue etiam tenet opinionem cum
aliqua dubitatione; et ingerit ad resolutionem
ait; quod si plures hinc prebendas in quanda
dubitationem inducit ex diversitate opinionum
et in manente dubitatione plures prebendas
tenet, periculo se committit, et sic procul
dubio peccat absolute bene amans magis
beneficium temple quam gratia salute. hoc
S. D. cuius maior claritas ex latiore totius
loci patet, se gratia oblonga d' sexto, haec solum
formalia advenisse facti sunt. Sane ex his
liquet, quod in ille qui relicta probiori sententia
sequitur minus problem et minus certam dubitationem
de opposito prudente excludere non potest
quod sibi obligatus est, adeoque illam sequendo ad
prebendam obligatus et prorsus pendit periculo se
sponte ingerat.

sumas aliud dicat, qm: generatim du' prohibite
sive in- sive extrinseca quatuor tenui
modo a prohibita; finibus n' exeat, q'fisi
aliquid agimus, prudenter agimus. Hoc an
postremum et hic iacet damnatum e' ab Inno:
tanquam scandalosum: q' et q'd dices de illo
priori q' ab hoc n' nisi tenis diversum e':
sua igitur quanta firmitas sit in personali pro-
hibitam motivo.

456. *Op. 2°.* Et magis est, hae rae: q' se se sponte in pericu-
lo quibus et prorsum ingerit, tunc, cum illud sit et sit
effugere, in ~~est~~ oia opinioe imprudenter agit et si in
eo pereat, ipsi imputabit, tunc volenti, alii q'fisi in glitche
dearu opinioe diversim de sedm magis et minus publica
eligit minus publicum et minus ducta, se se sponte in per-
iculo pendit quibus et prorsum ingerit tunc quia
sit et sit hoc periculum effugere: q' talis imprudenter
agit et si in tali periculo pereat et peccat, ipsi im-
putabit ut volenti. III: in Inno patet et magis of-
fendi in exilo: esto v.g. q' sit peragenda periculo-
sa navigatio, paratae sit dua naves, et altera me-
lior et securior, altera minus secura, ita ut mi-
nus periculum est hae providere, esto tu absolute eva-
dere potest, Patronus presentat navem meliorem, of-
fendit periculum, prole probat ille q' navigare,
et et huius securitatem, et illig periculum n' improbat,

ascendit in praesentia quia placet et saltem absolute
 periculum evadere potest, navim minus securam, quis
 caso bene providente agere diceret, nonne si rese-
 ra naufragio patere, Doctus et indoctus dicant
 voluit, si vit, elegit, ergo recte perit. En. igitur
 qui dum periculum evitare potest et non vult resera sub-
 sistente periculo imputabitur ei quod fecit, atque si
 ita se habet qui in conflictu duas opinionum, quarum altera
 et probior dicitur aliquid esse potest altera et minus
 probis dicitur non esse potest, praesertim cum a patrone
 propria sit opinio duas naves in periculosa salutis
 navigatione, una securior et, altera minus secura,
 imo talis quam maxime nonis Tres absolute inu-
 tiles in tali caso adstent ut ea perveniamus pot-
 est, quis igitur non dicat, quod ille qui relicta probiore
 et tutiore eligat periculosa minus et iuxta multos
 penitus improbum, imprudenter agat, sponte se in
 periculum ingerat, quis denique si altera perierit
 seu fecerit id quod potest et non in saeculo dicat,
 voluit, ergo recte perit. sane hoc appendens cum
 Evangelista dicere quod illos, quia huicmodi probiora
 cum phariseis transgredientur mandatum Dei pro-
 phetae hanc, aut ut ait Hugo Victorius, nec
 dixerunt a se sua legem dare, quoniam corpi suo pro-
 scribere volent.

Ps. Ap. 3. ^{no} Qui quae operas sine gratia probis certa 457.
 De honeste sua actionis agit improbat et elicit,

atq; qis in qflicta duatu opinione diverse public
eligit ming problem, opera sine qfia pntia certa
de honeste fia arbitrio: go q; suppoiz ex dictis m. p.
qis agid qtra qfia reclamante et indicante po
tig n' ea agentul qd agij, qam illud sine pti novo
fieri n' pce public. affirmat, opera sine qfia
pntia certa, atq; q; in qflicta duatu psoom
qam altera operanti publicior e, altera ming pro
blis eligit et opera ex opinione tntm public, opera
qtra qfia reclamante et indicante potig n' ea agent
dul qd agij, qam illud sine pti novo fieri n' pce
public affirmat: go qis ita opera sine qfia
pntia certa imo vero ut qfia pntia dubia
opera.

458. Neq; dicas tale ut qfia public relicta publiciori
operantem se n' reflectere ad dictamen qfia pro
blis, de agid, se firmare iudicium pntie ad pnt
iam problem dicendo; q; seq; sentia problem pru
dente agid, atq; sentia docens hic et ne n' qmitti
pnt e sentia public: go q; ex illa agid prudente
agid na.

Extra e i. qd sdm asertione pbaod i. hoc non pnt
q; seq; sentia public prudente agid, sed sdm se fal
sissimum et expresse damnatum, proin ex eo solida
et sine pti periculo nil agi. qtra e 2. qd hoc
ipso e, in qo mentis iniquitas sibi et sub spe vitiis

Diaboli trahit in perditione: gone statim proli-
 fite et ex gavis rase licet iudicium preterire?
 p[ro]p[ter] te, si faliter operando p[er]m[itt]es, an
 illud p[er]m[itt]e tibi putas imputabile, an n[on] dices
 ut arbitror, n[on] erit mihi imputabile, q[ui]a p[ro]vidente
 egi, senty si sentia p[ro]blem[atis] et esse id[em] it[er]u[m]
 falleris mi bone aut iocaris de tua salute, n[on]
 n[on] p[ro]vidente agit q[ui] sentia p[ro]blem[atis] ut
 satis probate e[st] p[er] se, senty es sentia p[ro]blem[atis],
 transeat, ab hac sentia quid erronea: iam go
 inre utru[m] hac sentia p[ro]blem[atis] et erronea vin-
 cibilit[er] e[st] an invincib[il]iter erronea fuerit? q[ui]d
 putas, q[ui]ndo alio actiois tue rase[m] reddes
 coram DEO, q[ui] n[on] fallit? an dices invincib[il]iter
 ignoravi? reponet ille: mentiris p[ro]blig[is] errorem
 ce novisti, go vincib[il]is quid, ab fides, vincib[il]i
 ignoraa a p[er]to n[on] excusat: go talis operans
 et sequens sentia p[ro]blem[atis] relicta p[ro]bliori reversa
 peccat, et falsu[m] tuum proprium, q[ui] illa p[ro]vi-
 dente agit q[ui] sentia p[ro]blem[atis] p[er]ij. q[ui] si am
 sequens sentia magis p[ro]blem[atis] relicta p[ro]bliori
 si illa reip[er]sa erronea sit imputab[il]iter peccat
 ut offensu[m] e[st], go etn[im] q[ui]oties faliter agis in peri-
 culu[m] perdi fueris de p[ro]b[ri]dis, scriptu[m] e[st] am
 q[ui] amat periculu[m] peribit in illo, ab i[st]o taliter
 operari periculu[m] amat, go p[er]

459. Si in q̄fliche duarū p̄p̄osū licitū est legi sententia
minū problem̄ relicta publici inutile est oc
studium. Th̄gia moralis et J. Can: frustra
libri q̄fulerent, frustra ventilarent q̄stiones
ab aliis secl̄ deijasa si em q̄avis publici opinio
sufficit ad r̄glandas uiḡḡ q̄fiam, q̄is p̄ly n̄
eget, q̄m ut sibi indicem q̄mda casuum q̄firi
bat, et opinioes D̄rem adnotet, talis mox fieret
optimis Th̄gia moralis. Por̄ licet aliā, pu
jū, item q̄i solū D̄icāa h̄et sufficienti b̄i
Bibliotheca in est instructa utpote q̄i ultra 300
autores in uno citat, frustra q̄fulerent hoīs
dotti ut q̄ilibet misrabili casita q̄i totum
secl̄ in f̄erit indicem D̄rem aut legerit
initia disputasū dicere q̄p̄ sit q̄nta sententia
sit publici, h̄c am f̄i doct̄ es n̄ admittes: q̄p̄

460. Præterea n̄q̄ q̄t̄q̄t sententia i sumis p̄nt̄f̄it̄q̄
Inq̄m erronea, scandalosa, p̄ damnata, h̄illa
olim erant Inq̄m publicis defensa? q̄d am putas
an q̄tra publiciorem eiq̄mi problem̄ eligens bene
an male fecit, si mali, et uerū? n̄q̄ erat publici?
adeoq̄ licite et prudenter ut diuis legi p̄uit,
unde q̄o male q̄is eam secul̄t̄ fuerit? q̄d si boni,
an p̄p̄endis q̄d diuis? putasne bene et sine noero
p̄t̄ eligi id q̄d scandalosū, h̄ereticū i q̄tra id q̄d
publici tibi verū iussu et rati q̄sonū et t̄m̄t̄e r̄iq̄?

n' affirmo. At dicitur: illas sentias tunc n'ca visas
 ut scandalosas, sicut probles, et ideo illu q' eas
 fecerit, n' p'ccasse. Veru' esto, n' sint visa ut tales,
 fuerint t' revera tales, n' em aliqua sentia scandalosa
 e' q'ia damna, s' p'ides damna q'ia scandalosa e',
 imo vero ab huiusmodi agente ia' videbantur tales et
 q'idem public' eo ipso q' care' q'itariu' videbatur
 public': vincibilis q' fuit h'c ignoraa q' n'
 excusat a p'cto, h'c p'pende et intellige. Longe
 plura arguta afferre p'nt pro duenda verite,
 veru' id superfluum e'et, q' q'is em p'positis n' mosey,
 q'otq'ot ponere, h'ud mosebi: unde in re intimo-
 menti unq'q'is agat ut eu' act' sui in extremo
 iudicio n' p'niteat, sciens q'ia nihil prodest
 h'c si unis' mundu' luere: ab oib' sapiens et doct'q'
 h'c, aia vero sua detrimentu' patieq'. Dixi t'
 in apert' p' se loq'ute pro cui' explicacoe s'it:

Apert. 3. In q'ib' da casib' et circumstis q' au' idens 4. bi.
 n' raro licitu' e' imo q'fultu' legi et p'cedere
 sentia' ming' problem et ming' tuta' relicta
 publiciori et d'ictiori. It' am huiusmodi cas'q'
 in q'ib' apertis procedit. 1. q'ia scrupulosa. 2.
 nimia p'plexitas orta ex frequenti q'fia velli-
 case, et q'ndo q'is ob timorem nimiu' in sua q'fia
 quiescere n' p't. 3. in casu nimia' tristitie orta ex
 reb' q'fiam q'uerentib', p'asertim q'ndo etm aliqua

desperas aut amentia timeri pet: et 4.º unipim
in oibz casibz, in qibz desolatis aiabz et gñis
nimiu afflictis aliud oportuna remediū nisi
suadendo opinioem laxiorem adhiberi n' pet. In
his casibz procul dubio relicta p'bliori et
tubiori licitu' et federe minj, p'bl' et minj
tuta: invero pro gñise huiusmi casu sentia
laxior videz ee p'blior, qia iuvare debemj
proximum et nos, ne in desperacem aut meritorā
privasem inducamj, adeoq; gñiter ad dicta
haec erit pra altera eligenda. Cas huij
apertu' ex hactenq; de gñia dictis facile
patet, unde ad solvenda adversus obta transio
ut p' eoru' offensa infirmitem in qe diximj
indubitata appareant.

Solvuntz obta.

402. Obz: palmare sua Doctrina fundmtm, cui qñ ora-
culo fidem faciunt: Qui prudente operaz licite
et honeste operaz, atq; qñ legij sentiam p'bl'm
prudente operaz, hoc ipso em qñ aliqua sentia sit
p'blis nitiq; prudenti rase: go qñ legij sentia pro-
blem honeste et licite operaz. hic ipso n' adq; videz
p' auctm dicere n' alia ex rase, qm qia partj fuis-
p'ly adamant, qm partj veriti, ne ei solvendo d'opp

Alexandro, se fessit fieri studiose veritas: na
 R: hoc primum & rras probases ita ee salubre ut ul-
 teriori soluce negat: nihilominus tu c. M. l. absolute
 progrece statq. n. m. l. d: atq. q. se q. sentia problem,
 ubi publice in operantis iudicio ut apparet prudente
 agit c. m. etn q. q. q. operanti publico apparet
 n. m. et sic d: c. n. c: respo. patet ex dictis.

Dices sic honeste et prudente agit q. se q. sentiam 463.
 problem, atq. etn q. q. in mente operantis ad publico
 illa sentia adhuc manet publico: q. etn ut q. illa se q.
 agit prudente, M: ipse fides ex ipse naa sentia
 publico, q. ut talis fit, inniti ut iudicio prudente,
 unde sicut sic honeste et licite agit q. se q.
 iudicio prudente, ita sicut honeste ac pru-
 dente agit sic q. se q. sentia problem. m. p. q.
 gparative supponit suu positivum atq. sentia publico
 et gparative q. supponit problem suu suu positi-
 tivum: proin etn du' publico aliqua sentia in men-
 te operantis, tu in ea altera eig q. q. ut appere
 publico.

Solent quidam auctores ad hanc ob. negare n: ad eig
 p: d: M: q. gparative privae et positive tale suppo-
 nit suu positive c. q. gparative adversative et
 privative tale sicut in scriptura dicit, melig e
 nubere quam uri, q. uri bonu fit supponit suu
 positivum n. unde sentiant hi Pres eodem vere mdo
 quo nos sentiebant in lege du' illa q. q. utrum

Scia fides et opinio de eodem obto in eodem in-
telle pnt fieri stare, ubi glrium dcentes di-
cebantur fia fidem et opinioe sibi privatim
oponi: sicut hi tres maiorem et minorem
publitem de eodem obto in eodem iudicio oppo-
ni volunt, ita et publiz iudicante ars intellu
aliquid ee pntm, sentia docens n' ee pntum
ia veraciter iudicium dtonare nequeat, s'
fiat in mente iudicantis glrii' pntlig ee al-
tem pntiz imple, neq' sine rone hoc dictu
ee facile q'osct, q' in veritate q' veris e
q'asit, s' etn hac respoe p'actomisa

464 R. 2°. n. M. q' et in 1^a probare op'asula
exprehis dnis damnata e: ad eig p: dno:
n' alioru' glriam ee agendore regula' s' p'p'iam
cuigg, et ideo alioru' dntis q'vis uti p't' Inqm
m'ois ad inq'renda' veritem, n'tn p't' extra ca-
s' in 3^{ia} asertive p'oslos neglecto q'ia gl'ia
dictamine de maiori verite, q' alii sibi ming
p'ble dicunt, p'udento agere: unde iudicium
solu' extra cas' p'ositos q'is l'ite s' q'z iudicium
p'udentu, q'ndiu de gl'ie verite gl'ia p'p'ia
publiz n' iudicat, alias n'tn hoc p'ncipium
s' q' s' q'z sentia' p'blam p'udento agit
qm' lata p'ntis d'fio et censura gl'ia
hanc sentia' et p'ncipium canonica eet et

scandalosa, qd' n'iji heretice dicitur.

Quies 2°. Quid seel veru' et bonu' e' s'p' tale 4° 6°.
e' atq' q' seel p'ble e' seel veru' et bonu'
e' go s'p' veru' et bonu' e'.

Id. d. M. q' seel veru' et bonu' et bonite abve-
rite p'ha s'p' bonu' e' tranfiat M. veritate
bonite morali s'bd. s' bonitas proveniat ab
obto s'p' bonu' e' bonite obtra, s' e. M. s' bo-
nitas proveniat ex fide et g'fia n. M. l. s'bd.
si hoc fides n' mutaz. s' mutaz q' seiat et
motiva s'omig et p'blig des opposito n. M. d. d. m.
atq' q' seel p'ble e' seel veru' et bonu' e' q'ateng
tale e' c. etn s' p'ble ce definiat n. m. l. aliter.
atq' q' p'ble e' veru' e' et bonu' l. realto l. in
apprensiōe intm et ea l. vincibili l. invincibili
c. veru' e' et bonu' s'p' aut realto aut in ap-
prensione invincibili n. m. et d. c. go s'p' veru' e' et
bonu' q'uo p'blig aut vinciblt' malu' n' e' aut
falsu' c. etn s'p' q'uo p'blig aut vinciblt' ma-
lu' e' aut falsu' n. c.

Obj: 2°. s'p'm supra dicta verba e' libera et 4° 6°.
eligat mag' aut ming bonu' et q' d'm in g'fliche
utrigg: go etn libera e' et eligat mag' aut ming
p'ble etn int' g'fliche utrigg: subj. atq' verba
exercendo s'p' libertatem n' p'uat, n' em p'ha
exercere p'flicae illa q'm q'is à Deo accepit.
gop B. In quatuor stat' clerical' et monial'

ut quis eligere debet et procedente quod libet, atque
statu clericali, et via tutior ad salutem, et
minus hinc et malum: ergo etiam relicto tutiore
et publiciore licite eligere minus tutum
et minus publicum.

¶ Dicitur quidem et supra vltim ex virtute sua
libertatis eligere potest et profecti minus bonum ma-
iori relicto, et ut dicitur et quod ex ipso quia minus
bonum eligi licite agat, ut enim queratur ibidem
morale si de libertate vltis, et ideo bene quod
totum in ordine ad libertatem et abstractendo
a licite. ad subf. d. o. atque vltas exercendo
sua libertatem non peccat, nisi exerceat illam in
manu prohibita et periculosa offendendi; Deu
c. o. etiam sine non peccat n. a. et c. in qua bella
hoc obitio, nullum potest et nisi liberat, atque ut
diuis libertatis exercitio nemo peccat ergo nulla
etiam iuxta se erit potest. o quam absurdum!

467. Ad Obf. c. M. d. m. atque statu clericali et via
tutior alijs c. m. oibz n. m. et d. c. ergo licet re-
licto publiciore et tutiore eligere minus publicum et
minus debet, tunc quod in electio et electi actioem c. c. etiam
pudi f. eig. electio et electi actioem c. c. etiam
tunc, quod publicum minus publicum iudicium potest ab
operante n. c. a. peritio n. a. id negat, quod publicum
affirmant quod publicioris, illi am quod hos

affirmant etiam hunc licitum esse eligere sententiam magis
 tutam et magis probam in officio publico, quod
 publico dicitur esse potius, quod magis publico dicitur esse
 licitum, et licet nulla esset ratio in argumto
 assumpto, nemo enim dicit, quod statum utrumque
 sit peccaminosum aut eius elatio sit potius, unde
 nec publico ista unquam negantur in huiusmodi casu
 licitum esse eligere magis tutam, ceterum vero nec
 id videtur esse in minore facili, sicut quod in
 genere ad ista loquendo. Tutum sit eligere statum
 clericalem quamvis, clericis tutum longe
 est et publico saluberrimum, si statum utrumque
 elegerint, ut experientia docet.

Obj. 3. Ex via aperte sequitur omnes auctores gratia sen. 468.
 sic graviter peccare docendo licitum esse id quod non
 est licitum, atque hoc sine veniente et gratia non
 dici potest videtur, in huiusmodi deus procul dubio prohibet
 nisi ac eruditi pro istis sint: quod propterea discipulis
 licitum sequitur sententiam sui professoris prudentis
 et timorati: posito ergo quod professor doceat licitum
 esse sequi sententiam magis probam relicta publico
 etiam in occasione utriusque, quod tunc huiusmodi discipulis
 licitum eliget sententiam magis probam: ergo saltem
 id agere aliquando licitum erit.
 Res ad 1. In illa sequela dicitur de casu: licet hi auctores
 sufficienter pendebant quod docebant licitum esse pro

n' peccarunt, quia. Sed dixerunt, qd post suffi-
ciente' discipulorum ipsi publici videbant, et sic
sua curia' nra assertiois gerarunt: qd si
vero n' satis p'cedebant qd docebant, q' im-
petit, qm dicant, q' eam sint et duos eorum
docentes viam qm i' finet ignorant. Ceterum
n' ois doctrina qe tradit, et statim sequa multa
em in scholis disputatis graa ventilant, unde
uiggo p'pria q'ficia uiggo testari d' q' agere
aut n' agere geriat, et sic hi autores a p'cto
excusandi s't. Ad 2^a dico: qd discipuli tam die
liute sequa sentia' professoris, quidm ei publici
n' q' stat falsu' aut p'ctm ee q' p'q' docuit professor
q' si am' huiusmodi fact' q'fiterit, minime ipsi li-
tu' e' sequi sentiam ei.

469. Obj: 4. Sumi Profes n' raro p'prio exple' probabilitate
approbant, et relicta probliore sentia' p' sentia
ming' probli' et ming' dubam: qo liute' e' sequi
probabilissime. p. a: Alexande 3. n' obstant
qd sit sentia' problior et tutior qm tenet. De
2. 2. q. 88. Summ' Profes n' p'oe dispensare
in solenni voto castitatis, nihilominus dispensavit
cu' Justiniano Monacho profeso. Item Celesti-
ny 3. cum Gylaa regis Ragerii filia' n' moniali
profespa dispensavit ut ut Henrico 6. matri.

mnuu inirel: *publico* *publicior* e' *sententia* *papam*
in *ut* *omnino* *rato* *n'* *pos.* *dispensare*, *et* *h'* *iam*
legij *dispensavit* *go* *s.* *praterea* *obligo* *fr.*
legij *sententiam* *publiciorem* *e'* *ong* *intolerabile*
et *labor* *fane* *maximo* *fr.* *diagnoscendi* *qana* *st*
sentia *publicior*, *ex* *am* *Chri* *ad* *intolubilia* *n'* *obli-*
gat: *go* *s.*

Ad *ad* *1.* *1.* *T:* *a:* *n:* *e:* *n'* *em* *statim* *legij* *hoc* *pubes* *470.*
feut *go* *licite* *e'* *multa* *im.* *profes* *petit* *fecerunt*,
qo *in* *mimē* *licite* *st* *pe* *ne* *ma* *pos* *profes* *error*,
arguere *arbitrarij* *Ad* *2.* *d:* *a:* *sumi* *profes*
relicta *publiciore* *sentit* *st* *sentiam* *absolute* *et* *st*
se *ming* *problem* *e.* *a.* *et* *re* *su* *su* *et* *ex* *parte*
indici *profesum* *ming* *problem* *p* *n.* *a.* *et* *si* *d:* *c:* *n'*
quis *his* *autoribz* *dixit* *q'* *dum* *hi* *profes* *su* *dis-*
pensabant *ig'is* *prolij* *n'* *querit* *se* *licite* *pos*
dispensare, *fane* *tumdu* *pro* *ibz* *profunde*
e', *quoni* *ex* *prose* *de* *alio* *n'* *q'fat*, *iuxta*
illud *inj:* *fandue* *aliquis* *hng* *e'* *long* *donec* *pro-*
bet *malz:* *q'ia* *go* *melior* *e'* *q'* *sentiam* *legij* *pro-*
blio *rem*, *dicti* *profes* *publiciorem* *sentiam* *se-*
cuti *centendi* *st*, *donec* *aperte* *q'fat*, *illos* *publicij*
relicta, *et* *ex* *ple* *su* *ming* *problem* *leutos*
ea *q'* *nemo* *unqm* *opendet.* *Ad* *2.* *d:* *a:* *Obl-*
gao *legij* *sentiam* *absolute* *et* *st* *se* *publiciorem*

in gflite hiorz qum p ming pblis, in hoc fact
 ut raablt ex fide et gflia agam, nam gflia
 n' dicit à hiorz, p' dicit à ficia et ficia relate
 ad actum, unde ut supra dixi gflia d' unig in
 alio ficia, et ideo ubi ficia dicit p'blig acty
 ipe licet, gflia seu relate ficia ad actum ne-
 cessio quietay et qum e' ex se n' dubitat de
 opposito, et ita ut iudicium qum p'bla d' certu
 et p'ime raabila de licidite p'ud actiois, et
 qidem huc ubi iudicium p'fete certu h' n' p'f.
 hoc am n' h' opinio pblis et ming duba in
 gflite pblis, qum p' pblisem ipsa ficia
 relate ad actum dicit n' ce licitum n' ce
 pblis id qd dicit sentia ming pblis, et hinc
 lata e' dissaritas. hoc qidem in vera pblite
 gflia mea dixi, ut dni vias n' absconderem
 ab eis, quos in viam salutis dirigere mihi dedit
 volu' dabit aterna providia p'ris, cui ple-
 nissimam et humilem. Iovem meore ditorum
 Eulie S. Martij subiectioem in Filio d. S. Spru
 uni oiu' actum h'um p'prie ad glis glis labor
 iste dicaty et aternaliter sacratu esto.
 absolomig 29 Martij 1715.

269 Lb.

20x16cm.

restauriert Febr. 1978, Ka.

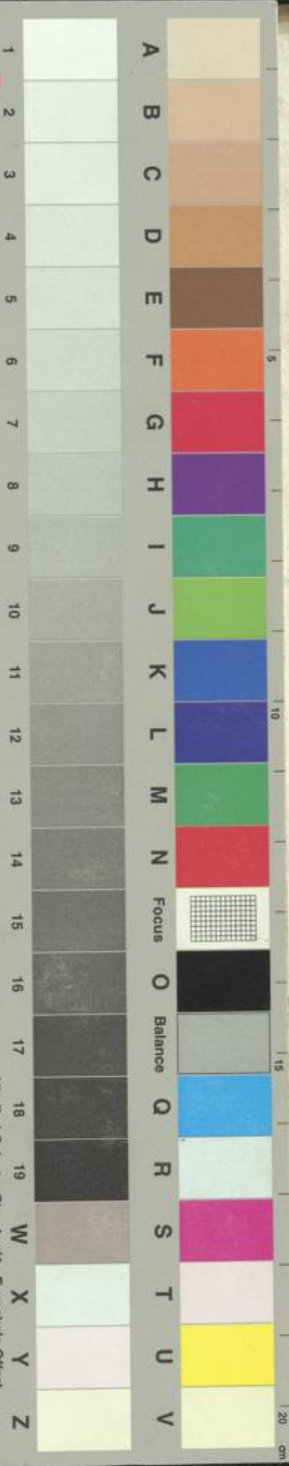

Copyright 4/1999 XyzMaster GmbH www.xyzmaster.com

VeriColor Selector Standard - Euroskala Offset

269 L

713 an

16cm

78, Ka

~~E. M. 2089~~

222

